നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

കച്ചായനബ്യാകരണം

൧. സന്ധി

൧, ൧. അത്ഥോ അക്ഖരസഞ്ഞാതോ.

൨, ൨. അക്ഖരാപാദയോ ഏകചത്താലിസം.

൩, ൩ തത്ഥോദന്താ സരാ അട്ഠ.

൪, ൪. ലഹുമത്താ തയോ രസ്സാ.

൫, ൫. അഞ്ഞേ ദീഘാ.

൬, ൮. സേസാ ബ്യഞ്ജനാ.

൭, ൯. വഗ്ഗാ പഞ്ചപഞ്ചസോ മന്താ.

൮, ൧൦. അംഇതി നിഗ്ഗഹിതം.

൯, ൧൧. പരസമഞ്ഞാ പയോഗേ.

൧൦, ൧൨. പുബ്ബമധോഠിതമസ്സരം സരേന വിയോജയേ.

൧൧, ൧൪. നയേ പരം യുത്തേ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ പഠമോ കണ്ഡോ.

൧൨, ൧൩. സരാ സരേ ലോപം.

൧൩, ൧൫. വാ പരോ അസരൂപോ.

൧൪, ൧൬. ക്വചാസവണ്ണം ലുത്തേ.

൧൫, ൧൭. ദീഘം.

൧൬, ൧൮. പുബ്ബോ ച.

൧൭, ൧൯. യമേദന്തസ്സാദേസോ.

൧൮, ൨൦. വമോദുദന്താനം.

൧൯. ൨൨. സബ്ബോ ചം തി.

൨൦, ൨൭. ദോ ധസ്സ ച.

൨൧, ൨൨. ഇവണ്ണോ യം നവാ.

൨൨, ൨൩. ഏവാദിസ്സ രി പുബ്ബോ ച രസ്സോ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ ദുതിയോ കണ്ഡോ.

൨൩, ൩൩. സരാ പകതി ബ്യഞ്ജനേ.

൨൪, ൩൫. സരേ ക്വചി.

൨൫, ൩൬. ദീഘം.

൨൬, ൩൭. രസ്സം.

൨൭, ൩൪. ലോപഞ്ച തത്രാകാരോ.

൨൮, ൪൦. പര ദ്വേഭാവോ ഠാനേ.

൨൯, ൪൧. വഗ്ഗേ ഘോസാഘോസാനം തതിയപഠമാ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ തതിയോ കണ്ഡോ.

൩൦, ൫൭. അം ബ്യഞ്ജനേ നിഗ്ഗഹിതം.

൩൧. ൪൯. വഗ്ഗന്തം വാ വഗ്ഗേ.

൩൨, ൫൦. ഏഹേ ഞം.

൩൩. ൫൧. സ യേ ച.

൩൪, ൫൨. മദാ സരേ.

൩൫, ൩൪. യ വ മ ദ ന ത ര ലാ ചാഗമാ.

൩൬, ൪൭. ക്വചി ഓ ബ്യഞ്ജനേ.

൩൭, ൫൭. നിഗ്ഗഹിതഞ്ച.

൩൮, ൫൩. ക്വചി ലോപം.

൩൯, ൫൪. ബ്യഞ്ജനേ ച.

൪൦, ൫൫. പരോ വാ സരോ.

൪൧, ൫൬. ബ്യഞ്ജനോ ച വിസഞ്ഞോഗോ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ ചതുത്ഥോ കണ്ഡോ.

൪൨, ൩൨. ഗോസരേ പുഥസ്സാഗമോ ക്വചി.

൪൩, ൩൩. പാസ്സ ചന്തോ രസ്സോ.

൪൪, ൨൪ അബ്ഭോ അഭി.

൪൫, ൨൫. അജ്ഝോ അധി.

൪൬, ൨൬. തേ ന വാ ഇവണ്ണേ.

൪൭, ൨൩. അതിസ്സ ചന്തസ്സ.

൪൮, ൪൩. കചി പടി പതിസ്സ.

൪൯, ൪൪. പുഥസ്സു ബ്യഞ്ജനേ.

൫൦, ൪൫. ഓ അവസ്സ.

൫൧, ൫൯. അനുപദിട്ഠാനം വുത്തയോഗതോ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ പഞ്ചമോ കണ്ഡോ.

സന്ധിസുത്തം നിട്ഠിതം.

൨. നാമ

൫൨, ൬൦. ജിനവചനയുത്തം ഹി.

൫൩, ൬൧. ലിങ്ഗഞ്ച നിപ്പജ്ജതേ.

൫൪, ൬൨. തതോ ച വിഭത്തിയോ.

൫൫, ൬൩. സി യോ അം യോ നാ ഹി സ നം സ്മാ ഹി സനം സ്മിം സു.

൫൬, ൬൪. തദനുപരോധേന.

൫൭, ൭൧. ആലപനേ സി ഗസഞ്ഞോ.

൫൮, ൨൯. ഇവണ്ണുവണ്ണാ ഝലാ.

൫൯, ൧൮൨. തേ ഇത്ഥിഖ്യാ പോ.

൬൦, ൧൭൭. ആ ഘോ.

൬൧, ൮൬. സാഗമോ സേ.

൬൨, ൨൦൬. സംസാസ്വേകവചനേസു ച.

൬൩, ൨൧൭. ഏതിമാസമി .

൬൪, ൨൧൬. തസ്സാ വാ.

൬൫, ൨൧൫. തതോ സസ്സ സ്സായ.

൬൬, ൨൦൫. ഘോ രസ്സം.

൬൭, ൨൨൯. നോ ച ദ്വാദിതോ നംമ്ഹി.

൬൮, ൧൮൪. അമാ പതോ സ്മിംസ്മാനം വാ.

൬൯, ൧൮൬. ആദിതോ ഓ ച.

൭൦, ൩൦. ഝലാനമിയുവാ സരേ വാ.

൭൧, ൪൮൯. യവകാരാ ച.

൭൨, ൧൮൫. പസഞ്ഞസ്സ ച.

൭൩, ൧൭൪. ഗാവ സേ.

൭൪, ൧൬൯. യോസു ച.

൭൫, ൧൭൦. അവംമ്ഹി ച.

൭൬, ൧൭൧. ആവസ്സു വാ.

൭൭, ൧൭൫, തതോ നമം പതിമ്ഹാലുത്തേ ച സമാസേ.

൭൮, ൩൧. ഓ സരേ ച.

൭൯, ൪൬. തബ്ബിപരീതൂപപദേ ബ്യഞ്ജനേ ച.

൮൦, ൧൭൩. ഗോണ നംമ്ഹി വാ.

൮൧, ൧൭൨. സുഹിനാസു ച.

൮൨, ൧൪൯. അംമോ നിഗ്ഗഹിതം ഝലപേഹി.

൮൩, ൬൭. സരലോപോ മാദേസപച്ചയാദിമ്ഹി സരലോപേ തു പകതി.

൮൪, ൧൪൪. അഘോ രസ്സമേകവചനയോസ്വപി ച.

൮൫, ൧൫൦. ന സിസ്മിമനപുംസകാനി.

൮൬, ൨൨൭. ഉഭാദിതോ നമിന്നം.

൮൭, ൨൩൧. ഇണ്ണമിണ്ണന്നം തീഹി സങ്ഖ്യാഹി.

൮൮, ൧൪൭. യാസു കതനികാരലോപേസു ദീഘം.

൮൯, ൮൭. സുനംഹിസു ച.

൯൦, ൨൫൨. പഞ്ചാദീനമത്തം.

൯൧, ൧൯൪. പതിസ്സിനീമ്ഹി.

൯൨, ൧൦൦. ന്തുസ്സന്തോ യോസു ച.

൯൩, ൧൦൬. സബ്ബസ്സ വാ അംസേസു.

൯൪, ൧൦൫. സിമ്ഹി വാ.

൯൫, ൧൪൫. അഗ്ഗിസ്സിനി.

൯൬, ൧൪൮. യോസ്വകതരസ്സോ ഝോ.

൯൭, ൧൫൬. വേവോസു ലോ ച.

൯൮, ൧൮൯. മാതുലാദീനമാനത്തമീകാരേ.

൯൯, ൮൧. സ്മാഹിസ്മിംനം മ്ഹാഭിമ്ഹി വാ.

൧൦൦, ൨൧൪. ന തിമേഹി കതാകാരേഹി.

൧൦൧, ൮൦. സുഹിസ്വകാരോ ഏ.

൧൦൨, ൨൦൨. സബ്ബനാമാനം നംമ്ഹി ച.

൧൦൩, ൭൯. അതോ നേന.

൧൦൪, ൬൬. സോ.

൧൦൫, ൦. സോ വാ.

൧൦൬, ൩൦൨. ദീഘോരേഹി.

൧൦൭, ൬൯. സബ്ബയോനീനമാഏ.

൧൦൮, ൯൦. സ്മാസ്മിംനം വാ.

൧൦൯, ൨൯൫. ആയ ചതുത്ഥേകവചനസ്സ തു.

൧൧൦, ൨൦൧. തയോ നേവ ച സബ്ബനാമേഹി.

൧൧൧, ൧൭൯. ഘതോ നാദീനം.

൧൧൨, ൧൭൩. പതോ യാ.

൧൧൩, ൧൩൨. സഖതോ ഗസ്സേ വാ.

൧൧൪, ൧൭൮. ഘതേ ച.

൧൧൫, ൧൮൧. ന അമ്മാദിതോ.

൧൧൬, ൧൫൭. അകതരസ്സാ ലതോ യ്വാലപനസ്സവേവോ.

൧൧൭, ൧൨൪. ഝലതോ സസ്സ നോ വാ.

൧൧൮, ൧൪൬. ഘപതോ ച യോനം ലോപോ.

൧൧൯, ൧൧൫. ലതോ വോകാരോ ച.

ഇതി നാമകപ്പേ പഠമോ കണ്ഡോ.

൧൨൦, ൨൪൩. അമ്ഹസ്സ മമം സവിഭത്തിസ്സ സേ.

൧൨൧, ൨൩൩. മയം യോമ്ഹി പഠമേ.

൧൨൨, ൯൯. ന്തുസ്സ ന്തോ.

൧൨൩, ൧൦൩. ന്തസ്സ സേ വാ.

൧൨൪, ൯൮. ആ സിമ്ഹി.

൧൨൫, ൧൯൮. അം നപുംസകേ.

൧൨൬, ൧൦൧. അവണ്ണാ ച ഗേ.

൧൨൭, ൧൦൨. തോ തിതാ സസ്മിംനാസു.

൧൨൮, ൧൦൪. നംമ്ഹി തം വാ.

൧൨൯, ൨൨൨. ഇമസ്സിദമംസിസു നപുംസകേ.

൧൩൦, ൨൨൫. അമുസ്സാദും.

൧൩൧, ൦. ഇത്ഥിപുമനപുംസകസങ്ഖ്യം.

൧൩൨, ൨൨൮. യോസു ദ്വിന്നം ദ്വേ ച.

൧൩൩, ൨൩൦. തിചതുന്നം തിസ്സോ ചതസ്സോ തയോചത്താരോ തീണി ചത്താരി.

൧൩൪, ൨൫൧. പഞ്ചാദീനമകാരോ.

൧൩൫, ൧൧൮. രാജസ്സാ രഞ്ഞോ രാജിനോ സേ.

൧൩൬, ൧൧൯. രഞ്ഞം നംമ്ഹി വാ.

൧൩൭, ൧൧൬. നാമ്ഹി രഞ്ഞാ വാ.

൧൩൮, ൧൨൧. സ്മിംമ്ഹി രഞ്ഞേ രാജിനി.

൧൩൯, ൨൪൫. തുമ്ഹമ്ഹാകം തയി മയി.

൧൪൦, ൨൩൨. ത്വമഹം സിമ്ഹി ച.

൧൪൧, ൨൪൧. തവ മമ സേ.

൧൪൨, ൨൪൨. തുയ്ഹം മയ്ഹഞ്ച.

൧൪൩, ൨൩൫. തംമമംമ്ഹി.

൧൪൪, ൨൩൪. തവംമമഞ്ച ന വാ.

൧൪൫, ൨൩൮. നാമ്ഹി തയാ മയാ.

൧൪൬, ൨൩൬. തുമ്ഹസ്സ തുവംത്വമമ്ഹി.

൧൪൭, ൨൪൬. പദതോ ദുതിയാചതുത്ഥീഛട്ഠീസു വോ നോ.

൧൪൮, ൨൪൭. ഹേമേകവചനേസു ച.

൧൪൯, ൨൪൮. ന അംമ്ഹി.

൧൫൦, ൨൪൯. വാ തതിയേ ച.

൧൫൧, ൨൫൦. ബഹുവചനേസു വോ നോ.

൧൫൨, ൧൩൬. പുമന്തസ്സാ സിമ്ഹി.

൧൫൩, ൧൩൮. അമാലപനേകവചനേ.

൧൫൪, ൦. സമാസേ ച വിഭാസാ.

൧൫൫, ൧൩൭. യോസ്വാനോ.

൧൫൬, ൧൪൨. ആനേ സ്മിംമ്ഹി വാ.

൧൫൭, ൧൪൦. ഹിവിഭത്ഥിമ്ഹി ച.

൧൫൧, ൧൪൩. സുസ്മിമാ വാ.

൧൫൯, ൧൩൯. ഉ നാമ്ഹി ച.

൧൬൦, ൧൯൭. അകമ്മന്തസ്സ ച.

ഇതി നാമകപ്പേ ദുതിയോ കണ്ഡോ.

൧൬൧, ൨൪൪. തുമ്ഹമ്ഹേഹി നമാകം.

൧൬൨, ൨൩൭. വാ യ്വപ്പഠമോ.

൧൬൩, ൨൪൦. സസ്സം.

൧൬൪, ൨൦൦. സബ്ബനാമകാരതേ പഠമോ.

൧൬൫, ൨൦൮. ദ്വന്ദട്ഠാ വാ.

൧൬൬, ൨൦൯. നാഞ്ഞം സബ്ബനാമികം.

൧൬൭, ൨൧൦. ബഹുബ്ബീഹിമ്ഹി ച.

൧൬൮, ൨൦൩. സബ്ബതോ നം സംസാനം.

൧൬൯, ൧൧൭. രാജസ്സ രാജു സുനം ഹിസു ച.

൧൭൦, ൨൨൦. സബ്ബസ്സിമസ്സേ വാ.

൧൭൧, ൨൧൯. അനിമി നാമ്ഹി ച.

൧൭൨, ൨൧൮. അനപുംസകസ്സാ യം സ്മിമ്ഹി.

൧൭൩, ൨൨൩. അമുസ്സ മോ സം.

൧൭൪, ൨൧൧. ഏതതേസം തോ.

൧൭൫, ൨൧൨. തസ്സ വാ നത്തം സബ്ബത്ഥ.

൧൭൬, ൨൧൩. സസ്മാസ്മിംസംസാസ്വത്തം ൦.൦൦൧൧.

൧൭൭, ൨൨൧. ഇമസദ്ദസ്സ ച.

൧൭൮, ൨൨൪. സബ്ബതോ കോ.

൧൭൯, ൨൦൪. ഘപതോ സ്മിം സാനം സംസാ.

൧൮൦, ൨൦൭. നേതാഹി സ്മിമായയാ.

൧൮൧, ൯൫. മനോഗണാദിതോ സ്മിംനാനമിആ.

൧൮൨, ൯൭. സസ്സ ചോ.

൧൮൩, ൪൮. ഏതേസമോ ലോപേ.

൧൮൪, ൯൬. സ സരേ വാഗമോ.

൧൮൫, ൧൧൨. സന്തസദ്ദസ്സാ സോ ഭേ ബോ ചന്തേ.

൧൮൨, ൧൦൭. സിമ്ഹി ഗച്ഛന്താദീനം ന്തസദ്ദോ അം.

൧൮൭, ൧൦൮. സേസേസു ന്തുവ.

൧൮൮, ൧൧൯. ബ്രഹ്മത്ത സഖ രാജാദിതോ അമാനം.

൧൮൯, ൧൧൨. സ്യാ ച.

൧൯൦, ൧൧൪. യോനമാനോ.

൧൯൧, ൧൨൦. സഖതോ ചായോ നോ.

൧൯൨, ൧൨൯. സ്മിമേ.

൧൯൩, ൧൩൩. ബ്രഹ്മതോ വസ്സ ച.

൧൯൪, ൧൨൧. സഖന്തസ്സി നോനാനംസേസു.

൧൯൫, ൧൨൪. ആരോ ഹിമ്ഹി വാ.

൧൯൬, ൧൨൨. സുനമംസു വാ.

൧൯൭, ൧൩൯. ബ്രഹ്മതോ തു സ്മിംനി.

൧൯൮, ൧൩൨. ഉത്തം സനാസു.

൧൯൯, ൧൯൮. സത്ഥുപിതാദീനമാ സിസ്മിം സിലോപോ ച.

൨൦൦, ൧൯൨. അഞ്ഞേസ്വാരത്തം.

൨൦൧, ൧൨൨. വാ നംമ്ഹി.

൨൦൨. ൧൨൪. സത്ഥുനത്തഞ്ച.

൨൦൩, ൧൨൩. ഉ സസ്മിം സലോപോ ച.

൨൦൪, ൧൨൭. സക്കമന്ധാതാദീനഞ്ച.

൨൦൫, ൧൨൦. തതോ യോനമോ തു.

൨൦൬, ൧൨൯. തതോ സ്മിമി.

൨൦൭, ൧൨൧. നാ ആ.

൨൦൮, ൧൨൧. ആരോ രസ്സമികാരേ.

൨൦൯, ൧൨൮. പിതാദീനമസിമ്ഹി.

൨൧൦, ൩൩൯. തയാതയിനം തകാരോ ത്വത്തം വാ.

ഇതി നാമകപ്പേ തതിയോ കണ്ഡോ.

൨൧൧, ൧൨൬. അത്തന്തോ ഹിസ്മിമനത്തം.

൨൧൨, ൧൨൯. തതോ സ്മിം നി.

൨൧൩, ൧൨൭. സസ്സനോ.

൨൧൪, ൧൨൮. സ്മാ ം.ംം൧൩ നാ.

൨൧൫, ൧൪൧. ഝലതോ ച.

൨൧൬, ൧൮൦. ഘപതോ സ്മിംയം വാ.

൨൧൭, ൧൯൯. യോനം നി നപുംസകേഹി.

൨൧൮, ൧൯൬. അതോ നിച്ചം.

൨൧൯, ൧൯൫. സിം.

൨൨൦, ൭൪. സേസതോ ലോപം ഗസിപി.

൨൨൧, ൨൮൨. സബ്ബാസമാവുസോപസഗ്ഗനിപാതാദീഹി ച.

൨൨൨, ൩൨൭. പുമസ്സ ലിങ്ഗാദീസു സമാസേസു.

൨൨൩, ൧൮൮. അം യമീതോ പസഞ്ഞതോ.

൨൨൪, ൧൫൩. നം ഝതോ കതരസ്സാ.

൨൨൫, ൧൫൧. യോനം നോ.

൨൨൬, ൧൫൪. സ്മിംനി.

൨൨൭, ൨൭൦. കിസ്സ ക വേ ച.

൨൨൮, ൨൭൨. കു ഹിം ഹംസു ച.

൨൨൯, ൨൨൬. സേസേസു ച.

൨൩൦, ൨൬൨. ത്ര തോ ഥേസു ച.

൨൩൧, ൨൬൩. സബ്ബസ്സേതസ്സാകാരോ വാ.

൨൩൨, ൨൬൭. ത്രേ നിച്ചം.

൨൩൩, ൨൬൪. ഏ തോഥേസു ച.

൨൩൪, ൨൬൫. ഇമസ്സി ഥം ദാനി ഹ തോ ധേസു ച.

൨൩൫, ൨൮൧. അ ധുനാമ്ഹി ച.

൨൩൬, ൨൮൦. ഏത രഹിമ്ഹി.

൨൩൭, ൧൭൬. ഇത്ഥിയമതോ ആപച്ചയോ.

൨൩൮, ൧൮൭. നദാദിതോ വാ ഈ.

൨൩൯, ൧൯൦. ണവ ണിക ണേയ്യ ണന്തുഹി.

൨൪൦, ൧൯൩. പതിഭിക്ഖുരാജീകാരന്തേഹി ഇനീ.

൨൪൧, ൧൯൧. ന്തുസ്സ തധീകാരേ.

൨൪൨, ൧൯൨. ഭവതോ ഭോതോ.

൨൪൩, ൧൧൦. ഭോ ഗേ തു.

൨൪൪, ൭൨. അകാരപിതാദ്യന്താനമാ.

൨൪൫, ൧൫൨. ഝലപാ രസ്സം.

൨൪൬, ൭൩. ആകാരോ വാ.

ഇതി നാമകപ്പേ ചതുത്ഥോ കണ്ഡോ.

൨൪൭, ൨൬൧. ത്വാദയോ വിഭത്തിസഞ്ഞായോ.

൨൪൮, ൨൬൦. ക്വചി തോ പഞ്ചമ്യത്ഥേ.

൨൪൯, ൨൬൬. ത്രഥ സത്തമിയാ സബ്ബനാമേഹി.

൨൫൦, ൨൬൮. സബ്ബതോ ധി.

൨൫൧, ൨൬൯. കിംസ്മാ വോ.

൨൫൨, ൨൭൧. ഹിംഹംഹിഞ്ചനം

൨൫൩, ൨൭൩. തമ്ഹാ ച.

൨൫൪, ൨൭൪. ഇമസ്മാ ഹധാ ച.

൨൫൫, ൨൭൫. യതോ ഹിം.

൨൫൬, ൦. കാലേ.

൨൫൭, ൨൭൬. കിംസബ്ബഞ്ഞേകയകുഹി ദാദാചനം.

൨൫൮, ൨൭൮. തമ്ഹാ ദാനി ച.

൨൫൯, ൨൩൯. ഇമസ്മാ രഹിധുനാദാനി ച.

൨൬൦, ൨൩൭. സബ്ബസ്സ സോ ദാമ്ഹി വാ.

൨൬൧, ൩൬൯. അവണ്ണോ യേ ലോപഞ്ച.

൨൬൨, ൩൯൧. വുഡ്ഢസ്സ ജോ ഇയിട്ഠേസു.

൨൬൩, ൩൯൨. പസത്ഥസ്സ സോ ച.

൨൬൪, ൩൯൩. അന്തികസ്സ നേദോ.

൨൬൫, ൩൯൪. ബാള്ഹസ്സ സാധോ.

൨൬൬, ൩൯൫. അപ്പസ്സ കണ.

൨൬൭, ൩൯൬. യുവാനഞ്ച.

൨൬൮, ൩൯൭. വന്തുമന്തുവീനഞ്ച ലോപോ.

൨൬൯, ൪൧. യവതം തലണദകാരാനം ബ്യഞ്ജനാനി ചലഞജകാരത്തം.

൨൭൦, ൧൨൦. അമ്ഹ തുമ്ഹ ന്തു രാജ ബ്രഹ്മത്ത സഖ സത്ഥു- പിതാദീഹി സ്മാ നാവ.

ഇതി നാമകപ്പേ പഞ്ചമോ കണ്ഡോ.

നാമസുത്തം നിട്ഠിതം.

൩. കാരക

൨൭൧, ൮൮. യസ്മാ ദപേതിം ഭയമാദത്തേ വാ തദപാദാനം. (൩൦൮)

൨൭൨, ൩൦൯. ധാതുനാമാനമുപസഗ്ഗയോഗാദീസ്വപി ച.

൨൭൩, ൩൧൦. രക്ഖണത്ഥാനമിച്ഛിതം.

൨൭൪, ൩൧൧. യേന വാ ദസ്സനം

൨൭൫, ൩൧൨. ദൂരന്തികദ്ധകാല നിമ്മാന ത്വാലോപ ദിസാ യോഗ വിഭത്താരപ്പയോഗ സുദ്ധപ്പമോചനഹേതു വിവിത്തപ്പമാണപുബ്ബയോഗ ബന്ധനഗുണവചന പഞ്ഹകഥന ഥോകാതത്തൂസു ച.

൨൭൬, ൩൦൨. യസ്സ ദാതുകാമോ രോചതേ ധാരയതേ പാ തം സമ്പദാനം.

൨൭൭, ൩൦൩. സിലാഘ ഹനു ഠാ സപ ധാര പിഹ കുധ ദുഹിസ്സോ സ്സൂയ രാധിക്ഖ പച്ചാസുണ അനുപതിഗിണ പുബ്ബകത്താരോചനത്ഥ തദത്ഥ തുമത്ഥാലമത്ഥ മഞ്ഞാനാദരപ്പാണിനി ഗത്യത്ഥകമ്മനിആസിസത്ഥസമ്മുതിഭിയ്യസത്തമ്യത്ഥേസു ച.

൨൭൮, ൩൨൦. യോധാരോ തമോകാസം.

൨൭൯, ൨൯൨. യേന വാ കയിരതേ തം കരണം.

൨൮൦, ൨൮൫, യം കരോതി തം കമ്മം.

൨൮൧, ൨൯൪. യോ കരോതി സ കത്താ.

൨൮൨, ൨൯൫. യോ കാരേഹി സ ഹേതു.

൨൮൩, ൩൧൬. യസ്സ വാ പരിഗ്ഗഹോ തം സാമീ.

൨൮൪, ൨൮൩. ലിങ്ഗത്ഥേ പഠമാ.

൨൮൫, ൭൦. ആലപനേ ച.

൨൮൬, ൨൯൧. കരണേ തതിയാ.

൨൮൭, ൨൯൬, സഹാദിയോഗേ ച.

൨൮൮, ൨൯൩. കത്തരി ച.

൨൮൯, ൨൯൭. ഹേത്വത്ഥേ ച.

൨൯൦, ൨൯൮. സത്തമ്യത്ഥേ ച.

൨൯൧, ൨൯൯. യേനങ്ഗവികാരോ.

൨൯൨, ൩൦൦. വിസേസനേ ച.

൨൯൩, ൩൦൧. സമ്പദാനേ ചതുത്ഥീ.

൨൯൪, ൩൦൫. നമോയോഗാദീസ്വപി ച.

൨൯൫, ൩൦൭. അപാദാനേ പഞ്ചമീ.

൨൯൬, ൩൧൪. കാരണത്ഥേ ച.

൨൯൭, ൨൮൪. കമ്മത്ഥേ ദുതിയാ.

൨൯൮. ൨൮൭. കാലദ്ധാനമച്ചന്തസംയോഗേ.

൨൯൯, ൨൮൮. കമ്മപ്പവചനീയയുത്തേ.

൩൦൦, ൨൮൬. ഗതി ബുദ്ധി ഭുജ പഠ ഹര കര സയാദീനംകാ രിതേ വാ.

൩൦൧, ൩൧൫. സാമിസ്മിം ഛട്ഠീ

൩൦൨, ൩൧൯. ഓകാസേ സത്തമീ.

൩൦൩, ൩൨൧. സാമിസ്സരാധിപതി ദായാദ സക്ഖീ പഥിഭൂ പസുത കുസലേഹി ച.

൩൦൪, ൩൨൨. നിദ്ധാരണേ ച.

൩൦൫, ൩൨൩. അനാദരേ ച.

൩൦൬, ൨൮൯. ക്വചി ദുതിയാ ഛട്ഠീനമത്ഥേ.

൩൦൭, ൨൯൦. തതിയാസത്തമീനഞ്ച.

൩൦൮, ൩൧൭. ഛട്ഠീ ച.

൩൦൯, ൩൧൮. ദുതിയാപഞ്ചമീനഞ്ച.

൩൧൦, ൩൨൪. കമ്മകരണനിമിത്തത്ഥേസു സത്തമീ.

൩൧൧, ൩൨൫. സമ്പദാനേ ച.

൩൧൨, ൩൨൬. പഞ്ചമ്യത്ഥേ ച.

൩൧൩, ൩൨൭. കാലഭാവേസു ച.

൩൧൪, ൩൨൮. ഉപ'ധ്യാധികിസ്സരവചനേ.

൩൧൫, ൩൨൯. മണ്ഡിതുസ്സുക്കേസു തതിയാ ച.

ഇതി നാമകപ്പേ കാരകകപ്പോ ഛട്ഠോ കണ്ഡോ.

കാരകസുത്തം നിട്ഠിതം.

൪. സമാസ

൩൧൬, ൩൩൧. നാമാന സമാസോ യുത്തത്ഥോ.

൩൧൭, ൩൩൨. തേസം വിഭത്തിയോ ലോപാ ച.

൩൧൮, ൩൩൩. പകതി ചസ്സ സരന്തസ്സ.

൩൧൯, ൩൩൦. ഉപസഗ്ഗനിപാതപുബ്ബകോ അബ്യയീഭാവോ.

൩൨൦, ൩൩൫. സോ നപുംസകലിങ്ഗോ.

൩൨൧. ൩൪൯. ദിഗുസ്സേകത്തം.

൩൨൨, ൩൫൯. തഥാ ദ്വന്ദേ പാണി തൂരിയേ യോഗ്ഗ സേനങ്ഗ ഖുദ്ദജന്തുക വിവിധ വിരുദ്ധ വിസഭാഗത്ഥാദീനഞ്ച.

൩൨൩, ൩൬൦. വിഭാസാ രുക്ഖ തിണ പസു ധന ധഞ്ഞ ജനപദാ ദീനഞ്ച.

൩൨൪, ൩൩൯. ദ്വിപദേ തുല്യാധികരണേ കമ്മധാരയോ.

൩൨൫, ൩൪൮. സങ്ഖ്യാപുബ്ബോ ദിഗു.

൩൨൬, ൩൪൧. ഉഭേ തപ്പുരിസാ.

൩൨൭, ൩൫൧. അമാദയോ പരപദേഭി.

൩൨൮, ൩൫൨. അഞ്ഞപദത്ഥേസു ബഹുബ്ബീഹി.

൩൨൯, ൩൫൭. നാമാനം സമുച്ചയോ ദ്വന്ദോ.

൩൩൦, ൩൪൦. മഹതം മഹാ തുല്യാധികരണേ പദേ.

൩൩൧, ൩൫൩. ഇത്ഥിയം ഭാസിതപുമിത്ഥീ പുമാവ ചേ.

൩൩൨, ൩൪൩. കമ്മധാരയസഞ്ഞേ ച.

൩൩൩, ൩൪൪. അത്തം നസ്സ തപ്പുരിസേ.

൩൩൪, ൩൪൫. സരേ അന.

൩൩൫, ൩൪൬. കദി കുസ്സ.

൩൩൬, ൩൪൭. കാ’പ്പത്ഥേസു ച.

൩൩൭, ൩൫൦. ക്വചി സമാസന്ത ഗതാനമകാരന്തോ.

൩൩൮, ൩൫൬. നദിമ്ഹാ ച.

൩൩൯, ൩൫൮. ജായായ തുദം ജാനി പതിമ്ഹി.

൩൪൦, ൩൫൫. ധനുമ്ഹാ ച.

൩൪൧, ൩൩൬. അംവിഭത്തീനമകാരന്താ അബ്യായിതാവാ.

൩൪൨, ൩൩൭. സരോ രസ്സോ നപുംസകേ.

൩൪൩, ൩൩൮. അഞ്ഞസ്മാ ലോപോ ച.

ഇതി നാമകപ്പേ സമാസകപ്പോ സത്തമോ കണ്ഡോ.

സമാസസുത്തം നിട്ഠിതം.

൫. തദ്ധിത

൨൪൪, ൩൬൧. വാ ണാ’പച്ചേ.

൩൪൫, ൩൬൬. ണായന ണാന വച്ഛാദിതോ.

൩൪൬, ൩൬൭. ണേയ്യോ കത്തിയാദീഹി.

൩൪൭, ൩൬൮. അതോ ണി വാ.

൩൪൮, ൩൭൧. ണവോപകാദീഹി.

൩൪൯, ൩൭൨. ണേര വിധവാദിതോ.

൩൫൦, ൩൭൩. യേന വാ സംസട്ഠം തരതി ചരതി വഹതി ണികോ.

൩൫൧, ൩൭൪. തമധീതേ തേനകതാധി സന്നിധാനനിയോഗ സിപ്പ ഭണ്ഡ ജീവികത്ഥേസു ച.

൩൫൨, ൩൭൫. ണ രാഗാ തസ്സേദമഞ്ഞത്ഥേസു ച.

൩൫൩, ൩൭൮. ജാതാദീനമിമിയാ ച.

൩൫൪, ൩൭൯. സമൂഹത്ഥേ കണ ണാ.

൩൫൫, ൩൮൦. ഗാമ ജന ബന്ധു സഹായാദീഹി താ.

൩൫൬, ൩൮൧. തദസ്സ ഠാനമിയോ ച.

൩൫൭, ൩൮൨. ഉപമത്ഥായിതത്തം.

൩൫൮, ൩൮൩. തന്നിസ്സിതത്ഥേ ലോ.

൩൫൯, ൩൮൪. ആലു തബ്ബഹുലേ.

൩൬൦, ൩൮൫. ണ്യത്തതാ ഭാവേ തു.

൩൬൧, ൩൮൮. ണ വിസമാദീഹി.

൩൬൨, ൩൮൯. രമണീയാദിതോ കണ

൩൬൩, ൩൯൦. വിസേസേ തരതമിസികിയിട്ഠാ.

൩൬൪, ൩൯൧. തദസ്സത്ഥീതി വീ ച.

൩൬൫, ൩൯൨. തപാദിതോ സീ.

൩൬൬, ൪൦൦. ദണ്ഡാദിതോ ഇക ഈ.

൩൬൭, ൪൦൧. മധ്വാദിതോ രോ.

൩൬൮, ൪൦൨. ഗുണാദിതോ വന്തു.

൩൬൯, ൪൦൩. സത്യാദീഹി മന്തു.

൩൭൦, ൪൦൫. സദ്ധാദിതോ ണ.

൩൭൧, ൪൦൪. ആയുസ്സുകാരാസ മന്തുമ്ഹി.

൩൭൨, ൩൮൫. തപ്പകതിവചനേ മയോ.

൩൭൩, ൪൦൬. സങ്ഖ്യാപൂരണേ മോ.

൩൭൪, ൪൦൮. സ ഛസ്സ വാ.

൩൭൫, ൪൧൨. ഏകാദിതോ ദസസ്സീ.

൩൭൬, ൨൫൭. ദസേ സോ നിച്ചഞ്ച.

൩൭൭, ം. അന്തേ നിഗ്ഗഹിതഞ്ച.

൩൭൮, ൪൧൪. തി ച.

൩൭൯, ൨൫൮. ല ദ രാനം.

൩൮൦, ൨൫൫. വീസതി ദസേസു ബാ ദ്വിസ്സ തു.

൩൮൧, ൨൫൪. ഏകാദിതോ ദസ്സ ര സങ്ഖ്യാനേ.

൩൮൨, ൨൫൯. അട്ഠാദിതോ ച.

൩൮൩, ൩൫൩. ദ്വേകട്ഠാനമാകാരോ വാ.

൩൮൪, ൪൦൭. ചതുച്ഛേഹി ഥ ഠാ.

൩൮൫, ൪൦൯. ദ്വിതീഹി തിയോ.

൩൮൬, ൪൧൦. തിയേ ദുതാപി ച.

൩൮൭, ൪൧൧. തേസമഡ്ഢൂപപദേന അഡ്ഢുഡ്ഢദിവഡ്ഢ ദിയഡ്ഢ' ഡ്ഢതിയാ.

൩൮൮, ൬൭൮. സരൂപാന മേകസേസ്വസകിം.

൩൮൯, ൪൧൩. ഗണനേദസസ്സ ദ്വി തി ചതു പഞ്ച ഛ സത്ത അട്ഠനവകാനം വീ തി ചത്താര പഞ്ഞാ ഛ സത്താസനവാ യോസു യോനഞ്ചീസമാസംഠിരിതീതുതി.

൩൯൦, ൨൫൬. ചതൂപപദസ്സ ലോപോ തു'ത്തരപദാദിചസ്സ ചു ചോപി നവാ.

൩൯൧, ൪൨൩. യദനുപപന്നാ നിപാതനാ സിജ്ഝന്തി.

൩൯൨, ൪൧൮. ദ്വാദിതോ കോ'നേകത്ഥേ ച.

൩൯൩, ൪൧൬. ദസദസകം സതം ദസകാനം സതം സഹസ്സഞ്ച യോമ്ഹി.

൩൯൪, ൪൧൨. യാവ തദുത്തരി ദസഗുണിതഞ്ച.

൩൯൫, ൪൧൭. സകനാമേഹി.

൩൯൨, ൩൨൩. തേസം ണോ ലോപം.

൩൯൭, ൪൨൦. വിഭാഗേ ധാ ച.

൩൯൮, ൪൨൧. സബ്ബനാമേഹി പകാരവചനേ തു ഥാ.

൩൯൯, ൪൨൨. കിമിമേഹി ഥം.

൪൦൦, ൩൨൪. വുദ്ധാദിസരസ്സ വാ'സംയോഗന്തസ്സ സണേ ച.

൪൦൧, ൩൭൬. മായൂനമാഗമോ ഠാനേ.

൪൦൨. ൩൭൭. ആത്തഞ്ച.

൪൦൩, ൩൬൪. കചാദിമജ്ഝുത്തരാനം ദീഘരസ്സ പച്ചയേസു ച.

൪൦൪, ൩൭൦. തേസു വുദ്ധി ലോപാഗമ വികാര വിപരിതാദേസാ ച.

൪൦൫, ൩൨൬. അയുവണ്ണാനഞ്ചായോ വുദ്ധി.

ഇതി നാമകപ്പേ തദ്ധിതകപ്പോ അട്ഠമോ കണ്ഡോ.

തദ്ധിതസുത്തം നിട്ഠിതം.

൨. ആഖ്യാതി

൪൦൨, ൪൨൯. അഥ പുബ്ബാനി-വിഭത്തീനം ഛ പരസ്സപദാനി.

൪൦൭, ൪൩൯. പരാണുത്തനോപദാനി.

൪൦൮, ൪൩൦. ദ്വേ ദ്വേ പഠമമജ്ഝിമുത്തമപുരിസാ.

൪൦൯, ൪൪൧. സബ്ബേസമേകാഭിധാനേ പരോ പുരിസോ.

൪൧൦, ൪൩൨. നാമമ്ഹി പയുജ്ജമാനേപി തുല്യാധികരണേ പഠമോ.

൪൧൧, ൪൩൨. തുമ്ഹേ മജ്ഝിമോ.

൪൧൨, ൪൩൭. അമ്ഹേ ഉത്തമോ.

൪൧൩, ൪൨൨. കാലേ.

൪൧൪, ൪൨൮. വത്തമാനാ പച്ചുപ്പന്നേ.

൪൧൫, ൪൫൧. ആണാത്യാസിട്ഠേ’നുത്തകാലേ പഞ്ചമീ.

൪൧൬, ൪൫൪. അനുമതിപരികപ്പത്ഥേസു സത്തമീ.

൪൧൭, ൪൬൦. അപച്ചക്ഖേ പരോക്ഖാ’തീതേ.

൪൧൮, ൪൫൬. ഹിയ്യോപഭുതി പച്ചക്ഖേ ഹിയ്യത്തനീ.

൪൧൯, ൪൬൯. സമീപേ’ജ്ജതനീ.

൪൨൦, ൪൭൧. മായോഗേ സബ്ബകാലേ ച.

൪൨൧, ൪൭൩. അനാഗതേ ഭവിസ്സന്തീ.

൪൨൨, ൪൭൫. ക്രിയാതിപന്നേ’തീതേ കാലാതിപത്തി.

൪൨൩, ൪൨൬. വത്തമാനാ തി അന്തി, സി ഥ, മി മ തേ അന്തേ, സേവ്ഹേ, ഏ മ്ഹേ.

൪൨൪, ൪൫൦. പഞ്ചമീ തു അന്തു, ഹി ഥ, മി മ, തം അന്തം, സ്സു വ്ഹോ, ഏ ആമസേ.

൪൨൫, ൪൫൩. സത്തമീ ഏയ്യ ഏയ്യും, ഏയ്യാസി ഏയ്യാഥ, ഏയ്യാമി ഏയ്യാമ, ഏഥ ഏരം, ഏഥോ ഏയ്യാവ്ഹോ, ഏയ്യം ഏയ്യാമ്ഹേ.

൪൨൬, ൪൫൯. പരോക്ഖാ അ ഉ, ഏ ത്ഥ, അം മ്ഹ, ത്ഥ രേ, ത്ഥോ വ്ഹോ, ഇം മ്ഹേ.

൪൨൭, ൪൫൫. ഹിയ്യത്തനീ ആ ഊ, ഓ ത്ഥ, അം മ്ഹാ, ത്ഥ ത്ഥും, സേവ്ഹം, ഇം മ്ഹസേ.

൪൨൭, ൪൬൮. അജ്ജതനീ ഈഞം ഓത്ഥ, ഇം മ്ഹാ, ആ ഊ, സേ വ്ഹം, അം മ്ഹേ.

൪൨൯, ൪൭൨. സ്സവിസ്സന്തീ സ്സതി സ്സന്തി, സ്സസി സ്സഥ, സ്സാമി സ്സാമ, സ്സതേ സ്സന്തേ, സ്സസേ സ്സവ്ഹേ, സ്സം സ്സാമ്ഹേ.

൪൩൦, ൪൭൪. കാലാതിപത്തി സ്സാ സ്സംസു, സ്സേ സ്സഥ, സ്സം സ്സാമാ, സ്സഥ സ്സിസു, സ്സസേ സ്സവ്ഹേ, സ്സിം സ്സാമ്ഹസേ.

൪൩൧, ൪൨൮. ഹിയ്യത്തനീ സത്തമീ പഞ്ചമീ വത്തമാനാ സബ്ബധാതുകം.

ഇതി ആഖ്യാതകപ്പേ പഠമോ കണ്ഡോ.

൪൩൨, ൩൬൨. ധാതുലിങ്ഗേഹി പരാ പച്ചയാ.

൪൩൩, ൫൨൮. തിജഗുപകിതമാനേഹി ഖഛസാ വാ.

൪൩൪, ൫൩൪. ഭുജഘസഹരസുപാദീഹിതുമിച്ഛത്ഥേസു.

൪൩൫, ൫൩൬. ആയ നാമതോ കത്തൂപമാനാദാചാരേ.

൪൩൬, ൫൩൭. ഈയ്യൂ’പമാനാ ച.

൪൩൭, ൫൩൮. നാമമ്ഹാ’ത്തിച്ഛത്ഥേ.

൪൩൮, ൫൪൦. ധാതൂഹി ണേ ണയ ണാപേ ണാപയാ കാരിതാനി ഹേത്വത്ഥേ.

൪൩൯, ൫൩൯. ധാതുരൂപേ നാമസ്മാ ണ യോ ച.

൪൪൦, ൪൪൫. ഭാവകമ്മേസു യോ.

൪൪൧, ൪൪൭. തസ്സ ചവഗ്ഗയകാരവകാരത്തം സധാത്വന്തസ്സ.

൪൪൨, ൪൪൮. ഇവണ്ണാഗമോ വാ.

൪൪൩, ൪൪൯. പുബ്ബരൂപഞ്ച.

൪൪൪, ൫൧൧. തഥാ കത്തരി ച.

൪൪൫, ൪൩൩. ഭൂവാദിതോ അ.

൪൪൬, ൫൦൯. രുധാദിതോ നിഗ്ഗഹിതപുബ്ബഞ്ച.

൪൪൭, ൫൧൦. ദിവാദിതോ യോ.

൪൪൮, ൫൧൨. സ്വാദിതോ ണുണാ ഉണാ ച.

൪൪൯, ൫൧൩. കിയാദിതോ നാ.

൪൫൦, ൫൧൭. ഗഹാദിതോ പ്പണ്ഹാ.

൪൫൧, ൫൨൦. തനാദിതോ ഓയിരാ.

൪൫൨, ൫൨൫. ചുരാദിതോ ണേ ണയാ.

൪൫൩, ൪൪൪. അത്തനോപദാനി ഭാവേ ച കമ്മനി.

൪൫൪, ൪൪൦. കത്തരി ച.

൪൫൫, ൫൩൦. ധാതുപ്പച്ചയേഹി വിഭത്തിയോ.

൪൫൬, ൪൨൦. കത്തരി പരസ്സപദം.

൪൫൭, ൪൨൪. ഭൂവാദയോ ധാതവോ.

ഇതി ആഖ്യാതകപ്പേ ദുതിയോ കണ്ഡോ.

൪൫൮, ൪൬൧. കചാദിവണ്ണാനമേകസ്സരാനം ദ്വേഭാവോ.

ർ൫൯, ർ൬൨. പുബ്ബോ’ ബ്ഭാസോ.

ർ൬ം, ൰ം൬. രസ്സോ.

ർ൬൧, ർ൬ർ. ദുതിയചതുത്ഥാനം പഠമതതിയാ.

ർ൬൨, ർ൬൭. കവഗ്ഗസ്സ ചവഗ്ഗോ.

ർ൬൩, ൱൩൨. മാനകിതാനം വ തത്തം വാ.

ർ൬ർ, ൰ംർ. ഹസ്സ ജോ.

ർ൬൫, ർ൬൩. അന്തസ്സിവണ്ണാകാരോ വാ.

ർ൬൬, ർ൮൯. നിഗ്ഗഹിതഞ്ച.

ർ൬൭, ൱൩൩. തതോ പാമാനാനം വാമം സേസു.

ർ൬൮, ർ൯൨. ഠാ തിട്ഠോ.

ർ൬൯, ർ൯ർ. പാ പിവോ.

ർ൭ം, ൰൧ർ. ഞാസ്സ ജാജംനാ.

ർ൭൧, ർ൮൩. ദിസസ്സ പസ്സ ദിസ്സ ദക്ഖാ വാ.

ർ൭൨, ൱൩൧. ബ്യഞ്ജനന്തസ്സ ചോ ഛപ്പച്ചയേസു ച.

ർ൭൩, ൰൨൯. കോ ഖേ ച.

ർ൭ർ, ൱൩൫. ഹരസ്സ ഗീ സേ.

ർ൭൫, ർ൬൫. ബ്രൂഭൂനമാഹഭൂവാ പരോക്ഖായം.

ർ൭൬, ർർ൨. ഗമിസ്സന്തോ ച്ഛോ വാ സബ്ബാസു.

ർ൭൭, ർ൭൯. വചസ്സ’ജ്ജതനിമ്ഹി മകാരാ ഓ.

ർ൭൮, ർ൩൮. അകാരോ ദീഘം ഹിമിമേസു.

ർ൭൯, ർ൫൨. ഹി ലോപം വാ.

ർ൮ം, ർ൯ം. ഹോതിസ്സരേ’ ഹോ’ഹേ ഭവിസ്സന്തിമ്ഹി സസ്സ ച.

ർ൮൧, ൫൨ർ. കരസ്സ സപ്പച്ചയസ്സ കാഹോ.

ഇതി ആഖ്യാതകപ്പേ തതിയോ കണ്ഡോ.

ർ൮൨, ൰ം൮. ദാദന്തസ്സം മിമേസു.

൪൨൩, ൭൨൭. അസംയോഗന്തസ്സ വുദ്ധി കാരിതേ.

൪൨൪, ൬൪൨. ഘടാദീനം വാ.

൪൨൫, ൪൩൪. അഞ്ഞേസു ച.

൪൨൬, ൭൪൩. ഗുഹദുസാനം ദീഘം.

൪൨൭, ൪൭൨. വച വസ വഹാദീനമുകാരോ വസ്സയേ.

൪൨൮, ൪൨൯. ഹ വിപരിയയോ ലോ വാ.

൪൨൯, ൭൯൪. ഗഹസ്സ ഘേ പ്പേ.

൪൩൦, ൭൯൨. ഹലോപോ ണ്ഹാമ്ഹി.

൪൩൧, ൭൨൩. കരസ്സ കാസത്തമജ്ജതനിമ്ഹി.

൪൩൨, ൪൪൪. അസസ്മാ മിമാനം മിമ്ഹാ’ന്തലോപോ ച.

൪൩൩, ൪൩൨. ഥസ്സ ത്ഥത്ഥം.

൪൩൪, ൪൩൫. തിസ്സ തിസ്സ ത്ഥിത്ഥം.

൪൩൫, ൬൦൦. തുസ്സ ത്ഥുത്ഥം.

൪൩൬, ൪൩൭. സിമ്ഹി ച.

൪൩൭, ൪൭൭. ലഭസ്മാ ഈഅംനം ത്ഥത്ഥം.

൪൩൮, ൪൨൦. കുസസ്മാ ദീ ച്ഛി.

൪൩൯, ൪൨൦. ദാ ധാതുസ്സ ദജ്ജം.

൬൦൦, ൪൨൬. വദസ്സ വജ്ജം.

൬൦൧, ൪൪൩. ഗമിസ്സ ഘമ്മം.

൬൦൨, ൪൩൩. യമ്ഹി ദാ ധാ മാ ഠാ ഹാ പാ മഹ മഥാദീനമീ.

൬൦൩, ൪൨൫. യജസ്സാദിസ്സി.

൬൦൪, ൪൭൦. സബ്ബതോ ഉം ഇംസു.

൬൦൫, ൪൨൨. ജരമരാനം ജീര ജീയ്യ മീയ്യാ വാ.

൬൦൬, ൪൩൬. സബ്ബത്ഥാ’സസ്സാദിലോപോ ച.

൬൦൭, ൬൦൧. അസബ്ബധാതുകേ ഞാ.

൫൦൮, ൫൧൫. ഘ്യേസ്സ ഞാതോ ഇയാ ഞാ.

൫൦൯, ൫൧൬. നാസ്സ ലോപോ യകാരത്തം.

൫൧൦, ൪൮൭. ലോപഞ്ചേത്തമകാരോ.

൫൧൧, ൫൨൧. ഉത്തമോകാരോ.

൫൧൨, ൫൨൨. കരസ്സാകാരോ ച.

൫൧൩, ൪൩൫. ഓ അവ സരേ.

൫൧൪, ൪൯൧. ഏ അയ.

൫൧൫, ൫൪൧. തേ ആവായാ കാരിതേ.

൫൧൬, ൪൬൬. ഇകാരാഗമോ അസബ്ബധാതുകമ്ഹി.

൫൧൭, ൪൮൮. ക്വചി ധാതുവിഭത്തിപ്പച്ചയാനം ദീഘവിപരീതാദേസ ലോപാഗമാ ച.

൫൧൮, ൪൪൬. അത്തനോപദാനി പരസ്സപദത്തം.

൫൧൯, ൪൫൭. അകാരാഗമോ ഹിയ്യത്ഥനീഅജ്ജതനീകാലാതിപത്തീസു.

൫൨൦, ൫൦൨. ബ്രൂതോ ഈ തിമ്ഹി.

൫൨൧, ൪൨൫. ധാതുസ്സന്തോ ലോപോ’ നേകസരസ്സ.

൫൨൨, ൪൭൬. ഇസുയമൂനമന്തോ ച്ഛോ വാ.

൫൨൩, ൫൨൬. കാരിതാനം ണോ ലോപം.

ഇതി ആഖ്യാതകപ്പേ ചതുത്ഥോ കണ്ഡോ.

ആഖ്യാതസുത്തം നിട്ഠിതം.

൭. കിബ്ബിധാന

൫൨൪, ൫൬൧. ധാതുയാ കമ്മാദിമ്ഹി ണോ.

൫൨൫, ൫൬൫. സഞ്ഞായമ നു.

൫൨൬, ൫൬൭. പുരേ ദദാ ച ഇം.

൫൨൭, ൫൬൮. സബ്ബതോ ണ്വുത്വാ’വീ വാ.

൫൨൮, ൫൭൭. വിസ രുജ പദാദിതോ ണ.

൫൨൯, ൫൮൦. ഭാവേ ച.

൫൩൦, ൫൮൪. കഃ ച.

൫൩൧, ൫൮൯. ധരാദീഹി രമ്മോ.

൫൩൨, ൫൯൦. തസ്സീലാദീസു ണീ ത്വാ വീ ച.

൫൩൩, ൫൯൧. സദ്ദ കുധ ചല മണ്ഡത്ഥ രുചാദീഹി യു.

൫൩൪, ൫൯൨. പാരാദിഗമിമ്ഹാ രൂ.

൫൩൫, ൫൯൩. ഭിക്ഖാദിതോ ച.

൫൩൬, ൫൯൪. ഹനത്യാദീനം ണുകോ.

൫൩൭, ൫൬൬. നു നിഗ്ഗഹിതം പദന്തേ.

൫൩൮, ൫൯൫. സംഹനാ’ഞ്ഞായ വാ രോ ഘോ.

൫൩൯, ൫൫൮. രമ്ഹി രന്തോ രാദിനോ.

൫൪൦, ൫൪൫. ഭാവകമ്മേസു തബ്ബാ’നീയാ.

൫൪൧, ൫൫൨. ണ്യോ ച.

൫൪൨, ൫൫൭. കരമ്ഹാ രിച്ച.

൫൪൩, ൫൫൫. ഭൂതോ’ബ്ബ.

൫൪൪, ൫൫൬. വദ മദ ഗമു യുജ ഗരഹാകാരാദീഹി ജ്ജ മ്മഗ്ഗയ്ഹേയ്യാവാരോ വാ.

൫൪൫, ൫൪൮. തേ കിച്ചാ.

൫൪൬, ൫൬൨. അഞ്ഞേ കിത്ത.

൫൪൭, ൫൯൬. നന്ദാദീഹി യു.

൫൪൮, ൫൯൭. കത്തുകരണപദേസേസു ച.

൫൪൯, ൫൫൦. രഹാദിതോ ണ.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ പഠമോ കണ്ഡോ.

൫൫൦, ൫൪൯. ണാദയോ തേകാലികാ.

൫൫൧, ൫൯൮. സഞ്ഞായം ദാധാതോ ഇ.

൭൨, ൬൦൯. തി കിച്ചാ’സിട്ഠേ.

൭൩, ൭൯൯. ഇത്ഥിയമതിയവോ വാ.

൭൪, ൬൦൧. കരതോ രിരിയ.

൭൭, ൬൧൨. അതീതേ ത തവന്തു താവീ.

൭൬, ൬൨൨. ഭാവകമ്മേസു ത.

൭൭, ൬൦൬. ബുധഗമാദിത്ഥേ കത്തരി.

൭൮, ൬൦൨. ജിതോ ഇന സബ്ബത്ഥ.

൭൯, ൬൦൩. സുപതോ ച.

൮൦, ൬൦൪. ഈസംദുസൂഹി ഖ.

൮൧, ൬൩൬. ഇച്ഛത്ഥേസു സമാനകത്തുകേസു തവേ തും വാ.

൮൨, ൬൩൮. അരഹസക്കാദീസു ച.

൮൩, ൬൩൯. പത്തവചനേ അലമത്ഥേസു ച.

൮൪, ൬൪൦. പുബ്ബകാലേ’കകത്തുകാനം തുന ത്വാന ത്വാ വാ.

൮൫, ൬൪൬. വത്തമാനേ മാന’ന്താ.

൮൬, ൭൪൦. സാസാദീഹി രത്ഥു.

൮൭, ൭൪൫. പാതിതോ രിതു.

൮൮, ൭൪൬. മാനാദീഹി രാതു.

൮൯, ൬൧൦. ആഗമാ തുകോ.

൯൦, ൬൧൧. ഭബ്ബേ ഇക.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ ദുതിയോ കണ്ഡോ.

൯൧, ൬൨൪. പച്ചയാദനിട്ഠാ നിപാതനാ സിജ്ഝന്തി.

൯൨, ൬൨൫. സാസദിസതോ തസ്സ രിട്ഠോ ച.

൯൩, ൬൨൬. സാദിസന്ത പുച്ഛ ഭന്ജ ഹന്താദീഹി ട്ഠോ.

൯൪, ൬൧൩. വസതോ ഉത്ഥ.

൯൫, ൬൧൪. വസ വാവു.

൭൩൬, ൬൦൭. ധ ഢ ഭ ഹേ ഹി ധഡ്ഢാ ച.

൭൩൭, ൬൨൯. ഭന്ജതോ ഗ്ഗോ ച.

൭൩൯, ൭൬൦. ഭുജാദീനമന്തോ നോ ദ്വി ച.

൭൩൮, ൬൨൮. വച വാ വു.

൭൪൦, ൬൩൦. ഗുപാദീനഞ്ച.

൭൪൧, ൬൧൬. തരാദീഹി ഇണ്ണോ.

൭൪൨, ൬൩൧. ഭിദാദിതോ ഇന്ന അന്ന ഈണാ വാ.

൭൪൩, ൬൧൭. സുസ പച സകതോ ക്ഖ ക്കാ ച.

൭൪൪, ൬൧൯. പക്കമാദീഹി ന്തോ ച.

൭൪൫, ൬൧൮. ജനാദീന മാ തിമ്ഹി ച.

൭൪൬, ൬൦൦. ഗമ ഖന ഹന രമാദീനമന്തോ.

൭൪൭, ൬൩൨. രകാരോ ച.

൭൪൯, ഠാപാനമിഈ ച.

൭൪൮, ൬൨൧. ഹന്തേഹി ഹോ ഹസ്സ ളോ വാ അദഹനഹാനം.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ തതിയോ കണ്ഡോ.

൭൫൦, ൭൩൮. ണമ്ഹി രന്ജസ്സ ജോ ഭാവകരണേസു.

൭൫൧, ൭൪൪. ഹനസ്സ ഘാതോ.

൭൫൨, ൭൦൩. വധോ വാ സബ്ബത്ഥ.

൭൫൩, ൭൬൪. ആകാരന്താനമായോ.

൭൫൪, ൭൪൨. പുരസമുപപരീഹി കരോതിസ്സ ഖ ഖരാ വാ തപ്പച്ചയേസു ച.

൭൫൫, ൬൩൭. തവേതുനാദീസു കാ.

൭൫൬, ൭൧൫. ഗമഖനഹനാദീനം തുംതബ്ബാദീസു ന.

൭൫൭, ൬൪൧. സബ്ബേഹി തുനാദീനം യോ.

൭൫൯, ൬൪൩. ചനന്തേഹി രച്ചം.

൬൯, ൬൪. ദിസാ സ്വാനസ്വന്തലോപോ ച.

൬൦, ൬൫. മഹദഭേഹി മ്മ യ്ഹ ജ്ജ ബ്ഭ ദ്ധാ ച.

൬൧, ൯൯. തദ്ധിതസമാസകിതകാ നാമം വാ'തവേതുനാദീസു ച.

൬൨, ൬. ദുമ്ഹി ഗരു.

൬൩, ൭. ദീഘോ ച.

൬൪, ൬൮. അക്ഖരേഹി കാര.

൬൫, ൫൭. യഥാഗമമികാരോ.

൬൬, ൬൨. ദധന്തതോ യോ കചി.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ ചതുത്ഥോ കണ്ഡോ.

൬൭, ൫൮. നിഗ്ഗഹിത സംയോഗാദി നോ.

൬൮, ൬൨൯. സബ്ബത്ഥ ഗേ ഹീ.

൬൯, ൪൮. സദസ്സ സീദത്ഥം.

൭൦, ൬൨൭. യജസ്സ സരസ്സി ട്ഠേ.

൭൧, ൬൮. ഹചതുത്ഥാനമന്താനം ദോ ധേ.

൭൨, ൬൧൫. ഡോ ഢകാരേ.

൭൩, ൫൯. ഗഹസ്സ ഘര ണേ വാ.

൭൪, ൫൧. ദഹസ്സ ദോ ളം.

൭൫, ൫൬. ധാത്വന്തസ്സ ലോപോ കിമ്ഹി.

൭൬, ൫൭. വിദന്തേ ഊ.

൭൭, ൬൯൯. ന മ ക രാനമന്താനം നിയുത്തതമ്ഹി.

൭൮, ൭൧. ന ക വത്ഥം ച ജാ ണ്വുമ്ഹി.

൭൯, ൭൯. കരസ്സ ച തത്തം ഥുസ്മിം.

൮൦, ൫൪. തുംതുനതബ്ബേസു വാ.

൮൧, ൫൮. കാരിതം വിയ ണാനുബന്ധോ.

൮൨, ൭൦. അനകാ യു ണ്വൂനം.

൯൨൬, ൫൫൪. ക ഗാ ച ജാനം.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ പഞ്ചമോ കണ്ഡോ.

കിബ്ബിധാനസുത്തം നിട്ഠിതം.

൬. ഉണാദികപ്പ

൯൨൪, ൫൯൬. കത്തരി കിത്ത.

൯൨൫, ൯൦൫. ഭാവകമ്മേസു കിച്ചത്തക്ഖത്ഥാ.

൯൨൯, ൯൬൪. കമ്മനി ദുതിയായ ത്തോ.

൯൨൭, ൯൫൨. ഖ്യാദീഹി മന മ ച തോ വാ.

൯൨൬, ൯൫൬. സമാദീഹി ഥമാ.

൯൨൮, ൫൯൮. ഗഹസ്സു'പധസ്സേ വാ.

൯൬൦, ൯൫൪. മസുസ്സ സുസ്സ ച്ഛരച്ഛേരാ.

൯൬൧, ൯൫൫. ആപുബ്ബചരസ്സ ച.

൯൬൨, ൯൫൯. അല കല സലേഹി ല യാ.

൯൬൬, ൯൫൭. യാണ ലാണാ.

൯൬൪, ൯൫൬. മഥിസ്സ ഥസ്സ ലോ ച.

൯൬൫, ൫൫൮. പേസാതിസഗ്ഗപത്തകാലേസു കിച്ചാ.

൯൬൯, ൯൫൮. അവസ്സകാധമിണേസു ണീ ച.

൯൬൭, ൦. അരഹസക്കാദീഹി തും.

൯൬൬, ൯൯൬. വജാദീഹി പബ്ബജ്ജാദയോ നിപ്പജ്ജന്തേ.

൯൬൮, ൫൬൫. കിലോപോ ച.

൯൭൦, ൦. സചജാനം ക ഗാ ണാനുബന്ധേ.

൯൭൧, ൫൭൨. നുദാദീഹി യു ണ്വൂന മനാ ന നാ കാ ന ന കാ സകാരിതേഹി ച.

൯൭൨, ൬൬൬. ഇ യ ത മ കിം ഏസാനമന്തസ്സരോ ദീഘം ക്വചി ദുസസ്സ ഗുണം ദോരം സ ക്ഖീ ച.

൯൭൬, ൯൬൫. ഭ്യാദീഹി മതി ബുധി പൂജാദീഹി ച ത്തോ.

൲ർ, ൱൱൳. വേപു സീ ദവ വമു കു ദാ ഭൂതവാദീഹി ഥുത്തിമ ണിമാ നിബ്ബത്തേ.

൲ർ൭, ൱൱൴. അക്കോസേ നമ്ഹാനി.

൲ർ൱, ർ൳ൻ. ഏകാദിതോ സകിസ്സ ക്ഖത്തും.

൲ർ൯, ൱൱൵. സുനസ്സുനസ്സോ ണ വാനുവാനൂനനഖുനാനാ.

൲ർവ്വ, ൱൱ർ. തരുണസ്സ സുസു ച.

൲ർൻ, ൱൱൭. യുവസ്സുവസ്സുവുവാനനൂനാ.

൲൭ം, ൱൭൳. കാലേ വത്തമാനാതീതേ ണവാദയോ.

൲൭൳, ൱ർ൯. ഭവിസ്സതി ഗമാദീഹി ണീ ഘിണ.

൲൭൴, ൱ർവ്വ. ക്രിയായം ണവു തവോ.

൲൭൵, ൲ം൯. ഭാവവാചിമ്ഹി ചതുത്ഥീ.

൲൭ർ, ൱ർൻ. കമ്മനി ണോ.

൲൭൭, ൱൭ം. സേസേ സ്സം ന്തു മാനാനാ.

൲൭൱, ൱൱൱. ഛദാദീഹി ത ത്രണ.

൲൭൯, ൱൱൯. വദാദീഹി ണിത്തോ ഗണേ.

൲൭വ്വ, ൱൱വ്വ. മിദാദീഹി ത്തി തിയോ.

൲൭ൻ, ൱൱ൻ. ഉസുരന്ജദസാനം ദംസസ്സ ദഡ്ഢോ ഢഠാ ച.

൲൱ം, ൱൯ം. സൂവുസാനമൂവുസാനമതോ ഥോ ച.

൲൱൳, ൱൯൳. രന്ജുദാദീഹി ധദിദ്ദകിരാ കവചി ജദലോപോ ച.

൲൱൴, ൱൯൴. പടിതോ ഹിസ്സ ഹേരണ ഹീരണ.

൲൱൵, ൱൯൵. കഢാദീഹി കോ.

൲൱ർ, ൱൯ർ. ഖാദാമഗമാനം ഖന്ധന്ധഗന്ധാ.

൲൱൭, ൱൯൭. പടാദീല്യലം.

൲൱൱, ൱൯൱. പുഥസ്സ പുഥു പഥാ മോ വാ.

൲൱൯, ൱൯൯. സസവാദീഹി തു ദവോ.

൬൬൮, ൬൭൮. ഝാദീഹി ഈവരോ.

൬൬൯, ൬൭൯. മുനാദീഹി ചി.

൬൭൦, ൬൮൦. വിദാദീല്യൂരോ.

൬൭൧, ൬൮൧. ഹനാദീഹി നു ണു തവോ.

൬൭൨, ൬൮൨. കുടാദീഹി ഠോ.

൬൭൩, ൬൮൩. മനുപൂരസുണാദീഹി ഉസ്സനുസിസാ.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ ഉണാദികപ്പോ ഛട്ഠോ കണ്ഡോ.

ഉണാദിസുത്തം നിട്ഠിതം.

മഹാകച്ചായനസദ്ദാപാഠ

൧. സന്ധികപ്പ

പഠമകണ്ഡ

(ക)

സേട്ഠം തിലോകമഹിതം അഭിവന്ദിയഗ്ഗം,
ബുദ്ധഞ്ച ധമ്മമമലം ഗണമുത്തമഞ്ച;
സത്ഥുസ്സ തസ്സ വചനത്ഥവരം സുബുദ്ധും,
വക്ഖാമി സുത്തഹിതമേത്ഥ സുസന്ധികപ്പം.

(ഖ)

സേയ്യം ജിനേരിതനയേന ബുധാ ലഭന്തി,
തഞ്ചാപി തസ്സ വചനത്ഥസുബോധനേന;
അത്ഥഞ്ച അക്ഖരപദേസു അമോഹഭാവാ,
സേയ്യത്ഥികോ പദമതോ വിവിധം സുണേയ്യം.

൧, ൧. **അത്ഥോ അക്ഖരസഞ്ഞാതോ.**

സബ്ബവചനാനമത്ഥോ അക്ഖരേഹേവ സഞ്ഞായതേ. അക്ഖരവിപത്തിയം ഹി അത്ഥസ്സ ദുന്നയതാ ഹോതി, തസ്മാ അക്ഖരകോസല്ലം ബഹൂപകാരം സുത്തന്തേസു.

൨, ൨. **അക്ഖരാപാദയോ ഏകചത്താലീസം.**

തേ ച ഖോ അക്ഖരാ അപി **അ**കാരാദയോ ഏകചത്താ ലീസ സുത്തന്തേസു സോപകാരാ.

തം യഥാ? അ ആ ഇ ഈ ഉ ഊ ഏ ഓ, ക ഖ ഗ ഘ ങ, ച ഛ ജ ഝ ഞ, ട ഠ ഡ ഢ ണ, ത ഥ ദ ധ ന, പ ഫ ബ ഭ മ, യ ര ല വ സ ഹ ള അം, ഇതി **അക്ഖരാ** നാമ.

തേന ക്വത്ഥോ? അത്ഥോ അക്ഖരസഞ്ഞാതോ.

൩, ൩. **തത്ഥോദന്താ സരാ അട്ഠ.**

തത്ഥ അക്ഖരേസു **അ**കാരാദീസു ഓദന്താ അട്ഠ അക്ഖരാ സരാ നാമ ഹോന്തി.

തം യഥാ? അ ആ ഇ ഈ ഉ ഊ ഏ ഓ, ഇതി **സരാ** നാമ.

തേന ക്വത്ഥോ? സരാ സരേ ലോപം.

൪, ൪. **ലഹുമത്താ തയോ രസ്സാ.**

തത്ഥ അട്ഠസു സരേസു ലഹുമത്താ തയോ സരാ രസ്സാ നാമ ഹോന്തി.

തം യഥാ? അ ഇ ഉ, ഇതി **രസ്സാ** നാമ.

തേന കത്ഥോ? രസ്സം.

൭, ൭. അഞ്ഞേ ദീഘാ.

തത്ഥ അട്ഠസു സരേസു രസ്സേഹി അഞ്ഞേ പഞ്ച സരാ ദീഘാ നാമ ഹോന്തി.

തം യഥാ? ആ ഈ ഊ ഏ ഓ, ഇതി **ദീഘാ** നാമ.

തേന കത്ഥോ? ദീഘം.

൮, ൮. സേസാ ബ്യഞ്ജനാ.

ഠപേത്വാ അട്ഠ സരേ സേസാ അക്ഖരാ **കകാരാദയോ നിഗ്ഗഹിതന്താ** ബ്യഞ്ജനാ നാമ ഹോന്തി.

തം യഥാ? ക ഖ ഗ ഘ ങ, ച ഛ ജ ഝ ഞ, ട ഠ ഡ ഢ ണ, ത ഥ ദ ധ ന, പ ഫ ബ ഭ മ, യ ര ല വ സ ഹ ള അം, ഇതി **ബ്യഞ്ജനാ** നാമ.

തേന കത്ഥോ? സരാ പകതി ബ്യഞ്ജനേ.

൯, ൯. വഗ്ഗാ പഞ്ചപഞ്ചസോ മന്താ.

തേസം ഖോ ബ്യഞ്ജനാനം **കകാരാദയോ** മകാരന്താ പഞ്ചപഞ്ചസോ അക്ഖരവന്തോ വഗ്ഗാ നാമ ഹോന്തി.

തം യഥാ? ക ഖ ഗ ഘ ങ, ച ഛ ജ ഝ ഞ, ട ഠ ഡ ഢ ണ, ത ഥ ദ ധ ന, പ ഫ ബ ഭ മ, ഇതി **വഗ്ഗാ** നാമ.

തേന കത്ഥോ? വഗ്ഗന്തം വാ വഗ്ഗേ.

൧൦, ൧൦. അം ഇതി നിഗ്ഗഹിതം.

അം ഇതി നിഗ്ഗഹിതം നാമ ഹോതി.

തേന കത്ഥോ? അം ബ്യഞ്ജനേ നിഗ്ഗഹിതം.

൧൧, ൧൧. പരസമഞ്ഞാ പയോഗേ.

യാ ച പന പരേസു സക്കതഗന്ഥേസു സമഞ്ഞാ ഘോസാതി വാ അഘോസാതി വാ, താ പയോഗേ സതി ഏത്ഥാപി യുജ്ജന്തേ.

തത്ഥ ഘോസാ നാമ-ഗ ഘ ങ, ജ ഝ ഞ, ഡ ഢ ണ, ദ ധ ന, ബ ഭ മ, യ ര ല വ ഹ ള, ഇതി **ഘോസാ** നാമ. അഘോസാ നാമ-ക ഖ, ച ഛ, ട ഠ, ത ഥ, പ ഫ, സ, ഇതി **അഘോസാ** നാമ.

തേന കത്ഥോ? വഗ്ഗേ ഘോസാഘോസാനം തതിയപഠമാ.

൧൦, ൧൨. പുബ്ബമധോഠിത മസ്സരം സരേന വിയോജയേ.

തത്ഥ സന്ധിം കത്തുകാമോ പുബ്ബബ്യഞ്ജനം അധോഠിതം അസ്സരം കത്വാ സരഞ്ച ഉപരി കത്വാ സരേന വിയോജയേ.

തത്രായമാദി.

൧൧, ൧൪. നയേ പരം യുത്തേ.

അസ്സരം ഖോ ബ്യഞ്ജനം അധോഠതം പരക്ഖരം നയേ യുത്തേ. തത്രാഭിരതിമിച്ഛേയ്യ.

യുത്തേതികസ്മാ? അക്കോച്ഛി മം അവധി മം, അജിനി മം അഹാസി മേ. ഏത്ഥ പന യുത്തം ന ഹോതി.

ഇതി സന്ധികപ്പേ പഠമോ കണ്ഡോ.

ദുതിയകണ്ഡ

൧൨, ൧൩. സരാ സരേ ലോപം.

സരാ ഖോ സരേ പരേ ലോപം പപ്പോന്തി.

യസ്സിന്ദ്രിയാനി സമഥങ്ഗതാനി. നോ ഹേതം ഭന്തേ സമേതായസ്മാ സങ്ഘേന.

൧൩, ൧൫. വാ പരോ അസരൂപാ.

സരമ്ഹാ അസരൂപാ പരോ സരോ ലോപം പപ്പോതി വാ.

ചത്താരോ’മേ ഭിക്ഖവേ ധമ്മാ, കിന്നു’ മാവസമണിയോ. വാതി കസ്മാ? പഞ്ചിന്ദ്രിയാനി, തയസ്സു ധമ്മാ ജഹിതാ ഭവന്തി.

൧൪, ൧൬. ക്വചാസവണ്ണം ലുത്തേ.

സരോ ഖോ പരോ പുബ്ബസരേ ലുത്തേ ക്വചി അസവണ്ണം പപ്പോതി.

സങ്ഖ്യം നോപേതി വേദഗൂ, ബന്ധുസ്സേവ സമാഗമോ.

ക്വചീതി കസ്മാ? യസ്സിന്ദ്രിയാനി, തഥൂപമം ധമ്മവരം അദേസയി.

൧൫, ൧൭. ദീഘം.

സരോ ഖോ പരോ പുബ്ബസരേ ലുത്തേ ക്വചി ദീഘം പപ്പോതി. സദ്ധീധ വിത്തം പുരിസസ്സ സേട്ഠം, അനാഗാരേഹി ചൂഭയം.

ക്വചീതി കസ്മാ? പഞ്ചഹുപാലി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ. നത്ഥഞ്ഞം കിഞ്ചി.

൧൬, **൧൮**. **പുബ്ബോ ച**.

പുബ്ബോ ച സരോ പരസരലോപേ കതേ ക്വചി ദീഘം പപ്പോതി.

കിംസൂധ വിത്തം പുരിസസ്സ സേട്ഠം, സാധൂതി പടിസ്സുണിത്വാ, **ക്വചീ**തി കസ്മാ? ഇതിസ്സ മുഹുത്തമ്പി.

൧൭, **൧൯**. **യമേദന്തസ്സാദേസോ** .

ഏകാരസ്സ അന്തഭൂതസ്സ സരേ പരേ ക്വചി **യ**കാരാദേസോ ഹോതി.

അധിഗതോ ഖോ മ്യായം ധമ്മോ, ത്യാഹം ഏവം വദേയ്യം, ത്യാസ്സ പഹീനാ ഹോന്തി.

ക്വചീതി കസ്മാ? നേ'നാഗതാ, ഇതി നേത്ഥ.

൧൮, **൨൦**. **വമോദുദന്താനം**.

ഓകാരുകാരാനം അന്തഭൂതാനം സരേ പരേ ക്വചി വകാരാദേസോ ഹോതി.

അഥ ഖ്വസ്സ, സ്വസ്സ ഹോതി, ബഹ്വാബാധോ, വത്ഥ്വേത്ഥ വിഹിതം നിച്ചം ചക്ഖാപാഥമാഗച്ഛതി.

ക്വചീതികസ്മാ? ചത്താരോ'മേ ഭിക്ഖവേ ധമ്മാ, കിന്നുമാവ സമണിയോ.

൧൯, **൨൧**. **സബ്ബോ ചംതി**.

സബ്ബോ ഇച്ചേസോ **തി**സദ്ദോ ബ്യഞ്ജനോ സരേ പരേ ക്വചി **ച**കാരം പപ്പോതി.

ഇച്ചേതം കുസലം, ഇച്ചസ്സ വചനീയം, പച്ചുത്തരിത്വാ, പച്ചാഹരതി.

ക്വചീതി കസ്മാ? ഇതിസ്സ മുഹുത്തമ്പി.

൨൦, **൨൨**. **ദോ ധസ്സ ച**.

ധഇച്ചേതസ്സ സരേ പരേ ക്വചി **ദ**കാരാദേസോ ഹോതി.

ഏകമിദാഹം ഭിക്ഖവേ സമയം.

ക്വചീതി കസ്മാ? ഇധേവ മരണം ഭവിസ്സതി.

വഗ്ഗഹണേന ധകാരസ്സ **ഹ**കാരാദേസോ ഹോതി സാഹു ദസ്സന മരിയാനം.

സുത്തവിഭാഗേന ബഹുധാ സിയാ-

തോ ദസ്സ, യഥാ? സുഗതോ.

ടോ തസ്സ, യഥാ? ദുക്കടം.

ധോ തസ്സ, യഥാ? ഗന്ധബ്ബോ.

ത്രോ ത്തസ്സ, യഥാ? അത്രജോ.

കോ ഗസ്സ, യഥാ? കുലൂപകോ.

ലോ രസ്സ, യഥാ? മഹാസാലോ.

ജോ യസ്സ, യഥാ? ഗവജോ.

ബ്ബോ വിസ്സ, യഥാ? കുബ്ബതോ.

കോ യസ്സ, യഥാ? സകേ.

യോ ജസ്സ, യഥാ? നിയംപുത്തം.

കോ തസ്സ, യഥാ? നിയകോ.

ച്ചോ ത്തസ്സ, യഥാ ഭച്ചോ.

ഫോ പസ്സ, യഥാ? നിപ്ഫത്തി.

ഖോ കസ്സ, യഥാ? നിക്ഖമതി. ഇച്ചേവമാദീ യോജേതബ്ബാ.

൨൭, ൨൭. ഇവണ്ണോ യം നവാ.

പുബ്ബോ ഇവണ്ണോ സരേ പരേ **യ**കാരം പപ്പോതി നവാ. പടിസുന്ഥാരവുത്യസ്സ, സബ്ബാ വിത്യാനുഭൂയതേ.

നവാതി കസ്മാ? പഞ്ചഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ, മുത്തചാഗീ അനുദ്ധതോ.

൨൮, ൨൮. ഏവാദിസ്സ രി പുബ്ബോ ച രസ്സോ.

സരമ്ഹാ പരസ്സ ഏവസ്സ ഏകാരസ്സ ആദിസ്സ **രി**കാരോ ഹോതി, പുബ്ബോ ച സരോ രസ്സോ ഹോതി നവാ.

യഥരിവ വസുധാതലഞ്ച സബ്ബം, തഥരിവ ഗുണവാ സുപൂജനിയോ.

നവാതി കസ്മാ? യഥാ ഏവ, തഥാ ഏവ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ ദുതിയോ കണ്ഡോ.

തതിയകണ്ഡ

൨൯, ൨൯. സരാ പകതി ബ്യഞ്ജനേ.

സരാ ഖോ ബ്യഞ്ജനേ പരേ പകതിരൂപാനി ഹോന്തി.

മനോപുബ്ബങ്ഗമാ ധമ്മാ, പമാദോ മച്ചുനോ പദം, തിണ്ണോ പാരങ്ഗതോ അഹു.

൨൪, ൩൫. **സരേ ക്വചി**.

സരാ ഖോ സരേ പരേ ക്വചി പകതിരൂപാനി ഹോന്തി.

കോ ഇമം പഥവിം വിചേസ്സതി.

ക്വചീതി കസ്മാ? അപ്പസ്സുതായം പുരിസോ.

൨൫, ൩൬. **ദീഘം**.

സരാ ഖോ ബ്യഞ്ജനേ പരേ ക്വചി ദീഘം പപ്പോന്തി.

സമ്മാ ധമ്മം വിപസ്സതോ, ഏവം ഗാമേ മുനീ ചരേ, ഖന്തീ പരമം തപോ തിതിക്ഖാ.

ക്വചീതി കസ്മാ? ഇധ മോദതി പേച്ച മോദതി, പതിലീയതി, പടിഹഞ്ഞതി.

൨൬, ൩൭. **രസ്സം**.

സരാ ഖോ ബ്യഞ്ജനേ പരേ ക്വചി രസ്സം പപ്പോന്തി.

ഭോവാദിനാമ സോ ഹോതി, യഥാഭാവി ഗുണേന സോ.

ക്വചീതി കസ്മാ? സമ്മാസമാധി, സാവിത്തീ ഛന്ദസോ മുഖം, ഉപനീയതി ജീവിതമപ്പമായു.

൨൭, ൩൮. **ലോപഞ്ച തത്രാകാരോ**.

സരാ ഖോ ബ്യഞ്ജനേ പരേ ക്വചി ലോപം പപ്പോന്തി. തത്ര ച ലോപേ കതേ അകാരാഗമോ ഹോതി.

സ സീലവാ. സ പഞ്ഞവാ ഏസ ധമ്മോ സനന്തനോ, സ വേ കസാവമരഹതി, സ മാനകാമോപി ഭവേയ്യ, സ വേ മുനി ജാതിഭയം അദസ്സി.

ക്വചീതി കസ്മാ? സോ മുനി, ഏസോ ധമ്മോ പദിസ്സതി, ന സോ കാസാവമരഹതി.

൨൮, ൩൯. **പര ദ്വേഭാവോ ഠാനേ**.

സരമ്ഹാ പരസ്സ ബ്യഞ്ജനസ്സ ദ്വേഭാവോ ഹോതി ഠാനേ.

ഇധപ്പമാദോ, പുരിസസ്സ ജന്തുനോ, പബ്ബജ്ജം കിത്തയിസ്സാമി, ചാതുദ്ദസി, പഞ്ചദ്ദസി, അഭിക്കന്തതരോ ചന്ദോ.

ഠാനേതി കസ്മാ? ഇധ മോദതി പേച്ച മോദതി.

൨൯, ൪൨. **വഗ്ഗേ ഘോസാഘോസാനം തതിയപഠമാ.**

വഗ്ഗേ ഖോ പുബ്ബേസം ബ്യഞ്ജനാനം ഘോസാഘോസഭൂതാനം സരമ്ഹാ യഥാസങ്ഖ്യം തതിയപഠമക്ഖരാ ദ്വേഭാവം ഗച്ഛന്തി ഠാനേ.

ഏസേവ ചജ്ഝാനപ്ഫലോ, യത്രട്ഠിതം നപ്പസഹേയ്യ മച്ചു, സേലേ യഥാ പബ്ബതമുദ്ധനിട്ഠിതോ, ചത്താരിട്ഠാനാനി നരോ പമത്തോ.

ഠാനേതി കസ്മാ? ഇധ ചേതസോ ദള്ഹം ഗണ്ഹാതി ഥാമസാ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ തതിയോ കണ്ഡോ.

ചതുത്ഥകണ്ഡ

൩൦, ൭൫. **അം ബ്യഞ്ജനേ നിഗ്ഗഹിതം.**

നിഗ്ഗഹിതം ഖോ ബ്യഞ്ജനേ പരേ അം ഇതി ഹോതി.

ഏവം വുത്തേ, തം സാധൂതി പടിസ്സുണിത്വാ.

൩൧, ൪൯. **വഗ്ഗന്തം വാ വഗ്ഗേ.**

വഗ്ഗഭൂതേ ബ്യഞ്ജനേ പരേ നിഗ്ഗഹിതം ഖോ വഗ്ഗന്തം വാ പപ്പോതി.

തന്നിച്ചുതം, ധമ്മഞ്ചരേ സുചരിതം, ചിരപ്പവാസിം പുരിസം. സന്തന്തസ്സ മനം ഹോതി, തങ്കാരുണികം, ഏവങ്ഖോ ഭിക്ഖവേ സിക്ഖിതബ്ബം.

വാഗ്ഗഹണേനനിഗ്ഗഹിതം ഖോ **ല**കാരാദേസോ ഹോതി. പുഗ്ഗലം.

വാതി കസ്മാ? ന തം കമ്മം കതം സാധു.

൩൨, ൫൦. **ഏഹേ ഞം.**

ഏകാരഹകാരേ പരേ നിഗ്ഗഹിതം ഖോ ഞകാരം പപ്പോതി വാ.

പച്ചത്തഞ്ഞേവ പരിനിബ്ബായിസ്സാമി, തഞ്ഞേവേത്ഥ പടിപുച്ഛിസ്സാമി, ഏവഞ്ഹി വോ ഭിക്ഖവേ സിക്ഖിതബ്ബം. തഞ്ഹി തസ്സ മുസാ ഹോതി.

വാതി കസ്മാ? ഏവമേതം അഭിഞ്ഞായ, ഏവം ഹോതി സുഭാസിതം.

൩൩, ൫൧. **സയേ ച.**

നിഗ്ഗഹിതം ഖോ **യ**കാരേ പരേ സഹ **യ**കാരേന **ഞ**കാരം പപ്പോതി വാ.

സഞ്ഞോഗോ, സഞ്ഞുത്തം.

വാതി കസ്മാ? സംയോഗോ, സംയുത്തം.

൩൪, ൫൨. **മദാ സരേ.**

നിഗ്ഗഹിതസ്സ ഖോ സരേ പരേ **മ**കാരദകാരാദേസോ ഹോന്തി വാ.

തമഹം ബ്രൂമി ബ്രാഹ്മണം, ഏതദവോച സത്ഥാ.

വാതി കസ്മാ? അക്കോച്ഛി മം അവധി മം, അജിനി മം അഹാസി മേ.

൩൫, ൩൪. യ വ മ ദ ന ത ര ലാ ചാഗമാ.

സരേ പരേ **യ**കാരോ **വ**കാരോ **മ**കാരോ **ദ**കാരോ **ന**കാരോ **ത**കാരോ **ര**കാരോ **ല**കാരോ ഇമേ ആഗമാ ഹോന്തി വാ.

നയിമസ്സ വിജ്ജാ, യഥയിദം ചിത്തം. മിഗീ ഭന്താ വുദിക്ഖതി, സിത്താ തേ ലഹു മേസ്സതി, അസിത്താ തേ ഗരു മേസ്സതി. അസ്സോ ഭദ്രോ കസാമിവ, സമ്മദഞ്ഞാ വിമുത്താനം. മനസാദഞ്ഞാ വിമുത്താനം, അത്തദത്ഥമഭിഞ്ഞായ. ചിരംനായതി, ഇതോ നായതി. യസ്മാതിഹ ഭിക്ഖവേ, തസ്മാതിഹ ഭിക്ഖവേ, അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം. സബ്ഭിരേവ സമാസേഥ, ആരഗ്ഗേരിവ സാസപോ, സാസപോരിവ ആരഗ്ഗാ. ഛളഭിഞ്ഞാ, സളായതനം.

വാതി കസ്മാ? ഏവം മഹിദ്ധിയാ ഏസാ, അക്കോച്ഛി മം അവധി മം, അജിനി മം അഹാസി മേ, അജേയ്യോ അനുഗാമികോ.

ചഗ്ഗഹണേന ഇധേവ **മ**കാരസ്സ **പ**കാരോ ഹോതി. ചിരപ്പവാസിം പുരിസം.

കകാരസ്സ ച **ദ**കാരോ ഹോതി. സദത്ഥപസുതോ സിയാ.

ദകാരസ്സ ച **ത**കാരോ ഹോതി, സുഗതോ.

൩൬, ൩൭. ക്വചി ഓ ബ്യഞ്ജനേ.

ബ്യഞ്ജനേ പരേ ക്വചി **ഓ**കാരാഗമോ ഹോതി.

അതിപ്പഗോ ഖോ താവ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിതും. പരോസഹസ്സം.

ക്വചീതി കസ്മാ? ഏഥ പസ്സഥിമം ലോകം, അന്ധീഭൂതോ അയം ലോകോ.

൩൭, ൭൭. നിഗ്ഗഹിതഞ്ച.

നിഗ്ഗഹിതഞ്ചാഗമോ ഹോതി സരേ വാ ബ്യഞ്ജനേ വാ പരേ ക്വചി.

ചക്ഖുംഉദപാദി, അവംസിരോ, യാവഞ്ചിധ ഭിക്ഖവേ പുരിമം ജാതിം സരാമി, അണുംഥൂലാനി സബ്ബസോ, മനോപുബ്ബങ്ഗമാ ധമ്മാ.

ക്വചീതി കസ്മാ? ഇധേവ നം പസംസന്തി, പേച്ച സഗ്ഗേ പമോദതി, ന ഹി ഏതേഹി യാനേഹി, ഗച്ഛേയ്യ അഗതം ദിസം.

ചഗ്ഗഹണേന വിസദ്ദസ്സ ച പകാരോ ഹോതി. പചേസ്സതി, വിചേസ്സതി വാ.

൩൮, ൭൮. ക്വചി ലോപം.

നിഗ്ഗഹിതം ഖോ സരേ പരേ ക്വചി ലോപം പപ്പോതി.

താസാഹം സന്തികേ, വിദൂനഗ്ഗമിതി.

ക്വചീതി കസ്മാ? അഹമേവ നൂന ബാലോ ഏതമത്ഥം വിദിത്വാന.

൩൯, ൫൪. **ബ്യഞ്ജനേ ച**.

നിഗ്ഗഹിതം ഖോ ബ്യഞ്ജനേ പരേ ക്വചി ലോപം പപ്പോതി.

അരിയസച്ചാനദസ്സനം, ഏതം ബുദ്ധാനസാസനം.

ക്വചീതി കസ്മാ? ഏതം മങ്ഗലമുത്തമം, തം വോ വദാമി ഭദ്ദന്തേ.

൪൦, ൫൫. **പരോ വാസരോ**.

നിഗ്ഗഹിതമ്ഹാ പരോ സരോ ലോപം പപ്പോതി വാ.

ഭാസിതം അഭിനന്ദുന്തി, ഉത്തത്തംവ, യഥാബീജംവ, യഥാധഞ്ഞംവ.

വാതി കസ്മാ? അഹമേവ നൂന ബാലോ, ഏതദഹോസി.

൪൧, ൫൬. **ബ്യഞ്ജനോ ച വിസഞ്ഞോഗോ**.

നിഗ്ഗഹിതമ്ഹാ പരസ്മിം സരേ ലുത്തേ യദി ബ്യഞ്ജനോ സസഞ്ഞോഗോ വിസഞ്ഞോഗോ ഹോതി.

ഏവംസ തേ ആസവോ, പുപ്ഫംസാ ഉപ്പജ്ജി.

ലുത്തേതി കസ്മാ? ഏവമസ്സ വിദൂനഗ്ഗമിതി.

ചഗ്ഗഹണേന തിണ്ണം ബ്യഞ്ജനാനമന്തരേ യേ സരൂപാ, തേസമ്പി ലോപോ ഹോതി. അഗ്യാഗാരം, പടിസന്ഥാരവുത്യസ്സ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ ചതുത്ഥോ കണ്ഡോ.

പഞ്ചമകണ്ഡ

൪൨, ൫൭. **ഗോസരേ പുഥസ്സാഗമോ ക്വചി**.

പുഥഇച്ചേതസ്സ അന്തേ സരേ പരേ ക്വചി ഗകാരാഗമോ ഹോതി.

പുഥഗേ വ.

൪൩, ൫൮. **പാസ്സ ചന്തോ രസ്സോ**.

പാഇച്ചേതസ്സ അന്തേ സരേ പരേ ക്വചി ഗകാരാഗമോ ഹോതി, അന്തോ ച സരോ രസ്സോ ഹോതി.

പഗേവ വുത്യസ്സ.

കചീതി കസ്മാ? പാ ഏവ വുത്യസ്സ.

൪൪, ൨൪. **അബ്ഭോ അഭി**.

അഭിഇച്ചേതസ്സ സരേ പരേ **അബ്ഭാ**ദേസോ ഹോതി. അബ്ഭുദീരിതം, അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി.

൪൫, ൨൫. **അജ്ഝോ അധി**.

അധിഇച്ചേതസ്സ സരേ പരേ **അജ്ഝാ**ദേസോ ഹോതി.

അജ്ഝോകാസേ, അജ്ഝാഗമാ.

൪൬, ൨൬. **തേ ന വാ ഇവണ്ണേ**.

തേ ച ഖോ **അഭിഅധി**ഇച്ചേതേ ഇവണ്ണേ പരേ **അബ്ഭോ അജ്ഝോ**ഇതിവുത്തരൂപാ നം ഹോന്തി വാ.

അഭിച്ഛിതം, അധീരിതം.

വാതി കസ്മാ? അബ്ഭീരിതം, അജ്ഝിണമുത്തോ.

൪൭, ൨൭. **അതിസ്സ ചന്തസ്സ**.

അതിഇച്ചേതസ്സ അന്തഭൂതസ്സ **തി**സദ്ദസ്സ ഇവണ്ണേ പരേ "സബ്ബോ ചം തീ"തി വുത്തരൂപം ന ഹോതി.

അതീസിഗണോ, അതീരിതം.

ഇവണ്ണേതി കസ്മാ? അച്ചന്തം.

൪൮, ൨൮. **കചി പടി പതിസ്സ**.

പതിഇച്ചേതസ്സ സരേ വാ ബ്യഞ്ജനേ വാ പരേ കചി **പടി**ആദേസോ ഹോതി.

പടഗ്ഗി ദാതബ്ബോ, പടിഹഞ്ഞതി.

കചീതി കസ്മാ? പച്ചന്തിമേസു ജനപദേസു, പതിലീയതി, പതിരൂപദേസവാസോ ച.

൪൯, ൨൯. **പുഥസ്സു ബ്യഞ്ജനേ**.

പുഥഇച്ചേതസ്സ അന്തോ സരോ ബ്യഞ്ജനേ പരേ **ഉ**കാരോ ഹോതി.

പുഥുജ്ജനോ, പുഥുഭൂതം.

അന്തഗ്ഗഹണേന അപുഥസ്സാപി സരേ പരേ അന്തസ്സ **ഉ**കാരോ ഹോതി, മനുഞ്ഞം.

൭൦, ൪൭. **ഓ അവസ്സ**.

അവഇച്ചേതസ്സ ബ്യഞ്ജനേ പരേ കചി **ഓ**കാരോ ഹോതി.

അന്ധകാരേന ഓനദ്ധാ.

കചീതി കസ്മാ? അവസുസ്സതു മേ സരീരേ മംസലോഹിതം.

൭൧, ൭൯. **അനുപദിട്ഠാനം വുത്തയോഗതോ**.

അനുപദിട്ഠാനം ഉപസഗ്ഗനിപാതാനം സരസന്ധീഹി ബ്യഞ്ജനസന്ധീഹി വുത്തസന്ധീഹി ച യഥായോഗം യോജേതബ്ബം.

പാപനം , പരായണം, ഉപായനം, ഉപാഹനം, ന്യായോഗോ, നിഗുപധി, അനുബോധോ, ദുവൂപസന്തം, സുവൂപസന്തം, ദ്വാലയോ, സ്വാലയോ, ദുരാഖ്യാതം, സ്വാഖ്യാതോ, ഉദീരിതം, സമുദ്ദിട്ഠം, വിയഗ്ഗം, വിജ്ഝഗ്ഗം, ബ്യഗ്ഗം, അവയാഗമനം, അന്വേതി, അനുപഘാതോ, അനച്ഛരിയം, പരിയേസനാ, പരാമാസോ, ഏവം സരേ ച ഹോന്തി.

പരിഗ്ഗഹോ, പഗ്ഗഹോ, പക്കമോ, പരക്കമോ, നിക്കമോ, നിക്കസാവോ, നില്ലയനം, ദുല്ലയനം, ദുമ്ഭിക്ഖം, ദുബ്ബുത്തം, സന്ദിട്ഠം, ദുഗ്ഗഹോ, വിഗ്ഗഹോ, നിഗ്ഗതോ, അഭിക്കമോ, പടിക്കമോ, ഏവം **ബ്യഞ്ജനേ** ച. സേസാ സബ്ബേ യോജേതബ്ബാ.

ഇതി സന്ധികപ്പേ പഞ്ചമോ കണ്ഡോ.

സന്ധികപ്പോ നിട്ഠിതോ.

൨. നാമകപ്പ

പഠമകണ്ഡ

൫൨, ൱൦. ജിനവചനയുത്തം ഹി.

"ജിനവചനയുത്തം ഹി" ഇച്ചേതം അധികാരത്ഥം വേദിതബ്ബം.

൫൩, ൱൧. ലിങ്ഗഞ്ച നിപ്പജ്ജതേ.

യഥാ യഥാ ജിനവചനയുത്തം ഹി ലിങ്ഗം, തഥാ തഥാ ഇധ ലിങ്ഗഞ്ച നിപ്പജ്ജതേ.

തം യഥാ? ഏസോ നോ സത്ഥാ, ബ്രഹ്മാ അത്താ, സഖാ, രാജാ.

൫൪, ൱൨. തതോ ച വിഭത്തിയോ.

തതോ ജിനവചനയുത്തേഹി ലിങ്ഗേഹി വിഭത്തിയോ പരാ ഹോന്തി.

൫൫, ൱൩. സി യോ, അം യോ, നാ ഹി, സ നം, സ്മാ ഹി, സ നം, സ്മിം സു.

കാ ച പന തായോ വിഭത്തിയോ? സി, യോ ഇതി പഠമാ, അം, യോഇതി ദുതിയാ, നാ ഹി ഇതി തതിയാ, സ, നംഇതി ചതുത്ഥീ, സ്മാ, ഹി ഇതി പഞ്ചമീ, സ, നം ഇതി ഛട്ഠീ, സ്മിം, സു ഇതി സത്തമീ.

വിഭത്തിഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? അമ്ഹസ്സ മമം സവിഭത്തിസ്സ സേ.

൫൬, ൱൪. തദനുപരോധേന.

യഥാ യഥാ തേസം ജിനവചനാനം അനുപരോധോ. തഥാ തഥാ ഇധ ലിങ്ഗഞ്ച നിപ്പജ്ജതേ.

൫൭, ൭൧. ആലപനേ സി ഗ സഞ്ഞോ.

ആലപനത്ഥേ സി ഗസഞ്ഞോ ഹോതി.

ഭോതി അയ്യേ, ഭോതി കഞ്ഞേ, ഭോതി ഖരാദിയേ.

ആലപനേതി കിമത്ഥം? സാ അയ്യാ.

സീതി കിമത്ഥം? ഭോതിയോ അയ്യായോ.

ഗഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ഘതേ ച.

൫൮, ൨൯. ഇവണ്ണുവണ്ണാ ഝലാ.

ഇവണ്ണുവണ്ണാഇച്ചേതേ **ഝല**സഞ്ഞാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം.

ഇസിനോ , അഗ്ഗിനോ, ഗഹപതിനോ, ദണ്ഡിനോ. സേതുനോ, കേതുനോ, ഭിക്ഖുനോ. സയമ്ഭുനോ, അഭിഭുനോ.

ഝലഇച്ചനേന കാത്ഥോ? ഝലതോ സസ്സ നോ വാ.

൧൯, ൧൧൮. **തേ ഇത്ഥിഖ്യാ പോ**.

തേ ഇവണ്ണുവണ്ണാ യദാ ഇത്ഥിഖ്യാ, തദാ **പ**സഞ്ഞാ ഹോന്തി.

രത്തിയാ, ഇത്ഥിയാ, ധേനുയാ, വധുയാ.

ഇത്ഥിഖ്യാതി കിമത്ഥം? ഇസിനാ, ഭിക്ഖുനാ.

സഇച്ചനേന കാത്ഥോ? പതോ യാ.

൨൦, ൧൩൭. **ആ ഘോ**.

ആകാരോ യദാ ഇത്ഥിഖ്യോ, തദാ **ഘ**സഞ്ഞോ ഹോതി.

സദ്ധായ, കഞ്ഞായ, വീണായ, ഗങ്ഗായ, ദിസായ സാലായ, മാലായ, തുലായ, ദോലായ, പഭായ, സോഭായ, പഞ്ഞായ, കരുണായ നാവായ, കപാലികായ.

ആതി കിമത്ഥം? രത്തിയാ, ഇത്ഥിയാ.

ഇത്ഥിഖ്യോതി കിമത്ഥം? സത്ഥാരാ ദേസിതോ അയം ധമ്മോ.

ഘഇച്ചനേന കാത്ഥോ? ഘതോ നാദീനം.

൨൧, ൧൨൦. **സാഗമോ സേ**.

സകാരാഗമോ ഹോതി **സേ** വിഭത്തിമ്ഹി.

പുരിസസ്സ, അഗ്ഗിസ്സ, ഇസിസ്സ, ദണ്ഡിസ്സ, ഭിക്ഖുസ്സ, സയമ്ഭുസ്സ, അഭിഭുസ്സ.

സേതി കിമത്തം? പുരിസസ്മിം.

൨൨, ൨൦൨. **സംസാസ്വേകവചനേസു ച**.

സംസാസു ഏകവചനേസു വിഭത്താദേസേസു **സ**കാരാഗമോ ഹോതി.

ഏതിസ്സം, ഏതിസ്സാ ഇമിസ്സം, ഇമിസ്സാ, തിസ്സം, തിസ്സാ,

തസ്സം തസ്സാ, യസ്സം, യസ്സാ, അമുസ്സം, അമുസ്സാ.

സംസാസ്വീതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗിനാ, പാണിനാ.

ഏകവചനേസ്വീതി കിമത്ഥം? താസം, സബ്ബാസം.

വിഭത്താദേസേസൂീതി കിമത്ഥം? മനസാ, വചസാ, ധാമസാ.

൬൯, ൨൧൭. **ഏതിമാസമി**.

ഏതാഇമാഇച്ചേതേസമന്തോ സരോ ഇകാരോ ഹോതി **സംസാസു** ഏകവചനേസു വിഭത്താദേസേസു.

ഏതിസ്സം, ഏതിസ്സാ, ഇമിസ്സം, ഇമിസ്സാ.

സംസാസ്ൂീതി കിമത്ഥം? ഏതായ, ഇമായ.

ഏകവചനേസൂീതി കിമത്ഥം? ഏതാസം, ഇമാസം.

൬൪, ൨൧൮. **തസ്സാ വാ**.

തസ്സാ ഇത്ഥിയം വത്തമാനസ്സ അന്തസ്സ **ആ**കാരസ്സ **ഇ**കാരോ ഹോതി വാ **സംസാസു** ഏകവചനേസു വിഭത്താദേസേസു.

തിസ്സം, തിസ്സാ, തസ്സം, തസ്സാ.

൬൫, ൨൧൯. **തതോ സസ്സ സ്സായ**.

തതോ **താ ഏതാ ഇമാ**തോ **സസ്സ** വിഭത്തിസ്സ **സ്സായാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

തിസ്സായ, ഏതിസ്സായ, ഇമിസ്സായ.

വാതി കിമത്ഥം? തിസ്സാ, ഏതിസ്സാ, ഇമിസ്സാ.

൬൬, ൨൦൯. **ഘോ രസ്സം**.

ഘോ രസ്സമാപജ്ജതേ **സംസാസു** ഏകവചനേസു വിഭത്താദേസേസു.

തസ്സം, തസ്സാ, യസ്സം, യസ്സാ, സബ്ബസ്സം, സബ്ബസ്സാ.

സംസാസ്ൂീതി കിമത്ഥം? തായ, സബ്ബായ.

ഏകവചനേസൂീതി കിമത്ഥം? താസം, സബ്ബാസം.

൬൭, ൨൨൧. **നോ ച ദ്വാദിതോ നംമ്ഹി**.

ദ്വിഇച്ചേവമാദിതോ സങ്ഖ്യാതോ **ന**കാരാഗമോ ഹോതി നംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ദ്വിന്നം, തിന്നം, ചതുന്നം, പഞ്ചന്നം, ഛന്നം, സത്തന്നം, അട്ഠന്നം, നവന്നം, ദസന്നം.

ദ്വാദിതോതി കിമത്ഥം? സഹസ്സാനം.

നംമ്ഹീതി കിമത്ഥം? ദ്വീസു, തീസു.

ചഗ്ഗഹണേനസ്സഞ്ചാഗമോ ഹോതി. ചതസ്സന്നം ഇത്ഥീനം തിസ്സന്നം വേദനാനം.

൱൮, ൧൮൪. **അമാ പതോ സ്മിംസ്മാനം വാ**.

പഇച്ചേതസ്മാ **സ്മിംസ്മാ**ഇച്ചേതേസം **അംആ**ആദേസാ ഹോന്തി വാ യഥാസങ്ഖ്യം.

മത്യം, മതിയം, മത്യാ, മതിയാ, നികത്യം. നികതിയം, നികത്യാ, നികതിയാ, വികത്യം, വികതിയം, വികത്യാ, വികതിയാ, വിരത്യം, വിരതിയം, വിരത്യാ, വിരതിയാ, രത്യം, രതിയം, രത്യാ, രതിയാ, പുഥബ്യം, പുഥവിയം, പുഥബ്യാ, പുഥവിയാ, പവത്യം, പവത്യാ, പവത്തിയം, പവത്തിയാ.

൱൯, ൧൮൫. **ആദിതോ ഓ ച**.

ആദിഇച്ചേതസ്മാ **സ്മിം**വചനസ്സ **അംഓ**ആദേസാ ഹോന്തി വാ.

ആദിം , ആദോ.

വാതി കിമത്ഥം? ആദിസ്മിം, ആദിമ്ഹി നാഥം നമസ്സിത്വാന,

ചഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞസ്മാപി **സ്മിം** വചനസ്സ **ആ ഓ അം**ആദേസാ ഹോന്തി. ദിവാ ച രത്തോ ച ഹരന്തി യേ ബലി. ബാരാണസിം അഹു രാജാ.

൭൦, ൩൦. **ഝലാനമിയുവാ സരേ വാ**.

ഝലഇച്ചേതേസം **ഇയ ഉവ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി വാ സരേ പരേ യഥാസങ്ഖ്യം.

തിയന്തം പച്ഛിയാഗാരേ, അഗ്ഗിയാഗാരേ, ഭിക്ഖുവാസനേ നിസീദതി, വുഥുവാസനേ നിസീദതി.

സരേതി കിമത്ഥം? തിമലം, തിഫലം, തിചതുക്കം, തിദണ്ഡം, തിലോകം, തിനയനം, തിപാസം, തിഹംസം, തിഭവം, തിഖന്ധം, തിപിടകം, തിവേദനം, ചതുദ്ദിസം, പുഥുഭൂതം.

വാതി കിമത്ഥം? പഞ്ചഹങ്ഗേഹി തീഹാകാരേഹി. ചക്ഖായതനം.

വാതി വികപ്പനത്ഥം, **ഇ**കാരസ്സ **അയാ**ദേസോ ഹോതി, വത്ഥുത്തയം.

൭൧, ൪൦. **യവകാരാ ച**.

ഝലാനം യകാര വകാരാദേസാ ഹോന്തി സരേ പരേ യഥാസങ്ഖ്യം.

അഗ്യാഗാരം , പക്ഖായതനം, സ്വാഗതം, തേ മഹാവീര.

ചഗ്ഗഹണം സമ്പിണ്ഡനത്ഥം.

൭൨, ൧൮൬. **പസഞ്ഞസ്സ ച**.

പസഞ്ഞസ്സ ച **ഇവണ്ണസ്സ** വിഭത്താദേസേ **സരേ** **പരേ** **യ**കാരാദേസോ ഹോതി.

പുഥബ്യാ, രത്യാ, മത്യാ.

സരേതി കിമത്ഥം? പുഥവിയം.

൭൩, ൧൭൪. ഗാവ സേ.

ഗോഇച്ചേതസ്സ **ഓകാരസ്സ** **ആവാ**ദേസോ ഹോതി **സേ** വിഭത്തിമ്ഹി.

ഗാവസ്സ.

൭൪, ൧൭൫. യോസു ച.

ഗോഇച്ചേതസ്സ **ഓകാരസ്സ** **ആവാ**ദേസോ ഹോതി **യോ**ഇച്ചേതേസു **പരേസു**.

ഗാവോ ഗച്ഛന്തി, ഗാവോ പസ്സന്തി, ഗാവീ ഗച്ഛന്തി, ഗാവീ പസ്സന്തി.

ചഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? **നാസ്മാസ്മിം**സു വചനേസു **ആവാ** ദേസോ ഹോതി.

ഗാവേന, ഗാവാ, ഗാവേ, ഗാവേസു.

൭൫, ൧൭൬. അവമ്ഹി ച.

ഗോഇച്ചേതസ്സ **ഓകാരസ്സ** **ആവഅവ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി അംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ഗാവം, ഗവം.

ചഗ്ഗഹണേന സാദിസേസേസു പുബ്ബുത്തവചനേസു **ഗോ**ഇച്ചേതസ്സ **ഓകാരസ്സ** **അവാ**ദേസോ ഹോതി.

ഗവസ്സ, ഗവോ, ഗവേന, ഗവാ, ഗവേ, ഗവേസു.

൭൬, ൧൭൭. ആവസ്സു വാ.

ആവഇച്ചേതസ്സ **ഗാവാ**ദേസസ്സ അന്ത **സരസ്സ** **ഉ**കാരാദേസോ ഹോതി വാ അംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ഗാവും, ഗാവം.

ആവസ്സേതി കിമത്ഥം? ഗാവോ തിട്ഠന്തി.

൭൭, ൧൭൮. തതോ നമം പതിമ്ഹാ ലുത്തേ ച സമാസേ.

തതോ **ഗോ**സദ്ദതോ **നം**വചനസ്സ **അം**ആദേസോ ഹോതി, **ഗോ**ഇച്ചേതസ്സ **ഓകാരസ്സ** **അവാ**ദേസോ ഹോതി **പതി**മ്ഹി പരേ അലുത്തേ ച സമാസേ.

ഗവപതി.

അലുത്തേതി കിമത്ഥം? ഗോപതി.

ചഗ്ഗഹണേന അസമാസേപി നംവചനസ്സ അംആദേസോ ഹോതി, **ഗോ**ഇച്ചേതസ്സ ഓകാരസ്സ **അവാ**ദേസോ ഹോതി.

ഗവം.

൭൮, ൬൨. **ഓ സരേ ച.**

ഗോഇച്ചേതസ്സ ഓകാരസ്സ **അവാ**ദേസോ ഹോതി സമാസേ ച സരേ പരേ.

ഗവസ്സകം, ഗവേളകം, ഗവാജിനം.

ചഗ്ഗഹണേന ഉവണ്ണഇച്ചേവമന്താനം ലിങ്ഗാനം **ഉവഅവഉരാ**ദേസാ ഹോന്തി **സ്മിംയോ**ഇച്ചേതേസു ക്വചി.

ഭുവി, പസവോ, ഗുരവോ, ചതുരോ.

സരേതി കിമത്ഥം? ഗോധനോ, ഗോവിന്ദോ.

൭൯, ൪൩. **തബ്ബിപരീതൂപപദേ ബ്യഞ്ജനേ ച.**

തസ്സ **അവ**സദ്ദസ്സ യദാ ഉപപദേ തിട്ഠമാനസ്സ തസ്സ **ഓ**കാരസ്സ വിപരീതോ ഹോതി ബ്യഞ്ജനേ പരേ.

ഉഗ്ഗതേ സൂരിയേ, ഉഗ്ഗച്ഛതി, ഉഗ്ഗഹേത്വാ.

ചഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം. അവസാനേ, അവകിരണേ, അവകിരതി.

൮൦, ൧൭൭. **ഗോണ നംമ്ഹി വാ.**

സബ്ബസ്സേവ **ഗോ**സദ്ദസ്സ **ഗോണാ**ദേസോ ഹോതി വാ നംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ഗോണാനം സത്തന്നം.

വാതി കിമത്ഥം?

ഗോനഞ്ചേ തരമാനാനം, ഉജും ഗച്ഛതി പുങ്ഗവോ.

സബ്ബാ ഗാവീ ഉജും യന്തി, നേത്തേ ഉജും ഗതേ സതി.

യോഗവിഭാഗേന അഞ്ഞത്രാപി **ഗോണാ**ദേസോ ഹോതി. ഗോണഭൂതാനം.

൮൧, ൧൭൮. **സുഹിനാസു ച.**

സുഹിനാഇച്ചേതേസു സബ്ബസ്സ **ഗോ**സദ്ദസ്സ **ഗോണാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

ഗോണേസു, ഗോണേഹി, ഗോണേഭി, ഗോണേന.

വാതി കിമത്ഥം? ഗോസു, ഗോഹി, ഗോഭി, ഗവേന.

ചഗ്ഗഹണേന സ്യാദിസേസേസു പുബ്ബുത്തരവചനേസുപി **ഗോണ ഗു ഗവയാദേസാ** ഹോന്തി. ഗോണോ, ഗോണാ, ഗോണം, ഗോണേ, ഗോണസ്സ, ഗോണമ്ഹാ. ഗോണമ്ഹി, ഗുന്നം, ഗവയേഹി, ഗവയേഭി.

വൃവ, ൧൮൯. **അംമോ നിഗ്ഗഹിതം ഝലപേഹി**.

അംവചനസ്സ മകാരസ്സ ച ഝലപഇച്ചേതേഹി നിഗ്ഗഹിതം ഹോതി

അഗ്ഗിം, ഇസിം, ഗഹപതിം, ദണ്ഡിം, മഹേസിം, ഭിക്ഖും, പടും, സയമ്ഭും, അഭിഭും, രത്തിം, ഇത്ഥിം, വധും, പുല്ലിങ്ഗം, പുമ്ഭാവോ, പുങ്കോകിലോ.

അംമോതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗിനാ, പാണിനാ, ഭിക്ഖുനാ, രത്തിയാ, ഇത്ഥിയാ, വധുയാ.

ഝലപേഹീതി കിമത്ഥം? സുഖം, ദുക്ഖം.

പുനാരമ്ഭ ഹണം വിഭാസാനിവത്തനത്ഥം. അഗ്ഗിം, പടും, ബുദ്ധിം, വധും.

വൃന, ൹൭. **സരലോപോ' മാദേസ പച്ചയാദിമ്ഹി സരലോപേ തു പകതി**.

സരലോപോ ഹോതി അമാദേസപച്ചയാദിമ്ഹി സര ലോപേ തു പകതി ഹോതി.

പുരിസം, പുരിസേ, പാപം, പാപേ, പാപിയോ, പാപിട്ഠോ.

അമാദേസപച്ചയാദിമ്ഹീതി കി ത്ഥം? അപ്പമാദോ അമതം പദം.

സരലോപേതി കിമത്ഥം? പുരിസസ്സ, ദണ്ഡിനം.

തുഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം. ഭിക്ഖുനീ, ഗഹപതാനീ.

പകതിഗ്ഗഹണസാമത്ഥേന പുന സന്ധിഭാവോ ച ഹോതി. സേയ്യോ, സേട്ഠോ, ജേയ്യോ, ജേട്ഠോ.

വൃൻ, ൧൮൮. **അഘോരസ്സമേകവചനയോസ്വപി ച**.

അഘോ സരോ രസ്സമാപജ്ജതേ ഏകവചനയോഇച്ചേതേസു.

ഇത്ഥിം, ഇത്ഥിയോ, ഇത്ഥിയാ. വധും, വധുയോ, വധുയാ. ദണ്ഡിം, ദണ്ഡിനോ, ദണ്ഡിനാ. സയമ്ഭും, സയമ്ഭുവോ, സയമ്ഭുനാ.

അഘോതി കിമത്ഥം? കഞ്ഞം, കഞ്ഞായോ, കഞ്ഞായ.

ഏകവചനയോസ്വീതി കിമത്ഥം? ഇത്ഥീഹി, സയമ്ഭൂഹി.

ചഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം. നദിം, നദിയോ, നദിയാ.

അപിഗ്ഗഹണേന ന രസ്സമാപജ്ജതേ. ഇത്ഥീ, ഭിക്ഖുനീ.

൨൩൩, ൧൭൦. ന സിസ്മിമനപുംസകാനി.

സിസ്മിം അനപുംസകാനി ലിങ്ഗാനി ന രസ്സമാപജ്ജന്തേ. ഇത്ഥീ, ഭിക്ഖുനീ, വധൂ, ദണ്ഡീ, സയമ്ഭൂ.

സിസ്മിന്തി കിമത്ഥം? ഭോതി ഇത്ഥി, ഭോതി വധു, ഭോ ദണ്ഡി, ഭോ സയമ്ഭു.

അനപുംസകാനീതി കിമത്ഥം? സുഖകാരി ദാനം, സുഖകാരി സീലം, സീഘയായി ചിത്തം.

൨൩൪, ൨൨൭. ഉഭാദിതോ നമിന്നം.

ഉഭഇച്ചേവമാദിതോ സങ്ഖ്യാതോ **നം**വചനസ്സ **ഇന്നം** ഹോതി.

ഉഭിന്നം, ദുവിന്നം.

ഉഭാദിതോതി കിമത്ഥം? ഉഭയേസം.

൨൩൫, ൨൩൧. ഇണ്ണമിണ്ണന്നം തീഹി സങ്ഖ്യാഹി.

നംവചനസ്സ **ഇണ്ണം ഇണ്ണന്നം** ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി തീഹി സങ്ഖ്യാഹി.

തിണ്ണം, തിണ്ണന്നം.

തീഹീതി കിമത്ഥം? ദ്വിന്നം.

൨൩൬, ൧൪൭. യോസു കതനികാരലോപേസു ദീഘം.

സബ്ബേ സരാ **യോസു** കതനികാരലോപേസു ദീഘമാപജ്ജന്തേ.

അഗ്ഗീ, ഭിക്ഖൂ, രത്തീ, യാഗൂ, അട്ഠീ, അട്ഠീനി, ആയൂ, ആയൂനി, സബ്ബാനി, യാനി, താനി, കാനി, കതമാനി, ഏതാനി, അമൂനി, ഇമാനി.

യോസ്വീതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗി, ഭിക്ഖു, രത്തി, യാഗു, സബ്ബോ, യോ, സോ, കോ, അമുകോ.

കതനികാരലോപേസ്വീതി കിമത്ഥം? ഇത്ഥിയോ, വധുയോ, സയമ്ഭുവോ.

പുനാരമ്ഭഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? നിച്ചദീപനത്ഥം. അഗ്ഗീ, ഭിക്ഖൂ, രത്തീ, യാനി, താനി, കതമാനി.

൨൩൭, ൨൨൭. സുനംഹിസു ച.

സുനംഹിഇച്ചേതേസു സബ്ബേ സരാ ദീഘമാപജ്ജന്തേ.

അഗ്ഗീസു, അഗ്ഗീനം, അഗ്ഗീഹി, രത്തീസു, രത്തീനം, രത്തീഹി. ഭിക്ഖൂസു, ഭിക്ഖൂനം, ഭിക്ഖൂഹി. പുരിസാനം.

ഏതേസ്വീതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗിനാ, പാണിനാ, ദണ്ഡിനാ.

ചഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം. സുഖേത്ഥേസു ബ്രഹ്മചാരിസു, ധമ്മമക്ഖാസി ഭഗവാ ഭിക്ഖുനം ദത്വാ സകേഹി പാണിഭി.

൯൦, ൨൫൨. **പഞ്ചാദീനമത്തം.**

പഞ്ചാദീനം സങ്ഖ്യാനം അന്തോ അത്തമാപജ്ജതേ **സുനംഹി**ഇച്ചേതേസു.

പഞ്ചസു, പഞ്ചന്നം, പഞ്ചഹി, ഛസു, ഛന്നം, ഛഹി, സത്തസു, സത്തന്നം, സത്തഹി, അട്ഠസു, അട്ഠന്നം, അട്ഠഹി, നവസു, നവന്നം, നവഹി, ദസസു, ദസന്നം, ദസഹി.

പഞ്ചാദീനമീതി കിമത്ഥം? ദ്വീസു, ദ്വിന്നം, ദ്വീഹി.

അത്തമിതിഭാവനിദ്ദേസോ ഉഭയസ്സാഗമനത്ഥം, അന്തോ **ഉ**കാരോ **അത്ത**മാപജ്ജതേ. ചതസ്സന്നം ഇത്ഥീനം. തിസ്സന്നം വേദനാനം.

൯൧, ൧൯൮. **പതിസ്സിനീമ്ഹി.**

പതിസ്സന്തോ **അത്ത**മാപജ്ജതേ ഇനീമ്ഹി പച്ചയേ പരേ.

ഗഹപതാനീ.

ഇനീമ്ഹീതി കിമത്ഥം? ഗഹപതി.

൯൨, ൧൦൦. **ന്തുസ്സന്തോ യോസുച.**

ന്തുപച്ചയസ്സ അന്തോ **അത്ത**മാപജ്ജതേ **സുനംഹിയോ**ഇച്ചേതേസു പരേസു.

ഗുണവന്തേസു, ഗുണവന്താനം, ഗുണവന്തേഹി, ഗുണവന്താ, ഗുണവന്തേ.

ന്തുസ്സേതി കിമത്ഥം? ഇസീനം.

ഏതേസ്വീതി കിമത്ഥം? ഗുണവാ.

ചഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞേസു വചനേസു **അത്ത**ഞ്ച ഹോതി. ഗുണവന്തസ്മിം, ഗുണവന്തേന.

അന്തഗ്ഗഹണേന ന്തുപച്ചയസ്സ അന്തോ അത്തമാപജ്ജതേ, **യോ**നഞ്ച ഇകാരോ ഹോതി. ഗുണവന്തി.

൯൩, ൧൦൩. **സബ്ബസ്സ വാ അംസേസു.**

സബ്ബസ്സേവ **ന്തുപച്ചയസ്സ** അത്തം ഹോതി വാ **അംസഇച്ചേതേസു.**

സതിമം ഭിക്ഖു, സതിമന്തം ഭിക്ഖും വാ, ബന്ധുമം രാജാനം, ബന്ധുമന്തം രാജാനം വാ, സതിമസ്സ ഭിക്ഖുനോ, സതിമതോ ഭിക്ഖുനോ വാ, ബന്ധുമസ്സ രഞ്ഞോ സുങ്കം, ബന്ധുമതോ രഞ്ഞോ വാ സുങ്കം ദേതി.

ഏതേസ്വീതി കിമത്ഥം? സതിമാ ഭിക്ഖു, ബന്ധുമാ രാജാ.

ൻർ, ൧ംര. **സിമ്ഹി വാ.**

ന്തുപച്ചയസ്സ അന്തസ്സ അത്തം ഹോതി വാ **സിമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

ഹിമവന്തോ പബ്ബതോ.

വാതി കിമത്ഥം? ഹിമവാ പബ്ബതോ.

ൻര, ൧ർര. **അഗ്ഗിസ്സിനി** .

അഗ്ഗിസ്സന്തസ്സ ഇനി ഹോതി വാ **സിമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

പുരതോ അഗ്ഗിനി, പച്ഛതോ അഗ്ഗിനി, ദക്ഖിണതോ അഗ്ഗിനി, വാമതോ അഗ്ഗിനി.

വാതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗി.

ൻന്ന, ൧ർവ്വ. **യോസ്വകതരസ്സോ ഝോ.**

യോസു അകതരസ്സോ **ഝോ** അത്തമാപജ്ജതേ.

അഗ്ഗയോ മുനയോ, ഇസയോ, ഗഹപതയോ.

യോസ്വീതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗീസു.

അകതരസ്സോതി കിമത്ഥം? ദണ്ഡിനോ.

ഝോതി കിമത്ഥം? രത്തിയോ.

ൻ൩, ൧രന്ന. **വേവോസു ലോ ച.**

വേവോഇച്ചേതേസു അകതരസ്സോ **ലോ അ**ത്തമാപജ്ജതേ.

ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖവോ, ഹേതവേ, ഹേതവോ.

അകതരസ്സോതി കിമത്ഥം? സയമ്ഭുവോ, വേസ്സഭുവോ, പരാഭിഭുവോ.

വേവോസ്വീതി കിമത്ഥം? ഹേതുനാ, കേതുനാ, സേതുനാ.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൪൮൨, ൧൮൩. **മാതുലാദീനമാനത്തമീകാരേ.**

മാതുലഇച്ചേവമാദീനം അന്തോ **ആനത്ത**മാപജ്ജതേ **ഈ**കാരേ പച്ചയേ പരേ.

മാതുലാനീ , അയ്യകാനീ, വരുണാനീ.

ഈകാരേതി കിമത്ഥം? ഭിക്ഖുനീ, രാജിനീ, ജാലിനീ, ഗഹപതാനീ.

ആനത്തഗ്ഗഹണേന **നദീ**ഇച്ചേതസ്സ ദീസദ്ദസ്സ **ജ്ജോജ്ജാ** ആദേസാ ഹോന്തി സഹ വിഭത്തിയാ **യോനാസ**ഇച്ചേതേസു. നജ്ജോ സന്ദന്തി, നജ്ജാ കതം തരങ്ഗം, നജ്ജാ നേരഞ്ജരായ തീരേ.

൪൮൩, ൧൮൪. **സ്മാഹിസ്മിംനംമ്ഹാഭിമ്ഹിവാ.**

സബ്ബതോ ലിങ്ഗതോ **സ്മാഹിസ്മിം** ഇച്ചേതേസം **മ്ഹാഭിമ്ഹി**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി വാ യഥാസങ്ഖ്യം.

പുരിസമ്ഹാ, പുരിസസ്മാ, പുരിസേഭി, പുരിസേഹി, പുരിസമ്ഹി, പുരിസസ്മിം.

സ്മാഹിസ്മിംനമിതി കിമത്ഥം? വണ്ണവന്തം അഗന്ധകം വിരുള്ഹപുപ്ഫം, മഹന്തം ഛത്തം മഹാഛത്തം, മഹന്തം ധജം മഹാധജം.

൪൯൦, ൧൮൫. **ന തിമേഹി കതാകാരേഹി.**

ത ഇമഇച്ചേതേഹി കതാകാരേഹി **സ്മാസ്മിം നം****മ്ഹാമ്ഹി**ഇച്ചേതേ ആദേസാ നേവ ഹോന്തി.

അസ്മാ ഠാനാ ഭയം ഉപ്പജ്ജതി, അസ്മിം ഠാനേ ഭയം തിട്ഠതി, അസ്മാ, അസ്മിം.

കതാകാരേഹീതി കിമത്ഥം? തമ്ഹാ, തമ്ഹി, ഇമമ്ഹാ, ഇമമ്ഹി.

൪൦൧, ൧൮൦. **സുഹിസ്വകാരോ ഏ.**

സുഹിഇച്ചേതേസു അകാരോ ഏത്തമാപജ്ജതേ.

സബ്ബേസു, യേസു, തേസു, കേസു, പുരിസേസു, ഇമേസു, കുസലേസു, തുമ്ഹേസു, അമ്ഹേസു, സബ്ബേഹി, യേഹി, തേഹി, കേഹി, പുരിസേഹി, ഇമേഹി, കുസലേഹി, തുമ്ഹേഹി, അമ്ഹേഹി.

൪൦൨, ൨൦൨. **സബ്ബനാമാനം നംമ്ഹി ച.**

സബ്ബേസം സബ്ബനാമാനം അന്തോ അകാരോ ഏത്തമാപജ്ജതേ നംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

സബ്ബേസം, സബ്ബേസാനം, യേസം, യേസാനം, തേസം, തേസാനം, ഇമേസം, ഇമേസാനം, കേസം, കേസാനം, ഇതരേസം, ഇതരേസാനം, കതമേസം,

കതമേസാനം. **സബ്ബനാമാന**മിതി കിമത്ഥം? ബുദ്ധാനം ഭഗവന്താനം ആചിണ്ണസമാചിണ്ണോ.

അകാരോതി കിമത്ഥം? അമൂസം, അമൂസാനം.

നംമ്ഹീതി കിമത്ഥം? സബ്ബേ, ഇമേ.

ചഗ്ഗഹണ മനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൧൦൩, ൭൯. **അതോ നേന**.

തസ്മാ **അ**കാരതോ **നാ**വചനസ്സ **ഏനാ**ദേസോ ഹോതി.

സബ്ബേന, യേന, തേന, കേന, അനേന, പുരിസേന, രൂപേന.

അതോതി കിമത്ഥം? മുനിനാ, അമുനാ, ഭിക്ഖുനാ.

നാതി കിമത്ഥം? തസ്മാ.

൧൦൪, ൬൬. **സോ**.

തസ്മാ **അ**കാരതോ **സി**വചനസ്സ **ഓ**കാരാദേസോ ഹോതി.

സബ്ബോ, യോ, സോ, കോ, അമുകോ, പുരിസോ.

സീതി കിമത്ഥം? പുരിസാനം.

അതോതി കിമത്ഥം? സയമ്ഭൂ.

൧൦൫, ൦. **സോ വാ**.

തസ്മാ **അ**കാരതോ **നാ**വചനസ്സ **സോ**ആദേസോ ഹോതി വാ.

അത്ഥസോ ധമ്മം ജാനാതി, ബ്യഞ്ജനസോ അത്ഥം ജാനാതി, അക്ഖരസോ, സുത്തസോ, പദസോ, യസസോ. ഉപായസോ, സബ്ബസോ, ഥാമസോ, ഠാനസോ.

വാതി കിമത്ഥം? പാദേന വാ പാദാരഹേന വാ അതിരേകപാദേന വാ യോ ഭിക്ഖു ഥേയ്യചിത്തേന പരസ്സ ഭണ്ഡം ഗണ്ഹാതി, സോ ഭിക്ഖു പാരാജികോ ഹോതി അസംവാസോ.

൧൦൬, ൩൧൩. **ദീഘോരേഹി**.

ദീഘഓരഇച്ചേതേഹി സ്മാവചനസ്സ **സോആ**ദേസോ ഹോതി വാ.

ദീഘസോ, ഓരസോ, ദീഘമ്ഹാ, ഓരമ്ഹാ.

ദീഘോരേഹിതി കിമത്ഥം? സരമ്ഹാ, വചനമ്ഹാ.

൧൦൭, ൬൯. **സബ്ബയോനീനമാഏ**.

തസ്മാ **അകാരതോ** സബ്ബേസം **യോനീനംആഏ** ആദേസാ ഹോന്തി വാ യഥാസങ്ഖ്യം.

പുരിസാ, പുരിസേ, രൂപാ, രൂപേ.

വാതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗയോ, മുനയോ, ഇസയോ.

യോനീനന്തി കിമത്ഥം? പുരിസസ്സ, രൂപസ്സ.

അകാരതോതി കിമത്ഥം? ദണ്ഡിനോ, അട്ഠീനി, അഗ്ഗീ പജ്ജലന്തി, മുനീ ചരന്തി.

൧൦൭, ൻം. **സ്മാസ്മിംനംവാ**.

തസ്മാ **അകാരതോ** സബ്ബേസം **സ്മാസ്മിം**ഇച്ചേതേസം **ആ ഏ** ആദേസാ ഹോന്തി വാ യഥാസങ്ഖ്യം.

പുരിസാ , പുരിസസ്മാ, പുരിസേ, പുരിസസ്മിം.

അകാരതോതി കിമത്ഥം? ദണ്ഡിനാ, ദണ്ഡിസ്മിം, ഭിക്ഖുനാ, ഭിക്ഖുസ്മിം.

൧൦൮, ൯൦ർ. **ആയ ചതുത്ഥേകവചനസ്സതു**.

തസ്മാ **അകാരതോ** ചതുത്ഥേകവചനസ്സ **ആയാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ലോകേ ഉപ്പജ്ജതി.

അതോതി കിമത്ഥം? ഇസിസ്സ.

ചതുത്ഥീതി കിമത്ഥം? പുരിസസ്സ മുഖം.

ഏകവചനസ്സേതി കിമത്ഥം? പുരിസാനം ദദാതി.

വാതി കിമത്ഥം? ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ.

തുഗ്ഗഹണേനത്ഥഞ്ച ഹോതി. അത്ഥത്ഥം, ഹിതത്ഥം, സുഖത്ഥം.

൧൦൯, ൨൦൧. **തയോ നേവ ച സബ്ബനാമേഹി**.

തേഹി സബ്ബനാമേഹി **അകാരന്തേ**ഹി **സ്മാസ്മിം സ**ഇച്ചേതേസം തയോ **ആ ഏ ആയാ**ദേസാ നേവ ഹോന്തി.

സബ്ബസ്മാ , സബ്ബസ്മിം, സബ്ബസ്സ. യസ്മാ, യസ്മിം, യസ്സ. തസ്മാ, തസ്മിം, തസ്സ. കസ്മാ, കസ്മിം, കസ്സ. ഇമസ്മാ, ഇമസ്മിം, ഇമസ്സ.

സബ്ബനാമേഹീതി കിമത്ഥം? പാപാ, പാപേ, പാപായ.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൧൧൧, ൧൭൯. **ഘതോ നാദീനം**.

തസ്മാ **ഘ**തോ **നാ**ദീനമേകവചനാനം വിഭത്തിഗണാനം **ആയാ**ദേസോ ഹോതി.

കഞ്ഞായ കതം കമ്മം, കഞ്ഞായ ദീയതേ, കഞ്ഞായ നിസ്സടം വത്ഥം. കഞ്ഞായ പരിഗ്ഗഹോ, കഞ്ഞായ പതിട്ഠിതം സീലം.

ഘതോതി കിമത്ഥം? രത്തിയാ, ഇത്ഥിയാ, ധേനുയാ, വധുയാ.

നാദീനമിതി കിമത്ഥം? കഞ്ഞം പസ്സതി, വിജ്ജം, വീണം, ഗങ്ഗം.

ഏകവചനാനമിതി കിമത്ഥം? സബ്ബാസു, യാസു, താസു, കാസു, ഇമാസു, പഭാസു.

൧൧൨, ൧൮൩. **പതോ യാ**.

തസ്മാ **പ**തോ **നാ**ദീനമേകവചനാനം വിഭത്തിഗണാനം **യാ**ആദേസോ ഹോതി.

രത്തിയാ , ഇത്ഥിയാ, ദേവിയാ, ധേനുയാ, യാഗുയാ, വധുയാ.

നാദീനമിതി കിമത്ഥം? രത്തീ, രത്തിം, ഇത്ഥീ, ഇത്ഥിം.

പതോതി കിമത്ഥം? കഞ്ഞായ, വീണായ, ഗങ്ഗായ, പഭായ, സോഭായ.

ഏകവചനാനമിതി കിമത്ഥം? രത്തീനം, ഇത്ഥീനം.

൧൧൩, ൧൩൨. **സഖതോ ഗസ്സേ വാ**.

തസ്മാ **സഖ**തോ ഗസ്സ **അ**കാര **ആ**കാര **ഇ**കാര **ഈ**കാര **ഏ**കാരാദേസാ ഹോന്തി വാ.

ഭോ സഖ, ഭോ സഖാ, ഭോ സഖി, ഭോ സഖീ, ഭോ സഖേ.

൧൧൪, ൧൭൮. **ഘതേ ച**.

തസ്മാ **ഘ**തോ ഗസ്സ **ഏ**കാരാദേസോ ഹോതി.

ഭോതി അയ്യേ, ഭോതി കഞ്ഞേ, ഭോതി ഖരാദിയേ.

ചഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം, സന്നിട്ഠാനം.

൧൧൫, ൧൮൧. **ന അമ്മാദിതോ**.

തതോ **അമ്മാ**ദിതോ ഗസ്സ **ഏ**കാരത്തം ന ഹോതി.

ഭോതി അമ്മാ, ഭോതി അന്നാ, ഭോതി അമ്ബാ, ഭോതി താതാ.

അമ്മാദിതോതി കിമത്ഥം? ഭോതി കഞ്ഞേ.

൧൧൬, ൧൫൭. **അകതരസ്സാ ലതോ യ്വാലപനസ്സ വേവോ**.

തസ്മാ അകതരസ്സാ ലതോ **യ്വാലപനസ്സ വേവോ**ആദേസാ ഹോന്തി.

ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖവോ, ഹേതവേ, ഹേതവോ.

അകതരസ്സാതി കിമത്ഥം? സയമ്ഭുവോ.

ലതോതി കിമത്ഥം? നാഗിയോ, ധേനുയോ, യാഗുയോ.

ആലപനസ്സേതി കിമത്ഥം? തേ ഹേതവോ, തേ ഭിക്ഖവോ.

൧൧൭, ൧൨൪. **ഝലതോ സസ്സനോ വാ**.

തസ്മാ **ഝല**തോ സസ്സ വിഭത്തിസ്സ **നോ** ആദേസോ ഹോതി വാ.

അഗ്ഗിനോ, അഗ്ഗിസ്സ, സഖിനോ, സഖിസ്സ, ദണ്ഡിനോ, ദണ്ഡിസ്സ, ഭിക്ഖുനോ, ഭിക്ഖുസ്സ, സയമ്ഭുനോ, സയമ്ഭുസ്സ.

സസ്സേതി കിമത്ഥം? ഇസിനാ, ഭിക്ഖുനാ.

ഝലതോതി കിമത്ഥം? പുരിസസ്സ.

൧൧൮, ൧൪൬. **ഘപതോ ച യോനം ലോപോ**.

തേഹി **ഘപഝല**ഇച്ചേതേഹി **യോനം** ലോപോ ഹോതി വാ.

കഞ്ഞാ, കഞ്ഞായോ. രത്തീ, രത്തിയോ, ഇത്ഥീ, ഇത്ഥിയോ, യാഗൂ, യാഗുയോ, വധൂ, വധുയോ. അഗ്ഗീ, അഗ്ഗയോ. ഭിക്ഖൂ, ഭിക്ഖവോ. സയമ്ഭൂ, സയമ്ഭുവോ. അട്ഠീ, അട്ഠീനി, ആയൂ, ആയൂനി.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൧൧൯, ൧൫൫. **ലതോ വോകാരോ ച**.

തസ്മാ ലതോ **യോനം വോ**കാരോ ഹോതി വാ.

ഭിക്ഖവോ, ഭിക്ഖൂ, സയമ്ഭുവോ, സയമ്ഭൂ.

കാരഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? **യോനം നോ** ച ഹോതി. ജന്തുനോ.

ചഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം, അമൂ പുരിസാ തിട്ഠന്തി, അമൂ പുരിസേ പസ്സഥ.

ഇതി നാമകപ്പേ പഠമോ കണ്ഡോ.

ദുതിയകണ്ഡ

൧൨൦, ൨൪൩. **അമ്ഹസ്സ മമം സപിഭത്തിസ്സ സേ.**

സബ്ബസ്സേവ **അമ്ഹ**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **മമം** ആദേസോ ഹോതി **സേ** വിഭത്തിമ്ഹി.

മമം ദീയതേ പുരിസേന, മമം പരിഗ്ഗഹോ.

൧൨൧, ൨൩൩. **മയം യോമ്ഹി പഠമേ.**

സബ്ബസ്സേവ **അമ്ഹ**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **മയം**ആദേസോ ഹോതി **യോമ്**ഹി പഠമേ.

മയം ഗച്ഛാമ, മയം ദേമ.

അമ്ഹസ്സേതി കിമത്ഥം? പുരിസാ തിട്ഠന്തി.

യോമ്ഹീതി കിമത്ഥം? അഹം ഗച്ഛാമി.

പഠമേതി കിമത്ഥം? അമ്ഹാകം പസ്സസി ത്വം.

൧൨൨, ൯൯. **ന്തുസ്സ ന്തോ.**

സബ്ബസ്സേവ ന്തുപച്ചയസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **ന്തോ**ആദേസോ ഹോതി **യോമ്**ഹി പഠമേ.

ഗുണവന്തോ തിട്ഠന്തി.

ന്തുസ്സേതി കിമത്ഥം? സബ്ബേ സത്താ ഗച്ഛന്തി.

പഠമേതി കിമത്ഥം? ഗുണവന്തേ പസ്സന്തി ജനാ.

൧൨൩, ൧൦൩. **ന്തസ്സ സേ വാ.**

സബ്ബസ്സേവ **ന്തു**പച്ചയസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **ന്തസ്സാ**ദേസോ ഹോതി വാ **സേ** വിഭത്തിമ്ഹി.

സീലവ**ന്തസ്സ** ഝായിനോ, സീലവതോ ഝായിനോ വാ.

സേതി കിമത്ഥം? സീലവാ തിട്ഠതി.

൧൨൪, ൯൮. **ആ സിമ്ഹി.**

സബ്ബസ്സേവ**ന്തു**പച്ചയസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **ആ**ആദേസോ ഹോതി **സി**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ഗുണവാ, പഞ്ഞവാ, സീലവാ, ബലവാ, ധനവാ, മതിമാ, സതിമാ, ധിതിമാ.

ന്തുസ്സേതി കിമത്ഥം? പുരിസോ തിട്ഠതി.

സിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? സീലവന്തോ തിട്ഠന്തി.

൧൨൫, ൧൯൨. **അം നപുംസകേ**.

സബ്ബസ്സേവ **ന്തു**പച്ചയസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **അം**ആദേസോ ഹോതി **സിമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി നപുംസകേ വത്തമാനസ്സ.

ഗുണവം ചിത്തം തിട്ഠതി, രുചിമം പുപ്ഫം വിരോചതി.

സിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? വണ്ണവന്തം അഗന്ധകം വിരൂള്ഹപുപ്ഫം പസ്സസി ത്വം.

൧൨൬, ൧൦൧. **അവണ്ണാ ച ഗേ**.

സബ്ബസ്സേവ **ന്തു**പച്ചയസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **അം അവണ്ണാ** ച ഹോന്തി **ഗേ** പരേ.

ഭോ ഗുണവം, ഭോ ഗുണവ, ഭോ ഗുണവാ.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൧൨൭, ൧൦൨. **തോ തി താ സ സ്മിം നാസു**.

സബ്ബസ്സേവ **ന്തു**പച്ചയസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **തോതിതാ**ആദേസാ ഹോന്തി വാ **സസ്മിം നാ**ഇച്ചേതേസു യഥാസങ്ഖ്യം.

ഗുണവതോ, ഗുണവന്തസ്സ, ഗുണവതി, ഗുണവന്തസ്മിം, ഗുണവതാ, ഗുണവന്തേന, സതിമതോ, സതിമന്തസ്സ, സതിമതി, സതിമന്തസ്മിം, സതിമതാ, സതിമന്തേന.

ഏതേസ്വീതി കിമത്ഥം? ഗുണവാ. സതിമാ.

൧൨൮, ൧൦൪. **നംമ്ഹി തം വാ**.

സബ്ബസ്സേവ **ന്തു**പച്ചയസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **തം**ആദേസോ ഹോതി വാ നംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ഗുണവതം, ഗുണവന്താനം, സതിമതം, സതിമന്താനം.

നം**മ്ഹീ**തി കിമത്ഥം? ഗുണവന്തോ തിട്ഠന്തി, സതിമന്തോ തിട്ഠന്തി.

൧൨൯, ൨൨൨. **ഇമസ്സിദമംസിസു നപുംസകേ**.

സബ്ബസ്സേവ **ഇമ**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **ഇദം**ആദേസോ ഹോതി വാ **അംസി**സു നപുംസകേ വത്തമാനസ്സ.

ഇദം ചിത്തം പസ്സസി, ഇദം ചിത്തം തിട്ഠതി, ഇമം ചിത്തം പസ്സസി. ഇമം ചിത്തം തിട്ഠതി.

നപുംസകേതി കിമത്ഥം? ഇമം പുരിസം പസ്സസി. അയം പുരിസോ തിട്ഠതി.

൧൩൯, ൨൨൫. **അമുസ്സാദും.**

സബ്ബസ്സേവ **അമു**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **അദും**ആദേസോ ഹോതി **അംസി**സു നപുംസകേ വത്തമാനസ്സ.

അദും പുപ്ഫം പസ്സസി, അദും പുപ്ഫം വിരോചതി.

നപുംസകേതി കിമത്ഥം? അമും രാജാനം പസ്സസി, അസു രാജാ തിട്ഠതി.

൧൩൧, ൦. **ഇത്ഥിപുമനപുംസകസങ്ഖ്യം.**

"ഇത്ഥിപുമനപുംസകസങ്ഖ്യം" ഇച്ചേതം അധികാരത്ഥം വേദിതബ്ബം.

൧൩൨, ൨൨൯. **യോസു ദ്വിന്നം ദ്വേ ച.**

ദ്വിന്നം സങ്ഖ്യാനം ഇത്ഥിപുമനപുംസകേ വത്തമാനാനം സവിഭത്തീനം **ദ്വേ** ഹോതി **യോ**ഇച്ചേതേസു.

ദ്വേ ഇത്ഥിയോ, ദ്വേ ധമ്മാ. ദ്വേ രൂപാനി.

യോസ്വീതി കിമത്ഥം? ദ്വീസു.

ചഗ്ഗഹണേന ദുവേ ദ്വയ ഉഭ ഉഭയ ദുവി ച ഹോന്തി **യോനാഅനമി**ച്ചേതേസു. ദുവേ സമണാ. ദുവേ ബ്രാഹ്മണാ , ദുവേ ജനാ, ദ്വയേന, ദ്വയം, ഉഭിന്നം, ഉഭയേസം ദുവിന്നം.

൧൩൩, ൨൩൦. **തി ചതുന്നം തിസ്സോ ചതസ്സോ തയോ ചത്താരോ തീണി ചത്താരി.**

തിചതുന്നം സങ്ഖ്യാനം ഇത്ഥിപുമനപുംസകേ വത്തമാനാനം സവിഭത്തീനം **തിസ്സോ ചതസ്സോ തയോ ചത്താരോ തീണി ചത്താരി**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **യോ**ഇച്ചേതേസു.

തിസ്സോ വേദനാ ചതസ്സോ ദിസാ, തയോ ജനാ, ജനേ, ചത്താരോ പുരിസാ, പുരിസേ, തീണി ആയതനാനി, ചത്താരി അരിയസച്ചാനി.

യോസ്വീതി കിമത്ഥം? തീസു, ചതൂസു.

൧൩൪, ൨൫൧. **പഞ്ചാദീനമകാരോ.**

പഞ്ചാദീനം സങ്ഖ്യാനം ഇത്ഥിപുമനപുംസകേ വത്തമാനാനം സവിഭത്തിസ്സ അന്തസ്സ സരസ്സ **അ**കാരോ ഹോതി **യോ**ഇച്ചേതേസു.

പഞ്ച, പഞ്ച, ഛ, ഛ, സത്ത, സത്ത, അട്ഠ, അട്ഠ, നവ, നവ, ദസ, ദസ.

പഞ്ചാദീനമിതി കിമത്ഥം? ദ്വേ, തയോ.

൧൩൫, ൧൧൯. **രാജസ്സ രഞ്ഞോ രാജിനോ സേ.**

സബ്ബസ്സേവ **രാജ**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **രഞ്ഞോ രാജിനോ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി **സേ** വിഭത്തിമ്ഹി.

രഞ്ഞോ, രാജിനോ.

സേതി കിമത്ഥം? രഞ്ഞാ.

൨൱൩, ൨൨൯. **രഞ്ഞം നംമ്ഹി വാ**.

സബ്ബസ്സേവ **രാജ**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **രഞ്ഞം**ആദേസോ ഹോതി വാ **നം**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

രഞ്ഞം, രാജൂനം ഇദം രട്ഠം.

൨൱൭, ൨൨൩. **നാമ്ഹിരഞ്ഞാ വാ**.

സബ്ബസ്സേവ **രാജ**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **രഞ്ഞാ**ആദേസോ ഹോതി വാ **നാ**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

തേന രഞ്ഞാ കതം. രാജേന വാ കതം.

നാമ്ഹീതി കിമത്ഥം? രഞ്ഞോ സന്തകം.

൨൱൮, ൨൪൨. **സ്മിംമ്ഹി രഞ്ഞേ രാജിനി**.

സബ്ബസ്സേവ **രാജ**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **രഞ്ഞേരാജിനി**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി **സ്മിം**മ്ഹിവിഭത്തിമ്ഹി.

രഞ്ഞേ, രാജിനി സീലം തിട്ഠതി.

൨൱൯, ൪൰൬. **തുമ്ഹാകം തയിമയി**.

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ** സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം **തയി മയി**ഇച്ചേതേ ആദേസോ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **സ്മിം**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

തയി, മയി.

സ്മിംമ്ഹീതി കിമത്ഥം? ത്വം ഭവസി, അഹം ഭവാമി.

൨൰൦, ൪൱൪. **ത്വമഹം സിമ്ഹി ച**.

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം **ത്വം അഹം**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **സി**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ത്വം, അഹം.

സിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? തയി, മയി.

ചഗ്ഗഹണേന തുവം ച ഹോതി. തുവം സത്ഥാ.

൧൪൧, ൨൪൧. **തവ മമസേ.**

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം **തവമമ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **സേ** വിഭത്തിമ്ഹി.

തവ, മമ.

സേതി കിമത്ഥം? തയി, മയി.

൧൪൨, ൨൪൨. **തുയ്ഹം മയ്ഹഞ്ച.**

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം **തുയ്ഹം മയ്ഹം**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **സേ** വിഭത്തിമ്ഹി.

തുയ്ഹം, മയ്ഹം ധനം ദീയതേ.

സേതി കിമത്ഥം? തയാ, മയാ.

൧൪൩, ൨൩൫. **തം മമംമ്ഹി.**

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം **തം മ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **അംമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

തം, മം.

അംമ്ഹീതി കിമത്ഥം? തയാ മയാ.

൧൪൪, ൨൩൪. **തവം മമഞ്ച നവാ.**

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം **തവം മമം**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി നവാ യഥാസങ്ഖ്യം **അംമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

തവം, മമം പസ്സതി.

നവാതി കിമത്ഥം? തം, മം പസ്സതി.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൧൪൫, ൨൩൭. **നാമ്ഹീ തയാ മയാ.**

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം **തയാ മയാ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **നാമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

തയാ , മയാ കതം.

നാമ്ഹിതി കിമത്ഥം? തുമ്ഹേഹി, അമ്ഹേഹി.

൧൪൬, ൨൩൬. **തുമ്ഹസ്സ തുവം ത്വമംമ്ഹി.**

സബ്ബേസ്സ **തുമ്ഹ**സദ്ദസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **തുവം തം** ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി അംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

കലിങ്ഗരസ്സ തുവം മഞ്ഞേ, കട്ഠസ്സ ത്വം മഞ്ഞേ.

൧൪൭, ൨൪൩. **പദതോ ദുതിയാ ചതുത്ഥീ ഛട്ഠീസു വോനോ**.

സബ്ബേസം **തുമ്ഹഅമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം യദാ പദസ്മാ പരേസം **വോ നോ**ആദേസാ ഹോന്തി നവാ യഥാസങ്ഖ്യം **ദുതിയാ ചതുത്ഥീഛട്ഠീ**ഇച്ചേതേസു ബഹുവചനേസു.

പഹായ വോ ഭിക്ഖവേ ഗമിസ്സാമി, മാ നോ അജ്ജ വികന്തിംസു, രഞ്ഞോ സൂദാ മഹാനസേ, ഏവം **ദുതിയത്ഥേ**.

ധമ്മം വോ ഭിക്ഖവേ ദേസേസ്സാമി, സംവിഭജേഥ നോ രജ്ജേന, ഏവം **ചതുത്ഥ്യത്ഥേ**.

തുട്ഠോസ്മി വോ ഭിക്ഖവേ പകതിയാ, സത്ഥാ നോ ഭഗവാ അനുപ്പത്തോ, ഏവം **ഛട്ഠ്യത്ഥേ**.

നവാതി കിമത്ഥം? ഏസോ അമ്ഹാകം സത്ഥാ.

തുമ്ഹമ്ഹാകമിതി കിമത്ഥം? ഏതേ ഇസയോ പസ്സസി.

പദതോതി കിമത്ഥം? തുമ്ഹാകം സത്ഥാ.

ഏതേസ്വീതി കിമത്ഥം? ഗച്ഛഥ തുമ്ഹേ.

൧൪൮, ൨൪൭. **തേമേകവചനേസു ച**.

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം യദാ പദസ്മാ പരേസം **തേ മേ** ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **ചതുത്ഥീഛട്ഠീ**ഇച്ചേതേസു ഏകവചനേസു.

ദദാമി തേ ഗാമവരാനി പഞ്ച, ദദാഹി മേ ഗാമവരം, ഇദം തേ രട്ഠം, അയം മേ പുത്തോ.

പദതോതി കിമത്ഥം? തവ ഞാതി, മമ ഞാതി.

൧൪൯, ൧൪൮. **ന അംമ്ഹി**.

സബ്ബേസം **തുമ്ഹ അമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം യദാ പദസ്മാ പരേസം **തേ മേ**ആദേസാ ന ഹോന്തി **അംമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

പസ്സേയ്യ തം വസ്സസതം അരോഗം, സോ മം ബ്രവീതി.

൧൫൦, ൨൪൯. **വാ തതിയേ ച**.

സബ്ബേസം **തുമ്ഹഅമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം യദാ പദസ്മാ പരേസം **തേമേ**ആദേസാ ഹോന്തി വാ യഥാസങ്ഖ്യം തതിയേകവചനേ പരേ.

കതം തേ പാപം, കതം മേ പാപം, കതം തയാ പാപം, കതം മയാ പാപം.

പദതോതി കിമത്ഥം? തയാ കതം, മയാ കതം.

൧൫൬, ൨൫൦. **ബഹുവചനേസു വോനോ**.

സബ്ബേസം **തുമ്ഹഅമ്ഹ**സദ്ദാനം സവിഭത്തീനം യദാ പദസ്മാ പരേസം **വോനോ**ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം തതിയാബഹുവചനേസു പരേസു.

കതം വോ കമ്മം, കതം നോ കമ്മം.

പദതോതി കിമത്ഥം? തുമ്ഹേഹി കതം, അമ്ഹേഹി കതം.

ബഹുവചനഗ്ഗഹണേന യോമ്ഹി പഠമേ **വോ നോ**ആദേസാ ഹോന്തി. ഗാമം വോ ഗച്ഛേയ്യാഥ, ഗാമം നോ ഗച്ഛേയ്യാമ.

൧൫൭, ൨൮൯. **പുമന്തസ്സാ സിമ്ഹി**.

പുമഇച്ചേവമന്തസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **ആ**ആദേസോ ഹോതി **സി**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

പുമാ തിട്ഠതി.

സിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? പുമാനോ തിട്ഠന്തി.

അന്തഗ്ഗഹണേന മഘവ യുവഇച്ചേവമാദീനമന്തസ്സസവിഭത്തിസ്സ **ആ**ആദേസോ ഹോതി. മഘവാ, യുവാ.

൧൫൮, ൧൮൨. **അമാലപനേകവചനേ**.

പുമഇച്ചേവമന്തസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **അം**ആദേസോ ഹോതി ആലപനേകവചനേ പരേ.

ഹേ പുമം.

ആലപനേതി കിമത്ഥം? പുമാ.

ഏകവചനേതി കിമത്ഥം? ഹേ പുമാനോ.

൧൫൯, ൦. **സമാസേ ച വിഭാസാ**.

പുമഇച്ചേവമന്തസ്സ സമാസേ ച അംആദേസോ ഹോതി വിഭാസാ സമാസേ കതേ.

ഇത്ഥീ ച പുമാ ച നപുംസകം ച ഇത്ഥിപുമനപുംസകാനി. ഇത്ഥിപുമനപുംസകാനം സമൂഹോ ഇത്ഥിപുമനപുംസകസമൂഹോ.

വിഭാസാതി കിമത്ഥം? ഇത്ഥിപുമനപുംസകാനി.

൧൨൨, ൧൩൭. യോസ്വാനോ .

പുമഇച്ചേവമന്തസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **ആനോ**ആദേസോ ഹോതി **യോസു** വിഭത്തീസു.

പുമാനോ, ഹേ പുമാനോ.

യോസ്വീതി കിമത്ഥം? പുമാ.

൧൨൬, ൧൪൮. ആനേ സ്മിംമ്ഹി വാ.

പുമഇച്ചേവമന്തസ്സ സവിഭത്തിസ്സ **ആനേ** ആദേസോ ഹോതി വാ **സ്മിംമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

പുമാനേ, പുമേ വാ.

൧൨൭, ൧൪൦. ഹിവിഭത്തിമ്ഹി ച.

പുമഇച്ചേവമന്തസ്സ **ഹി**വിഭത്തിമ്ഹി ച **ആനേ**ആദേസോ ഹോതി.

പുമാനേഹി, പുമാനേഭി.

പുന **വിഭത്തിഗ്ഗഹണം** കിമത്ഥം? **സവിഭത്തി**ഗ്ഗഹണനിവത്തനത്ഥം. പുമാനേഹി.

ചഗ്ഗഹണേന മഘവ യുവഇച്ചേവമാദീനമന്തസ്സ **ആന**ആദേസോ ഹോതി **സി യോ അംയോ** ഇച്ചേതേസു വിഭത്തീസു, **പുമകമ്മഥാമന്തസ്സ ചു**കാരോ ഹോതി **സസ്മാ** സു വിഭത്തീസു. മഘവാനോ, മഘവാനാ. മഘവാനം, മഘവാനേ . യുവാനോ, യുവാനാ, യുവാനം, യുവാനേ, പുമുനോ, പുമുനാ. കമ്മുനോ, കമ്മുനാ, ഥാമുനോ, ഥാമുനാ.

൧൨൫, ൧൪൩. സുസ്മിമാ വാ.

പുമഇച്ചേവമന്തസ്സ **സു**ഇച്ചേതസ്മിംവിഭത്തിമ്ഹി **ആ**ആദേസോ ഹോതി വാ.

പുമാസു, പുമേസു വാ.

൧൨൬, ൧൩൯. ഉനാമ്ഹി ച.

പുമഇച്ചേവമന്തസ്സ **ആ ഉ**ആദേസാ ഹോന്തി വാ **നാമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

പുമാനാ, പുമുനാ, പുമേന വാ.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൧൩൦, ൧൩൭. **അ കമ്മന്തസ്സ ച.**

കമ്മഇച്ചേവമന്തസ്സ ച **ഉഅ** ആദേസാ ഹോന്തി വാ **നാമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

കമ്മുനാ, കമ്മനാ, കമ്മേന വാ.

ചഗ്ഗഹണേന മഘവയുവഇച്ചേവമന്തസ്സ **ആ**ആദേ സോ ഹോതി കചി **നാസു**ഇച്ചേതേസു വിഭത്തീസു. മഘവാനാ, മഘവാസു, മഘവേസു, മഘവേന വാ. യുവാനാ, യുവാസു, യുവേസു, യുവേന വാ.

ഇതി നാമകപ്പേ ദുതിയോ കണ്ഡോ.

തതിയകണ്ഡ

൧൩൧, ൧൪൪. **തുമ്ഹ'മ്ഹേഹി നമാകം.**

തേഹി **തുമ്ഹഅമ്ഹേ**ഹി നംവചനസ്സ **ആകം** ഹോതി.

തുമ്ഹാകം, അമ്ഹാകം.

നമിതി കിമത്ഥം? തുമ്ഹേഹി, അമ്ഹേഹി.

൧൩൨, ൧൩൭. **വാ യപ്പഠമോ.**

തേഹി **തുമ്ഹഅമ്ഹേ**ഹി **യോ** അപ്പഠമോ **ആകം**ഹോതി വാ.

തുമ്ഹാകം പസ്സാമി, തുമ്ഹേ പസ്സാമി വാ. അമ്ഹാകം പസ്സസി, അമ്ഹേ പസ്സസി വാ.

യോതി കിമത്ഥം? തുമ്ഹേഹി, അമ്ഹേഹി.

അപ്പഠമോതി കിമത്ഥം? ഗച്ഛഥ തുമ്ഹേ, ഗച്ഛാമ മയം.

വാതിവികപ്പനത്ഥേന യോനം അം ആനം ഹോന്തി. തുമ്ഹം തുമ്ഹാനം. അമ്ഹം, അമ്ഹാനം.

൧൩൩, ൧൪൦. **സസ്സം.**

തേഹി **ഹുമ്ഹഅമ്ഹേ**ഹി **സ**സ്സ വിഭത്തിസ്സ **അം** ആദേസോ ഹോതി വാ.

തുമ്ഹം ദീയതേ, തവ ദീയതേ. തുമ്ഹം പരിഗ്ഗഹോ, തവ പരിഗ്ഗഹോ. അമ്ഹം ദീയതേ, മമ ദീയതേ. അമ്ഹം പരിഗ്ഗഹോ, മമ പരിഗ്ഗഹോ.

സസ്സേതി കിമത്ഥം? തുമ്ഹേസു, അമ്ഹേസു.

൧൩൪, ൧൦൦. **സബ്ബനാമ'കാരതേ പഠമോ.**

സബ്ബേസം സബ്ബനാമാനം **അ**കാരതോ **യോ** പഠമോ **ഏ**ത്തമാപജ്ജതേ.

സബ്ബേ, യേ, തേ, കേ, തുമ്ഹേ, അമ്ഹേ, ഇമേ.

സബ്ബനാമാതി കിമത്ഥം? ദേവാ, അസുരാ, നാഗാ, ഗന്ധബ്ബാ, മനുസ്സാ.

അകാരതോതി കിമത്ഥം? അമൂ പുരിസാ തിട്ഠന്തി.

യോതി കിമത്ഥം? സബ്ബോ, യോ, സോ, കോ, അയം.

പഠമഗ്ഗഹണം ഉത്തരസുത്തത്ഥം.

൧൬൫, ൨൦൮. **ദ്വന്ദട്ഠാ വാ**.

തസ്മാ സബ്ബനാമ'കാരതോ ദ്വന്ദട്ഠാ **യോ** പഠമോ **ഏ**ത്തമാപജ്ജതേ വാ.

കതരകതമേ, കതരകതമാ വാ.

സബ്ബനാമാതി കിമത്ഥം? ദേവാസുരനാഗ ഗന്ധബ്ബമനുസ്സാ.

ദ്വന്ദട്ഠാതി കിമത്ഥം തേ, സബ്ബേ.

൧൬൬, ൨൦൯. **നാഞ്ഞം സബ്ബനാമികം**.

സബ്ബനാമികാനം ദ്വന്ദട്ഠേ നാഞ്ഞം കാരിയം ഹോതി,

പുബ്ബാപരാനം, പുബ്ബുത്തരാനം, അധരുത്തരാനം.

൧൬൭, ൨൧൦. **ബഹുബ്ബീഹിമ്ഹി ച**.

ബഹുബ്ബീഹിമ്ഹി ച സമാസേ സബ്ബനാമവിധാനഞ്ച നാഞ്ഞം കാരിയം ഹോതി.

പിയപുബ്ബായ, പിയപുബ്ബാനം, പിയപുബ്ബേ, പിയപുബ്ബസ്സ.

ചേതി കിമത്ഥം? സബ്ബനാമവിധാനം ഹോതി, ദക്ഖിണ പുബ്ബസ്സം, ദക്ഖിണപുബ്ബസ്സാ, ഉത്തരപുബ്ബസ്സം, ഉത്തരപുബ്ബസ്സാ.

൧൬൮, ൨൦൩. **സബ്ബതോ നം സം സാനം**.

സബ്ബതോ സബ്ബനാമതോ നംവചനസ്സ **സംസാ**നംഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി.

സബ്ബേസം, സബ്ബേസാനം, സബ്ബാസം, സബ്ബാസാനം. യേസം, യേസാനം, യാസം, യാസാനം. തേസം, തേസാനം, താസം, താസാനം. കേസം, കേസാനം, കാസം, കാസാനം. ഇമേസം, ഇമേസാനം, ഇമാസം, ഇമാസാനം. അമൂസം, അമൂസാനം.

നമിതി കിമത്ഥം? സബ്ബസ്സ, യസ്സ, തസ്സ, കസ്സ. ഏവം സബ്ബത്ഥ.

൧൬൯, ൧൧൭. **രാജസ്സ രാജു സുനംഹിസു ച**.

സബ്ബസ്സേവ **രാജസദ്ദസ്സ** **രാജുആദേസോ** ഹോതി **സുനംഹി**ഇച്ചേതേസു.

രാജൂസു, രാജൂനം, രാജൂഹി, രാജൂഭി.

സുനംഹിസൂതി കിമത്ഥം? രാജാ.

ചഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം. രാജേസു, രാജാനം, രാജേഹി രാജേഭി.

൧൭൦, ൨൨൦. **സബ്ബസ്സിമസ്സേ വാ**.

സബ്ബസ്സേവ **ഇമ**സദ്ദസ്സ **ഏ**കാരോ ഹോതി വാ **സുനംഹി**ഇച്ചേതേസു.

ഏസു, ഇമേസു, ഏസം, ഇമേസം, ഏഹി, ഏഭി, ഇമേഹി, ഇമേഭി.

ഇമസ്സേതി കിമത്ഥം? ഏതേസു, ഏതേസം, ഏതേഹി, ഏതേഭി.

൧൭൧, ൨൧൯. **അനിമി നാമ്ഹി ച**.

ഇമസദ്ദസ്സ സബ്ബസ്സേവ **അന ഇമി**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി നാമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

അനേന ധമ്മദാനേന. സുഖിതാ ഹോതു സാ പജാ.

ഇമിനാ ബുദ്ധപൂജേന, പത്വാന അമതം പദം.

നാമ്ഹീതി കിമത്ഥം? ഇമേസു, ഇമേസം, ഇമേഹി, ഇമേഭി.

൧൭൨, ൨൧൮. **അനപുംസകസ്സാ യം സിമ്ഹി**.

ഇമസദ്ദസ്സ സബ്ബസ്സേവ അനപുംസകസ്സ **അയം**ആദേസോ ഹോതി **സി**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

അയം പുരിസോ, അയം ഇത്ഥീ.

അനപുംസകസ്സേതി കിമത്ഥം? ഇദം ചിത്തം തിട്ഠതി.

സിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? ഇമം പുരിസം പസ്സസി ത്വം.

൧൭൩, ൨൨൩. **അമുസ്സ മോ സം**.

അമുസദ്ദസ്സ അനപുംസകസ്സ **മ**കാരോ **സ**കാരമാപജ്ജതേ വാ **സി**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

അസു രാജാ, അസു ഇത്ഥീ, അമുകോ രാജാ, അമുകാ ഇത്ഥീ.

അനപുംസകസ്സേതി കിമത്ഥം? അദും പുപ്ഫം വിരോചതി.

അമുസ്സേതി കിമത്ഥം? അയം പുരിസോ തിട്ഠതി.

സിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? അമ്ഹം പുരിസം പസ്സസി.

൧൭൪, ൨_൧_൧. **ഏതതേസം തോ**.

ഏത തഇച്ചേതേസം അനപുംസകാനം **ത**കാരോ **സ**കാരമാപജ്ജതേ **സി**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ഏസോ പുരിസോ, ഏസാ ഇത്ഥീ, സോ പുരിസോ, സാ ഇത്ഥീ.

ഏതതേസമിതി കിമത്ഥം? ഇതരോ പുരിസോ, ഇതരാ ഇത്ഥീ.

അനപുംസകാനമിതി കിമത്ഥം? ഏതം ചിത്തം, ഏതം രൂപം. തം ചിത്തം, തം രൂപം.

൧൭൫, ൨_൧_൨. **തസ്സ വാ നത്തം സബ്ബത്ഥ**.

തസ്സ സബ്ബനാമസ്സ **ത**കാരസ്സ **നത്തം** ഹോതി വാ സബ്ബത്ഥ ലിങ്ഗേസു.

നായ, തായ, നം, തം, നേ, തേ, നേസു, തേസു, നമ്ഹി, തമ്ഹി, നാഹി, താഹി, നാഭി, താഭി.

൧൭൬, ൨_൧_൩. **സസ്മാസ്മിംസംസാസ്വത്തം**.

തസ്സ സബ്ബനാമസ്സ **ത**കാരസ്സ സബ്ബസ്സേവ **അ**ത്തം ഹോതി വാ **സസ്മാസ്മിം സംസാ**ഇച്ചേതേസു സബ്ബത്ഥ ലിങ്ഗേസു.

അസ്സ, തസ്സ, അസ്മാ, തസ്മാ, അസ്മിം, തസ്മിം, അസ്സം, തസ്സം, അസ്സാ, തസ്സാ.

തകാരസ്സേതി കിമത്ഥം? അമുസ്സം, അമുസ്സാ.

ഏതേസ്വീതി കിമത്ഥം? നേസു, തേസു.

൧൭൭, ൨_൨_൧. **ഇമസദ്ദസ്സ** ച.

ഇമസദ്ദസ്സ ച സബ്ബസ്സേവ **അ**ത്തം ഹോതി വാ **സസ്മാസ്മിം സം സാ**ഇച്ചേതേസു സബ്ബത്ഥ ലിങ്ഗേസു.

അസ്സ , ഇമസ്സ, അസ്മാ, ഇമസ്മാ, അസ്മിം, ഇമസ്മിം, അസ്സം, ഇമിസ്സം, അസ്സാ, ഇമിസ്സാ.

ഇമസദ്ദസ്സേതി കിമത്ഥം? ഏതിസ്സം, ഏതിസ്സാ.

൧൭൮, ൨_൨. **സബ്ബതോ കോ**.

സബ്ബതോ സബ്ബനാമതോ **ക**കാരാഗമോ ഹോതി വാ **സി**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

സബ്ബകോ, യകോ, സകോ, അമുകോ, അസുകോ.

വാതി കിമത്ഥം? സബ്ബോ, യോ, സോ, കോ.

സബ്ബനാമതോതി കിമത്ഥം? പുരിസോ.

പുന **സബ്ബതോഗ്ഗഹണേന** അഞ്ഞസ്മാപി **ക**കാരാഗമോ ഹോതി, ഹീനകോ, പോതകോ.

൧൭൨, ൨൦൮. **യപതോ സ്മിംസാനം സംസാ**.

സബ്ബതോ സബ്ബനാമതോ **ഘപ**സഞ്ഞതോ **സ്മിം**സഇച്ചേതേസം **സംസാ** ആദേസാ ഹോന്തി വാ യഥാസങ്ഖ്യം.

സബ്ബസ്സം, സബ്ബസ്സാ, സബ്ബായം, സബ്ബായ, ഇമിസ്സം, ഇമിസ്സാ, ഇമായം, ഇമായ, അമുസ്സം, അമുസ്സാ, അമുയം, അമുയാ.

സബ്ബനാമതോതി കിമത്ഥം? ഇത്ഥിയം, ഇത്ഥിയാ.

സ്മിംസാനമിതി കിമത്ഥം? അമുയോ.

൧൭൩, ൨൦൯. **നേതാഹി സ്മിമായ യാ**.

ഏതേഹി സബ്ബനാമേഹി **ഘപ**സഞ്ഞേഹി **സ്മിം**വചനസ്സ നേവ **ആയ യാ**ആദേസാ ഹോന്തി.

ഏതിസ്സം, ഏതായം, ഇമിസ്സം, ഇമായം, അമുസ്സം, അമുയം.

സ്മിംന്തി കിമത്ഥം? തായ ഇത്ഥിയാ മുഖം.

ഏതാഹീതി കിമത്ഥം? കഞ്ഞായ, വീണായ, ഗങ്ഗായ, കപാലികായ.

൧൭൪, ൯൭. **മനോഗണാദിതോ സ്മിംനാനമിആ**.

തസ്മാ മനോഗണാദിതോ **സ്മിംനാ**ഇച്ചേതേസം **ഇ**കാര**ആ**കാരാദേസാ ഹോന്തി വാ യഥാസങ്ഖ്യം.

മനസി, മനുസ്മിം, സിരസി, സിരസ്മിം, മനസാ, മനേന, വചസാ, വചേന, സിരസാ, സിരേന, സരസാ, സരേന, തപസാ, തപേന, വയസാ, വയേന, യസസാ, യസേന, തേജസാ, തേജേന, ഉരസാ, ഉരേന, ഥാമസാ, ഥാമേന.

സ്മിംനാനമിതി കിമത്ഥം? മനോ, സിരോ, തമോ, തപോ, തേജോ.

ആദിഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞാസ്മാപി **സ്മിംനാനം ഇ**കാര**ആ**കാരാദേസാ ഹോന്തി, ബിലസി, ബിലസാ, പദസി, പദസാ.

൧൭൫, ൯൯. **സസ്സ ചോ**.

തസ്മാ മനോഗണാദിതോ **സസ്സ** ച **ഓ**കാരോ ഹോതി.

മനസോ, ഥാമസോ, തപസോ.

൧൬൭, ര്‌വ. **ഏതേസമോ ലോപേ.**

ഏതേസം മനോഗണാദീനം അന്തോ **ഓ**ത്തമാപജ്ജതേ വിഭത്തിലോപേ കതേ.

മനോമയം, അയോമയം, തേജോസമേന, തപോഗുണേന, സിരോരുഹേന.

ആദിഗ്ഗഹണംകിമത്ഥം? അഞ്ഞേസമന്തോ **ഓ**ത്തമാപജ്ജതേ. ആപോസമേന, വായോസമേന.

ലോപേതി കിമത്ഥം? പദയാ, തപസാ, യസസാ, വചസാ, മനസാ, ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൧൬൮, ൻ്റ. **സ സരേ വാഗമോ.**

ഏതേഹേവ മനോഗണാദീഹി വിഭത്താദേസേ സരേ പരേ **സ**കാരാഗമോ ഹോതി വാ.

മനസാ, വചസാ, മനസി, വചസി.

വാതി കിമത്ഥം? മനേന, തേജേന, വസേന,

സരേതി കിമത്ഥം? മനോ, തേജോ, യസോ.

പുന **ആദിഗ്ഗഹണേന** അഞ്ഞസ്മിമ്പി പച്ചയേ പരേ **സ**കാരാഗമോ ഹോതി. മാനസികം, വാചസികം.

൧൬൯, ൧൧൨. **സന്തസദ്ദസ്സ സോ തേ ബോ ചന്തേ.**

സബ്ബസ്സ **സന്തസദ്ദസ്സ** **സ**കാരാദേസോ ഹോതി **ഭ**കാരേ പരേ, അന്തേ ച **ബ**കാരാഗമോ ഹോതി.

സബ്ഭിരേവ സമാസേഥ,

സബ്ഭികുബ്ബേഥ സന്ഥവം.

സതം സദ്ധമ്മമഞ്ഞായ,

സേയ്യോ ഹോതി ന പാപിയോ.

ജീരന്തി വേ രാജരഥാ സുചിത്താ.

അഥോ സരീരമ്പി ജരം ഉപേതി.

സതഞ്ച ധമ്മോ ന ജരം ഉപേതി,

സന്തോ ഹവേ സബ്ഭി പവേദയന്തി.

സബ്ഭൂതോ, സബ്ഭാവോ.

ഭേതി കിമത്ഥം? സന്തേഹി പൂജിതോ ഭഗവാ.

ചഗ്ഗഹണം കചി **സകാരസ്സേവ** പസിദ്ധത്ഥം. സക്കാരോ, സക്കതോ.

൧൬൩, ൧൦൭. **സിമ്ഹിഗച്ഛന്താദീനം ന്തസദ്ദോ അം.**

സിമ്ഹി **ഗച്ഛന്താ**ദീനം ന്തസദ്ദോ **അമാ**പജ്ജതേ വാ.

ഗച്ഛം, ഗച്ഛന്തോ, മഹം, മഹന്തോ, ചരം, ചരന്തോ, ഖാദം, ഖാദന്തോ.

ഗച്ഛന്താദീനമിതി കിമത്ഥം? അന്തോ, ദന്തോ, വന്തോ, സന്തോ.

൧൬൪, ൧൦൮. **സേസേസു ന്തുവ.**

ഗച്ഛന്താദീനംന്തസദ്ദോ**ന്തു**പ്പച്ചയോവ ദട്ഠബ്ബോ സേസേസു വിഭത്തിപ്പച്ചയേസു.

ഗച്ഛതോ, മഹതോ, ഗച്ഛതി, മഹതി, ഗച്ഛതാ, മഹതാ.

സേസേസൂതി കിമത്ഥം? ഗച്ഛം, മഹം, ചരം, ഖാദം.

൧൬൫, ൧൧൦. **ബ്രഹ്മത്ത സഖ രാജാദിതോ അമാനം.**

ബ്രഹ്മ അത്ത സഖ രാജഇച്ചേവമാദിതോ **അം**വചനസ്സ **ആനം** ഹോതി വാ.

ബ്രഹ്മാനം, ബ്രഹ്മം, അത്താനം, അത്തം, സഖാനം, സഖം, രാജാനം, രാജം.

അമിതി കിമത്ഥം? രാജാ.

൧൬൬, ൧൧൧. **സ്യാ ച.**

ബ്രഹ്മ അത്ത സഖ രാജഇച്ചേവമാദിതോ **സി**വചനസ്സ **ആ** ച ഹോതി.

ബ്രഹ്മാ, അത്താ, സഖാ, രാജാ, ആതുമാ.

൧൬൭, ൧൧൨. **യോനമാനോ.**

ബ്രഹ്മഅത്ത സഖ രാജഇച്ചേവമാദിതോ **യോനം ആനോ**ആദേസോ ഹോതി.

ബ്രഹ്മാനോ, അത്താനോ, സഖാനോ, രാജാനോ, ആതുമാനോ.

൧൬൮, ൧൧൩. **സഖതോ ചായോ നോ.**

തസ്മാ **സഖതോ** ച **യോനം ആയോ നോ** ആദേസാ ഹോന്തി.

സഖായോ, സഖിനോ.

യോനമിതി കിമത്ഥം? സഖാ.

൧൬൯, ൧൧൪. **സ്മിമേ.**

തസ്മാ **സഖതോ** **സ്മിം**വചനസ്സ **ഏ**കാരോ ഹോതി. സഖേ.

൧൯൩, ൧൨൨. **ബ്രഹ്മതോ ഗസ്സ ച**.

തസ്മാ **ബ്രഹ്മ**തോ **ഗ**സ്സ **ച** **ഏ**കാരോ ഹോതി. ഹേ ബ്രഹ്മേ.

൧൯൪, ൧൩൧. **സഖന്തസ്സി നോ നാ നം സേസു**.

തസ്സ **സഖന്തസ്സ** ഇകാരോ ഹോതി **നോനാനം**സഞ്ഞ്ചേതേസു.

സഖിനോ, സഖിനാ, സഖീനം, സഖിസ്സ.

ഏതേസ്വീതി കിമത്ഥം? സഖാരേഹി.

൧൯൫, ൧൩൪. **ആരോ ഹിമ്ഹി വാ**.

തസ്സ **സഖന്തസ്സ** **ആരോ** ഹോതി വാ **ഹിമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി. സഖാരേഹി, സഖേഹി.

൧൯൬, ൧൩൩. **സുനമംസു വാ**.

തസ്സ **സഖന്തസ്സ** **ആരോ** ഹോതി വാ **സുനം അം**ഇച്ചേതേസു.

സഖാരേസു, സഖേസു, സഖാരാനം, സഖീനം, സഖാരം, സഖം.

൧൯൭, ൧൨൫. **ബ്രഹ്മതോ തു സ്മിം നി**.

തസ്മാ **ബ്രഹ്മ**തോ **സ്മിം**വചനസ്സ **നി**ആദേസോ ഹോതി. ബ്രഹ്മനി.

തുഗ്ഗഹണേന അബ്രഹ്മതോപി **സ്മിം** വചനസ്സ **നി** ഹോതി. കമ്മനി, ചമ്മനി, മുദ്ധനി.

൧൯൮, ൧൨൩. **ഉത്തം സനാസു**.

തസ്സ **ബ്രഹ്മ**സദ്ദസ്സ അന്തോ ഉത്തമാപജ്ജതേ **സനാ**ഇച്ചേതേസു.

ബ്രഹ്മുനോ, ബ്രഹ്മുനാ.

സനാസൂതി കിമത്ഥം? ബ്രഹ്മാ.

൧൯൯, ൧൭൪. **സത്ഥുപിതാദീനമാ സിസ്മിംസിലോപോച**.

സത്ഥുപിതുആദീനമന്തോ **അത്ത**മാപജ്ജതേ **സിസ്മിം**, **സി**ലോപോ **ച** ഹോതി.

സത്ഥാ, പിതാ, മാതാ, ഭാതാ, കത്താ.

സിസ്മിന്തി കിമത്ഥം? സത്ഥുസ്സ, പിതുസ്സ, മാതുസ്സ, ഭാതുസ്സ, കത്തുസ്സ.

൨൦൦, ൭൫൯. **അഞ്ഞേസ്വാരത്തം**.

സത്ഥുപിതുആദീനമന്തോ അഞ്ഞേസു വചനേസു **ആരത്തമാ**പജ്ജതേ.

സത്ഥാരം, പിതരം, മാതരം, ഭാതരം, കത്താരം, സത്ഥാരേഹി, പിതരേഹി, മാതരേഹി, ഭാതരേഹി, കത്താരേഹി.

അഞ്ഞേസ്വീതി കിമത്ഥം? സത്ഥാ, പിതാ, മാതാ, ഭാതാ, കത്താ.

൨൦൧, ൭൬൦. **വാ നംമ്ഹി**.

സത്ഥുപിതുആദീനമന്തോ **ആരത്ത**മാപജ്ജതേ വാ നംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

സത്ഥാരാനം, പിതരാനം, മാതരാനം, ഭാതരാനം.

വാതി കിമത്ഥം? സത്ഥാനം, പിതൂനം, മാതൂനം, ഭാതൂനം.

൨൦൨, ൭൬൧. **സത്ഥുനത്തഞ്ച**.

തസ്സ **സത്ഥു**സദ്ദസ്സ അന്തോ **അത്ത**മാപജ്ജതേ വാ നംമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

സത്ഥാനം, പിതാനം, മാതാനം, ഭാതാനം, കത്താനം.

വാതി കിമത്ഥം? സത്ഥാരാനം, പിതരാനം, മാതരാനം, ഭാതരാനം, ധീതരാനം.

ചഗ്ഗഹണം അഞ്ഞേസമ്പി സങ്ഗഹണത്ഥം.

൨൦൩, ൭൬൨. **ഉ സസ്മിം സലോപോ ച**.

സത്ഥുപിതുഇച്ചേവമാദീനമന്തസ്സ **ഉ**ത്തം ഹോതി വാ **സ**സ്മിം, **സ**ലോപോ ച.

സത്ഥു , സത്ഥുസ്സ, സത്ഥുനോ ദീയതേ, പരിഗ്ഗഹോ വാ. പിതു, പിതുസ്സ, പിതുനോ ദീയതേ, പരിഗ്ഗഹോ വാ. ഭാതു, ഭാതുസ്സ, ഭാതുനോ ദീയതേ, പരിഗ്ഗഹോ വാ.

ചഗ്ഗഹണം ദുതിയസമ്പിണ്ഡനത്ഥം.

൨൦൪, ൭൬൩. **സക്കമന്ധാതാദീനഞ്ച**.

സക്കമന്ധാതുഇച്ചേവമാദീനമന്തോ **ഉ**ത്തമാപജ്ജതേ സസ്മിം, സലോപോ ച ഹോതി.

സക്കമന്ധാതു ഇവ അസ്സ രാജിനോ വിഭവോ. ഏവം കത്തു, ഗന്തു, ദാതു ഇച്ചേവമാദീ.

പുനാ**രമ്ഭഗ്ഗഹണം** കിമത്ഥം? നിച്ചദീപനത്ഥം. സക്കമന്ധാതു.

ചഗ്ഗഹണം ദുതിയസമ്പിണ്ഡനത്ഥം.

൨൦൫, ൧൬൦. **തതോ യോനമോ തു.**

തതോ **ആരാദേസതോ** സബ്ബേസം **യോ നം ഓ**കാരാദേസോ ഹോതി.

സത്ഥാരോ, പിതരോ, മാതരോ, ഭാതരോ, കത്താരോ, വത്താരോ.

തുഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞസ്മാപി **യോ**നം **ഓ**കാരോ ഹോതി. ചതുരോ ജനാ, ഗാവോ, ഉഭോ പുരിസാ.

൨൦൬, ൧൬൧. **തതോ സ്മിമി.**

തതോ **ആരാദേസതോ സ്മിം**വചനസ്സ **ഇ**കാരാദേസോ ഹോതി.

സത്ഥരി, പിതരി, മാതരി, ധീതരി, ഭാതരി, കത്തരി, വത്തരി.

പുന **തതോഗഹണേന** അഞ്ഞസ്മാപി **സ്മിം**വചനസ്സ **ഇ**കാരോ ഹോതി. ഭുവി.

൨൦൭, ൧൬൨. **നാ ആ.**

തതോ **ആരാദേസതോ നാ**വചനസ്സ **ആ**ആദേസോ ഹോതി.

സത്ഥാരാ, പിതരാ, മാതരാ, ഭാതരാ, ധീതരാ, കത്താരാ, വത്താരാ.

൨൦൮, ൧൬൩. **ആരോ രസ്സമികാരേ.**

ആരാദേസോ രസ്സമാപജ്ജതേ **ഇ**കാരേ പരേ.

സത്ഥരി, പിതരി, മാതരി, ധീതരി, കത്തരി, വത്തരി.

൨൦൯, ൧൬൪. **പിതാദീനമസിമ്ഹി.**

പിതാദീന **മാരാ**ദേസോ രസ്സമാപജ്ജതേ അസിമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

പിതരാ, മാതരാ, ഭാതരാ, മീതരാ പിതരോ, മാതരോ, ഭാതരോ, ധീതരോ.

അസിമ്ഹിഗ്ഗഹണം തോമ്ഹി പരേ ഇകാരാദേസഞാപനത്ഥം. മാതിതോ, പിതിതോ, ഭാതിതോ, ദുഹിതിതോ.

൨൧൦, ൨൯൯. **തയാതയീനം തകാരോ ത്വത്തം വാ.**

തയാതയി ഇച്ചേതേസം **ത**കാരോ **ത്വത്ത**മാപജ്ജതേ വാ.

ത്വയാ, തയാ, ത്വയി, തയി.

ഏതേസമിതി കിമത്ഥം? തുവം, തവം.

ഇതി നാമകപ്പേ തതിയോ കണ്ഡോ.

ചതുത്ഥകണ്ഡ

൨൧൧, ൧൨൬. **അത്തന്തോ ഹിസ്മി'മനത്തം.**

തസ്സ **അത്ത**നോ അന്തോ **അനത്തമാപജ്ജതേ ഹിമ്**ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

അത്തനേഹി, അത്തനേഭി.

അത്തന്തോതി കിമത്ഥം? രാജേഹി, രാജേഭി.

ഹിസ്മിന്തി കിമത്ഥം? അത്തനോ.

അനത്തമിതിഭാവനിദ്ദേസേന അത്തസദ്ദസ്സ **സകാ**ദേസോ ഹോതി സബ്ബാസു വിഭത്തീസു. സകോ, സകാ, സകം, സകേ.

൨൧൨, ൩൨൯. **തതോ സ്മിംനി.**

തതോ **അത്ത**തോ **സ്മിം**വചനസ്സ **നി** ഹോതി. അത്തനി.

൨൧൩, ൧൨൭. **സസ്സ നോ.**

തതോ**അത്ത**തോ **സസ്സ** വിഭത്തിസ്സ **നോ** ഹോതി, അത്തനോ.

൨൧൪, ൧൨൮. **സ്മാ നാ.**

തതോ **അത്ത**തോ **സ്മാ** വചനസ്സ **നാ** ഹോതി. അത്തനാ.

പുന **തതോഗഹണേന** തസ്സ **അത്ത**നോ **ത**കാരസ്സേവ **ര**കാരോ ഹോതി സബ്ബേസു വചനേസു. അത്രജോ, അത്രജം.

൨൧൫, ൧൪൧. **ഝലതോ ച.**

ഝലഇച്ചേതേഹി **സ്മാ**വചനസ്സ **നാ** ഹോതി.

അഗ്ഗിനാ, ദണ്ഡിനാ, ഭിക്ഖുനാ, സയമ്ഭുനാ.

സ്മാതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗയോ, മുനയോ, ഇസയോ.

൨൧൬, ൧൮൦. **ഘപതോ സ്മിം യം വാ.**

തസ്മാ **ഘപ**തോ **സ്മിം** വചനസ്സ **യം** ഹോതി വാ.

കഞ്ഞായം , കഞ്ഞായ. രത്തിയം, രത്തിയാ. ഇത്ഥിയം, ഇത്ഥിയാ. യാഗുയം, യാഗുയാ. വധുയം, വധുയാ.

൨൧൭, ൧൯൯. **യോനം നി നപുംസകേഹി.**

സബ്ബേസം **യോനം നി** ഹോതി വാ നപുംസകേഹി ലിങ്ഗേഹി.

അട്ഠീനി, അട്ഠീ, ആയൂനി, ആയൂ.

നപുംസകേഹീതി കിമത്ഥം? ഇത്ഥിയോ.

൨൧൮, ൧൩൬. **അതോ നിച്ചം**.

അകാരന്തേഹി നപുംസകലിങ്ഗേഹി **യോനം നി** ഹോതി നിച്ചം.

യാനി, യാനി. താനി, താനി. കാനി, കാനി. ഭയാനി, ഭയാനി. രൂപാനി, രൂപാനി.

൨൧൯, ൧൩൬. **സിം**.

അകാരന്തേഹി നപുംസകലിങ്ഗേഹി **സിവചനസ്സ അം** ഹോതി നിച്ചം.

സബ്ബം, യം, തം, കം, രൂപം.

൨൨൦, ൭൪. **സേസതോ ലോപം ഗസിപി**.

തതോ നിദ്ദിട്ഠേഹി ലിഗേഹി സേസഖതാ **ഗസി**ഇച്ചേതേ ലോപമാപജ്ജന്തേ.

ഭോതി ഇത്ഥി, സാ ഇത്ഥീ. ഭോ ദണ്ഡി, സോ ദണ്ഡീ. ഭോ സത്ഥ, സോ സത്ഥാ. ഭോ രാജ, സോ രാജാ. **സേസതോ**തി കിമത്ഥം? പുരിസോ ഗച്ഛതി.

ഗസീതി കിമത്ഥം? ഇത്ഥിയാ, സത്ഥുസ്സ.

൨൨൧, ൨൯൨. **സബ്ബാസമാവുസോ പസഗ്ഗനിപാതാദീഹി ച**.

സബ്ബാസം വിഭത്തീനം ഏകവചനബഹുവചനാനം പഠമാ ദുതിയാതതിയാ ചതുത്ഥീ പഞ്ചമീ ഛട്ഠീ സത്തമീനം ലോപോ ഹോതി, **ആവുസോ ഉപസഗ്ഗ നിപാത**ഇച്ചേവമാദീഹി ച,

ത്വം പനാവുസോ, തുമ്ഹേ പനാവുസോ, പദസോ ധമ്മം വാചേയ്യ, വിഹാരം സ്വേ ഉപഗച്ഛേയ്യ.

പ, പരാ, നി, നീ, ഉ, ദു, സം, വി, അവ, അനു, പരി, അധി, അഭി, പതി, സു, ആ, അതി, അപി, അപ, ഉപ, പഹാരോ, പരാഭവോ, നിഹാരോ, നീഹാരോ, ഉഹാരോ, ദുഹാരോ, സംഹാരോ, വിഹാരോ, അവഹാരോ, അനുഹാരോ, പരിഹാരോ, അധിഹാരോ, അഭിഹാരോ, പതിഹാരോ, സുഹാരോ, ആഹാരോ, അതിഹാരോ, അപിഹാരോ, അപഹാരോ, ഉപഹാരോ, ഏവം വീസതി **ഉപസഗ്ഗേഹി** ച.

യഥാ, തഥാ, ഏവം, ഖലു, ഖോ, തത്ര, അഥോ, അഥ, ഹി, തു ച, വാ, വോ, ഹം, അഭം, അലം, ഏവ, ഹോ അഹോ, ഹേ , അഹേ, രേ, അരേ, ഏവമാദീഹി **നിപാതേഹി** ച യോജേതബ്ബാനി.

ചഗ്ഗഹണമ വധാരണത്ഥം.

൨൨൨, ൩൪൨. **പുമസ്സ ലിങ്ഗാദീസു സമാസേസു.**

പുമഇച്ചേതസ്സ അന്തോ ലോപമാപജ്ജതേ ലിങ്ഗാദീസു പരപദേസു സമാസേസു.

പുല്ലിങ്ഗം, പുമ്ഭാവോ, പുങ്കോകിലോ.

പുമസ്സേതി കിമത്ഥം? ഇത്ഥിലിങ്ഗം, നപുംസകലിങ്ഗം.

ലിങ്ഗാദീസൂതി കിമത്ഥം? പുമിത്ഥീ.

സമാസേസൂതി കിമത്ഥം? പുമസ്സ ലിങ്ഗം.

൨൨൩, ൧൯൭. **അം യമീതോ പസഞ്ഞതോ.**

അം വചനസ്സ **യം** ഹോതി വാ **ഈ**തോ പസഞ്ഞതോ.

ഇത്ഥിയം, ഇത്ഥിം.

പസഞ്ഞതോതി കിമത്ഥം? ദണ്ഡിനം, ഭോഗിനം.

അമിതി കിമത്ഥം? ഇത്ഥീഹി.

൨൨൪, ൧൭൩. **നം ഝതോ കതരസ്സാ.**

തസ്മാ **ഝ**തോ കതരസ്സാ **അം** വചനസ്സ **നം** ഹോതി.

ദണ്ഡിനം , ഭോഗിനം.

ഝതോതി കിമത്ഥം? വേസ്സഭും.

കതരസ്സാതി കിമത്ഥം? കുച്ഛിം.

൨൨൫, ൧൭൪. **യോനം നോ.**

സബ്ബേസം **യോനം** **ഝ**തോ കതരസ്സാ **നോ** ഹോതി.

ദണ്ഡിനോ ഭോഗിനോ, ഹേ ദണ്ഡിനോ, ഹേ ഭോഗിനോ.

കതരസ്സാതി കിമത്ഥം? അഗ്ഗയോ, മുനയോ, ഇസയോ.

ഝതോതി കിമത്ഥം? സയമ്ഭുനോ.

യോനന്തി കിമത്ഥം? ദണ്ഡിനാ, ഭോഗിനാ.

൨൨൬, ൧൭൫. **സ്മിംനി.**

തസ്മാ **ഝ**തോ കതരസ്സാ **സ്മിം**വചനസ്സ നിആദേ സോ ഹോതി.

ദണ്ഡിനി, ഭോഗിനി.

കതരസ്സാതി കിമത്ഥം? ബ്യാധിമ്ഹി.

൨൨൭, ൨൭൦. **കിസ്സ കവേച.**

കിമിച്ചേതസ്സ **കോ** ച ഹോതി **വ**പച്ചയേ പരേ.

ക്വ ഗതോസി ത്വം ദേവാനം പിയതിസ്സ.

ചഗ്ഗഹണേന അവപച്ചയേ പരേപി **കോ** ച ഹോതി. കോ തംനിന്ദിതു മരഹതി, കഥം ബോധയിതും ധമ്മം.

വേതി കിമത്ഥം? കുതോ ആഗതോസി ത്വം.

൨൨൮, ൨൭൨. **കുഹിം ഹം സു ച.**

കിമിച്ചേതസ്സ **കു** ഹോതി **ഹിം ഹം**ഇച്ചേതേസു ച. കുഹിം ഗച്ഛസി, കുലം ഗച്ഛസി.

ചഗ്ഗഹണേന ഹിഞ്ചനംദാചനം പച്ചയേസു പരേസു അഞ്ഞത്ഥാപി **കു** ഹോതി. കുഹിഞ്ചനം, കുദാചനം.

൨൨൯, ൨൨൬. **സേസേസു ച.**

കിമിച്ചേതസ്സ **കോ** ഹോതി സേസേസു വിഭത്തിപച്ചയേസു പരേസു.

കോ പകാരോ കഥം, കം പകാരം കഥം.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൨൩൦, ൨൬൨. **ത്രഭോഥേസു ച.**

കിമിച്ചേതസ്സ **കു** ഹോതി **ത്രതോഥ** ഇച്ചേതേസു ച.

കുത്ര, കുതോ, കുത്ഥ.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം,

൨൩൧, ൨൬൬. **സബ്ബസ്സേതസ്സ , കാരോ വാ.**

സബ്ബസ്സ **ഏത**സദ്ദസ്സ **അ**കാരോ ഹോതി വാ **തോഥ**ഇച്ചേതേസു.

അതോ, അത്ഥ, ഏത്തോ, ഏത്ഥ.

൨൩൨, ൨൬൭. **ത്രേ നിച്ചം.**

സബ്ബസ്സ **ഏത**സദ്ദസ്സ **അ**കാരോ ഹോതി നിച്ചം **ത്ര**പച്ചയേ പരേ.

അത്ര.

൨൩൩, ൨൬൪. **ഏ തോ ഥേസു ച.**

സബ്ബസ്സ **ഏത**സദ്ദസ്സ ഏകാരോ ഹോതി വാ **തോഥ**ഇച്ചേതേസു.

ഏത്തോ, അതോ, ഏത്ഥ, അത്ഥ.

൨൩൪, ൨൬൫. **ഇമസ്സി ഥം ദാനി ഹ തോ ധേസു ച.**

ഇമസദ്ദസ്സ സബ്ബസ്സേവ **ഇ**കാരോ ഹോതി **ഥം ദാനിഹതോ ധ**ഇച്ചേതേസു.

ഇത്ഥം, ഇദാനി, ഇഹ, ഇതോ, ഇധ.

൨൩൫, ൨൮൨. **അധുനാമ്ഹി ച.**

ഇമസദ്ദസ്സ സബ്ബസ്സേവ **അ**കാരോ ഹോതി **ധുനാ**മ്ഹി പച്ചയേ പരേ.

അധുനാ.

ചഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം.

൨൩൬, ൨൮൦. **ഏത രഹിമ്ഹി.**

സബ്ബസ്സേവ **ഇമ**സദ്ദസ്സ **ഏതാ**ദേസോ ഹോതി **രഹി**മ്ഹി പച്ചയേ പരേ.

ഏതരഹി.

൨൩൭, ൧൭൬. **ഇത്ഥിയതോ ആപച്ചയോ.**

ഇത്ഥിയം വത്തമാനായ **അ**കാരതോ **ആ**പച്ചയോ ഹോതി.

സബ്ബാ, യാ, സാ, കാ. കതരാ.

൨൩൮, ൧൮൭. **നദാദിതോ വാ ഈ.**

നദാദിതോ വാഅ**നദാദി**തോവാ ഇത്ഥിയം വത്തമാനായ ഈപച്ചയോ ഹോതി.

നദീ, മഹീ, കുമാരീ, തരുണീ, സഖീ, ഇത്ഥീ.

൨൩൯, ൧൯൦. **ണവ ണിക ണേയ്യ ണ ന്തുഹി.**

ണവ ണിക ണേയ്യ ണ ന്തുഇച്ചേതേഹി ഇത്ഥിയം വത്തമാനേഹി **ഈ**പച്ചയോ ഹോതി.

മാണവീ, പണ്ഡവീ, നാവികീ, വേനതേയ്യീ, കുന്തേയ്യീ, ഗോതമീ, ഗുണവതീ, സാമാവതീ.

൨൪൦, ൧൯൩. പതി ഭിക്ഖുരാജീകാരന്തേഹി ഇനീ.

പതി ഭിക്ഖു രാജീകാരന്തേഹി ഇത്ഥിയം വത്തമാനേഹി **ഇനീ**പച്ചയോ ഹോതി.

ഗഹപതാനീ, ഭിക്ഖുനീ, രാജിനീ, ഹത്ഥിനീ, ദണ്ഡിനീ, മേധാവിനീ, തപസ്സിനീ.

൨൪൧, ൧൯൧. ന്തുസ്സ തമീകാരേ.

സബ്ബസ്സേവ **ന്തു**പച്ചയസ്സ **ത**കാരോ ഹോതി വാ **ഈ**കാരേ പരേ.

ഗുണവതീ, ഗുണവന്തീ, കുലവതീ, കുലവന്തീ, സതിമതീ. സതിമന്തീ, മഹതീ, മഹന്തീ, ഗോത്തമതീ, ഗോത്തമന്തീ.

൨൪൨, ൧൯൨. ഭവതോ ഭോതോ.

സബ്ബസ്സേവ **ഭവന്ത**സദ്ദസ്സ **ഭോതാ**ദേസോ ഹോതി **ഈ**കാരേ ഇത്ഥിഗതേ പരേ.

ഭോതി അയ്യേ, ഭോതി കഞ്ഞേ, ഭോതി ഖരാദിയേ.

൨൪൩, ൧൧൦. ഭോഗേ തു.

സബ്ബസ്സേവ **ഭവന്ത**സദ്ദസ്സ **ഭോ**ആദേസോ ഹോതി **ഗേ** പരേ.

ഭോ പുരിസ, ഭോ അഗ്ഗി, ഭോ രാജ, ഭോ സത്ഥ, ഭോ ദണ്ഡി, ഭോ സയമ്ഭു.

ഗേതി കിമത്ഥം? ഭവതാ, ഭവം.

തുഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞസ്മിമ്പി വചനേ സബ്ബസ്സ **ഭവന്ത**സദ്ദസ്സ **ഭോന്ത ഭന്തേ ഭോന്തോ ഭദ്ദേ ഭോതാ ഭോ തോ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി.

ഭോന്ത, ഭന്തേ, ഭോന്തോ, ഭദ്ദേ, ഭോതാ, ഭോതോ.

൨൪൪, ൩൨. അകാരപിതാദ്യന്താനമാ.

അകാരോ ച **പിതാ**ദീനമന്തോ ച അത്തമാപജ്ജതേ **ഗേ** പരേ.

ഭോ പുരിസാ, ഭോ രാജാ, ഭോ പിതാ, ഭോ മാതാ, ഭോ സത്ഥാ.

൨൪൫, ൧൫൨. ഝലപാ രസ്സം.

ഝലപഇച്ചേതേ രസ്സമാപജ്ജന്തേ **ഗേ** പരേ.

ഭോ ദണ്ഡി, ഭോ സയമ്ഭു, ഭോതി ഇത്ഥി, ഭോതിവധു,

൨൪൬, ൩൩. ആകാരോ വാ.

ആകാരോ രസ്സമാപജ്ജതേ വാ **ഗേ** പരേ.

ഭോ രാജ, ഭോ രാജാ, ഭോ അത്ത, ഭോ അത്താ, ഭോ സഖ, ഭോ സഖാ, ഭോ സത്ഥ, ഭോ സത്ഥാ.

ഇതി നാമകപ്പേ ചതുത്ഥോ കണ്ഡോ.

പഞ്ചമകണ്ഡ

൨൪൭, ൨൬൧. ത്വാദയോ വിഭത്തിസഞ്ഞായോ.

തോആദി യേസം പച്ചയാനം, തേ ഹോന്തി ത്വാദയോ. തേ പച്ചയാ **ത്വാദയോ** വിഭത്തിസഞ്ഞാവ ദട്ഠബ്ബാ.

സബ്ബതോ, യതോ, തതോ, കുതോ, അതോ, ഇതോ, സബ്ബദാ, യദാ, തദാ, കദാ, ഇധ, ഇദാനി.

൨൪൮, ൨൬൦. ക്വചി തോ പഞ്ചമ്യത്ഥേ.

ക്വചി **തോ**പച്ചയോ ഹോതി പഞ്ചമ്യത്ഥേ.

സബ്ബതോ, യതോ, തതോ, കുതോ, അതോ, ഇതോ.

ക്വചീതി കിമത്ഥം? സബ്ബസ്മാ, ഇമസ്മാ.

൨൪൯, ൨൬൬. ത്ര ഥ സത്തമിയാ സബ്ബനാമേഹി.

ത്രഥഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി സത്തമ്യത്ഥേ സബ്ബ നാമേഹി.

സബ്ബത്ര, സബ്ബത്ഥ, യത്ര, യത്ഥ, തത്ര, തത്ഥ.

൨൫൦, ൨൬൭. സബ്ബതോ ധി.

സബ്ബഇച്ചേതസ്മാ **ധി**പച്ചയോ ഹോതി ക്വചി സത്തമ്യത്ഥേ. സബ്ബധി, സബ്ബസ്മിം.

൨൫൧, ൨൬൮. കിം സ്മാ വോ.

കിമിച്ചേതസ്മാ **വ**പച്ചയോ ഹോതി സത്തമ്യത്ഥേ.

ക്വ ഗതോസി ത്വ ദേവാനംപിയതിസ്സ.

൨൫൨, ൨൭൧. ഹിം ഹം ഹിഞ്ചനം.

കിമിച്ചേതസ്മാ **ഹിംഹംഹിഞ്ചനം**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി സത്തമ്യത്ഥേ.

കുഹിം, കുഹം, കുഹിഞ്ചനം.

൨൫൩, ൨൭൩. തമ്ഹാ ച.

തമ്ഹാ ച ഹി ഹംഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി സത്തമ്യത്ഥേ. തഹിം, തഹം.

ചഗ്ഗഹണം **ഹിഞ്ചനഗ്ഗ**ഹണനിവത്തനത്ഥം.

൨൫ർ, ൨൩ർ. **ഇമസ്മാ ഹ ധാ ച.**

ഇമസ്മാ **ഹധ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി സത്തമ്യത്ഥേ. ഇഹ, ഇധ.

ചഗ്ഗഹണമവധാരണത്ഥം.

൨൫൫, ൨൩൫. **യതോ ഹിം.**

തസ്മാ **യതോ ഹിം**പച്ചയോ ഹോതി സത്തമ്യത്ഥേ. യഹിം.

൨൫൬, ൦. **കാലേ.**

“കാലേ”ഇച്ചേതം അധികാരത്ഥം വേദിതബ്ബം.

൨൫൭, ൨൩ൻ. **കിംസബ്ബഞ്ഞേകയകുഹിദാദാചനം.**

കിം സബ്ബഅഞ്ഞ ഏക യ കുഇച്ചേതേഹി **ദാ ദാചനം**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി കാലേ സത്തമ്യത്ഥേ.

കദാ, സബ്ബദാ, അഞ്ഞദാ, ഏകദാ, യദാ, കുദാചനം.

൨൫൮, ൨൩൮. **തമ്ഹാ ദാനി ച.**

തഇച്ചേതസ്മാ **ദാനി ദാ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി, കാലേ സത്തമ്യത്ഥേ.

തദാനി , തദാ.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൨൫ൻ, ൨൩ൻ. **ഇമസ്മാ രഹി ധുനാ ദാനി ച.**

ഇമസ്മാ **രഹി ധുനാ ദാനി**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി കാലേ സത്തമ്യത്ഥേ.

തേരഹി, അധുനാ, ഇദാനി.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൨൬൦, ൨൩൩. **സബ്ബസ്സ സോ ദാമ്ഹി വാ.**

സബ്ബഇച്ചേതസ്സ **സ**കാരാദേസോ ഹോതി വാ **ദാമ്ഹി** പച്ചയേ പരേ.

സദാ, സബ്ബദാ.

൨൬൧, ൩൬൬. **അവണ്ണോ യേ ലോപഞ്ച.**

അവണ്ണോ **യേ** പച്ചയേ പരേ ലോപമാപജ്ജതേ.

ബാഹുസ്സച്ചം, പണ്ഡിച്ചം, വേപുല്ലം, കാരുഞ്ഞം, കോസല്ലം, സാമഞ്ഞം, സോഹജ്ജം.

൨൬൧, ൩൯൪. **വുഡ്ഢസ്സ ജോ ഇയിട്ഠേസു.**

സബ്ബസ്സേവ **വുഡ്ഢ**സദ്ദസ്സ **ജോ**ആദേസോ ഹോതി **ഇയ ഇട്ഠ**ഇച്ചേതേസു പച്ചയേസു.

ജേയ്യോ , ജേട്ഠോ.

൨൬൨, ൩൯൫. **പസത്ഥസ്സ സോ ച.**

സബ്ബസ്സേവ **പസത്ഥ**സദ്ദസ്സ **സോ**ആദേസോ ഹോതി, **ജാ**ദേസോ ച **ഇയഇട്ഠ**ഇച്ചേതേസു പച്ചയേസു.

സേയ്യോ, സേട്ഠോ, ജേയ്യോ, ജേട്ഠോ.

൨൬൩, ൩൯൬. **അന്തികസ്സ നേദോ.**

സബ്ബസ്സ **അന്തിക**സദ്ദസ്സ **നേദാ**ദേസോ ഹോതി **ഇയ ഇട്ഠ**ഇച്ചേതേസു പച്ചയേസു.

നേദിയോ, നേദിട്ഠോ.

൨൬൪, ൩൯൭. **ബാള്ഹസ്സ സാധോ.**

സബ്ബസ്സ **ബാള്ഹ**സദ്ദസ്സ **സാധാ**ദേസോ ഹോതി **ഇയ ഇട്ഠ**ഇച്ചേതേസു പച്ചയേസു.

സാധിയോ, സാധിട്ഠോ.

൨൬൫, ൩൯൮. **അപ്പസ്സ കണ.**

സബ്ബസ്സ **അപ്പ**സദ്ദസ്സ **കണ** ആദേസോ ഹോതി **ഇയ ഇട്ഠ**ഇച്ചേതേസു പച്ചയേസു.

കണിയോ, കണിട്ഠോ.

൨൬൬, ൩൯൯. **യുവാനഞ്ച .**

സബ്ബസ്സ **യുവ**സദ്ദസ്സ **കണ** ആദേസോ ഹോതി **ഇയ ഇട്ഠ**ഇച്ചേതേസു പച്ചയേസു.

കനിയോ, കനിട്ഠോ.

ചഗ്ഗഹണമനുകഡ്ഢനത്ഥം.

൨൬൭, ൪൦൦. **വന്തുമന്തു വീനഞ്ച ലോപോ.**

വന്തുമന്തുവീഇച്ചേതേസം പച്ചയാനം ലോപോ ഹോതി **ഈയഈട്**ഠഇച്ചേതേസു പച്ചയേസു.

ഗുണിയോ, ഗുണിട്ഠോ, സതിയോ, സതിട്ഠോ, മേധിയോ, മേധിട്ഠോ.

൨൬൩, ൪൦൧. **യവതം ത ല ണ ദകാരാനം ബ്യഞ്ജനാനി ച ല ഞ ജകാരത്തം.**

യകാരവന്താനം **ത ല ണ ദ**കാരാനം ബ്യഞ്ജനാനി **ച ല ഞ ജ**കാരത്തമാപജ്ജന്തേ യഥാസങ്ഖ്യം.

ബാഹുസ്സച്ചം, പണ്ഡിച്ചം, വേപുല്ലം, കാരുഞ്ഞം, കോസല്ലം, നേപുഞ്ഞം, സാമഞ്ഞം, സോഹജ്ജം.

യ വ തമിതി കിമത്ഥം? തിണദലം.

ത ല ണ ദകാരാനമിതി കിമത്ഥം? ആലസ്യം, ആരോഗ്യം.

ബ്യഞ്ജനാനമിതി കിമത്ഥം? മച്ചുനാ.

കാരഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? **യ**കാരസ്സ **മ**കാരാദേസഞാപനത്ഥം. ഓപമ്മം.

൨൭൦, ൧൨൨. **അമ്ഹ തുമ്ഹന്തുരാജ ബ്രഹ്മത്ത സഖസത്ഥു പിതാദീഹിസ്മാ നാവ.**

അമ്ഹ തുമ്ഹന്തുരാജ ബ്രഹ്മ അത്ത സഖ സത്ഥു പിതുഇച്ചേവമാദീഹി **സ്മാ**വചനം നാവ ദട്ഠബ്ബം.

മയാ, തയാ, ഗുണവതാ, രഞ്ഞാ, ബ്രഹ്മുനാ, അത്തനാ, സഖിനാ, സത്ഥാരാ, പിതരാ, മാതരാ, ഭാതരാ, ധീതരാ, കത്താരാ, വത്താരാ.

ഏതേഹീതി കിമത്ഥം? പുരിസാ.

ഇതി നാമകപ്പേ പഞ്ചമോ കണ്ഡോ

നാമകപ്പോ നിട്ഠിതോ.

൩. കാരകകപ്പ

ഛട്ഠകണ്ഡ

൨൭൧, ൬൬, ൩൦൬. **യസ്മാ ദപേതി ഭയമാദത്തേ വാ തദപാദാനം.**

യസ്മാ വാ അപേതി, യസ്മാ വാ ഭയം ജായതേ, യസ്മാ വാ ആദത്തേ, തം കാരകം അപാദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

തം യഥാ? ഗാമാ അപേന്തി മുനയോ, നഗരാ നിഗ്ഗതോ രാജാ, ചോരാ ഭയം ജായതേ, ആചരിയുപജ്ഝായേഹി സിക്ഖം ഗണ്ഹാതി സിസ്സോ.

അപാദാനമിച്ചനേന കത്ഥോ? അപാദാനേ പഞ്ചമീ.

൨൭൨, ൩൦൯. **ധാതുനാ മാനമുപസഗ്ഗയോഗാദീസ്വപി ച.**

ധാതുനാമാനം പയോഗേ ച ഉപസഗ്ഗയോഗാദീസ്വപി ച തം കാരകം അപാദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

ധാതൂനം പയോഗേ താവ **ജിഇച്ചേ**തസ്സ ധാതുസ്സ **പരാ**പുബ്ബസ്സ പയോഗേ യോ അസഹോ, സോ അപാദാനസഞ്ഞോ ഹോതി.

തം യഥാ? ബുദ്ധസ്മാ പരാജേന്തി അഞ്ഞതിത്ഥിയാ.

ഭൂഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ പപുബ്ബസ്സ പയോഗേ യതോ അച്ഛിന്നപ്പഭവോ, സോ അപാദാനസഞ്ഞോ ഹോതി.

തം യഥാ? ഹിമവതാ പഭവന്തി പഞ്ച മഹാനദിയോ, അനവതത്തമ്ഹാ പഭവന്തി മഹാസരാ, അചിരവതിയാ പഭവന്തി കുന്നദിയോ.

നാമപ്പയോഗേപി തം കാരകം അപാദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

തം യഥാ? ഉരസ്മാ ജാതോ പുത്തോ, ഭൂമിതോ നിഗ്ഗതോ രസോ, ഉഭതോ സുജാതോ പുത്തോ മാതിതോ ച പിതിതോ ച.

ഉപസഗ്ഗയോഗേ തം കാരകം അപാദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

തം യഥാ? അപസാലായ ആയന്തി വാണിജാ, ആബ്രഹ്മലോകാ സദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി ഉപരി പബ്ബതാ ദേവോ വസ്സതി, ബുദ്ധസ്മാ പതി സാരിപുത്തോ ധമ്മദേസനായ ഭിക്ഖൂ ആലപതി തേമാസം, ഘതമസ്സ തേലസ്മാ പതി ദദാതി, ഉപ്പലമസ്സ പദുമസ്മാ പതി ദദാതി, കനകമസ്സ ഹിരഞ്ഞസ്മാ പതി ദദാതി.

ആദിഗ്ഗഹണേന കാരകമജ്ഝേപി പഞ്ചമീവിഭത്തി ഹോതി. ഇതോ പക്ഖസ്മാ വിജ്ഝതി മിഗം ലുദ്ദകോ, കോസാ വിജ്ഝതി കുഞ്ജരം, മാസസ്മാ ഭുഞ്ജതി ഭോജനം.

അപിഗ്ഗഹണേന നിപാതപയോഗേപി പഞ്ചമീവിഭത്തി ഹോതി ദുതിയാ ച തതിയാ ച. രഹിതാ മാതുജാ പുഞ്ഞം കത്വാ ദാനം ദേതി, രഹിതാ മാതുജം, രഹിതാ മാതുജേന വാ. രിതേ സദ്ധമ്മാ കുതോ സുഖം ലഭതി, രിതേ സദ്ധമ്മം, രിതേ സദ്ധമ്മേന വാ. തേ ഭിക്ഖൂ നാനാ കുലാ പബ്ബജിതാ, വിനാ സദ്ധമ്മാ നത്ഥഞ്ഞോ കോചി നാഥോ ലോകേ വിജ്ജതി, വിനാ സദ്ധമ്മം, വിനാ സദ്ധമ്മേന വാ. വിനാ ബുദ്ധസ്മാ, വിനാ ബുദ്ധം, വിനാ ബുദ്ധേന വാ.

ചഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞത്ഥാപി പഞ്ചമീവിഭത്തി ഹോതി. യതോഹം ഭഗിനി അരിയായ ജാതിയാ ജാതോ. യതോ സരാമി അത്താനം, യതോ പത്തോസ്മി വിഞ്ഞുതം, യത്വാധികരണമേനം ചക്ഖുന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസവേയ്യും.

൨൭൩, ൩൭. രക്ഖണത്ഥാനമിച്ഛിതം.

രക്ഖണത്ഥാനം ധാതൂനം പയോഗേ യം ഇച്ഛിതം, തം കാരകം അപാദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

കാകേ രക്ഖന്തി തണ്ഡുലാ, യവാ പടിസേധേന്തി ഗാവോ.

൨൭൪, ൩൮. യേന വാ’ ദസ്സനം.

യേന വാ അദസ്സനമിച്ഛിതം, തം കാരകം അപാദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

ഉപജ്ഝായാ അന്തരധായതി സിസ്സോ, മാതരാ ച പിതരാ ച അന്തരധായതി പുത്തോ.

വാതി കിമത്ഥം? സത്തമീവിഭത്യത്ഥം. ജേതവനേ അന്തരധായതി ഭഗവാ.

൨൭൫, ൩൯. ദൂരന്തി കദ്ധ കാല നിമ്മാന ത്വാലോപ ദിസായോഗവിഭത്താരപ്പയോഗ സുദ്ധപ്പമോചന ഹേതു വിവിത്തപ്പമാണ പുബ്ബയോഗബന്ധന ഗുണവചന പഞ്ഹ കഥന ഥോകാകത്തൂസു ച.

ദൂരത്ഥേ, അന്തികത്ഥേ, അദ്ധനിമ്മാനേ, കാലനിമ്മാനേ, ത്വാലോപേ, ദിസായോഗേ, വിഭത്തേ, ആരപ്പയോഗേ, സുദ്ധേ, പമോചനേ, ഹേത്വത്ഥേ, വിവിത്തത്ഥേ, പമാണേ, പുബ്ബയോഗേ, ബന്ധനത്ഥേ, ഗുണവചനേ, പഞ്ഹേ, കഥനേ, ഥോകേ, അകത്തരി ച ഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു, പയോഗേസു ച, തം കാരകം അപാദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

ദൂരത്ഥേതാവ - കീവ ദൂരോ ഇതോ നളകാരഗാമോ, ദൂരതോ വാ ഗമ്മ, ആരകാ തേ മോഘപുരിസാ ഇമസ്മാ ധമ്മവിനയാ. ദുതിയാ ച തതിയാ ച, ദൂരം ഗാമം ആവതോ, ദൂരേന ഗാമേന വാ ആഗതോ. ആരകാ ഇമം ധമ്മവിനയം, അനേന ധമ്മവിനയേന വാ ഇച്ചേവമാദി.

അന്തികത്ഥേ - അന്തികം ഗാമാ, ആസന്നം ഗാമാ, സമീപം ഗാമാ, സമീപം സദ്ധമ്മാ. ദുതിയാ ച തതിയാ ച, അന്തികം ഗാമം, അന്തികം ഗാമേന വാ. ആസന്നം ഗാമം, ആസന്നം ഗാമേന വാ. സമീപം ഗാമം. സമീപം ഗാമേന വാ. സമീപം സദ്ധമ്മം, സമീപം സദ്ധമ്മേന വാ ഇച്ചേവമാദി.

അദ്ധനിമ്മാനേ - ഇതോ മഥുരായ ചതൂസു യോജനേസു സങ്കസ്സം നാമ നഗരം അത്ഥി, തത്ഥ ബഹൂ ജനാ വസന്തി ഇച്ചേവമാദി.

കാലനിമ്മാനേ - ഇതോ ഭിക്ഖവേ ഏകനവുതികപ്പേ വിപസ്സീ നാമ ഭഗവാ ലോകേ ഉദപാദി, ഇതോ തിണ്ണം മാസാനം അച്ചയേന പരിനിബ്ബായിസ്സതി ഇച്ചേവമാദി.

ത്വാലോപേ കമ്മാധികരണേസു - പാസാദാ സങ്കമേയ്യ, പാസാദം അഭിരുഹിത്വാ വാ. പബ്ബതാ സങ്കമേയ്യ, പബ്ബതം അഭിരുഹിത്വാ വാ. ഹത്ഥിക്ഖന്ധാ സങ്കമേയ്യ, ഹത്ഥിക്ഖന്ധം അഭിരുഹിത്വാ വാ. ആസനാ വുട്ഠഹേയ്യ. ആസനേ നിസീദിത്വാ വാ ഇച്ചേവമാദി.

ദിസായോഗേ - അവിചിതോ യാവ ഉപരിഭവഗ്ഗമന്തരേ ബഹൂ സത്തനികായാ വസന്തി, യതോ ഖേമം തതോ ഭയം, പുരത്ഥിമതോ, ദക്ഖിണതോ, പച്ഛിമതോ, ഉത്തരതോ അഗ്ഗീ പജ്ജലന്തി, യതോ അസ്സോസും ഭഗവന്തം, ഉദ്ധം പാദതലാ അധോ കേസമത്ഥകാ ഇച്ചേവമാദി.

വിഭത്തേ - യതോ പണീതതരോ വാ വിസിട്ഠതരോ വാ നത്ഥി. ഛട്ഠീ ച, ഛന്നവുതീനം പാസണ്ഡാനം, ധമ്മാനം പവരം യദിദം സുഗതവിനയോ ഇച്ചേവമാദി.

ആരപ്പയോഗേ - ഗാമധമ്മാ വസലധമ്മാ അസദ്ധമ്മാ ആരതി വിരതി പടിവിരതി, പാണാതിപാതാ വേരമണീ ഇച്ചേവമാദി.

സുദ്ധേ - ലോഭനിയേഹി ധമ്മേഹി സുദ്ധോ അസംസട്ഠോ, മാതിതോ ച പിതിതോ ച സുദ്ധോ അസംസട്ഠോ അനുപകുദ്ധോ അഗരഹിതോ ഇച്ചേവമാദി.

പമോചനേ - പരിമുത്തോ ദുക്ഖസ്മാതി വദാമി, മുത്തോസ്മി മാരബന്ധനാ, ന തേ മുച്ചന്തി മച്ചുനാ ഇച്ചേവമാദി.

ഹേത്വത്ഥേ - കസ്മാ ഹേതുനാ, കേന ഹേതുനാ, കിസ്സ ഹേതുനാ, കസ്മാ നു തുമ്ഹം ദഹരാ ന മീയരേ, കസ്മാ ഇധേവ മരണം ഭവിസ്സതി ഇച്ചേവമാദി.

വിവിത്തത്ഥേ - വിവിത്തോ പാപകാ ധമ്മാ, വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി ഇച്ചേവമാദി.

പമാണേ - ദീഘസോ നവവിദത്ഥിയോ സുഗതവിദത്ഥിയാ പമാണികാ കാരേതബ്ബാ, മജ്ഝിമസ്സ പുരിസസ്സ അഡ്ഢ തേളസഹത്ഥാ ഇച്ചേവമാദി.

പുബ്ബയോഗേ - പുബ്ബേവ സമ്മോധാ ഇച്ചേവമാദി.

ബന്ധനത്ഥേ - സതസ്മാ ബദ്ധോ നരോ. തതിയാ ച, സതേന ബദ്ധോ നരോ രഞ്ഞോ ഇണത്ഥേന ഇച്ചേവമാദി.

ഗുണവചനേ - പുഞ്ഞായ സുഗതിം യന്തി, ചാഗായ വിപുലം ധനം, പഞ്ഞായ വിമുത്തിമനോ, ഇസ്സരിയായ ജനം രക്ഖതി രാജാ ഇച്ചേവമാദി.

പഞ്ഹേ ത്വാലോപേ കമ്മാധികരണേസു - അഭിധമ്മാ പുച്ഛന്തി, അഭിധമ്മം സുത്വാ, അഭിധമ്മേ ഠത്വാ വാ. വിനയാ പുച്ഛന്തി, വിനയം സുത്വാ, വിനയേ ഠത്വാ വാ. ദുതിയാ ച തതിയാ ച, അഭിധമ്മം, അഭിധമ്മേന വാ. വിനയം, വിനയേന വാ. ഏവ സുത്താ, ഗേയ്യാ, ഗാഥായ, വേയ്യാകരണാ, ഉദാനാ, ഇതിവുത്തകാ, ജാതകാ, അബ്ഭുതധമ്മാ, വേദല്ലാ ഇച്ചേവമാദി.

കഥനേ ത്വാലോപേ കമ്മാധികരണേസു - അഭിധമ്മാ കഥയന്തി, അഭിധമ്മം സുത്വാ, അഭിധമ്മേ ഠത്വാ വാ. വിനയാ കഥയന്തി, വിനയം സുത്വാ, വിനയേ ഠത്വാ വാ. ദുതിയാ ച തതിയാ ച, അഭിധമ്മം, അഭിധമ്മേന വാ. വിനയം വിനയേന വാ. ഏവം സുത്താ, ഗേയ്യാ, ഗാഥായ, വേയ്യാകരണാ, ഉദാനാ, ഇതിവുത്തകാ, ജാതകാ, അബ്ഭുതധമ്മാ, വേദല്ലാ ഇച്ചേവമാദി.

ഥോകേ - ഥോകാ മുച്ചന്തി. അപ്പമത്തകാ മുച്ചന്തി, കിച്ഛാ മുച്ചന്തി. തതിയാ ച. ഥോകേന, അപ്പമത്തകേന, കിച്ഛേന വാ ഇച്ചേവമാദി.

അകത്തരിച - കമ്മസ്സ കതത്താ ഉപചിതത്താ ഉസ്സന്നത്താ വിപുലത്താ ചക്ഖുവിഞ്ഞാണം ഉപ്പന്നം ഹോതി ഇച്ചേവമാദി.

ചഗ്ഗഹണേന സേസേസുപി യേ മയാ നോപദിട്ഠാ അപാദാനപയോഗികാ, തേ പയോഗവിചക്ഖണേഹി യഥായോഗം യോജേതബ്ബാ.

൨൭൬, ൩൦൨. **യസ്സ ദാതുകാമോ രോചതേ ധാരയതേ വാ തം സമ്പദാനം.**

യസ്സ വാ ദാതുകാമോ യസ്സ വാരോചതേ, യസ്സ വാ ധാരയതേ, തം കാരകം സമ്പദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

സമണസ്സ ചീവരം ദദാതി, സമണസ്സ രോചതേ സച്ചം, ദേവദത്തസ്സ സുവണ്ണച്ഛത്തം ധാരയതേ യഞ്ഞദത്തോ.

സമ്പദാനമിച്ചനേന ക്വത്ഥോ? സമ്പദാനേ ചതുത്ഥീ.

വാതി വികപ്പനത്ഥം, ധാതുനാമാനം പയോഗേ വാ ഉപസഗ്ഗപ്പയോഗേ വാ നിപാതപ്പയോഗേ വാ സതി അത്ഥവികപ്പനത്ഥം **വാ**തി പദം പയുജ്ജതി.

൨൭൭, ൩൦൩. **സിലാഘ ഹനു ഠാ സപ ധാര പിഹ കുധ ദുഹിസ്സോസൂയ രാധിക്ഖ പച്ചാസുണ അനുപതിഗിണ പുബ്ബകത്താരോചനത്ഥ തദത്ഥ തുമത്ഥാലമത്ഥ മഞ്ഞാനാദരപ്പാണിനി, ഗത്യത്ഥകമ്മനി, ആസീസത്ഥ സമ്മുതി ഭിയ്യ സത്തമ്യത്ഥേസു ച.**

സിലാഘ ഹനു ഠാ സപ ധാര പിഹ കുധ ദുഹ ഇസ്സഇച്ചേതേസം ധാതൂനം പയോഗേ, ഉസൂയത്ഥാനഞ്ച പയോഗേ, രാധിക്ഖപ്പയോഗേ, പച്ചാസുണഅനുപതിഗിണാനം പുബ്ബകത്തരി, ആരോചനത്ഥേ , തദത്ഥേ, തുമത്ഥേ, അലമത്ഥേ, മഞ്ഞതിപ്പയോഗേ അനാദരേ അപ്പാണിനി, ഗത്യത്ഥാനം

ധാതൂനം കമ്മനി, ആസീസത്ഥേ ച സമ്മുതി ഭിയ്യ സത്തമ്യത്ഥേസു ച, തം കാരകം സമ്പദാനസഞ്ഞം ഹോതി.

സിലാഘപ്പയോഗേ താവ - ബുദ്ധസ്സ സിലാഘതേ, ധമ്മസ്സ സിലാഘതേ, സങ്ഘസ്സ സിലാഘതേ, സകംഉപജ്ഝായസ്സ സിലാഘതേ, തവ സിലാഘതേ മമ സിലാഘതേ ഇച്ചേവമാദി.

ഹനുപ്പയോഗേ - ഹനുതേ തുയ്ഹമേവ, ഹനുതേ മയ്ഹമേവ ഇച്ചേവമാദി.

ഠാപയോഗേ - ഉപതിട്ഠേയ്യ സക്യപുത്താനം വഡ്ഢകീ, ഭിക്ഖുസ്സ ഭുഞ്ജന്തസ്സ പാനീയേന വാ വിധൂപനേന വാ ഉപതിട്ഠേയ്യ ഭിക്ഖുനീ ഇച്ചേവമാദി.

സപപ്പയോഗേ - തുയ്ഹം സപതേ, മയ്ഹം സപതേ ഇച്ചേവമാദി.

ധാരപ്പയോഗേ - സുവണ്ണം തേ ധാരയതേ ഇച്ചേവമാദി.

പിഹപ്പയോഗേ - ബുദ്ധസ്സ അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പിഹയന്തി, ദേവാ ദസ്സനകാമാ തേ, യതോ ഇച്ഛാമി ഭദ്ദന്തസ്സ, സമിദ്ധാനം പിഹയന്തി ദലിദ്ദാ ഇച്ചേവമാദി.

കുധദുഹഇസ്സഉസൂയപ്പയോഗേ - കോധയതി ദേവ ദത്തസ്സ, തസ്സ കുജ്ഝ മഹാവീര, മാ രട്ഠം വിനസ്സ ഇദം. ദുഹയതി ദിസാനം മേഘോ, തിത്ഥിയാ സമണാനം ഇസ്സയന്തി ഗുണഗിദ്ധേന, തിത്ഥിയാ സമണാനം ഇസ്സയന്തി ലാഭഗിദ്ധേന, ദുജ്ജനാ ഗുണവന്താനം ഉസൂയന്തി ഗുണഗിദ്ധേന, കാ ഉസൂയാ വിജാനതം ഇച്ചേവമാദി.

രാധ ഇക്ഖ ഇച്ചേതേസം ധാതൂനം പയോഗേ യസ്സ അകഥിതസ്സ പുച്ഛനം കമ്മവിക്ഖ്യാപനത്ഥഞ്ച, തം കാരകം സമ്പദാനസഞ്ഞം ഹോതി, ദുതിയാ ച.

ആരാധോഹം രഞ്ഞോ, ആരാധോഹം രാജാനം, ക്യാഹം അയ്യാനം അപരജ്ഝാമി, ക്യാഹം അയ്യേ അപരജ്ഝാമി, ചക്ഖും ജനസ്സ ദസ്സനായ തം വിയ മഞ്ഞേ, ആയസ്മതോ ഉപാലിത്ഥേരസ്സ ഉപസമ്പദാപേക്ഖോ ഉപതിസ്സോ, ആയസ്മന്തം വാ ഇച്ചേവമാദി.

പച്ചാസുണ അനുപതിഗിണാനം പുബ്ബകത്തരി സുണോതിസ്സ പച്ചായോഗേ യസ്സ കമ്മുനോ പുബ്ബസ്സ യോ കത്താ, സോ സമ്പദാനസഞ്ഞോ ഹോതി.

തം യഥാ? ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ഏതദവോച.

ഭിക്ഖൂതി അകഥിത കമ്മം, ഏതന്തി കഥിതകമ്മം. യസ്സ കമ്മുനോ പുബ്ബസ്സ യോ കത്താ, സോ'ഭഗവാ'തി ''യോ കരോതി സ കത്താ''തി സുത്തവചനേന കത്തുസഞ്ഞോ. ഏവം യസ്സ കമ്മുനോ പുബ്ബസ്സ യോ കത്താ, സോ സമ്പദാനസഞ്ഞോ ഹോതി.

തം യഥാ? തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും, ആസുണന്തി ബുദ്ധസ്സ ഭിക്ഖൂ.

ഗിണസ്സ അനുപതിയോഗേ യസ്സ കമ്മുനോ പുബ്ബസ്സ യോ കത്താ, സോ സമ്പദാനസഞ്ഞോ ഹോതി.

തം യഥാ? ഭിക്ഖു ജനം ധമ്മം സാവേതി, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ജനോ അനുഗിണാതി, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ജനോ പതിഗിണാതി.

യോ വദേതി സ'കത്താ'തി,
വുത്തം 'കമ്മ'ന്തി വുച്ചതി;
യോ പടിഗ്ഗാഹകോ തസ്സ,
'സമ്പദാനം' വിജാനിയാ.

ഇച്ചേവമാദി.

ആരോചനത്ഥേ - ആരോചയാമി വോ ഭിക്ഖവേ, ആമന്തയാമി വോ ഭിക്ഖവേ, പടിവേദയാമി വോ ഭിക്ഖവേ, ആരോചയാമി തേ മഹാരാജ, ആമന്തയാമി തേ മഹാരാജ, പടിവേദയാമി തേ മഹാരാജ ഇച്ചേവമാദി.

തദത്ഥേ - ഊനസ്സ പാരിപൂരിയാ തം ചീവരം നിക്ഖിപിതബ്ബം. ബുദ്ധസ്സ അത്ഥായ, ധമ്മസ്സ അത്ഥായ, സങ്ഘസ്സ അത്ഥായ, ജീവിതം പരിച്ചജാമി ഇച്ചേവമാദി.

തുമത്ഥേ -ലോകാനുകമ്പായ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ലോകേ ഉപ്പജ്ജതി. ഭിക്ഖൂനം ഫാസുവിഹാരായ വിനയോ പഞ്ഞത്തോ ഇച്ചേവമാദി.

അലമത്ഥപ്പയോഗേ-അലമിതി അരഹതി പടിക്ഖിത്തേസു. അലം മേ ബുദ്ധോ, അലം മേ രജ്ജം, അലം ഭിക്ഖു പത്തസ്സ, അലം മല്ലോ മല്ലസ്സ, അരഹതി മല്ലോ മല്ലസ്സ. **പടിക്ഖിത്തേ** അലം തേ രൂപം കരണീയം, അലം മേ ഹിരഞ്ഞസുവണ്ണേന ഇച്ചേവമാദി.

മഞ്ഞതിപ്പയോഗേ അനാദരേ അപ്പാണിനി-കട്ഠസ്സ തുവം മഞ്ഞേ, കലിങ്ഗരസ്സ തുവം മഞ്ഞേ.

അനാദരേതി കിമത്ഥം? സുവണ്ണം വിയ തം മഞ്ഞേ.

അപ്പാണിനീതി കിമത്ഥം? ഗദ്രഭം തുവം മഞ്ഞേ ഇച്ചേവമാദി.

ഗത്യത്ഥകമ്മനി-ഗാമസ്സ പാദേന ഗതോ, നഗരസ്സ പാദേന ഗതോ, അപ്പോ സഗ്ഗായ ഗച്ഛതി, സഗ്ഗസ്സ ഗമനേന വാ, മൂലായ പടികസ്സേയ്യ സങ്ഘോ. ദുതിയാ ച, ഗാമം പാദേന ഗതോ, നഗരം പാദേന ഗതോ, അപ്പോ സഗ്ഗം ഗച്ഛതി, സഗ്ഗം ഗമനേന വാ, മൂലം പടികസ്സേയ്യ സങ്ഘോ ഇച്ചേവമാദി.

ആസീസത്ഥേ-ആയസ്മതോ ദീഘായുകോ ഹോതു, ഭദ്ദം ഭവതോ ഹോതു, കുസലം ഭവതോ ഹോതു, അനാമയം ഭവതോ ഹോതു, സുഖം ഭവതോ ഹോതു, സ്വാഗതം ഭവതോ ഹോതു, അത്ഥോ ഭവതോ ഹോതു, ഹിതം ഭവതോ ഹോതു ഇച്ചേവമാദി.

സമ്മുതിപ്പയോഗേ- അഞ്ഞത്ര സങ്ഘസമ്മുതിയാ ഭിക്ഖുസ്സ വിപ്പവത്ഥും ന വട്ടതി, സാധു സമ്മുതി മേ തസ്സ ഭഗവതോ ദസ്സനായ ഇച്ചേവമാദി.

ഭിയ്യപ്പയോഗേ - ഭിയ്യോസോ മത്തായം ഇച്ചേവമാദി.

സത്തമ്യത്ഥേ - തുയ്ഹഞ്ചേസ്സ ആവി കരോമി, തസ്സ മേ സക്കോ പാതുരഹോസി ഇച്ചേവമാദി.

അത്ഥഗ്ഗഹണേന ബഹൂസു അക്ഖരപ്പയോഗേസു ദിസ്സതി.

തം യഥാ? ഉപമം മത കരിസ്സാമി, ധമ്മം വോ ദേസേസ്സാമി.

സാരത്ഥേ ച - ദേസേതു ഭന്തേ ഭഗവാ ധമ്മം ഭിക്ഖൂനം. തസ്സ ഫാസു വിഹാരായ ഹോതി, ഏതസ്സ പഹിണേയ്യ, യഥാ നോ ഭഗവാ ബ്യാകരേയ്യ, തഥാപി തേസം ബ്യാകരിസ്സാമ , കപ്പതി സമണാനം ആയോഗോ, അമ്ഹാകം മണിനാ അത്ഥോ, കിമത്ഥോ മേ ബുദ്ധേന, സേയ്യോ മേ അത്ഥോ, ബഹൂപകാരാ ഭന്തേ മഹാപജാ പതിഗോതമീ ഭഗവതോ, ബഹൂപകാരാ ഭിക്ഖവേ മാതാപിതരോ പുത്താനം ഇച്ചേവമാദി.

സേസേസു അക്ഖരപ്പയോഗേസുപി അഞ്ഞേപി പയോഗാ പയോഗവിചക്ഖണേഹി യോജേതബ്ബാ.

ചഗ്ഗഹണം വികപ്പനത്ഥവാഗ്ഗഹണാനുകഡ്ഢനത്ഥം. യേ കേചി സദ്ദാ സമ്പദാനപ്പയോഗികാ മയാ നോപദിട്ഠാ, തേസം ഗഹണത്ഥം ഇധ വികപ്പീയതി വാസദ്ദോ.

തം യഥാ? ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ പഭൂ അയം ഭഗവാ, ദേസസ്സ പഭൂ അയം രാജാ. ഖേത്തസ്സ പഭൂ അയം ഗഹപതി, അരഞ്ഞസ്സ പഭൂ അയം ലുദ്ദകോ ഇച്ചേവമാദി. ക്വചി ദുതിയാ തതിയാ പഞ്ചമീ ഛട്ഠീ സത്തമ്യത്ഥേസു ച.

ഫൗവ്വ, ന.വ.ം. **യോധാരോ തമോകാസം**.

യോ ആധാരോ, തം ഓകാസസഞ്ഞം ഹോതി. **സ്വാധാരോ ചതുബ്ബിധോ** ബ്യാപികോ, ഓപസിലേസികോ, വേസയികോ സാമീപികോ ചാതി.

തത്ഥ **ബ്യാപികോ** താവ-ജലേസു ഖീരം തിട്ഠതി, തിലേസു തേലം, ഉച്ഛൂസു രസോ.

ഓപസിലേസികോ-പരിയങ്കേ രാജാ സേതി, ആസനേ ഉപവിട്ഠോ സങ്ഘോ.

വേസയികോ-ഭൂമീസു മനുസ്സാ ചരന്തി, അന്തലിക്ഖേ വായൂ വായന്തി. ആകാസേ സകുണാ പക്ഖന്ദന്തി.

സാമീപികോ-വനേ ഹത്ഥിനോ ചരന്തി, ഗങ്ഗായം ഘോസോ തിട്ഠതി, വജേ ഗാവോ ദുഹന്തി, സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ.

ഓകാസമിച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ഓകാസേ സത്തമീ.

൨൭൯, ൨൯൨. **യേന വാ കയിരതേ തം കരണം**.

യേന വാ കയിരതേ, യേന വാ പസ്സതി, യേന വാ സുണാതി, തം കാരകം കരണസഞ്ഞം ഹോതി.

ദത്തേന വിഹിം ലുനാതി, വാസിയാ കട്ഠം തച്ഛതി, ഫരസുനാ രുക്ഖം ഛിന്ദതി, കുദാലേന പഥവിം ഖണതി, സത്ഥേന കമ്മം കരോതി. ചക്ഖുനാ രൂപം പസ്സതി.

കരണമിച്ചനേന ക്വത്ഥോ? കരണേ തതിയാ.

൨൮൦, ൨൮൬. **യം കരോതി തം കമ്മം**.

യം വാ കരോതി, യം വാ പസ്സതി, യം വാ സുണാതി, തം കാരകം കമ്മസഞ്ഞം ഹോതി.

ഛത്തം കരോതി, രഥം കരോതി, രൂപം പസ്സതി, സദ്ദം സുണാതി, കണ്ടകം മദ്ദതി, വിസം ഗിലതി.

കമ്മമിച്ചനേന ക്വത്ഥോ? കമ്മത്ഥേ ദുതിയാ.

൨൮൧, ൨൯൪. **യോ കരോതി സ കത്താ**.

യോ കരോതി, സോ കത്തുസഞ്ഞോ ഹോതി.

അഹിനാ ദട്ഠോ നരോ, ഗരുളേന ഹതോ നാഗോ. ബുദ്ധേന ജിതോ മാരോ, ഉപഗുത്തേന മാരോ ബദ്ധോ.

കത്തുഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? കത്തരി ച.

൨൮൨, ൨൯൬. **യോ കാരേതി സ ഹേതു**.

യോ കത്താരം കാരേതി, സോ ഹേതുസഞ്ഞോ ഹോതി, കത്താ ച.

സോ പുരിസോ തം പുരിസം കമ്മം കാരേതി സോ പുരിസോ തേന പുരിസേന കമ്മം കാരേതി, സോ പുരിസോ തസ്സ പുരിസസ്സ കമ്മം കാരേതി. ഏവം ഹാരേതി പാഠേതി പാചേതി, ധാരേതി.

ഹേതുഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ധാതൂഹി ണേ ണയ ണാപേ ണാപയാ കാരിതാനി ഹേത്വത്ഥേ.

൨൮൩, ൩൧൫. **യസ്സ വാ പരിഗ്ഗഹോ തം സാമീ**.

യസ്സ വാ പരിഗ്ഗഹോ, തം സാമീസഞ്ഞം ഹോതി.

തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പടിവീസോ, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പത്തോ, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ചീവരം, അത്തനോ മുഖം.

സാമീഇച്ഛനേന കഥോ? സാമിസ്മിം ഛട്ഠീ.

൨൭൪, ൨൭൩. **ലിങ്ഗത്ഥേ പഠമാ**.

ലിങ്ഗത്ഥാഭിധാനമത്തേ പഠമാവിഭത്തി ഹോതി.

പുരിസോ, പുരിസാ, ഏകോ, ദ്വേ, ച, വാ, ഹേ, അഹേ, രേ, അരേ.

൨൭൫, ൨൦. **ആലപനേ ച**.

ആലപനത്ഥാ ധികേ ലിങ്ഗത്ഥാഭിധാനമത്തേ ച പഠമാവിഭത്തി ഹോതി.

ഭോ പുരിസ, ഭവന്തോ പുരിസാ, ഭോ രാജ, ഭവന്തോ രാജാനോ, ഹേ സഖേ, ഹേ സഖിനോ.

൨൭൬, ൨൯൧. **കരണേ തതിയാ**.

കരണകാരകേ തതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

അഗ്ഗിനാ കുടിം ഝാപേതി, മനസാ ചേ പദുട്ഠേന, മനസാ ചേ പസന്നേന, കായേന കമ്മം കരോതി.

൨൭൭, ൨൯൯. **സഹാദിയോഗേ ച**.

സഹാദിയോഗത്ഥേ ച തതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

സഹാപി ഗഗ്ഗേന സങ്ഘോ ഉപോസഥം കരേയ്യ, വിനാപി ഗഗ്ഗേന, മഹതാ ഭിക്ഖുസങ്ഘേന സദ്ധിം, സഹസ്സേന സമം മിതാ.

൨൭൮, ൨൯൩. **കത്തരി ച**.

കത്തരി ച തതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

രഞ്ഞാ ഹതോ പോസോ, യക്ഖേന ദിന്നോ വരോ, അഹിനാ ദട്ഠോ നരോ.

൨൭൯, ൨൯൭. **ഹേത്വത്ഥേ ച**.

ഹേത്വത്ഥേ ച തതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

അന്നേന വസതി, ധമ്മേന വസതി, വിജ്ജായ വസതി, സക്കാരേന വസതി.

൨൮൦, ൨൯൮. **സത്തമ്യത്ഥേ ച**.

സത്തമ്യത്ഥേ ച തതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

തേന കാലേന, തേന സമയേന. (യേന കാലേന, യേന സമയേന,) തേന ഖോ പന സമയേന.

൩൯൨, ൩൯൯. **യേനങ്ഗവികാരോ.**

യേന ബ്യാധിമതാ അങ്ഗേന അങ്ഗിനോ വികാരോ ലക്ഖീയതേ. തത്ഥ തതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

അക്ഖിനാ കാണോ, ഹത്ഥേന കുണീ, കാണം പസ്സതി നേത്തേന, പാദേന ഖഞ്ജോ, പിട്ഠിയാ ഖുജ്ജോ.

൩൯൩, ൪൦൦. **വിസേസനേ ച.**

വിസേസനത്ഥേ ച തതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

ഗോത്തേന ഗോതമോ നാഥോ, സുവണ്ണേന അഭിരൂപോ, തപസാ ഉത്തമോ.

൩൯൪, ൪൦൨. **സമ്പദാനേ ചതുത്ഥീ.**

സമ്പദാനകാരകേ ചതുത്ഥീവിഭത്തി ഹോതി.

ബുദ്ധസ്സ വാ ധമ്മസ്സ വാ സങ്ഘസ്സ വാ ദാനം ദേതി, ദാതാ ഹോതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ.

൩൯൫, ൪൦൬. **നമോയോഗാദീസ്വപി ച.**

നമോയോഗാദീസ്വപി ച ചതുത്ഥീവിഭത്തി ഹോതി.

നമോ തേ ബുദ്ധ വീരത്ഥു, സോത്ഥി പജാനം, നമോ കരോഹി നാഗസ്സ, സ്വാഗതം തേ മഹാരാജ.

൩൯൬, ൪൦൮. **അപാദാനേ പഞ്ചമീ.**

അപാദാനകാരകേ പഞ്ചമീവിഭത്തി ഹോതി.

പാപാ ചിത്തം നിവാരയേ, അബ്ഭാ മുത്തോവ ചന്ദിമാ, ഭയാ മുച്ചതി സോ നരോ.

൩൯൭, ൪൫. **കാരണത്ഥേ ച.**

കാരണത്ഥേ ച പഞ്ചമീവിഭത്തി ഹോതി.

അനനുബോധാ അപ്പടിവേധാ ചതുന്നം അരിയസച്ചാനം യഥാഭൂതം അദസ്സനാ.

൩൯൮, ൩൫. **കമ്മത്ഥേ ദുതിയാ.**

കമ്മത്ഥേ ദുതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

ഗാവം ഹനതി, വീഹയോ ലുനാതി, സത്ഥം കരോതി, ഘടം കരോതി, രഥം കരോതി, ധമ്മം സുണാതി, ബുദ്ധം പൂജേതി, വാചം ഭാസതി, തണ്ഡുലം പചതി, ചോരം ഘാതേതി.

൨൯൭, ൨൮൩. **കാലദ്ധാനമച്ചന്തസംയോഗേ**.

കാലദ്ധാനം അച്ചന്തസംയോഗേ ദുതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

മാസം മംസോദനം ഭുഞ്ജതി, സരദം രമണീയാ നദീ, മാസം സജ്ഝായതി, യോജനം വനരാജി, യോജനം ദീഘോ പബ്ബതോ, കോസം സജ്ഝായതി.

അച്ചന്തസംയോഗേതി കിമത്ഥം? സംവച്ഛരേ ഭോജനം ഭുഞ്ജതി.

൨൯൮, ൨൮൮. **കമ്മപ്പവധനീയയുത്തേ**.

കമ്മപ്പവചനീയയുത്തേ ദുതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

തം ഖോ പന ഭവന്തം ഗോതമം ഏവം കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ, പബ്ബജിതമനുപബ്ബജിം**സു**.

൩൦൦, ൨൮൯. **ഗതി ബുദ്ധി ഭുജ പഠ ഹര കര സയാദീനം കാരിതേ വാ**.

ഗതി ബുദ്ധി ഭുജ പഠ ഹര കര സയാദീനം പയോഗേ കാരിതേ ദുതിയാവിഭത്തി ഹോതി വാ.

പുരിസോ പുരിസം (ഗാമം) ഗാമയതി, പുരിസോ പുരിസേന വാ, പുരിസോ പുരിസസ്സ വാ. ഏവം ബോധയതി, ഭോജയതി, പാഠയതി, ഹാരയതി, കാരയതി, സയാപയതി. ഏവം സബ്ബത്ഥ കാരിതേ.

൩൦൧, ൨൯൦. **സാമിസ്മിം ഛട്ഠീ**.

സാമിസ്മിം ഛട്ഠീവിഭത്തി ഹോതി.

തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പടിവീസോ, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പത്തോ, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ചീവരം, അത്തനോ മുഖം.

൩൦൨, ൩൧൯. **ഓകാസേ സത്തമീ**.

ഓകാസകാരകേ സത്തമീവിഭത്തി ഹോതി.

ഗമ്ഭീരേ ഓദകന്തികേ, പാപസ്മിം രമതി മനോ, ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി കുലപുത്തോ.

൩൦൩, ൩൨൧. **സാമിസ്സരാധിപതി ദായാദ സക്ഖീപതിഭൂ പസുതകുസലേഹി ച**.

സാമീ ഇസ്സര അധിപതി ദായാദ സക്ഖീപതിഭൂ പസുതകുസല ഇച്ചേതേഹി പയോഗേ ഛട്ഠീവിഭത്തി ഹോതി, സത്തമീ ച.

ഗോണാനം സാമീ, ഗോണേസു സാമീ, ഗോണാനം ഇസ്സരോ, ഗോണേസു ഇസ്സരോ. ഗോണാനം അധിപതി, ഗോണേസു അധിപതി. ഗോണാനം ദായാദോ, ഗോണേസു ദായാദോ. ഗോണാനം സക്ഖീ, ഗോണേസു സക്ഖീ, ഗോണാനം

പതിഭൂ, ഗോണേസു പതിഭൂ. ഗോണാനം പസുതോ, ഗോണേസു പസുതോ. ഗോണാനം കുസലോ, ഗോണേസു കുസലോ.

൩൪൪, ൩൨൨. **നിദ്ധാരണേ ച**.

നിദ്ധാരണത്ഥേ ച ഛട്ഠീവിഭത്തി ഹോതി, സത്തമീ ച.

കണ്ഹാ ഗാവീനം സമ്പന്നഖീരതമാ, കണ്ഹാ ഗാവീസു സമ്പന്നഖീരതമാ. സാമാ നാരീനം ദസ്സനീയതമാ, സാമാ നാരീസു ദസ്സനീയതമാ. മനുസ്സാനം ഖത്തിയോ സൂരതമോ, മനുസ്സേസു ഖത്തിയോ സൂരതമോ. പഥികാനം ധാവന്തോ സീഘതമോ, പഥികേസു ധാവന്തോ സീഘതമോ.

൩൪൫, ൩൨൩. **അനാദരേ ച**.

അനാദരേ ഛട്ഠീവിഭത്തി ഹോതി, സത്തമീ ച.

രുദതോ ദാരകസ്സ പബ്ബജി, രുദന്തസ്മിം ദാരകേ പബ്ബജി.

൩൪൬, ൨൭൪. **ക്വചി ദുതിയാ ഛട്ഠീനമത്ഥേ**.

ഛട്ഠീനമത്ഥേ ക്വചി ദുതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

അപിസ്സു മം അഗ്ഗിവേസ്സന തിസ്സോ ഉപമാ പടിഭംസു.

൩൪൭, ൨൭൫. **തതിയാസത്തമീനഞ്ച**.

തതിയാസത്തമീനം അത്ഥേ ച ക്വചി ദുതിയാവിഭത്തി ഹോതി.

സചേ മം സമണോ ഗോതമോ ആലപിസ്സതി, ത്വഞ്ച മം നാഭിഭാസസി. ഏവം തതിയത്ഥേ.

പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ, ഏകം സമയം ഭഗവാ. ഏവം സത്തമ്യത്ഥേ.

൩൪൮, ൩൧൭. **ഛട്ഠീ ച**.

തതിയാസത്തമീനം അത്ഥേ ച ക്വചി ഛട്ഠീവിഭത്തി ഹോതി.

കതോ മേ കല്യാണോ, കതം മേ പാപം. ഏവം തതിയത്ഥേ.

കുസലാ നച്ചഗീതസ്സ സിക്ഖിതാ ചാതുരിത്ഥിയോ, കുസലോ ത്വം രഥസ്സ അങ്ഗപച്ചങ്ഗാനം. ഏവം സത്തമ്യത്ഥേ.

ക്വചീതി കിമത്ഥം? യോ വോ ആനന്ദ മയാ ധമ്മോ ച വിനയോ ച ദേസിതോ പഞ്ഞത്തോ, ആനന്ദോ അത്ഥേസു വിചക്ഖണോ.

൩൪൯, ൩൧൮. **ദുതിയാപഞ്ചമീനഞ്ച**.

ദുതിയാപഞ്ചമീനഞ്ച അത്ഥേ ക്വചി ഛട്ഠീവിഭത്തി ഹോതി.

തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ, സഹസാ കമ്മസ്സ കത്താരോ, ഏവം ദുതിയത്ഥേ.

അസ്സവനതാ ധമ്മസ്സ പരിഹായന്തി, കിന്നു ഖോ അഹം തസ്സ സുഖസ്സ ഭായാമി, സബ്ബേ തസന്തി ദണ്ഡസ്സ, സബ്ബേ ഭായന്തി മച്ചുനോ, ഭീതോ ചതുന്നം ആസീവിസാനം ഘോരവിസാനം, ഭായാമി ഘോരവിസസ്സ നാഗസ്സ. ഏവം പഞ്ചമ്യത്ഥേ.

൩൧൦, ൩൨൪. **കമ്മ കരണ നിമിത്തത്ഥേസു സത്തമീ**.

കമ്മകരണനിമിത്തത്ഥേസു സത്തമീവിഭത്തി ഹോതി.

സുന്ദരാവുസോ ഇമേ ആജീവകാ ഭിക്ഖൂസു അഭിവാദേന്തി. ഏവം കമ്മത്ഥേ.

ഹത്ഥേസു പിണ്ഡായ ചരന്തി, പത്തേസു പിണ്ഡായ ചരന്തി, പഥേസു ഗച്ഛന്തി. ഏവം കരണത്ഥേ.

ദീപി ചമ്മേസു ഹഞ്ഞതേ, കുഞ്ജരോ ദന്തേസു ഹഞ്ഞതേ, ഏവം നിമിത്തത്ഥേ.

൩൧൧, ൩൨൫. **സമ്പദാനേ ച**.

സമ്പദാനേ ച സത്തമീവിഭത്തി ഹോതി.

സങ്ഘേ ദിന്നം മഹപ്ഫല, സങ്ഘേ ഗോതമീ ദേഹി, സങ്ഘേ തേ ദിന്നേ അഹഞ്ചേവ പൂജിതോ ഭവിസ്സാമി.

൩൧൨, ൩൨൬. **പഞ്ചമ്യത്ഥേ ച**.

പഞ്ചമ്യത്ഥേ ച സത്തമീവിഭത്തി ഹോതി.

കദലീസു ഗജേ രക്ഖന്തി.

൩൧൩, ൩൨൭. **കാലഭാവേസു ച**.

കാലഭാവേസു ച കത്തരി പയുജ്ജമാനേ സത്തമീവിഭത്തി ഹോതി.

പുബ്ബണ്ഹസമയേ ഗതോ, സായന്ഹസമയേ ആഗതോ. ഭിക്ഖൂസു ഭോജീയമാനേസു ഗതോ, ഭുത്തേസു ആഗതോ. ഗോസുദുയ്ഹമാനേസു ഗതോ, ദുദ്ധാസു ആഗതോ.

൩൧൪, ൩൨൮. **ഉപ’ഡ്ഢാധികിസ്സരവചനേ**.

ഉപഅധിഇച്ചേതേസം പയോഗേ അധികഇസ്സരവചനേ സത്തമീവിഭത്തി ഹോതി.

ഉപ ഖാരിയം ദോണോ, ഉപ നിക്ഖേ കഹാപണം. അധി ബ്രഹ്മദത്തേ പഞ്ചാലാ, അധി നച്ചേസു ഗോതമീ, അധി ദേവേസു ബുദ്ധോ.

൩൧൭, ൩൨൯. **മണ്ഡിതു'സ്സുക്കേസു തതിയാ**.

മണ്ഡിതഉസ്സുക്കഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു തതിയാവിഭത്തി ഹോതി, സത്തമീ ച.

ഞാണേന പസീദിതോ, ഞാണസ്മിം വാ പസീദിതോ, ഞാണേന ഉസ്സുക്കോ, ഞാണസ്മിം വാ ഉസ്സുക്കോ തഥാഗതോ വാ തഥാഗതഗോത്തോ വാ.

ഇതി നാമകപ്പേ കാരകകപ്പോ ഛട്ഠോ കണ്ഡോ.

കാരകകപ്പോ നിട്ഠിതോ.

๔. സമാസകപ്പ

സത്തമകണ്ഡ

๓๔๗, ๓๓๔. **നാമാനം സമാസോ യുത്തത്ഥോ**.

തേസം നാമാനം പയുജ്ജമാനപദത്ഥാനം യോ യുത്തത്ഥോ, സോ സമാസസഞ്ഞോ ഹോതി.

കഥിനദുസ്സം, ആഗന്തുകഭത്തം, ജീവിതിന്ദ്രിയം, സമണബ്രാഹ്മണാ, സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ, ബ്രാഹ്മണ ഗഹപതികാ.

നാമാനമിതി കിമത്ഥം? ദേവദത്തോ പചതി, യഞ്ഞദത്തോ പചതി.

യുത്തത്ഥോതി കിമത്ഥം? ഭതോ രഞ്ഞോ പുത്തോ ദേവദത്തസ്സ.

സമാസഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ക്വചി സമാസന്തഗതാനമകാരന്തോ.

๓๔๘, ๓๓๕. **തേസം വിഭത്തിയോ ലോപാ ച**.

തേസം യുത്തത്ഥാനം സമാസാനം വിഭത്തിയോ ലോപാ ച ഹോന്തി.

കഥിനദുസ്സം , ആഗന്തുകഭത്തം.

തേസംഗഹണേന സമാസതദ്ധിതാഖ്യാതകിതകാനം വിഭത്തിപച്ചയപദക്ഖരാഗമാ ച ലോപാ ഹോന്തി. വാസിട്ഠോ, വേനതേയ്യോ.

ചഗ്ഗഹണ മവധാരണത്ഥം, പഭങ്കരോ, അമതദ്ദദോ, മേധങ്കരോ, ദീപങ്കരോ.

๓๔๙, ๓๓๓. **പകതി ചസ്സ സരന്തസ്സ**.

ലുത്താസു വിഭത്തീസു അസ്സ സരന്തസ്സ ലിങ്ഗസ്സ പകതിരൂപാനി ഹോന്തി.

ചക്ഖുസോതം, മുഖനാസികം, രാജപുത്തോ, രാജപുരിസോ.

๓๕๐, ๓๓๐. **ഉപസഗ്ഗനിപാതപുബ്ബകോ അബ്യയീഭാവോ**.

ഉപസഗ്ഗനിപാതപുബ്ബകോ സമാസോ **അബ്യയീഭാവ**സഞ്ഞോ ഹോതി.

നഗരസ്സ സമീപേ പവത്തതി കഥാ ഇതി ഉപനഗരം, ദരഥാനം അഭാവോ നിദ്ദരഥം, മകസാനം അഭാവോ നിമ്മകസം, വുഡ്ഢാനം പടിപാടി യഥാവുഡ്ഢം, യേ യേ വുഡ്ഢാ വാ യഥാവുഡ്ഢം, ജീവസ്സ യത്തകോ പരിച്ഛേദോ യാവജീവം, ചിത്തമധികിച്ച പവത്തന്തി തേ ധമ്മാതി അധിചിത്തം, പബ്ബതസ്സ തിരോ തിരോപബ്ബതം, സോതസ്സ പതി പവത്തതി നാവാ ഇതി പതിസോതം, പാസാദസ്സ അന്തോ അന്തോപാസാദം.

അബ്യയീഭാവമിച്ചനേന ക്വത്ഥോ? അംവിഭത്തീന മകാരന്താ അബ്യയീഭാവാ.

๓๕๑, ๓๓๘. **സോ നപുംസകലിങ്ഗോ**.

സോ അബ്യയീഭാവസമാസോ നപുംസകലിങ്ഗോവ ദട്ഠബ്ബോ.

കുമാരീസു അധികിച്ച പവത്തതി കഥാ ഇതി അധികുമാരി, വധുയാ സമീപേ പവത്തതി കഥാ ഇതി ഉപവധു, ഗങ്ഗായ സമീപേ പവത്തതി കഥാ ഇതി ഉപഗങ്ഗം, മണികായ സമീപേ പവത്തതി കഥാ ഇതി ഉപമണികം.

൩൨൧, ൩൪൯. **ദിഗുസ്സേകത്തം.**

ദിഗുസ്സ സമാസസ്സ ഏകത്തം ഹോതി, നപുംസകലിങ്ഗത്തഞ്ച.

തയോ ലോകാ തിലോകം, തയോ ദണ്ഡാ തിദണ്ഡം, തീണി നയനാനി തിനയനം, തയോ സിങ്ഗാ തിസിങ്ഗം. ചതസ്സോ ദിസാ ചതുദ്ദിസം, പഞ്ച ഇന്ദ്രിയാനി പഞ്ചിന്ദ്രിയം.

൩൨൨, ൩൫൯. **തഥാ ദ്വന്ദേ പാണി തൂരിയ യോഗ്ഗസേനങ്ഗഖുദ്ദജന്തുക വിവിധവിരുദ്ധ വിസഭാഗത്ഥാദീനഞ്ച.**

തഥാ ദ്വന്ദേ സമാസേ **പാണി തൂരിയ യോഗ്ഗ സേനങ്ഗഖുദ്ദജന്തുക വിവിധവിരുദ്ധ വിസഭാഗത്ഥ**ഇച്ചേവമാദീനം ഏകത്തം ഹോതി, നപുംസകലിങ്ഗത്തഞ്ച.

തം യഥാ? ചക്ഖു ച സോതഞ്ച ചക്ഖുസോതം, മുഖഞ്ച നാസികാ ച മുഖനാസികം, ഛവി ച മംസഞ്ച ലോഹിതഞ്ച ഛവിമംസലോഹിതം. ഏവം **പാണ്യങ്ഗത്ഥേ.**

സങ്ഖോ ച പണവോ ച സങ്ഖപണവം, ഗീതഞ്ച വാദിതഞ്ച ഗീതവാദിതം, ദദ്ദരി ച ഡിണ്ഡിമോ ച ദദ്ദരിഡിണ്ഡിമം. ഏവം **തൂരിയങ്ഗത്ഥേ.**

ഫാലോ ച പാചനഞ്ച ഫാലപാചനം, യുഗഞ്ച നങ്ഗലഞ്ച യുഗനങ്ഗലം. ഏവം **യോഗ്ഗങ്ഗത്ഥേ.**

അസി ച ചമ്മഞ്ച അസിചമ്മം, ധനു ച കലാപോ ച ധനുകലാപം, ഹത്ഥീ ച അസ്സോ ച ഹത്ഥിഅസ്സം, രഥോ ച പത്തികോ ച രഥപത്തികം. ഏവം **സേനങ്ഗത്ഥേ.**

ഡംസാ ച മകസാ ച ഡംസമകസം, കുന്ഥോ ച കിപില്ലികോ ച കുന്ഥകിപില്ലികം, കീടോ ച സരീസപോ ച കീടസരീസപം. ഏവം **ഖുദ്ദജന്തുകത്ഥേ.**

അഹി ച നകുലോ ച അഹിനകുലം, ബിളാരോ ച മൂസികോ ച ബിളാരമൂസികം, കാകോ ച ഉലൂകോ ച കാകോലൂകം. ഏവം **വിവിധവിരുദ്ധത്ഥേ.**

സീലഞ്ച പഞ്ഞാണഞ്ച സീലപഞ്ഞാണം, സമഥോ ച വിപസ്സനാ ച സമഥവിപസ്സനം, വിജ്ജാ ച ചരണഞ്ച വിജ്ജാചരണം. ഏവം **വിസഭാഗത്ഥേ.**

ആദിഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? ദാസീ ച ദാസോ ച ദാസിദാസം, ഇത്ഥീ ച പുമാ ച ഇത്ഥിപുമം, പത്തോ ച ചീവരഞ്ച പത്തചീവരം, ഛത്തഞ്ച ഉപാഹനാ ച ഛത്തുപാഹനം, തികഞ്ച ചതുക്കഞ്ച തികചതുക്കം, വേനോ ച രഥകാരോ ച

വേനരഥകാരം, സാകുണികോ ച മാഗവികോ ച സവകുണികമാഗവികം, ദീഘോ ച മജ്ഝിമോ ച ദീഘമജ്ഝിമം ഇച്ചേവമാദി.

൩൨൩, ൩൬൦. **വിഭാസാ രുക്ഖ തിണ പസുഖ ന ധഞ്ഞ ജനപദാദീനഞ്ച**.

രുക്ഖതിണ പസു ധന ധഞ്ഞ ജനപദഇച്ചേവമാദീനം വിഭാസാ ഏകത്തം ഹോതി, നപുംസകലിങ്ഗത്തഞ്ച ദ്വന്ദേ സമാസേ. അസ്സത്ഥോ ച കപീതനോ ച അസ്സത്ഥകപീതനം, അസ്സത്ഥകപീതനാ വാ. ഉസീരഞ്ച ബീരണഞ്ച ഉസീരബീരണം, ഉസീരബീരണാ വാ. അജോ ച ഏളകോ ച അജേളകം, അജേളകാ വാ. ഹിരഞ്ഞഞ്ച സുവണ്ണഞ്ച ഹിരഞ്ഞസുവണ്ണം, ഹിരഞ്ഞസുവണ്ണാ വാ. സാലി ച യവോ ച സാലിയവം, സാലിയവാ വാ. കാസീ ച കോസലാ ച കാസികോസലം, കാസികോസലാ വാ.

ആദിഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? സാവജ്ജഞ്ച അനവജ്ജഞ്ച സാവജ്ജാനവജ്ജം, സാവജ്ജാ നവജ്ജാ വാ. ഹീനഞ്ച പണീതഞ്ച ഹീനപണീതം. ഹീനപണീതാ വാ. കണ്ഹോ ച സുക്കോ ച കണ്ഹസുക്കം, കണ്ഹസുക്കാ വാ.

൩൨൪, ൩൩൯. **ദ്വിപദേ തുല്യാധികരണേ കമ്മധാരയോ**.

ദ്വേ പദാനി തുല്യാധികരണാനി യദാ സമസ്യന്തേ, തദാ സോ സമാസോ **കമ്മധാരയ**സഞ്ഞോ ഹോതി.

മഹന്തോ ച സോ പുരിസോ ചാതി മഹാപുരിസോ, കണ്ഹോ ച സോ സപ്പോ ചാതി കണ്ഹസപ്പോ, നീലഞ്ച തം ഉപ്പലഞ്ചാതി നീലുപ്പലം, ലോഹിതഞ്ച തം ചന്ദനഞ്ചാതി ലോഹിതചന്ദനം, ബ്രാഹ്മണീ ച സാ ദാരികാ ചാതി ബ്രാഹ്മണദാരികാ, ഖത്തിയാ ച സാ കഞ്ഞാ ചാതി ഖത്തിയകഞ്ഞാ.

കമ്മധാരയഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? കമ്മധാരയസഞ്ഞേ ച.

൩൨൫, ൩൪൭. **സങ്ഖ്യാപുബ്ബോ ദിഗു**.

സങ്ഖ്യാപുബ്ബോ കമ്മധാരയസമാസോ **ദിഗു**സഞ്ഞോ ഹോതി.

തീണി മലാനി തിമലം, തീണി ഫലാനി തിഫലം, തയോ ലോകാ തിലോകം, തയോ ദണ്ഡാ തിദണ്ഡം, ചതസ്സോ ദിസാ ചതുദ്ദിസം, പഞ്ച ഇന്ദ്രിയാനി പഞ്ചിന്ദ്രിയം, സത്ത ഗോദാവരിയോ സത്തഗോദാവരം.

ദിഗുഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ദിഗുസ്സേ കത്തം.

൩൨൬, ൩൪൮. **ഉഭേ തപ്പുരിസാ**.

ഉഭേ ദിഗുകമ്മധാരയസമാസാ **തപ്പുരിസ**സഞ്ഞാ ഹോന്തി.

ന ബ്രാഹ്മണോ അബ്രാഹ്മണോ, ന വസലോ അവസലോ, ന ഭിക്ഖു അഭിക്ഖു, ന പഞ്ചവസ്സം അപഞ്ചവസ്സം, ന പഞ്ചപൂലീ അപഞ്ചപൂലീ, ന സത്തഗോദാവരംഅസത്തഗോദാവരം, ന ദസഗവം അദസഗവം, ന പഞ്ചഗവം അപഞ്ചഗവം.

തപ്പുരിസഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? അത്തം നസ്സ തപ്പുരിസേ.

൩൨൭, **൩൭൫**. **അമാദയോ പരപദേഭി**.

താ അമാദയോ നാമേഹി പരപദേഭി യദാ സമസ്യന്തേ, തദാ സോ സമാസോ **തപ്പുരിസ**സഞ്ഞോ ഹോതി.

ഭൂമിം ഗതോ ഭൂമിഗതോ, സബ്ബരത്തിം സോഭണോ സബ്ബരത്തിസോഭണോ. അപായം ഗതോ അപായഗതോ, ഇസ്സരേന കതം ഇസ്സരകതം, സല്ലേന വിദ്ധോ സല്ലവിദ്ധോ, കഥിനസ്സ ദുസ്സം കഥിനദുസ്സം, ആഗന്തുകസ്സ ഭത്തം ആഗന്തുകഭത്തം, മേഥുനാ അപേതോ മേഥുനാപേതോ, ചോരാ ഭയം ചോരഭയം, രഞ്ഞോ പുത്തോ രാജപുത്തോ, ധഞ്ഞാനം രാസി ധഞ്ഞരാസി, രൂപേ സഞ്ഞാ രൂപസഞ്ഞാ, സംസാരേ ദുക്ഖം സംസാരദുക്ഖം.

൩൨൮, **൩൭൬**. **അഞ്ഞപദത്ഥേസു ബഹുബ്ബീഹി**.

അഞ്ഞേസം പദാനം അത്ഥേസു ദ്വേ നാമാനി ബഹൂനി നാമാനി യദാ സമസ്യന്തേ, തദാ സോ സമാസോ **ബഹുബ്ബീഹി** സഞ്ഞോ ഹോതി.

ആഗതാ സമണാ ഇമം സങ്ഘാരാമം സോയം ആഗതസമണോ, സങ്ഘാരാമോ. ജിതാനി ഇന്ദ്രിയാനി അനേന സമണേന സോയം ജിതിന്ദ്രിയോ, സമണോ. ദിന്നോ സുങ്കോ യസ്സ രഞ്ഞോ സോയം ദിന്നസുങ്കോ, രാജാ. നിഗ്ഗതാ ജനാ അസ്മാ ഗാമാ സോയം നിഗ്ഗതജനോ, ഗാമോ. ഛിന്നോ ഹത്ഥോ യസ്സ പുരിസസ്സ സോയം ഛിന്നഹത്ഥോ, പുരിസോ. സമ്പന്നാനി സസ്സാനി യസ്മിം ജനപദേ സോയം സമ്പന്നസസ്സോ, ജനപദോ.

നിഗ്രോധസ്സ പരിമണ്ഡലോ നിഗ്രോധപരിമണ്ഡലോ, നിഗ്രോധപരിമണ്ഡലോ ഇവ പരിമണ്ഡലോ യോ രാജകുമാരോ സോയം നിഗ്രോധപരിമണ്ഡലോ. അഥ വാ നിഗ്രോധപരിമണ്ഡലോ ഇവ പരിമണ്ഡലോ യസ്സ രാജകുമാരസ്സ സോയം നിഗ്രോധപരിമണ്ഡലോ, രാജകുമാരോ.

ചക്ഖുനോ ഭൂതോ ചക്ഖുഭൂതോ, ചക്ഖുഭൂതോ ഇവ ഭൂതോ യോ ഭഗവാ സോയം ചക്ഖുഭൂതോ, ഭഗവാ.

സുവണ്ണസ്സ വണ്ണോ സുവണ്ണവണ്ണോ, സുവണ്ണവണ്ണോ വിയ വണ്ണോ യസ്സ ഭഗവതോ സോയം സുവണ്ണവണ്ണോ, ഭഗവാ.

ബ്രഹ്മുനോ സരോ ബ്രഹ്മസ്സരോ, ബ്രഹ്മസ്സരോ വിയ സരോ യസ്സ ഭഗവതോ സോയം ബ്രഹ്മസ്സരോ, ഭഗവാ.

സയം പതിത പണ്ണ പുപ്ഫഫലവായുതോയാഹാരാതി പണ്ണഞ്ച പുപ്ഫഞ്ച ഫലഞ്ച പണ്ണപുപ്ഫഫലാനി, സയമേവ പതിതാനി സയംപതിതാനി, സയംപതിതാനി ച താനി പണ്ണപുപ്ഫഫലാനി ചേതി സയംപതിതപണ്ണപുപ്ഫഫലാനി വായു ച തോയഞ്ച വായുതോയാനി, സയംപതിതപണ്ണപുപ്ഫഫലാനി ച വായുതോയാനി ച സയംപതിതപണ്ണപുപ്ഫഫലവായുതോയാനി. സയംപതിതപണ്ണപുപ്ഫഫലവായുതോയാനി ആഹാരാ യേസം തേ സയംപതിതപണ്ണപുപ്ഫഫലവായുതോയാഹാരാ, ഇസയോ. യമേത്ഥ വത്തബ്ബം, തം ഹേട്ഠാ വുത്തമേവ. അയം പന ദ്വന്ദകമ്മധാരയഗബ്ഭോ തുല്യാധികരണപഹുബ്ബീഹി.

അഥ വാ - സയംപതിതപണ്ണപുപ്ഫഫലവായുതോയേഹി ആഹാരാ യേസം തേ സയംപതിതപണ്ണപുപ്ഫഫലവായുതോയാഹാരാ. അയം പന ഭിന്നാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

നാനാ ദുമപതിത പുപ്ഫവാസിത സാനൂതി നാനാപകാരാ ദുമാ നാനാദുമാ, നാനാദുമേഹി പതിതാനി നാനാദുമപതി താനി, നാനാദുമപതിതാനി ച താനി പുപ്ഫാനി ചേതി നാനാദുമപതിതപുപ്ഫാനി, നാനാദുമപതിതപുപ്ഫേഹി വാസിതാ നാനാദുമപതിതപുപ്ഫവാസിതാ, നാനാദുമപതിതപുപ്ഫവാസിതാ സാനൂ യസ്സ പബ്ബതരാജസ്സ സോയം നാനാദുമപതിതപുപ്ഫവാസിതസാനു, പബ്ബതരാജാ. അയം പന കമ്മധാരയതപ്പുരിസഗബ്ഭോ തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

അഥ വാ - വാസിതാ സാനൂ വാസിതസാനു, സാപേക്ഖത്തേ സതിപി ഗമകത്താ സമാസോ. നാനാദുമപതിതപുപ്ഫേഹി വാസിതസാനൂ യസ്സ പബ്ബതരാജസ്സ സോയം നാനാദുമപതിതപുപ്ഫവാസിതസാനു, പബ്ബതരാജാ. അയം പന ഭിന്നാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരബിന്ദുചുമ്ബിതകൂടോതി അമ്ബും ധാരേതീതി അമ്ബുധരോ, കോ സോ? പജ്ജുന്നോ. വിവിധാ ആലമ്ബോ ബ്യാലമ്ബോ, ബ്യാലമ്ബോ ച സോ അമ്ബുധരോ ചാതി ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരോ, ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരസ്സ ബിന്ദൂ ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരബിന്ദൂ, ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരബിന്ദൂഹി ചുമ്ബിതോ ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരബിന്ദുചുമ്ബിതോ, ബ്യാലമ്ബമ്ബുരേബിന്ദുചുമ്ബിതോ കൂടോ യസ്സ പബ്ബതരാജസ്സ സോയം ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരബിന്ദുചുമ്ബിതകൂടോ. അയം പന കമ്മധാരയതപ്പുരിസഗബ്ഭോ തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

അഥ വാ - ചുമ്ബിതോ കൂടോ ചുമ്ബിതകൂടോ, സാപേക്ഖത്തേ സതിപി ഗമകത്താ സമാസോ. ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരബിന്ദൂഹി ചുമ്ബിതകൂടോ യസ്സ പബ്ബതരാജസ്സ സോയം ബ്യാലമ്ബമ്ബുധരബിന്ദുചുമ്ബിതകൂടോ. അയം പന ഭിന്നാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

അമിത ബല പരക്കമജുതീതി ന മിതാ അമിതാ, ബലഞ്ച പരക്കമോ ച ജുതി ച ബലപരക്കമജുതിയോ, അമിതാ ബലപരക്കമജുതിയോ യസ്സ സോയം അമിതബലപരക്കമജുതി, അയം പന കമ്മധാരയദ്വന്ദഗബ്ഭോ തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

പീണോരക്ഖംസ ബാഹൂതി ഉരോ ച അക്ഖഞ്ച അംസോ ച ബാഹു ച ഉരക്ഖംസബാഹവോ, പീണാ ഉരക്ഖംസബാഹവോ യസ്സ ഭഗവതോ സോയം പീണോരക്ഖംസബാഹു. അയം പന ദ്വന്ദവബ്ഭോ തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

പീണ ഗണ്ഡ വദന ഥനൂരുജങ്ഘനാതി ഗണ്ഡോ ച വദനഞ്ച ഥനോ ച ഊരു ച ജങ്ഘനഞ്ച ഗണ്ഡവദനഥനൂരുജങ്ഘനാ, പീണാ ഗണ്ഡവദനഥനൂരുജങ്ഘനാ യസ്സാ സായം പീണഗണ്ഡവദനഥനൂരുജങ്ഘനാ. അയമ്പി ദ്വന്ദഗബ്ഭോ തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

വവര സുരാസുര ഗരുഡ മനുജ ഭുജഗ ഗന്ധബ്ബ മകുട കൂട ചുമ്ബിത സേലസങ്ഘട്ടിത ചരണോതി സുരാ ച അസുരാ ച ഗരുഡാ ച മനുജാ ച ഭുജഗാ ച ഗന്ധബ്ബാ ച സുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബാ, പവരാ ച തേ

സുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗ ഗന്ധബ്ബാ ചേതി
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബാ,
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബാനം മകുടാനി
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടാനി,
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടാനം കൂടാനി
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടാനി,
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടേസു ചുമ്ബിതാ
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതാ,
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതാ ച തേ സേലാ ചാതി
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതസേലാ,
പവരസുരാസുര ഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതസേലേഹി
സങ്ഘട്ടിതാ പവരസുരാസുര
ഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതസേലസങ്ഘട്ടിതാ,
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതസേലസങ്ഘട്ടിതാ
ചരണാ യസ്സ തഥാഗതസ്സ സോയം
പവരസുരാസുരഗരുഡമനുജഭുജഗഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതസേലസങ്ഘട്ടിതചരണോ,
തഥാഗതോ, അയം പന ദ്വന്ദകമ്മധാരയതപ്പുരിസഗബ്ഭോ
തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

അഥ വാ-സങ്ഘട്ടിതാ ചരണാ സങ്ഘട്ടിതചരണാ, സാപേക്ഖത്തേ സതിപി ഗമകത്താ സമാസോ. പവരസുരാസുര ഗരുഡമനുജഭുജഗ ഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതസേലേഹി സങ്ഘട്ടിതചരണാ യസ്സ തഥാഗതസ്സ സോയം പവരസുരാസുരഗരുഡ മനുജഭുജഗ ഗന്ധബ്ബമകുടകൂടചുമ്ബിതസേലസങ്ഘട്ടിത ചരണോ. അയം പന ഭിന്നാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

ചതുദ്ദിസോതി ചതസ്സോ ദിസാ യസ്സ സോയം ചതുദ്ദിസോ, ഭഗവാ.

പഞ്ചചക്ഖൂതി പഞ്ച ചക്ഖൂനി യസ്സ തഥാഗതസ്സ സോയം പഞ്ചചക്ഖു, തഥാഗതോ.

ദസബലോതി ദസ ബലാനി യസ്സ സോയം ദസബലോ, ഭഗവാ.

അനന്തഞാണോതി നസ്സ അന്തോ അനന്തം, അനന്തം ഞാണം യസ്സ തഥാഗതസ്സ സോയം അനന്തഞാണോ, തഥാഗതോ.

അമിത ഘന സരീരോതി ന മിതം അമിതം, ഘനം ഏവ സരീരം ഘനസരീരം, അമിതം ഘനസരീരം യസ്സ തഥാഗതസ്സ സോയം അമിതഘനസരീരോ, തഥാഗതോ.

അമിത ബല പരക്കമ പത്തോതി ന മിതാ അമിതാ, ബലഞ്ച പരക്കമോ ച ബലപരക്കമാ, അമിതാ ഏവ ബലപരക്കമാ അമിതബലപരക്കമാ , അമിതബലപരക്കമാ പത്താ യേന സോയം അമിതബലപരക്കമപത്തോ, ഭഗവാ. അയം പന കമ്മധാരയദ്വന്ദഗബ്ഭോ തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

മത്ത ഭമര ഗണ ചുമ്ബിത വികസിതപുപ്ഫവല്ലിനാഗരുക്ഖോ പസോഭിത കന്ദരോതി മത്താ ഏവ ഭമരാ മത്തഭമരാ, മത്തഭമരാനം ഗണാ മത്തഭമരഗണാ, മത്തഭമരഗണേഹി ചുമ്ബിതാനി മത്തഭമരണചുമ്ബിതാനി, വികസിതാനി ഏവ പുപ്ഫാനി വികസിതപുപ്ഫാനി, മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതാനി

വികസിതപുപ്ഫാനി യേസം തേഹി മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫാ, വല്ലി ച നാഗരുക്ഖോ ച മല്ലിനാഗരുക്ഖാ, മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫാ ച തേ വല്ലിനാഗരുക്ഖാ ചേതി മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫവല്ലിനാഗരുക്ഖാ, മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫവല്ലിനാഗരുക്ഖേഹി ഉപസോഭിതാനി മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫവല്ലിനാഗരുക്ഖോ പസോഭിതാനി, മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫവല്ലിനാഗരുക്ഖോ പസോഭിതാനി കന്ദരാനി യസ്സ പബ്ബതരാജസ്സ സോയം മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫ വല്ലിനാഗരുക്ഖോ പസോ ഭിതകന്ദരോ, പബ്ബതരാജാ. അയം പന ദ്വന്ദകമ്മധാരയതപ്പുരിസഗബ്ഭോ തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

അഥ വാ-ഉപസോഭിതാനി കന്ദരാനി ഉപസോഭിതകന്ദരാനി, സാപേക്ഖത്തേ സതിപി ഗമകത്താ സമാസോ.
മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫവല്ലിനാഗരുക്ഖേഹി ഉപസോഭിതകന്ദരാനി യസ്സ പബ്ബതരാജസ്സ സോയം മത്തഭമരഗണചുമ്ബിതവികസിതപുപ്ഫവല്ലിനാഗരുക്ഖോ പസോഭിതകന്ദരോ, പബ്ബതരാജാ. അയം പന ഭിന്നാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

നാനാ രുക്ഖ തിണ പതിത പുപ്ഫോപസോഭിത കന്ദരോതി രുക്ഖോ ച തിണഞ്ച രുക്ഖതിണാനി, നാനാ പകാരാനി ഏവ രുക്ഖതിണാനി നാനാരുക്ഖതിണാനി, നാനാരുക്ഖതിണേഹി പതിതാനി നാനാരുക്ഖതിണപതിതാനി, നാനാരുക്ഖതിണപതിതാനി ച താനി പുപ്ഫാനി ചേതി നാനാരുക്ഖതിണപതിതപുപ്ഫാനി, നാനാരുക്ഖതിണപതിതപുപ്ഫേഹി ഉപസോഭിതാനി നാനാരുക്ഖതിണപതിത പുപ്ഫോപസോഭിതാനി, നാനാരുക്ഖതിണപതിതപുപ്ഫോപസോഭിതാനി കന്ദരാനി യസ്സ പബ്ബതരാജസ്സ സോയം നാനാരുക്ഖതിണപതിതപുപ്ഫോപസോഭിതകന്ദരോ, പബ്ബതരാജാ. അയം പന ദ്വന്ദകമ്മധാരയതപ്പുരിസഗബ്ഭോ തുല്യാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

അഥ വാ-ഉപസോഭിതാനി ഏവ കന്ദരാനി ഉപസോഭിതകന്ദരാനി, (സാപേക്ഖത്തേ സതിപി ഗമകത്താ സമാസോ.)
നാനാരുക്ഖതിണപതിതപുപ്ഫേഹി ഉപസോഭിതകന്ദരാനി യസ്സ പബ്ബതരാജസ്സ സോയം നാനാരുക്ഖതിണപതിതപുപ്ഫോപസോഭിതകന്ദരോ, പബ്ബതരാജാ. അയം പന ഭിന്നാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

നാനാ മുസല ഫാല പബ്ബത തരു കലിങ്ഗര സര ധനുഗദാസി തോമരഹത്ഥാതി മുസലോ ച ഫാലോ ച പബ്ബതോ ച തരു ച കലിങ്ഗരോ ച സരോ ച ധനു ച ഗദാ ചഅസി ച തോമരോ, ച മുസലഫാലപബ്ബതതരുകലിങ്ഗരസരധനുഗദാസിതോമരാ, നാനാ പകാരാ ഏവ മുസലഫാലപബ്ബതതരുകലിങ്ഗരസരധനുഗദാസിതോമരാ നാനാമുസലഫാലപബ്ബതതരുകലിങ്ഗരസരധനുഗദാസിതോമരാ, നാനാമുസലഫാലപബ്ബതതരുകലിങ്ഗരസരധനുഗദാസിതോമരാ ഹത്ഥേസു യേസം തേ നാനാമുസലഫാലപബ്ബതതരുകലിങ്ഗര സരധനുഗദാസിതോമരഹത്ഥാ. അയം പന ദ്വന്ദകമ്മധാരയഗബ്ഭോ ഭിന്നാധികരണബഹുബ്ബീഹി.

ബഹുബ്ബീഹി ഇച്ചനേന കഥ്ഥോ? ബഹുബ്ബീഹിമ്ഹി ച.

൩൨൯, ൩൭൭. **നാമാനം സമുച്ചയോ ദ്വന്ദോ.**

നാമാനം ഏകവിഭത്തികാനം യോ സമുച്ചയോ, സോ ദ്വന്ദസഞ്ഞോ ഹോതി.

ചന്ദിമാ ച സൂരിയോ ച ചന്ദിമസൂരിയാ, സമണോ ച ബ്രാഹ്മണോ ച സമണബ്രാഹ്മണാ, സാരിപുത്തോ ച മോഗ്ഗല്ലാനോ ച സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനാ, ബ്രാഹ്മണോ ച ഗഹപതികോ ച ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ, യമോ ച വരുണോ ച യമവരുണാ, കുവേരോ ച വാസവോ ച കുവേരവാസവാ.

ദ്വന്ദഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ദ്വന്ദട്ഠാ വാ.

൩൩൦, ൩൪൦. **മഹതം മഹാ തുല്യാധികരണേ പദേ**.

തേസം **മഹന്ത**സദ്ദാനം **മഹാ**ആദേസോ ഹോതി തുല്യാധികരണേ പദേ.

മഹന്തോ ച സോ പുരിസോ ചാതി മഹാപുരിസോ, മഹന്തീ ച സാ ദേവീ ചാതി മഹാദേവീ, മഹന്തഞ്ച തം ബലഞ്ചാതി മഹാബലം, മഹന്തോ ച സോ നാഗോ ചാതി മഹാനാഗോ, മഹന്തോ ച സോ യസോ ചാതി മഹായസോ, മഹന്തഞ്ച തം പദുമവനഞ്ചാതി മഹാപദുമവനം, മഹന്തീ ച സാ നദീ ചാതി മഹാനദീ, മഹന്തോ ച സോ മണി ചാതി മഹാമണി, മഹന്തോ ച സോ ഗഹപതികോ ചാതി മഹാഗഹപതികോ, മഹന്തഞ്ച തം ധനഞ്ചാതി മഹാധനം, മഹന്തോ ച സോ പുഞ്ഞോ ചാതി മഹാപുഞ്ഞോ.

ബഹുവചനഗ്ഗഹണേന ക്വചി **മഹന്ത** സദ്ദസ്സ **മഹാ**ദേസോ ഹോതി. മഹന്തഞ്ച തം ഫലഞ്ചാതി മഹപ്ഫലം, മഹബ്ബലം, ഏവം മഹദ്ധനം, മഹബ്ഭയം.

൩൩൧, ൩൪൨. **ഇത്ഥിയം ഭാസിതപുമിത്ഥീ പുമാവ ചേ**.

ഇത്ഥിയം തുല്യാധികരണേ പദേ ചേ ഭാസിതപുമിത്ഥീ പുമാവ ദട്ഠബ്ബോ.

ദീഘാ ജങ്ഘാ യസ്സ സോയം ദീഘജങ്ഘോ, കല്യാണഭരിയോ, പഹൂതപഞ്ഞോ.

ഭാസിതപുമേതി കിമത്ഥം? ബ്രാഹ്മണബന്ധു ച സാ ഭരിയാ ചാതിബ്രാഹ്മണബന്ധുഭരിയാ.

൩൩൨, ൩൪൩. **കമ്മധാരയസഞ്ഞേ ച**.

കമ്മധാരയസഞ്ഞേ ച സമാസേ ഇത്ഥിയം തുല്യാധികരണേ പദേ പുബ്ബേ ഭാസിതപുമിത്ഥീ ചേ, പുമാവ ദട്ഠബ്ബോ. ബ്രാഹ്മണദാരികാ, ഖത്തിയകഞ്ഞാ, ഖത്തിയകുമാരികാ.

ഭാസിതപുമേതി കിമത്ഥം? ഖത്തിയബന്ധുദാരികാ, ബ്രാഹ്മണബന്ധുദാരികാ.

൩൩൩, ൩൪൪. **അത്തം നസ്സ തപ്പുരിസേ**.

നസ്സ പദസ്സ തപ്പുരിസേ ഉത്തരപദേ അത്തം ഹോതി.

നബ്രാഹ്മണോ അബ്രാഹ്മണോ, അവസലോ, അഭിക്ഖു, അപഞ്ചവസ്സം, അപഞ്ചഗവം.

൩൩൪, ൩൪൫. **സരേ അന**.

നസ്സ പദസ്സ തപ്പുരിസേ **അന** ആദേസോ ഹോതി സരേ പരേ.

ന അസ്സോ അനസ്സോ, അനിസ്സരോ, അനരിയോ.

൩൩൫, ൩൪൬. **കദ കുസ്സ**.

കുഇച്ചേതസ്സ **കദ** ഹോതി സരേ പരേ.

കുച്ഛിതം അന്നം കദന്നം, കുച്ഛിതം അസനം കദസ്സനം.

സരേതി കിമത്ഥം? കുച്ഛിതാ ദാരാ യേസം (അപുഞ്ഞകാരാനം) തേ ഹോന്തീതി കുദാരാ, കുജനാ. ഏവം കുപുത്താ, കുഗേഹാ, കുവത്ഥാ, കുദാസാ.

൩൩൬, ൩൪൭. **കാ'പ്പത്ഥേസു ച**.

കുഇച്ചേതസ്സ **കാ** ഹോതി അപ്പത്ഥേസു ച.

കാലവണം, കാപുപ്ഫം.

ബഹുവചനഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? **കുഇച്ചേതസ്സ** അനപ്പത്ഥേസുപി ക്വചി **കാ** ഹോതി, കാപുരിസാ.

൩൩൭, ൩൪൮. **ക്വചി സമാസന്തഗതാനമകാരന്തോ**.

സമാസന്തഗതാനം നാമാനമന്തോ സരോ ക്വചി **അ**കാരോ ഹോതി.

ദേവാനം രാജാ ദേവരാജോ, ദേവരാജാ, ദേവാനം സഖാ ദേവസഖോ, ദേവസഖാ, പഞ്ച അഹാനി പഞ്ചാഹം, സത്താഹം, പഞ്ചഗവം, ഛത്തുപാഹനം, ഉപസരദം, വിസാലക്ഖോ, വിമുഖോ.

കാരഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? **ആ**കാരന്ത ഇകാരന്താ ച ഹോന്തി, പച്ചക്ഖാ ധമ്മാ യസ്സ സോയന്തി പച്ചക്ഖധമ്മാ, സുരഭിനോ ഗന്ധോ സുരഭിഗന്ധി, സുന്ദരോ ഗന്ധോ സുഗന്ധി, പൂതിനോ ഗന്ധോ പൂതിഗന്ധി, കുച്ഛിതോ ഗന്ധോ കുഗന്ധി, ദുട്ഠു ഗന്ധോ യസ്സ സോയന്തി ദുഗന്ധി, പൂതി ഏവ ഗന്ധോ പൂതിഗന്ധി.

നദീഅന്താ ച **കത്തു**അന്താ ച **ക**പച്ചയോ ഹോതി സമാസന്തേ.

ബഹൂ നദിയോ യസ്മിം സോയം ബഹുനദികോ, ജനപദോ. ബഹവോ കത്താരോ യസ്സ സോയം ബഹുകത്തുകോ, പുരിസോ.

൩൩൮, ൩൪൯. **നദിമ്ഹാ ച**.

നദിമ്ഹാ ച **ക**പച്ചയോ ഹോതി സമാസന്തേ.

ബഹൂ നദിയോ യസ്മിം സോയന്തി ബഹുനദികോ. ബഹൂ കന്തിയോ യസ്സ സോയന്തി ബഹുകന്തികോ. ബഹുനാരികോ.

൩൩൯, ൩൫൦. **ജായായ തുദം ജാനി പതിമ്ഹി**.

ജായാഇച്ചേതായ **തുദം ജാനി**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി **പതി**മ്ഹി പരേ.

തുദംപതീ, ജാനിപതീ.

൩൪൦, ൩൭൪. **ധനുമ്ഹാ ച**.

ധനുമ്ഹാ ച **ആ**പച്ചയോ ഹോതി സമാസന്തേ.

ഗാണ്ഡീവോ ധനു യസ്സ സോയം ഗാണ്ഡീവധന്വാ.

൩൪൧, ൩൩൯. **അം വിഭത്തീനമകാരന്താ അബ്യയീഭാവാ**.

തസ്മാ **അ**കാരന്താ അബ്യയീഭാവസമാസാ പരാസം വിഭത്തീനം **ക്വചി** **അം** ഹോതി.

അധിചിത്തം, യഥാവുഡ്ഢം, ഉപകുമ്ഭം, യാവജീവം, തിരോപബ്ബതം, തിരോപാകാരം, തിരോകുട്ടം, അന്തോപാസാദം.

ക്വചീതി കിമത്ഥം? അധിചിത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ.

൩൪൨, ൩൩൭. **സരോ രസ്സോ നപുംസകേ**.

നപുംസകേ വത്തമാനസ്സ അബ്യയീഭാവസമാസസ്സ ലിങ്ഗസ്സ സരോ രസ്സോ ഹോതി.

കുമാരീസു അധികിച്ച പവത്തതി കഥാ ഇതി അധികുമാരി. ഉപവധു, ഉപഗങ്ഗം, ഉപമണികം.

൩൪൩, ൩൩൮. **അഞ്ഞസ്മാ ലോപോ ച**.

അഞ്ഞസ്മാ അബ്യയീഭാവസമാസാ അനകാരന്താ പരാസം വിഭത്തീനം ലോപോ ച ഹോതി.

അധിത്ഥി, അധികുമാരി, ഉപവധു.

ഇതി നാമകപ്പേ സമാസകപ്പോ സത്തമോ കണ്ഡോ.

സമാസകപ്പോ നിട്ഠിതോ.

൭. തദ്ധിതകപ്പ

അട്ഠമകണ്ഡ

൩൪൪, ൩൩൭. **വാണ'പച്ചേ** .

ണപച്ചയോ ഹോതി വാ "തസ്സാപച്ച" മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

വസിട്ഠസ്സ അപച്ചം വാസിട്ഠോ, വസിട്ഠസ്സ അപച്ചം വാ, വസിട്ഠസ്സ അപച്ചം വാസിട്ഠീ, വസിട്ഠസ്സ അപച്ചം വാസിട്ഠം. ഏവം ഭാരദ്വാജോ, ഭാരദ്വാജീ, ഭാരദ്വാജം. ഗോതമോ, ഗോതമീ, ഗോതമം. വാസുദേവോ, വാസുദേവീ, വാസുദേവം. ബാലദേവോ, ബാലദേവീ, ബാലദേവം. വേസാമിത്തോ, വേസാമിത്തീ വേസാമിത്തം.

൩൪൭, ൩൩൩. **ണായന ണാന വച്ഛാദിതോ.**

തസ്മാ **വച്ഛാ**ദിതോ ഗോത്തഗണതോ **ണായനണാന**പച്ചയാ ഹോന്തി വാ "തസ്സാപച്ച"മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

വച്ഛസ്സ അപച്ചംവച്ഛായനോ, വച്ഛാനോ, വച്ഛസ്സ അപച്ചം വാ, വച്ഛസ്സ അപച്ചം വച്ഛായനീ, വച്ഛാനീ, വച്ഛസ്സ അപച്ചം വച്ഛായനം, വച്ഛാനം. സകടസ്സ അപച്ചം സാകടായനോ, സാകടാനോ , സകടസ്സ അപച്ചം വാ, സാകടായനീ, സാ കടാനീ, സാകടായനം, സാകടാനം. ഏവം കണ്ഹായനോ, കണ്ഹാനോ, കണ്ഹസ്സ അപച്ചം വാ. കണ്ഹായനീ, കണ്ഹാനീ, കണ്ഹായനം, കണ്ഹാനം. അഗ്ഗിവേസ്സായനോ, അഗ്ഗിവേസ്സാനോ, അഗ്ഗിവേസ്സായനീ, അഗ്ഗിവേസ്സാനീ, അഗ്ഗിവേസ്സായനം, അഗ്ഗിവേസ്സാനം. ഗച്ഛായനോ, ഗച്ഛാനോ, ഗച്ഛായനീ, ഗച്ഛാനീ, ഗച്ഛായനം, ഗച്ഛാനം. കപ്പായനോ, കപ്പാനോ, കപ്പായനീ, കപ്പാനീ, കപ്പായനം, കപ്പാനം. മോഗ്ഗല്ലായനോ, മോഗ്ഗല്ലാനോ, മോഗ്ഗല്ലായനീ, മോഗ്ഗല്ലാനീ, മോഗ്ഗല്ലായനം, മോഗ്ഗല്ലാനം. മുഞ്ചായനോ, മുഞ്ചാനോ, മുഞ്ചായനീ, മുഞ്ചാനീ, മുഞ്ചായനം, മുഞ്ചാനം. സങ്ഘായനോ, സങ്ഘാനോ, സങ്ഘായനീ, സങ്ഘാനീ, സങ്ഘായനം, സങ്ഘാനം. ലോമായനോ, ലോമാനോ, ലോമായനീ, ലോമാനീ, ലോമായനം, ലോമാനം, സാകമായനോ, സാകമാനോ, സാകമായനീ, സാകമാനീ, സാകമായനം, സാകമാനം. നാരായനോ, നാരാനോ, നാരായനീ, നാരാനീ, നാരായനം, നാരാനം. ചോരായനോചോരാനോ, ചോരായനീ, ചോരാനീ, ചോരായനം, ചോരാനം, ആവസാലായനോ, ആവസാലാനോ, ആവസാലായനീ, ആവസാലാനീ, ആവസാലായനം, ആവസാലാനം. ദ്വേപായനോ, ദ്വേപാനോ, ദ്വേപായനീ, ദ്വേപാനീ, ദ്വേപായനം, ദ്വേപാനം. കുഞ്ചായനോ, കുഞ്ചാനോ, കുഞ്ചായനീ, കുഞ്ചാനീ, കുഞ്ചായനം, കുഞ്ചാനം. കച്ചായനോ, കച്ചാനോ, കച്ചായനീ, കച്ചാനീ, കച്ചായനം, കച്ചാനം.

൩൪൯, ൩൩൯. **ണേയ്യോ കത്തികാദീഹി.**

തേഹി ഗോത്തഗണേഹി **കത്തികാ**ദീഹി **ണേയ്യ**പച്ചയോ ഹോതി വാ "തസ്സാപച്ച"മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

കത്തികായ അപച്ചം കത്തികേയ്യോ, കത്തികായ അപച്ചം വാ. ഏവം വേനതേയ്യോ, രോഹിണേയ്യോ, ഗങ്ഗേയ്യോ, കദ്ദമേയ്യോ, നാദേയ്യോ, ആലേയ്യോ, ആഹേയോ, കാമേയ്യോ, സുചിയാ അപച്ചം സോചേയ്യോ, സാലേയ്യോ, ബാലേയ്യോ, മാലേയ്യോ, കാലേയ്യോ.

൩൪൭, ൩൬൮. **അതോ ണി വാ.**

തസ്മാ **അകാരതോ ണി**പച്ചയോ ഹോതി വാ "തസ്സാപച്ച"മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

ദക്ഖസ്സ അപച്ചം ദക്ഖി, ദക്ഖസ്സ അപച്ചം വാ. ദുണസ്സ അപച്ചം ദോണി, ദുണസ്സ അപച്ചം വാ, ഏവം വാസവി, സക്യപുത്തി, നാടപുത്തി, ദാസപുത്തി, ദാസവി, വാരുണി, ഗണ്ഡി, ബാലദേവി, പാവകി, ജേനദത്തി, ബുദ്ധി, ധമ്മി, സങ്ഘി, കപ്പി, അനുരുദ്ധി.

വാതി വികപ്പനത്ഥേന ണികപച്ചയോ ഹോതി "തസ്സാപച്ച"മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ. സക്യപുത്തസ്സ അപച്ചം സക്യപുത്തികോ. ഏവം നാടപുത്തികോ, ജേനദത്തികോ.

൩൪൮, ൩൭൫. **ണവോ' പക്വാദീഹി.**

ഉപകുഇച്ചേവമാദീഹി ണവപച്ചയോ ഹോതി വാ "തസ്സാപച്ച"മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

ഉപകുസ്സ അപച്ചം ഓപകവോ, ഉപകുസ്സ അപച്ചം വാ. മനുനോ അപച്ചം മാനവോ, മനുനോ അപച്ചം വാ. ഭഗ്ഗുസ്സ അപച്ചം ഭഗ്ഗവോ, ഭഗ്ഗുസ്സ അപച്ചം വാ, പണ്ഡുസ്സ അപച്ചം പണ്ഡവോ, പണ്ഡുസ്സ അപച്ചം വാ, ബഹുസ്സ അപച്ചം ബാഹവോ, ബഹുസ്സ അപച്ചം വാ.

൩൪൯, ൩൭൨. **ണേര വിധവാദിതോ.**

തസ്മാ **വിധവാദിതോ ണേര**പച്ചയോ ഹോതി വാ "തസ്സാപച്ച"മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

വിധവായ അപച്ചം വേധവേരോ, വിധവായ അപച്ചം വാ. ബന്ധുകിയാ അപച്ചം ബന്ധുകേരോ, ബന്ധുകിയാ അപച്ചം വാ. സമണസ്സ അപച്ചം സാമണേരോ, സമണസ്സ അപച്ചം വാ. ഏവം സാമണേരീ, സാമണേരം, നാളികേരോ, നാളികേരീ, നാളികേരം.

൩൫൦, ൩൭൩. **യേന വാ സംസട്ഠം തരതി ചരതി വഹതി ണികോ.**

യേന വാ സംസട്ഠം, യേന വാ തരതി, യേന വാ ചരതി, യേന വാ വഹതി ഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു **ണികപച്ചയോ** ഹോതി വാ.

തിലേന സംസട്ഠം ഭോജനം തേലികം, തിലേന സംസട്ഠം വാ. ഏവം ഗോളികം, ഘാതികം.

നാവായ തരതീതി നാവികോ, നാവായ തരതി വാ. ഏവം ഓളുമ്പികോ.

സകടേന ചരതീതി സാകടികോ, സകടേന ചരതി വാ. ഏവം പത്തികോ, ദണ്ഡികോ, ധമ്മികോ, പാദികോ.

സീസേന വഹതീതി സീസികോ, സീസേന വഹതി വാ. അംസേന വഹതീതി അംസികോ, അംസേന വഹതി വാ. ഏവം ഖന്ധികോ, അങ്ഗുലികോ.

വാതി വികപ്പനത്ഥേന അഞ്ഞേസുപി **ണികപ**ച്ചയോ ഹോതി. രാജഗഹേ വസതീതി രാജഗഹികോ, രാജഗഹേ വസതി വാ. രാജഗഹേ ജാതോ രാജഗഹികോ, രാജഗഹേ ജാതോ വാ. ഏവം മാഗധികോ, സാവത്ഥികോ, കാപില വത്ഥികോ, പാടലിപുത്തികോ, വേസാലികോ.

൩൫൩, ൩൫൪. **തമധീതേ തേനകതാദി സന്നിധാന നിയോഗ സിപ്പ ഭണ്ഡ ജീവികത്ഥേസു ച**.

തമധീതേ, തേനകതാദിഅത്ഥേ, തമ്ഹി സന്നിധാനാ, തത്ഥ നിയുത്തോ, തമസ്സ സിപ്പം, തമസ്സ ഭണ്ഡം, തമസ്സ ജീവികം ഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു ച **ണികപ**ച്ചയോ ഹോതി വാ.

വിനയമധീതേ വേനയികോ, വിനയമധീതേ വാ. ഏവം സുത്തന്തികോ, ആഭിധമ്മികോ, വേയ്യാകരണികോ.

കായേന കതം കമ്മം കായികം, കായേന കതം കമ്മം വാ. ഏവം വാചസികം, മാനസികം.

സരീരേ സന്നിധാനാ വേദനാ സാരീരികാ, സരീരേ സന്നിധാനാ വാ, ഏവം മാനസികാ.

ദ്വാരേ നിയുത്തോ ദോവാരികോ, ദ്വാരേ നിയുത്തോ വാ. ഏവം ഭണ്ഡാഗാരികോ, നാഗരികോ, നാവകമ്മികോ.

വീണാ അസ്സ സിപ്പം വേണികോ, വീണാ അസ്സ സിപ്പം വാ. ഏവം പാണവികോ, മോദിങ്ഗികോ, വംസികോ.

ഗന്ധോ അസ്സ ഭണ്ഡം ഗന്ധികോ, ഗന്ധോ അസ്സ ഭണ്ഡം വാ. ഏവം തേലികോ, ഗോളികോ.

ഉരബ്ഭം ഹന്ത്വാ ജീവതീതി ഓരബ്ഭികോ, ഉരബ്ഭം ഹന്ത്വാ ജീവതി വാ. മഗം ഹന്ത്വാ ജീവതീതി മാഗവികോ, മഗം ഹന്ത്വാ ജീവതി വാ. ഏവം സോകരികോ, സാകുണികോ.

ആദിഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞത്ഥാപി **ണിക** പച്ചയോ യോജേതബ്ബോ. ജാലേന ഹതോ ജാലികോ, ജാലേന ഹതോ വാ.

സുത്തേന ബദ്ധോ സുത്തികോ, സുത്തേന ബദ്ധോ വാ.

ചാപോ അസ്സ ആവുധോ ചാപികോ, ചാപോ അസ്സ ആവുധോ വാ. ഏവം തോമരികോ, മുഗ്ഗരികോ, മോസലികോ.

വാതോ അസ്സ ആബാധോ വാതികോ, വാതോ അസ്സ ആബാധോ വാ. ഏവം സേമ്ഹികോ, പിത്തികോ.

ബുദ്ധേ പസന്നോ ബുദ്ധികോ, ബുദ്ധേ പസന്നോ വാ. ഏവം ധമ്മികോ, സങ്ഘികോ.

ബുദ്ധസ്സ സന്തകം ബുദ്ധികം, ബുദ്ധസ്സ സന്തകം വാ. ഏവം ധമ്മികം, സങ്ഘികം.

വത്ഥേന കീതം ഭണ്ഡം വത്ഥികം, വത്ഥേന കീതം ഭണ്ഡം വാ. ഏവം കുമ്ഭികം, ഫാലികം, കിം കണികം, സോവണ്ണികം.

കുമ്ഭോ അസ്സ പരിമാണം കുമ്ഭികം, കുമ്ഭോ അസ്സ പരിമാണം വാ.

കുമ്ഭസ്സ രാസി കുമ്ഭികം, കുമ്ഭസ്സ രാസി വാ.

കുമ്ഭം അരഹതീതി കുമ്ഭികോ, കുമ്ഭം അരഹതി വാ.

അക്ഖേന ദിബ്ബതീതി അക്ഖികോ, അക്ഖേന ദിബ്ബതി വാ. ഏവം സാലാകികോ, തിന്ദുകികോ, അമ്ബഫലികോ. കപിട്ഠഫലികോ, നാളികേരികോ ഇച്ചേവമാദി.

൩൫൮, ൩൭൬. **ണ രാഗാ തസ്സേ ദമഞ്ഞത്ഥേസു ച.**

ണപച്ചയോ ഹോതി വാ രാഗമ്ഹാ "തേന രത്തം" ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ, "തസ്സേദം" അഞ്ഞത്ഥേസു ച.

കസാവേന രത്തം വത്ഥം കാസാവം, കസാവേന രത്തം വത്ഥം വാ. ഏവം കോസുമ്ഭം, ഹാലിദ്ദം, പാടങ്ഗം, രത്തങ്ഗ, മഞ്ജിട്ഠം, കുങ്കുമം.

സൂകരസ്സ ഇദം മംസം സോകരം, സൂകരസ്സ ഇദം മംസം വാ. ഏവം മാഹിസം.

ഉദുമ്ബരസ്സ അവിദൂരേ പവത്തം വിമാനം ഓദുമ്ബരം, ഉദുമ്ബരസ്സ അവിദൂരേ പവത്തം വിമാനം വാ.

വിദിസായ അവിദൂരേ നിവാസോ വേദിസോ, വിദിസായ അവിദൂരേ നിവാസോ വാ.

മഥുരായ ജാതോ മാഥുരോ, മഥുരായ ജാതോ വാ.

മഥുരായ ആഗതോ മാഥുരോ, മഥുരായ ആഗതോ വാ.

കത്തികായ നിയുത്തോ മാസോ കത്തികോ, കത്തികായ നിയുത്തോ മാസോ വാ. ഏവം മാഗസിരോ, ഫുസ്സോ, മാഘോ, ഫഗ്ഗുനോ, ചിത്തോ, വേസാഖോ,

ജേട്ഠോ, ആസള്ഹോ, സാവണോ, ഭദ്ദോ, അസ്സയുജോ.

ന വുദ്ധി നീലപീതാദോ, പച്ചയേ സണകാരകേ.

ഫകാരോ ഫുസ്സസദ്ദസ്സ, ''സിരോ''തി സിരസം വദേ.

സിക്ഖാനം സമൂഹോ സിക്ഖോ, ഭിക്ഖാനം സമൂഹോ ഭിക്ഖോ. ഏവം കാപോതോ, മായൂരോ, കോകിലോ.

ബുദ്ധേ, അസ്സ ദേവതാ ബുദ്ധോ. ഏവം ഭദ്ദോ, മാരോ, മാഹിന്ദോ, വേസ്സവണോ, യാമോ, സോമോ, നാരായണോ.

സംവച്ഛരമധീതേ സംവച്ഛരോ. ഏവം മോഹുത്തോ, നേമിത്തോ, അങ്ഗവിജ്ജോ, വേയ്യാകരണോ, ഛന്ദോ, ഭാസ്സോ, ചന്ദോ.

വസാദാനം വിസയോ ദേസോ വാസാദോ. ഏവം കുമ്ഭോ, സാകുന്തോ, ആതിസാരോ.

ഉദുമ്ബരാ അസ്മിം പദേസേ സന്തീതി ഓദുമ്ബരോ. സാഗരേഹി നിബ്ബത്തോ സാഗരോ. സാഗലമസ്സ നിവാസോ സാഗലോ. മഥുരാ അസ്സ നിവാസോ മാഥുരോ. മഥുരായ ഇസ്സരോ മാഥുരോ. ഇച്ചേവമാദയോ യോജേതബ്ബാ.

൩൬൧, ൩൭൮. **ജാതാദീനമിമിയാ ച.**

ജാതഇച്ചേവമാദീനമത്ഥേ **ഇമഇയ**പച്ചയാ ഹോന്തി.

പച്ഛാ ജാതോ പച്ഛിമോ. ഏവം അന്തിമോ, മജ്ഝിമോ, പുരിമോ, ഉപരിമോ, ഹേട്ഠിമോ, ഗോപ്ഫിമോ. ബോധിസത്തജാതിയാ ജാതോ ബോധിസത്തജാതിയോ, ഏവം അസ്സജാതിയോ, ഹത്ഥിജാതിയോ, മനുസ്സജാതിയോ.

ആദിഗ്ഗഹണേന നിയുത്തത്ഥാദിതോപി തദസ്സത്ഥാദിതോപി **ഇമ ഇയ ഇക** ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി. അന്തോ നിയുത്തോ അന്തിമോ. ഏവം അന്തിയോ, അന്തികോ.

പുത്തോ അസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതി പുത്തിമോ. ഏവം പുത്തിയേവ, പുത്തികോ, കപ്പിമോ, കപ്പിയോ, കപ്പികോ.

ചഗ്ഗഹണേന കിയപച്ചയോ ഹോതി നിയുത്തത്ഥേ. ജാതിയം നിയുത്തോ ജാതികിയോ, അന്ധേ നിയുത്തോ അന്ധകിയോ, ജാതിയാ അന്ധോ ജച്ചന്ധോ, ജച്ചന്ധേ നിയുത്തോ ജച്ചന്ധകിയോ.

൩൬൨, ൩൭൯. **സമൂഹത്ഥേ കണ ണാ.**

സമൂഹത്ഥേ **കണ ണ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

രാജപുത്താനം സമൂഹോ രാജപുത്തകോ. ഏവം രാജപുത്തോ, മാനുസ്സകോ, മാനുസ്സോ, മായൂരകോ, മായൂരോ, മാഹിംസകോ, മാഹിംസോ.

൩൭൫, ൩൮൪. **ഗാമ ജന ബന്ധു സഹായാദീഹിതാ.**

ഗാമ ജന ബന്ധു സഹായഇച്ചേവമാദീഹി **താ**പച്ചയോ ഹോതി സമൂഹത്ഥേ.

ഗാമാനം സമൂഹോ ഗാമതാ. ഏവം ജനതാ, ബന്ധുതാ, സഹായതാ, നഗരതാ.

൩൭൬, ൩൮൫. **തദസ്സ ഠാനമിയോ ച.**

“തദസ്സ ഠാന” മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ **ഇയ**പച്ചയോ ഹോതി.

മദനസ്സ ഠാനം മദനിയം, ബന്ധനസ്സ ഠാനം ബന്ധനിയം, മുച്ഛനസ്സ ഠാനം മുച്ഛനിയം, ഏവം രജനിയം, കമനിയം, ഗമനിയം, ദുസ്സനിയം, ദസ്സനിയം.

൩൭൭, ൩൮൬. **ഉപമത്ഥായിതത്തം.**

ഉപമത്ഥേ **ആയിതത്ത**പച്ചയോ ഹോതി.

ധൂമോ വിയ ദിസ്സതി അദും വനം തദിദം ധൂമായിതത്തം, തിമിരം വിയ ദിസ്സതി അദും വനം തദിദം തിമിരായിതത്തം.

൩൭൮, ൩൮൭. **തന്നിസ്സിതത്ഥേ ലോ.**

“തന്നിസ്സിതത്ഥേ, തദസ്സ ഠാന”മിച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ ച **ല**പച്ചയോ ഹോതി.

ദുട്ഠു നിസ്സിതം ദുട്ഠുല്ലം, വേദം നിസ്സിതം വേദല്ലം, ദുട്ഠു ഠാനം ദുട്ഠുല്ലം, വേദസ്സ ഠാനം വേദല്ലം.

൩൭൯, ൩൮൮. **ആലു തബ്ബഹുലേ.**

ആലുപച്ചയോ ഹോതി തബ്ബഹുലത്ഥേ.

അഭിജ്ഝാ അസ്സ പകതി അഭിജ്ഝാലു, അഭിജ്ഝാ അസ്സ ബഹുലാ വാ അഭിജ്ഝാലു. ഏവം സീതാലു, ധജാലു, ദയാലു.

൩൮൦, ൩൮൯. **ണ്യ ത്ത താ ഭാവേ തു.**

ണ്യത്തതാഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി ഭാവത്ഥേ.

അലസസ്സ ഭാവോ ആലസ്യം, അരോഗസ്സ ഭാവോ ആരോഗ്യം. പംസുകൂലികസ്സ ഭാവോ പംസുകൂലികത്തം, അനോദരികസ്സ ഭാവോ അനോദരികത്തം. സങ്ഗണികാരാമസ്സ ഭാവോ സങ്ഗണികാരാമതാ, നിദ്ദാരാമസ്സ ഭാവോ നിദ്ദാരാമതാ.

തുഗ്ഗഹണേന ത്തനപച്ചയോ ഹോതി. പുഥുജ്ജനത്തനം, വേദനത്തനം.

ന്ന്റഫ, ന്വ്വ. **ണ വിസമാദീഹി.**

ണപച്ചയോ ഹോതി **വിസമാദീഹി** "തസ്സ ഭാവോ"ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

വിസമസ്സ ഭാവോ വേസമം, സുചിസ്സ ഭാവോ സോചം.

ന്ന്റഖ, ന്വ്ൻ. **രമണീയാദിതോ കണ.**

രമണീയഇച്ചേവമാദിതോ **കണ** പച്ചയോ ഹോതി "തസ്സ ഭാവോ"ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

രമണീയസ്സ ഭാവോ രാമണീയകം, മനുഞ്ഞസ്സ ഭാവോ മാനുഞ്ഞകം.

ന്ന്റന, ന്ൻം. **വിസേസേ തരതമിസികിയിട്ഠാ.**

വിസേസത്ഥേ **തര തമ ഇസിക ഇയ ഇട്ഠ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

സബ്ബേ ഇമേ പാപാ, അയമിമേസം വിസേസേന പാപോതി പാപതരോ. ഏവം പാപതമോ, പാപിസികോ, പാപിയോ, പാപിട്ഠോ.

ന്ന്റർ, ന്ൻവ്വ. **തദസ്സത്ഥീതി വീ ച.**

"തദസ്സത്ഥി"ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ **വീ**പച്ചയോ ഹോതി.

മേധാ യസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതിമേധാവീ. ഏവം മായാവീ.

ചഗ്ഗഹണേന സോപച്ചയോ ഹോതി. സുമേധാ യസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതി സുമേധസോ.

ന്ന്റ൭, ന്ൻൻ. **തപാദിതോ സീ.**

തപാദിതോ സീപച്ചയോ ഹോതി "തദസ്സത്ഥി"ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

തപോ യസ്സ അത്ഥി തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതി തപസ്സീ. ഏവം യസസ്സീ, തേജസ്സീ.

ഉന്ന്റന്ന്റ, ർംം. **ദണ്ഡാദിതോ ഇകഈ.**

ദണ്ഡാദിതോ ഇക ഈഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി "തദസ്സത്ഥി"ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

ദണ്ഡോ യസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതി ദണ്ഡികോ, ദണ്ഡീ. ഏവം മാലികോ, മാലീ.

ന്ന്റ൭, ർംഫ. **മധ്വാദിതോ രോ.**

മധുഇച്ചേവമാദിതോ **ര**പച്ചയോ ഹോതി "തദസ്സത്ഥി"ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

മധു യസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതി മധുരോ. ഏവം കുഞ്ജരോ, മുഗ്ഗരോ, മുഖരോ, സുസിരോ, (സീസരോ, സുകരോ, സുങ്കരോ), സുഭരോ, സുചിരോ, രുചിരോ.

൩൬൨, ൪൦൨. **ഗുണാദിതോ വന്തു**.

ഗുണഇച്ചേവമാദിതോ **വന്തു**പച്ചയോ ഹോതി "തദസ്സത്ഥി"ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

ഗുണോ യസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതി ഗുണവാ. ഏവം യസവാ, ധനവാ, പഞ്ഞവാ, ബലവാ, ഭഗവാ.

൩൬൩, ൪൦൩. **സത്യാദീഹി മന്തു**.

സതിഇച്ചേവമാദീഹി **മന്തു**പച്ചയോഹോതി "തദസ്സത്ഥി" ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

സതി യസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതി സതിമാ, ഏവം ജുതിമാ, രുചിമാ, ഥുതിമാ, ധിതിമാ, മതിമാ, ഭാണുമാ.

൩൭൦, ൪൦൫. **സദ്ധാദിതോണ**.

സദ്ധാഇച്ചേവമാദിതോ **ണ** പച്ചയോ ഹോതി "തദസ്സത്ഥി"ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ.

സദ്ധാ യസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീഭി സദ്ധോ, ഏവം പഞ്ഞോ, അമച്ഛരോ.

൩൭൧, ൪൦൪. **ആയുസ്സുകാരാസ മന്തുമ്ഹി**.

ആയുസ്സ അന്തോ ഉകാരോ **അസാ**ദേസോ ഹോതി**മന്തുമ്ഹി** പച്ചയേ പരേ.

ആയു അസ്സ അത്ഥി, തസ്മിം വാ വിജ്ജതീതി ആയസ്മാ.

൩൭൨, ൩൬൭. **തപ്പകതിവചനേ മയോ**.

തപ്പകതിവചനത്ഥേ **മയ**പച്ചയോ ഹോതി.

സുവണ്ണേന പകതം കമ്മം സോവണ്ണമയം. ഏവം രൂപിയമയം ജതുമയം, രജതമയം, ഇട്ഠകമയം, അയോമയം, മത്തികാ മയം, ദാരുമയം, ഗോമയം.

൩൭൩, ൪൩൯. **സങ്ഖ്യാപൂരണേ മോ**.

സങ്ഖ്യാപൂരണത്ഥേ **മ**പച്ചയോ ഹോതി.

പഞ്ചന്നം പൂരണോ പഞ്ചമോ, ഏവം സത്തമോ, അട്ഠമോ, നവമോ, ദസമോ.

൩൭൪, ൪൦൮. **സ ഛസ്സവാ.**

ഛസ്സ സകാരാദേസോ ഹോതി വാ സങ്ഖ്യാപൂരണത്ഥേ.

ഛന്നം പൂരണോ സട്ഠോ, ഛട്ഠോ വാ.

൩൭൫, ൪൧൯. **ഏകാദിതോ ദസസ്സീ.**

ഏകാദിതോ **ദസസ്സ** അന്തേ **ഈ**പച്ചയോ ഹോതി വാ സങ്ഖ്യാപൂരണത്ഥേ.

ഏകോ ച ദസ ച ഏകാദസ, ഏകാദസന്നം പൂരണീ ഏകാദസീ. പഞ്ചച ദസ ച പഞ്ചദസ, പഞ്ചദസന്നം പൂരണീ പഞ്ചദസീ. ചത്താരോ ച ദസ ച ചതുദ്ദസ, ചതുദ്ദസന്നം പൂരണീ ചാതുദ്ദസീ.

പൂരണേതി കിമത്ഥം? ഏകാദസ, പഞ്ചദസ.

൩൭൬, ൨൬൭. **ദസേ സോ നിച്ചഞ്ച.**

ദസസദ്ദേ പരേ നിച്ചം **ഛസ്സ സോ** ഹോതി.

സോളസ.

൩൭൭, ൦. **അന്തേ നിഗ്ഗഹിതഞ്ച.**

താസം സങ്ഖ്യാനം അന്തേ നിഗ്ഗഹിതാഗമോ ഹോതി.

പഞ്ചദസി, ചാതുദ്ദസി.

൩൭൮, ൪൧൪. **തി ച.**

താസം സങ്ഖ്യാനം അന്തേ **തി**കാരാഗമോ ഹോതി. വീസതി, തിംസതി.

൩൭൯, ൨൬൮. **ല ദരാനം.**

ദകാര **ര**കാരാനം സങ്ഖ്യാനം **ല**കാരാദേസോ ഹോതി. സോളസ, ചത്താലീസം.

൩൮൦, ൨൬൫. **വീസതി ദസേസു ബാ ദ്വിസ്സ തു.**

വീസതി ദസഇച്ചേതേസു **ദ്വിസ്സ ബാ** ഹോതി.

ബാവീസതിന്ദ്രിയാനി, ബാരസ മനുസ്സാ.

തുഗ്ഗഹണേന ദ്വിസ്സ ദു ദി ദോ ആദേസാ ച ഹോന്തി. ദുരത്തം, ദിരത്തം, ദിഗുണം, ദോഹളിനീ.

൩൮൧, ൨൬൪. **ഏകാദിതോ ദസ്സ ര സങ്ഖ്യാനേ.**

ഏകാദിതോ **ദസസ്സ** ദകാരസ്സ **ര**കാരോ ഹോതി വാ സങ്ഖ്യാനേ.

ഏ്വകാരസ, ഏ്വകാദസ, ബാരസ, ദ്വാദസ.

സങ്ഖ്യാനേതി കിമത്ഥം? ദ്വാദസായതനാനി.

ന്വ്വവ, റ൫ൻ. **അട്ഠാദിതോ ച**.

അട്ഠഇച്ചേവമാദിതോ ച **ദസ**സദ്ദസ്സ ദകാരസ്സ **ര**കാരാദേസോ ഹോതി വാ സങ്ഖ്യാനേ.

അട്ഠാരസ, അട്ഠദസ.

അട്ഠാദിതോതി കിമത്ഥം? പഞ്ചദസ, സോളസ.

സങ്ഖ്യാനേതി കിമത്ഥം? അട്ഠദസികോ.

ന്വ്വന, റ൫ന. **ദ്വേകട്ഠാനമാകാരോ വാ**.

ദ്വി ഏ്വക അട്ഠഇച്ചേതേസമന്തോ **ആ**കാരോ ഹോതി വാ സങ്ഖ്യാനേ.

ദ്വാദസ, ഏ്വകാദസ, അട്ഠാരസ.

സങ്ഖ്യാനേതി കിമത്ഥം? ദ്വിദന്തോ, ഏ്വകദന്തോ, ഏ്വകച്ഛന്നോ, അട്ഠത്ഥമ്ഭോ.

ന്വ്വർ, ൪൦൭. **ചതുച്ഛേഹീ ഥ ഠാ**.

ചതു ഛഇച്ചേതേഹി **ഥ ഠ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി സങ്ഖ്യാപൂരണത്ഥേ.

ചതുത്ഥോ, ഛട്ഠോ.

ന്വ്വഭ, ൪൦ൻ. **ദ്വിതീഹി തിയോ**.

ദ്വി തിഇച്ചേതേഹി **തിയ**പച്ചയോ ഹോതി സങ്ഖ്യാപൂരണത്ഥേ.

ദുതിയോ, തതിയോ.

ന്വ്വന്ന, ൪൧൦. **തിയേ ദുതാപി ച**.

ദ്വി തിഇച്ചേതേസം **ദു ത**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി **തിയ**പച്ചയേ പരേ.

ദുതിയോ, തതിയോ.

അപിഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞേസുപി **ദ്വി**ഇച്ചേതസ്സ **ദു**ആദേസോ ഹോതി. ദുരത്തം.

ചഗ്ഗഹണേന ദ്വിഇച്ചേതസ്സ **ദി**കാരോ ഹോതി. ദിരത്തം, ദിഗുണം സങ്ഘാടിം പാരുപേത്വാ.

ന്വ്വ൭, ൪൧൧. **തേസമഡ്ഢൂപപദേന അഡ്ഢുഡ്ഢ ദിവഡ്ഢ ദിയഡ്ഢഡ്ഢതിയാ**.

തേസം **ചതുത്ഥ ദുതിയ തതിയാനം** അഡ്ഢൂപപദാനം **അഡ്ഢഡ്ഢുദിവഡ്ഢ ദിയഡ്ഢ അഡ്ഢതിയാ**ദേസാ ഹോന്തി, **അഡ്ഢൂ**പപദേന സഹനിപ്പജ്ജന്തേ.

അഡ്ഢേന ചതുത്ഥോ അഡ്ഢുഡ്ഢോ, അഡ്ഢേന ദുതിയോ ദിവഡ്ഢോ, അഡ്ഢേന ദുതിയോ ദിയഡ്ഢോ, അഡ്ഢേന തതിയോ അഡ്ഢതിയോ.

൩൮൮, ൬൭൪. **സരൂപാനമേകസേസ്വസകിം**.

സരൂപാനം പദബ്യഞ്ജനാനം ഏകസേസോ ഹോതി അസകിം. പുരിസോ ച പുരിസോ ച പുരിസാ.

സരൂപാനമിതി കിമത്ഥം? ഹത്ഥീ ച അസ്സോ ച രഥോ ച പത്തികോ ച ഹത്ഥിഅസ്സരഥപത്തികാ,

അസകിന്തി കിമത്ഥം? പുരിസോ.

൩൮൯, ൪൧൩. **ഗണനേ ദസസ്സ ദ്വിതിചതുപഞ്ചഛസത്തഅട്ഠനവകാനം വീ തി ചത്താര പഞ്ഞാ ഛ സത്താസനവാ യോസു, യോനഞ്ചീസമാസം ഠി രി തീ തുതി**.

ഗണനേ **ദസ**സ്സ ദ്വിക തിക ചതുക്ക പഞ്ചക ഛക്ക സത്തകഅട്ഠക നവകാനം സരൂപാനം കതേകസേസാനം യഥാസങ്ഖ്യം **വീ തി ചത്താര പഞ്ഞാ ഛ സത്ത അസ നവ**ഇച്ചാദേസാ ഹോന്തി അസകിം **യോ**സു, **യോനഞ്ച ഈസം ആസം ഠി രി തി ഈതി ഉതി**ഇച്ചാദേസാ ഹോന്തി. പച്ഛാ പുന നിപ്പജ്ജന്തേ.

വീസം , തിംസം, ചത്താലീസം, പഞ്ഞാസം, സട്ഠി, സത്തരി, സത്തതി, അസീതി, നവുതി.

അസകിന്തി കിമത്ഥം? ദസ.

ഗണനേതി കിമത്ഥം? ദസദസകാ പുരിസാ.

൩൯൦, ൨൭൬. **ചതൂപപദസ്സ ലോപോ തുത്തരപദാദിചസ്സ ചുചോപി നവാ**.

ചതൂപപദസ്സ ഗണനേ പരിയാപന്നസ്സ **തു**കാരസ്സ ലോപോ ഹോതി, ഉത്തരപദാദിചകാരസ്സ **ചുചോ**പി ആദേസോ ഹോന്തി നവാ.

ചുദ്ദസ, ചോദ്ദസ, ചതുദ്ദസ.

അപിഗ്ഗഹണേന അനുപപദസ്സാപി പദാദി**ച**കാരസ്സ. ലോപോഹോതി നവാ, **ച**സ്സ **ചുചോ**പി ഹോന്തി. താലീസം, ചത്താലീസം, ചുത്താലീസം, ചോത്താലീസം.

൩൯൧, ൪൨൩. **യദനുപപന്നാ നിപാതനാ സിജ്ഝന്തി**.

യേ സദ്ദാ അനിദ്ദിട്ഠലക്ഖണാ, അക്ഖരപദബ്യഞ്ജനതോ, ഇത്ഥിപുമനപുംസകലിങ്ഗതോ , നാമുപസഗ്ഗനിപാതതോ, അബ്യയീഭാവസമാസതദ്ധിതാഖ്യാതതോ, ഗണനസങ്ഖ്യാകാലകാരകപ്പയോഗസഞ്ഞാതോ,

സന്ധിപകതിവുദ്ധിലോപാഗമവികാരവിപരിതതോ, വിഭത്തിവിഭജനതോ ച, തേ നിപാതനാ സിജ്ഝന്തി.

൩൯൨, ൪൧൫. ദ്വാദിതോ കോ’നേകത്ഥേ ച.

ദ്വിഇച്ചേവമാദിതോ **കപച്ചയോ** ഹോതി അനേകത്ഥേ ച, നിപാതനാ സിജ്ഝന്തി.

സതസ്സ ദ്വികം ദ്വിസതം, സതസ്സ തികം തിസതം, സതസ്സ ചതുക്കം ചതുസതം, സതസ്സ പഞ്ചകം പഞ്ചസതം, സതസ്സ ഛക്കം ഛസതം, സതസ്സ സത്തകം സത്തസതം, സതസ്സ അട്ഠകം അട്ഠസതം, സതസ്സ നവകം നവസതം, സതസ്സ ദസകം ദസസതം, സഹസ്സം ഹോതി.

൩൯൩, ൪൧൬. ദസദസകം സതം ദസകാനം സതം സഹസ്സഞ്ച യോമ്ഹി.

ഗണനേ പരിയാപന്നസ്സ **ദസദസകസ്സ സതം** ഹോതി, **സതദസകസ്സ സഹസ്സം** ഹോതി **യോമ്ഹി** പരേ.

സതം, സഹസ്സം.

ദ്വികാദീനം തദുത്തരപദാനഞ്ച നിപ്പജ്ജന്തേ യഥാസങ്ഖ്യം. സതസ്സ ദ്വികം (തദിദം ഹോതി) ദ്വിസതം, ഏവം തിസതം, ചതുസതം , പഞ്ചസതം, ഛസതം, സത്തസതം, അട്ഠസതം, നവസതം, ദസസതം, സഹസ്സം ഹോതി.

൩൯൪, ൪൧൭. യാവ തദുത്തരി ദസഗുണിതഞ്ച.

യാവ താസം സങ്ഖ്യാനം ഉത്തരി ദസഗുണിതഞ്ച കാതബ്ബം.

തം യഥാ? ദസസ്സ ഗണനസ്സ ദസഗുണിതം കത്വാ സതം ഹോതി, സതസ്സ ദസഗുണിതം കത്വാ സഹസ്സം ഹോതി, സഹസ്സസ്സ ദസഗുണിതം കത്വാ ദസസഹസ്സം ഹോതി, ദസസഹസ്സസ്സ ദസഗുണിതം കത്വാസതസഹസ്സം ഹോതി, സതസഹസ്സസ്സ ദസഗുണിതം കത്വാദസസതസഹസ്സം ഹോതി, ദസസതസഹസ്സസ്സദസഗുണിതം കത്വാ കോടി ഹോതി, കോടിസതസഹസ്സസ്സ സതഗുണിതം കത്വാ പകോടി ഹോതി. ഏവം സേസാപി യോജേതബ്ബാ.

ചഗ്ഗഹണം വിസേസനത്ഥം.

൩൯൫, ൪൧൮. സകനാമേഹി.

യാസം പന സങ്ഖ്യാനം അനിദ്ദിട്ഠനാമധേയ്യാനം സകേഹി സകേഹി നാമേഹി നിപ്പജ്ജന്തേ.

സതസഹസ്സാനം സതം കോടി, കോടിസതസഹസ്സാനം സതം പകോടി, പകോടിസതസഹസ്സാനം സതം കോടിപകോടി , കോടിപകോടിസതസഹസ്സാനം സതം നഹുതം, നഹുതസതസഹസ്സാനം സതം നിന്നഹുതം, നിന്നഹുതസതസഹസ്സാനം സതം അക്ഖോഭിണീ. തഥാ ബിന്ദു, അബ്ബുദം,

നിരബ്ബുദം, അഹഹം, അബബം, അടടം, സോഗന്ധികം, ഉപ്പലം, കുമുദം, പദുമം, പുണ്ഡരികം, കഥാനം, മഹാകഥാനം, അസങ്ഖ്യേയ്യം.

൩൯൩, ൩൬൩. **തേസം ണോ ലോപം.**

തേസം പച്ചയാനം **ണോ** ലോപമാപജ്ജതേ.

ഗോതമസ്സ അപച്ചം ഗോതമോ. ഏവം വാസിട്ഠോ. വേനതേയ്യോ, ആലസ്യം, ആരോഗ്യം.

൩൯൪, ൪൨൦. **വിഭാഗേ ധാ ച.**

വിഭാഗത്ഥേ ച **ധാ**പച്ചയോ ഹോതി.

ഏകേന വിഭാഗേന ഏകധാ. ഏവം ദ്വിധാ, തിധാ, ചതുധാ, പഞ്ചധാ, ഛധാ.

ചേതി കിമത്ഥം? **സോ**പച്ചയോ ഹോതി. സുത്തസോ, ബ്യഞ്ജനസോ, പദസോ.

൩൯൫, ൪൨൧. **സബ്ബനാമേഹി പകാരവചനേ തു ഥാ.**

സബ്ബനാമേഹി പകാരവചനത്ഥേ **ഥാ**പച്ചയോ ഹോതി.

സോ പകാരോ തഥാ, തം പകാരം തഥാ, തേന പകാരേന തഥാ, തസ്സ പകാരസ്സ തഥാ, തസ്മാ പകാരാ തഥാ, തസ്സ പകാരസ്സ തഥാ, തസ്മിം പകാരേ തഥാ. ഏവം യഥാ, സബ്ബഥാ, അഞ്ഞഥാ, ഇതരഥാ.

തുഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? **തത്ഥാ**പച്ചയോ ഹോതി. സോ പകാരോ തഥത്ഥാ. ഏവം യഥത്ഥാ. സബ്ബഥത്ഥാ, അഞ്ഞഥത്ഥാ, ഇതരഥത്ഥാ.

൩൯൬, ൪൨൨. **കിമിമേഹി ഥം.**

കിം ഇമഇച്ചേതേഹി ഥംപച്ചയോ ഹോതി പകാരവചനത്ഥേ.

കോ പകാരോ കഥം, കം പകാരം കഥം, കേന പകാരേന കഥം, കസ്സ പകാരസ്സ കഥം, കസ്മാ പകാരാ കഥം. കസ്സ പകാരസ്സ കഥം, കസ്മിം പകാരേ കഥം, അയം പകാരോ ഇത്ഥം, ഇമം പകാരം ഇത്ഥം, ഇമിനാ പകാരേന ഇത്ഥം, ഇമസ്സ പകാരസ്സ ഇത്ഥം, ഇമസ്മാ പകാരാ ഇത്ഥം, ഇമസ്സ പകാരസ്സ ഇത്ഥം, **ഇ**മസ്മിം പകാരേ ഇത്ഥം.

൪൦൦, ൩൬൪. **വുദ്ധാദിസരസ്സ വാ'സംയോഗന്തസ്സ സണേ ച.**

ആദിസരസ്സ വാ അസംയോഗന്തസ്സ ആദിബ്യഞ്ജനസ്സ വാ സരസ്സ വുദ്ധി ഹോതി സണകാരകേ പച്ചയേ പരേ.

ആഭിധമ്മികോ, വേനതേയ്യോ, വാസിട്ഠോ, ആലസ്യം, ആരോഗ്യം.

അസംയോഗന്തസ്സേതി കിമത്ഥം? ഭഗ്ഗവോ, മന്തേയ്യോ, കുന്തേയ്യോ.

൪൦൫, ൩൭൫. **മായൂനമാഗമോ ഠാനേ**.

ഇഉഇച്ചേതേസം ആദിഭൂതാനം മാ വുദ്ധി ഹോതി. തേസു ച **ഏ ഓ** വുദ്ധാഗമോ ഹോതി ഠാനേ.

ബ്യാകരണമധീതേ വേയ്യാകരണികോ, ന്യായമധീതേ നേയ്യായികോ, ബ്യാവച്ഛസ്സ അപച്ചം വേയ്യാവച്ഛോ, ദ്വാരേ നിയുത്തോ ദോവാരികോ.

൪൦൬, ൩൭൭. **ആത്തഞ്ച** .

ഇഉഇച്ചേതേസം **ആത്തഞ്ച** ഹോതി, **രി**കാരാഗമോ ച ഠാനേ.

ഇസിസ്സ ഭാവോ ആരിസ്യം, ഇണസ്സ ഭാവോ ആണ്യം, ഉസഭസ്സ ഭാവോ ആസഭം, ഉജുനോ ഭാവോ അജ്ജവം, ഇച്ചേവമാദീ യോജേതബ്ബാ.

യൂനമിതി കിമത്ഥം? അപായേസു ജാതോ ആപായി കോ.

ഠാനേതി കിമത്ഥം? വേമതികോ, ഓപനയികോ, ഓപമായികോ, ഓപായികോ.

൪൦൭, ൩൮൪. **ക്വചാദിമജ്ഝുത്തരാനം ദീഘരസ്സാ പച്ചയേസു ച**.

ക്വചി ആദിമജ്ഝഉത്തരഇച്ചേതേസം ദീഘരസ്സാ ഹോന്തി പച്ചയേസു ച അപച്ചയേസു ച.

ആദിദീഘോ താവ - പാകാരോ, നീവാരോ, പാസാദോ, പാകടോ, പാതിമോക്ഖോ, പാടികങ്ഖോ ഇച്ചേവമാദി.

മജ്ഝേദീഘോ താവ - അങ്ഗമാഗധികോ, ഓരബ്ഭമാഗവികോ ഇച്ചേവമാദി.

ഉത്തരദീഘോ താവ - ഖന്തീ പരമം തപോ തിതിക്ഖാ, അഞ്ജനാ ഗിരി, കോടരാ വനം, അങ്ഗുലീ ഇച്ചേവമാദി.

ആദിരസ്സോ താവ - പഗേവ ഇച്ചേവമാദി.

മജ്ഝേരസ്സോ താവ - സുമേധസോ സുവണ്ണധരേഹി ഇച്ചേവമാദി.

ഉത്തരരസ്സോ താവ - ഭോവാദി നാമ സോ ഹോതി, യഥാഭാവി ഗുണേന സോ ഇച്ചേവമാദി. അഞ്ഞേപി യഥാജിനവചനാനുപരോധേന യോജേതബ്ബാ.

ചഗ്ഗഹണേന അപച്ചയേസു ചാതി അത്ഥം സമുച്ചേതി,

൪൦൮, ൩൭൦. **തേസു വുദ്ധിലോപാഗമവികാരവിപരീതാദേസാ ച**.

തേസു ആദിമജ്ഝുത്തരേസു യഥാജിനവചനാനുപരോധേന ക്വചി വുദ്ധി ഹോതി, ക്വചി ലോപോ ഹോതി, ക്വചി ആഗമോ ഹോതി, ക്വചി വികാരോ

ഹോതി, ക്വചി വിപരീതോ ഹോതി, ക്വചി ആദേസോ ഹോതി.

ആദിവുദ്ധി താവ - ആഭിധമ്മികോ, വേനതേയ്യോ ഇച്ചേവമാദി.

മജ്ഝേവുദ്ധി താവ - സുഖസേയ്യം, സുഖകാരി ദാനം, സുഖകാരി സീലം ഇച്ചേവമാദി.

ഉത്തരവുദ്ധി താവ - കാലിങ്ഗോ, മാഗധികോ, പച്ചക്ഖധമ്മാ ഇച്ചേവമാദി.

ആദിലോപോ താവ - താലീസം ഇച്ചേവമാദി.

മജ്ഝേലോപോ താവ - കത്തുകാമോ, കുമ്ഭകാരപുത്തോ, വേദല്ലം ഇച്ചേവമാദി.

ഉത്തരലോപോ താവ - ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖുനീ ഇച്ചേവമാദി.

ആദിആഗമോ താവ - വുത്തോ ഭഗവതാ ഇച്ചേവമാദി.

മജ്ഝേആഗമോ താവ - സസീലവാ, സപഞ്ഞവാഇച്ചേവമാദി.

ഉത്തരആഗമോ താവ - വേദല്ലം ഇച്ചേവമാദി.

ആദിവികാരോ താവ - ആരിസ്യം, ആണ്യം, ആസഭം, അജ്ജവം ഇച്ചേവമാദി.

മജ്ഝേവികാരോ താവ - വരാരിസ്യം, പരാരിസ്യം ഇച്ചേവമാദി.

ഉത്തരവികാരോ താവ - യാനി, താനി, സുഖാനി ഇച്ചേവമാദി.

ആദിവിപരീതോ താവ - ഉഗ്ഗതേ സൂരിയേ ഉഗ്ഗച്ഛതി ഇച്ചേവമാദി.

മജ്ഝേവിപരീതോ താവ - സമുഗ്ഗച്ഛതി, സമുഗ്ഗതേ സൂരിയേ ഇച്ചേവമാദി.

ഉത്തരവിപരീതോ താവ - ദിഗു, ദിഗുണം ഇച്ചേവമാദി.

ആദിആദേസോ താവ - യൂനം ഇച്ചേവമാദി.

മജ്ഝേആദേസോ താവ - ന്യായോഗാ ഇച്ചേവമാദി.

ഉത്തരആദേസോ താവ - സബ്ബസേയ്യോ, സബ്ബസേട്ഠോ, ചിത്തം ഇച്ചേവമാദി. ഏവം യഥാജിനവചനാനുപരോധേന സബ്ബത്ഥ യോജേതബ്ബാ.

൪൦൭, ൩൯൭. **അയുവണ്ണാനഞ്ചായോ വുദ്ധി**.

അ ഇതി അകാരോ, **ഇ ഈഇതി** ഇവണ്ണോ, **ഉ ഊഇതി** ഉവണ്ണോ, തേസം അകാരഇവണ്ണുവണ്ണാനം **ആ ഏ ഓവുദ്ധിയോ** ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം, **ആ ഈ ഊവുദ്ധി** ച.

ആഭിധമ്മികോ, വേനതേയ്യോ, ഓളുമ്പികോ.

പുന **വുദ്ധി**ഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? ഉത്തരപദവുദ്ധിഭാവത്ഥം, അങ്ഗമഗധേഹി ആഗതാതി അങ്ഗമാഗധികാ. നിഗമജനപദേസു ജാതാതി നേഗമജാനപദാ. പുരിമജനപദേസു ജാതാതി പോരിമജാനപദാ. സത്താഹേ നിയുത്തോതി സത്താഹികാ, ചതുവിജ്ജേ നിയുത്തോതി ചാതുവിജ്ജികാ. ഇച്ചേവമാദീ യോജേതബ്ബാ.

വുദ്ധിഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? വുദ്ധാദിസരസ്സ വാ'സംയോഗന്തസ്സ സണേ ച.

ഇതി നാമകപ്പേ തദ്ധിതകപ്പോ അട്ഠമോ കണ്ഡോ.

തദ്ധിതകപ്പോ നിട്ഠിതോ.

ന്റ. ആഖ്യാതകപ്പ

പഠമകണ്ഡ

(ക)

ആഖ്യാതസാഗരമഥജ്ജതനീതരങ്ഗം ,
ധാതുജ്ജലം വികരണാഗമകാലമീനം;
ലോപാനുബന്ധരിയമത്ഥവിഭാഗതീരം,
ധീരാ തരന്തി കവിനോ പുഥുബുദ്ധിനാവാ.

(ഖ)

വിചിത്തസങ്ഖാരപരിക്ഖിതം ഇമം,
ആഖ്യാതസദ്ദം വിപുലം അസേസതോ;
പണമ്യ സമ്ബുദ്ധമനന്തഗോചരം,
സുഗോചരം യം വദതോ സുണാഥ മേ.

(ഗ)

അധികാരേ മങ്ഗലേ ചേവ, നിപ്ഫന്നേ ചാവധാരണേ;
അനന്തരേ ച പാദാനേ, **അഥ**സദ്ദോ പവത്തതി.

ർ൲ന്റ, ർ൨ൻ. **അഥ പുബ്ബാനി വിഭത്തീനം ഛ പരസ്സപദാനി**.

അഥ സബ്ബാസം വിഭത്തീനം യാനി യാനി പുബ്ബകാനി **ഛ** പദാനി, താനി താനി **പരസ്സപദ**സഞ്ഞാനി ഹോന്തി.

തം യഥാ? **തി അന്തി, സി ഥ, മി മ**.

പരസ്സപദമിച്ചനേന ക്വത്ഥോ? കത്തരി പരസ്സപദം.

ർം൭, ർ൩ൻ. **പരാണ്യത്തനോപദാനി** .

സബ്ബാസം വിഭത്തീനം യാനി യാനി പരാനി **ഛ** പദാനി. താനി താനി **അത്തനോപദ**സഞ്ഞാനി ഹോന്തി.

തം യഥാ? **തേ അന്തേ, സേ വ്ഹേ, ഏ മ്ഹേ**.

അത്തനോപദമിച്ചനേന ക്വത്ഥോ? അത്തനോപദാനി ഭാവേ ച കമ്മനി.

ർംവ്വ, ർ൩൲. **ദ്വേ ദ്വേ പഠമ മജ്ഝിമുത്തമപുരിസാ**.

താസം സബ്ബാസം വിഭത്തീനം പരസ്സപദാനം, അത്തനോപദാനഞ്ച **ദ്വേ ദ്വേ** പദാനി **പഠമമജ്ഝിമുത്തമപുരിസ**സഞ്ഞാനി ഹോന്തി.

തം യഥാ? **തി അന്തി** ഇതി പഠമപുരിസാ, **സി ഥ** ഇതി മജ്ഝിമപുരിസാ, **മി മ** ഇതി ഉത്തമപുരിസാ. അത്തനോപദാനമ്പി **തേ അന്തേ** ഇതി പഠമപുരിസാ, **സേ വ്ഹേ** ഇതി മജ്ഝിമപുരിസാ, **ഏ മ്ഹേ** ഇതി ഉത്തമപുരിസാ. ഏവം സബ്ബത്ഥ.

പഠമമജ്ഝിമുത്തമപുരിസമിച്ചനേന കത്ഥോ? നാമമ്ഹി പയുജ്ജമാനേപി തുല്യാധികരണേ പഠമോ, തുമ്ഹേ മജ്ഝിമോ, അമ്ഹേ ഉത്തമോ.

൪൦൯, ൪൪൧. **സബ്ബേസമേകാഭിധാനേ പരോ പുരിസോ**.

സബ്ബേസം തിണ്ണം പഠമമജ്ഝിമുത്തമ പുരിസാനം ഏകാഭിധാനേ **പരോ പുരിസോ** ഗഹേതബ്ബോ.

സോ ച പഠതി, ത്വഞ്ച പഠസി, **തുമ്ഹേ പഠഥ**. സോ ച പചതി, ത്വഞ്ച പചസി. **തുമ്ഹേ പചഥ**. ഏവം സേസാസു വിഭത്തീസു **പരോ പുരിസോ** യോജേതബ്ബോ.

൪൧൦, ൪൩൨. **നാമമ്ഹി പയുജ്ജമാനേപി തുല്യാധികരണേ പഠമോ**.

നാമമ്ഹി പയുജ്ജമാനേപി അപ്പയുജ്ജമാനേപി തുല്യാധികരണേ **പഠമപുരിസോ** ഹോതി.

സോ ഗച്ഛതി, തേ ഗച്ഛന്തി.

അപ്പയുജ്ജമാനേപി - ഗച്ഛതി, ഗച്ഛന്തി.

തുല്യാധികരണേതി കിമത്ഥം? തേന ഹഞ്ഞസേ ത്വം ദേവദത്തേന.

൪൧൧, ൪൩൩. **തുമ്ഹേ മജ്ഝിമോ**.

തുമ്ഹേ പയുജ്ജമാനേപി അപ്പയുജ്ജമാനേപി തുല്യാധികരണേ **മജ്ഝിമപുരിസോ** ഹോതി.

ത്വം യാസി, തുമ്ഹേ യാഥ.

അപ്പയുജ്ജമാനേപി - യാസി, യാഥ.

തുല്യാധികരണേതി കിമത്ഥം? തയാ പച്ചതേ ഓദനോ.

൪൧൨, ൪൩൭. **അമ്ഹേ ഉത്തമോ**.

അമ്ഹേ പയുജ്ജമാനേപി അപ്പയുജ്ജമാനേപി തുല്യാധികരണേ **ഉത്തമപുരിസോ** ഹോതി.

അഹം യജാമി, മയം യജാമ.

അപ്പയുജ്ജമാനേപി - യജാമി, യജാമ.

തുല്യാധികരണേതി കിമത്ഥം? മയാ ഇജ്ജതേ ബുദ്ധോ.

ർ൧൩, ർ൨൭. **കാലേ.**

“കാലേ” ഇച്ചേതം അധികാരത്ഥം വേദിതബ്ബം.

ർ൧൪, ർ൨൮. **വത്തമാനാ പച്ചുപ്പന്നേ.**

പച്ചുപ്പന്നേ കാലേ **വത്തമാനാ**വിഭത്തി ഹോതി.

പാടലിപുത്തം ഗച്ഛതി, സാവത്ഥിം പവിസതി.

ർ൧൫, ർ൫൧. **ആണത്യാ സിട്ഠേ’നുത്തകാലേ പഞ്ചമീ.**

ആണത്യത്ഥേ ച **ആസീസത്ഥേ** ച അനുത്തകാലേ **പഞ്ചമീ** വിഭത്തി ഹോതി.

കരോതു കുസലം, സുഖം തേ ഹോതു.

ർ൧൬, ർ൫ർ. **അനുമതിപരികപ്പത്ഥേസു സത്തമീ.**

അനുമത്യത്ഥേ ച **പരികപ്പത്ഥേ** ച അനുത്തകാലേ **സത്തമീ** വിഭത്തി ഹോതി.

ത്വം ഗച്ഛേയ്യാസി, കിമഹം കരേയ്യാമി.

ർ൧൭, ർ൬൦. **അപച്ചക്ഖേ പരോക്ഖാതീതേ.**

അപച്ചക്ഖേ അതീതേ കാലേ **പരോക്ഖാ**വിഭത്തി ഹോതി.

സുപിനേ കിലമാഹ, ഏവം കില പോരാണാഹു.

ർ൧൮, ർ൫൬. **ഹിയ്യോപഭുതി പച്ചക്ഖേ ഹിയ്യത്തനീ.**

ഹിയ്യോപഭുതി അതീതേ കാലേ പച്ചക്ഖേ വാ അപച്ചക്ഖേ വാ **ഹിയ്യത്തനീ** വിഭത്തി ഹോതി.

സോ അഗമാ മഗ്ഗം, തേ അഗമൂ മഗ്ഗം.

ർ൧൯, ർ൬൯. **സമീപേ’ജ്ജതനീ.**

അജ്ജപ്പഭുതി അതീതേ കാലേ പച്ചക്ഖേ വാ അപച്ചക്ഖേ വാ സമീപേ **അജ്ജതനീ**വിഭത്തി ഹോതി.

സോ മഗ്ഗം അഗമീ, തേ മഗ്ഗം അഗമും.

ർ൨൦, ർ൭൧. **മായോഗേ സബ്ബകാലേ ച.**

ഹിയ്യത്തനീഅജ്ജതനീഇച്ചേതാ വിഭത്തിയോ യദാ **മായോഗാ**, തദാ **സബ്ബകാലേ** ച ഹോന്തി.

മാ ഗമാ, മാ വചാ, മാ ഗമീ, മാ വചീ.

ചഗ്ഗഹണേന പഞ്ചമീവിഭത്തിപി ഹോതി. മാ ഗച്ഛാഹി.

൪൨൫, ൪൭൬. **അനാഗതേ ഭവിസ്സന്തീ.**

അനാഗതേ കാലേ **ഭവിസ്സന്തീ വിഭത്തി** ഹോതി.

സോ ഗച്ഛിസ്സതി, കരിസ്സതി. തേ ഗച്ഛിസ്സന്തി, കരിസ്സന്തി.

൪൨൨, ൪൭൮. **ക്രിയാതിപന്നേ'തീതേ കാലാതിപത്തി.**

ക്രിയാതിപന്നമത്തേ അതീതേ കാലേ **കാലാതിപത്തി** വിഭത്തി ഹോതി.

സോ ചേ തം യാനം അലഭിസ്സാ, അഗച്ഛിസ്സാ. തേ ചേ തം യാനം അലഭിസ്സംസു, അഗച്ഛിസ്സംസു.

൪൨൬, ൪൨൩. **വത്തമാനാ തി അന്തി, സി ഥ, മി മ, തേ അന്തേ, സേ വ്ഹേ, ഏ മ്ഹേ.**

വത്തമാനാ ഇച്ചേസാ സഞ്ഞാ ഹോതി തി അന്തി, സി ഥ, മി മ, തേ അന്തേ, സേ വ്ഹേ, ഏ മ്ഹേ ഇച്ചേതേസം **ദ്വാദസന്നം** പദാനം.

വത്തമാനാ ഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? വത്തമാനാ പച്ചുപ്പന്നേ.

൪൨൪, ൪൮൦. **പഞ്ചമീ തു അന്തു, ഹിഥ, മിമ, തം അന്തം, സ്സു വ്ഹോ, ഏ ആമസേ.**

പഞ്ചമീഇച്ചേസാ സഞ്ഞാ ഹോതി തു അന്തു, ഹി ഥ, മിമ, തം അന്തം, സ്സു വ്ഹോ, ഏ ആമസേ ഇച്ചേതേസം **ദ്വാദസന്നം** പദാനം.

പഞ്ചമീഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ആണത്യാസിട്ഠേ, നുത്തകാലേ പഞ്ചമീ.

൪൨൮, ൪൮൬. **സത്തമീ ഏയ്യ ഏയ്യും, ഏയ്യാ സി ഏയ്യാ ഥ, ഏയ്യാമി ഏയ്യാമ, ഏഥ ഏരം, ഏഥോ ഏയ്യാവ്ഹോ, ഏയ്യം ഏയ്യാമ്ഹേ.**

സത്തമീ ഇച്ചേസാ സഞ്ഞാ ഹോതി ഏയ്യ ഏയ്യും, ഏയ്യാസി ഏയ്യാഥ, ഏയ്യാമി ഏയ്യാമ, ഏഥ ഏരം, ഏഥോ, ഏയ്യാവ്ഹോ, ഏയ്യം ഏയ്യാമ്ഹേ ഇച്ചേതേസം **ദ്വാദസന്നം** പദാനം.

സത്തമീ ഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? അനുമതിപരികപ്പത്ഥേസു സത്തമീ.

൪൨൩, ൪൮൯. **പരോക്ഖാ അഉ ഏത്ഥ, അംമ്ഹ, ത്ഥരേ, ത്ഥോ വ്ഹോ, ഇം മ്ഹേ.**

പരോക്ഖാ ഇച്ചേസാ സഞ്ഞാ ഹോതി അ ഉ, ഏത്ഥ, അം മ്ഹ, ത്ഥ രേ ത്ഥോ വ്ഹോ, ഇം മ്ഹേ ഇച്ചേതേസം **ദ്വാദസന്നം** പദാനം.

പരോക്ഖാ ഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? അപച്ചക്ഖേ പരോക്ഖാതീതേ.

ർവ൩, ർദദ. **ഹിയ്യത്തനീ ആഊ, ഓത്ഥ, അംമ്ഹാ, ത്ഥത്ഥും, സേ വ്ഹം, ഇം മ്ഹസേ.**

ഹിയ്യത്തനീ ഇച്ചേസോ സഞ്ഞാ ഹോതി ആ ഊ, ഓ ത്ഥ, അം മ്ഹാ, ത്ഥ ത്ഥും, സേ വ്ഹം, ഇം മ്ഹസേ ഇച്ചേതേസം **ദ്വാദസന്നം** പദാനം.

ഹിയ്യത്തനീ ഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ഹിയ്യോപഭുതി പച്ചക്ഖേ ഹിയ്യത്തനീ.

ർവവ്വ, ർന്നവ്വ. **അജ്ജതനീ ഈ ഉം, ഓ ത്ഥ, ഇം മ്ഹാ, ആ ഊ, സേ വ്ഹം, അം മ്ഹേ.**

അജ്ജതനീ ഇച്ചേസോ സഞ്ഞാ ഹോതി ഈ ഉം, ഓ ത്ഥ, ഇംമ്ഹാ, ആ ഊ, സേവ്ഹം, അം മ്ഹേ ഇച്ചേതേസം **ദ്വാദസന്നം** പദാനം.

അജ്ജതനീ ഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? സമീപേജ്ജതനീ.

ർവൻ, ർ൩വ. **ഭവിസ്സന്തീ സ്സതി സ്സന്തി, സ്സസി സ്സഥ, സ്സാമി സ്സാമ, സ്സതേ സ്സന്തേ, സ്സസേ സ്സവ്ഹേ, സ്സം സ്സാമ്ഹേ.**

ഭവിസ്സന്തീ ഇച്ചേസോ സഞ്ഞാ ഹോതി സ്സതി സ്സന്തി, സ്സസി സ്സഥ, സ്സാമി സ്സാമ, സ്സതേ സ്സന്തേ, സ്സസേ സ്സവ്ഹേ, സ്സം സ്സാമ്ഹേ ഇച്ചേതേസം **ദ്വാദസന്നം** പദാനം.

ഭവിസ്സന്തീ ഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? അനാഗതേ ഭവിസ്സന്തീ.

ർനടം, ന൩ന. **കാലാതിപത്തി സ്സാ സ്സംസു, സ്സേ സ്സഥ, സ്സം സ്സാമ്ഹാ, സ്സഥ സിസ്സു, സ്സസേ സ്സവ്ഹേ, സ്സിം സ്സാമ്ഹസേ.**

കാലാതിപത്തി ഇച്ചേസോ സഞ്ഞാ ഹോതി സ്സാ സ്സംസു, സ്സേ സ്സഥ, സ്സം സ്സാമ്ഹാ, സ്സഥ സ്സിസു, സ്സസേ സ്സവ്ഹേ, സ്സിം സ്സാമ്ഹസേ ഇച്ചേതേസം **ദ്വാദസന്നം** പദാനം.

കാലാതിപത്തി ഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ക്രിയാതിപന്നേ' തീതേ കാലാതിപത്തി.

ർനഥ, ർഒവ്വ. **ഹിയ്യത്തനീ സത്തമീ പഞ്ചമീ വത്തമാനാ സബ്ബധാതുകം.**

ഹിയ്യത്തനാദയോ ചതസ്സോ വിഭത്തിയോ **സബ്ബധാതുക** സഞ്ഞാ ഹോന്തി.

അഗമാ, ഗച്ഛേയ്യ, ഗച്ഛതു, ഗച്ഛതി.

സബ്ബധാതുക ഇച്ചനേന ക്വത്ഥോ? ഇകാരാഗമോ അസബ്ബധാതുകമ്ഹി.

ഇതി ആഖ്യാതകപ്പേ പഠമോ കണ്ഡോ.

ദുതിയകണ്ഡ

ർനവ, നന്നവ. **ധാതുലിങ്ഗേഹി പരാ പച്ചയാ.**

ധാതുലിങ്ഗഇച്ചേതേഹി പരാ പച്ചയാ ഹോന്തി.

കരോതി, ഗച്ഛതി. യോ കോചി കരോതി, തം അഞ്ഞോ “കരോഹി കരോഹി” ഇച്ചേവം ബ്രവീതി, അഥ വാ കരോന്തം പയോജയതി = കാരേതി. സങ്ഘോ പബ്ബതമിവ അത്താനമാചരതി = പബ്ബതായതി. തളാകം സമുദ്ദമിവ അത്താനമാചരതി = സമുദ്ദായതി, സദ്ദോ ചിച്ചിടമിവ അത്താനമാചരതി = ചിച്ചിടായതി, വസിട്ഠസ്സ അപച്ചം വാസിട്ഠോ. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൪൩൩, ൫൨൭. **തിജ ഗുപ കിത മാനേ ഹി ഖ ഛ സാ വാ**.

തിജ ഗുപ കിത മാനു ഇച്ചേതേഹി ധാതൂഹി **ഖ ഛ സ** ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി വാ.

തിതിക്ഖതി, ജിഗുച്ഛതി, തികിച്ഛതി, വീമംസതി.

വാതി കിമത്ഥം? തേജതി, ഗോപതി, മാനേതി.

൪൩൪, ൫൩൪. **ഭുജ ഘസ ഹര സു പാദീഹി തുമിച്ഛത്ഥേസു**.

ഭുജ ഘസ ഹര സു പാഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **തുമിച്ഛത്ഥേസു ഖ ഛ സ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി വാ.

ഭോത്തുമിച്ഛതി=ബുഭുക്ഖതി, ഘസിതുമിച്ഛതി=ജിഘച്ഛതി, ഹരിതുമിച്ഛതി=ജിഗീസതി, സോതുമിച്ഛതി=സുസ്സുസതി, പാതുമിച്ഛതി=പിവാസതി.

വാതി കിമത്ഥം? ഭോത്തുമിച്ഛതി.

തുമിച്ഛത്ഥേസൂതി കിമത്ഥം? ഭുഞ്ജതി.

൪൩൫, ൫൩൬. **ആയ നാമതോ കത്തൂപമാനാദാചാരേ**.

നാമതോ കത്തൂപമാനാ ആചാരത്ഥേ **ആയ**പച്ചയോ ഹോതി.

സങ്ഘോ പബ്ബതമിവ അത്താനമാചരതി = പബ്ബതായതി, തളാകം സമുദ്ദമിവ അത്താനമാചരതി = സമുദ്ദായതി, സദ്ദോ ചിച്ചിടമിവ അത്താനമാചരതി = ചിച്ചിടായതി. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൪൩൬, ൫൩൭. **ഈയൂപമാനാ ച**.

നാമതോ ഉപമാനാ ആചാരത്ഥേ ച **ഈയ**പച്ചയോ ഹോതി.

അഛത്തം ഛത്തമിവ ആചരതി =ഛത്തീയതി, അപുത്തം പുത്തമിവ ആചരതി=പുത്തീയതി.

ഉപമാനാതി കിമത്ഥം? ധമ്മം ആചരതി.

ആചാരേതി കിമത്ഥം? അഛത്തം ഛത്തമിവ രക്ഖതി. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൪൩൭, ൫൩൮. **നാമമ്ഹാ’ത്തിച്ഛത്ഥേ**.

നാമമ്ഹാ അത്തനോ ഇച്ഛത്ഥേ **ഈയ**പച്ചയോ ഹോതി.

അത്തനോ പത്തമിച്ഛതി = പത്തീയതി. ഏവം വത്ഥീയതി, പരിക്ഖാരീയതി, ചീവരീയതി, ധനീയതി, ഘടീയതി.

അത്തിച്ഛത്ഥേതി കിമത്ഥം? അഞ്ഞസ്സ പത്തമിച്ഛതി. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൪൩൮, ൫൪൦. **ധാതൂഹി ണേ ണയ ണാപേ ണാപയാ കാരിതാനി ഹേത്വത്ഥേ**.

സബ്ബേഹി ധാതൂഹി **ണേ ണയ ണാപേ ണാപയ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി **കാരിത**സഞ്ഞാ ച ഹേത്വത്ഥേ.

യോ കോചി കരോതി, തം അഞ്ഞോ “കരോഹി കരോഹി” ഇച്ചേവം ബ്രവീതി, അഥ വാ കരോന്തം പയോജയതി = കാരേതി, കാരയതി, കാരാപേതി, കാരാ പയതി. യേ കേചി കരോന്തി, തേ അഞ്ഞേ “കരോഥ കരോഥ” ഇച്ചേവം ബ്രുവന്തി = കാരേന്തി, കാരയന്തി, കാരാപേന്തി, കാരാപയന്തി. യോ കോചി പചതി, തം അഞ്ഞോ “പചാഹി പചാഹി”ഇച്ചേവം ബ്രവീതി, അഥ വാ പചന്തം പയോജയതി = പാചേതി, പാചയതി, പാചാപേതി, പാചാപയതി. യേ കേചി പചന്തി, തേ അഞ്ഞേ “പചഥ പചഥ” ഇച്ചേവം ബ്രുവന്തി = പാചേന്തി, പാചയന്തി, പാചാപേന്തി. പാചാപയന്തി. ഏവം ഭണേതി, ഭണയതി, ഭണാപേതി, ഭണാപയതി. ഭണേന്തി, ഭണയന്തി, ഭണാപേന്തി, ഭണാപയന്തി. തഥരിവ അഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

ഹേത്വത്ഥേതി കിമത്ഥം? കരോതി, പചതി.

അത്ഥഗ്ഗഹണേന അലപച്ചയോ ഹോതി, ജോതലതി.

൪൩൯, ൫൩൯. **ധാതുരൂപേ നാമസ്മാ ണയോ ച**.

തസ്മാ നാമസ്മാ **ണയ**പച്ചയോ ഹോതി **കാരിത**സഞ്ഞോ ച ധാതുരൂപേ സതി.

ഹത്ഥിനാ അതിക്കമതി മഗ്ഗം = അതിഹത്ഥയതി, വീണായ ഉപഗായതി ഗീതം = ഉപവീണയതി, ദള്ഹം കരോതി വീരിയം = ദള്ഹയതി, വിസുദ്ധാ ഹോതി രത്തി = വിസുദ്ധയതി.

ചഗ്ഗഹണേന ആര ആലഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി. സന്തം കരോതി = സന്താരതി, ഉപക്കമം കരോതി = ഉപക്കമാലതി.

൪൪൦, ൪൪൫. **ഭാവകമ്മേസു യോ**.

സബ്ബേഹി ധാതൂഹി ഭാവകമ്മേസു **യ**പച്ചയോ ഹോതി.

ഠീയതേ, ബുജ്ഝതേ, പച്ചതേ, ലബ്ഭതേ, കരീയതേ, യുജ്ജതേ, ഉച്ചതേ.

ഭാവകമ്മേസൂതി കിമത്ഥം? കരോതി, പചതി, പഠതി.

൪൭൧, ൪൭൭. **തസ്സ ചവഗ്ഗയകാരവകാരത്തം സധാത്വന്തസ്സ.**

തസ്സ **യ**പച്ചയസ്സ ചവഗ്ഗയകാരവകാരത്തം ഹോതി ധാതൂനം അന്തേന സഹ യഥാസമ്ഭവം.

വുച്ചതേ, വുച്ചന്തേ, ഉച്ചതേ, ഉച്ചന്തേ, പച്ചതേ, പച്ചന്തേ. മജ്ജതേ, മജ്ജന്തേ, യുജ്ജതേ, യുജ്ജന്തേ. ബുജ്ഝതേ, ബുജ്ഝന്തേ, കുജ്ഝതേ, കുജ്ഝന്തേ, ഉജ്ഝതേ, ഉജ്ഝന്തേ. ഹഞ്ഞതേ, ഹഞ്ഞന്തേ. കയ്യതേ, കയ്യന്തേ. ദിബ്ബതേ, ദിബ്ബന്തേ.

൪൭൨, ൪൭൮. **ഇവണ്ണാഗമോ വാ.**

സബ്ബേഹി ധാതൂഹി **യ**മ്ഹി പച്ചയേ, പരേ ഇവണ്ണാഗമോ ഹോതി വാ.

കരീയതേ, കരീയതി, ഗച്ഛീയതേ, ഗച്ഛീയതി.

വാതി കിമത്ഥം? കയ്യതേ.

൪൭൩, ൪൭൯. **പുബ്ബരൂപഞ്ച.**

സബ്ബേഹി ധാതൂഹി **യ**പച്ചയോ പുബ്ബരൂപമാപജ്ജതേ വാ.

വുഡ്ഢതേ, ഫല്ലതേ, ദമ്മതേ, സക്കതേ, ലബ്ഭതേ, ദിസ്സതേ.

൪൭൪, ൪൮൧. **തഥാ കത്തരി ച.**

യഥാ ഹേട്ഠാ ഭാവകമ്മേസു **യ**പച്ചയസ്സ ആദേസോ ഹോതി തഥാ കത്തരിപി **യ**പച്ചയസ്സ ആദേസോ കാതബ്ബോ.

ബുജ്ഝതി, വിജ്ഝതി, മഞ്ഞതി, സിബ്ബതി.

൪൭൫, ൪൩൩. **ഭൂവാദിതോ അ.**

ഭൂഇച്ചേവമാദിതോ ധാതുഗണതോ **അ**പച്ചയോ ഹോതി കത്തരി.

ഭവതി , പഠതി, പചതി, ജയതി.

൪൭൬, ൪൮൯. **രുധാദിതോ നിഗ്ഗഹിതപുബ്ബഞ്ച.**

രുധഇച്ചേവമാദിതോ ധാതുഗണതോ **അ**പച്ചയോ ഹോതി കത്തരി, പുബ്ബേ നിഗ്ഗഹിതാഗമോ ഹോതി.

രുന്ധതി, ഛിന്ദതി, ഭിന്ദതി.

ഛഗ്ഗഹണേന ഇ ഈ ഏ ഓഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി നിഗ്ഗഹിതപുബ്ബഞ്ച.

രുന്ധിതി, രുന്ധീതി, രുന്ധേതി, രുന്ധോതി, സുമ്ഭോതി, പരിസുമ്ഭോതി.

൪൪൭, ൫൧൦. **ദിവാദിതോ യോ.**

ദിവുഇച്ചേവമാദിതോ ധാതുഗണതോ **യ**പച്ചയോ ഹോതി കത്തരി.

ദിബ്ബതി, ഥിബ്ബതി, യുജ്ഝതി, വിജ്ഝതി, ബുജ്ഝതി.

൪൪൮, ൫൧൨. **സ്വാദിതോ ണു ണാ ഉണാ ച.**

സുഇച്ചേവമാദിതോ ധാതുഗണതോ **ണു ണാ ഉ ണാ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി കത്തരി.

അഭിസുണോതി , അഭിസുണാതി, സംവുണോതി, സംവുണാതി, ആവുണോതി, ആവുണാതി, പാപുണോതി, പാപുണാതി.

൪൪൯, ൫൧൩. **കിയാദിതോ നാ.**

കീഇച്ചേവമാദിതോ ധാതുഗണതോ **നാ**പച്ചയോ ഹോതി കത്തരി.

കിണാതി, ജിനാതി, ധുനാതി, മുനാതി, ലുനാതി, പുനാതി.

൪൫൦, ൫൧൭. **ഗഹാദിതോ പ്പ ണ്ഹാ.**

ഗഹഇച്ചേവമാദിതോ ധാതുഗണതോ **പ്പണ്ഹാ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി കത്തരി.

ഘേപ്പതി, ഗണ്ഹാതി.

൪൫൧, ൫൨൦. **തനാദിതോ ഓയിരാ.**

തനുഇച്ചേവമാദിതോ ധാതുഗണതോ **ഓ യിര**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി കത്തരി.

തനോതി , തനോഹി, കരോതി, കരോഹി, കയി രതി, കയിരാഹി.

൪൫൨, ൫൨൫. **ചുരാദിതോ, ണേ ണയാ.**

ചുരഇച്ചേവമാദിതോ ധാതുഗണതോ **ണേ ണയ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി കത്തരി, കാരിതസഞ്ഞാ ച.

ചോരേതി, ചോരയതി, ചിന്തേതി, ചിന്തയതി, മന്തേതി, മന്തയതി.

൪൫൩, ൪൪൪. **അത്തനോപദാനി ഭാവേ ച കമ്മനി.**

ഭാവേ ച കമ്മനി ച അത്തനോപദാനി ഹോന്തി.

ഉച്ചതേ, ഉച്ചന്തേ, മജ്ജതേ, മജ്ജന്തേ, യുജ്ജതേ, യുജ്ജന്തേ, കുജ്ഝതേ, കുജ്ഝന്തേ, ലബ്ഭതേ, ലബ്ഭന്തേ, കയ്യതേ, കയ്യന്തേ.

൪൫൪, ൪൪൦. **കത്തരി ച.**

കത്തരി ച അത്തനോപദാനി ഹോന്തി.

മഞ്ഞതേ, രോചതേ, സോചതേ, ബുജ്ഝതേ, ജായതേ.

൪൩, ൩൯൦. **ധാതുപ്പച്ചയേഹി വിഭത്തിയോ.**

ധാതുനിദ്ദിട്ഠേഹി പച്ചയേഹി **ഖാദികാരിതന്തേഹി** വിഭത്തിയോ ഹോന്തി.

തിതിക്ഖതി , ജിഗുച്ഛതി, വീമംസതി, സമുദ്ദായതി, പുത്തീയതി, കാരേതി, പാചേതി.

൪൪, ൪൯൦. **കത്തരി പരസ്സപദം.**

കത്തരി പരസ്സപദം ഹോതി.

കരോതി, പചതി, പഠതി, ഗച്ഛതി.

൪൫, ൪൫൪. **ഭൂവാദയോ ധാതവോ.**

ഭൂഇച്ചേവമാദയോ യേ സദ്ദഗണാ, തേ ധാതുസഞ്ഞാ ഹോന്തി.

ഭവതി, ഭവന്തി, ചരതി, ചരന്തി, പചതി, പചന്തി, ചിന്തയതി, ചിന്തയന്തി, ഹോതി, ഹോന്തി, ഗച്ഛതി, ഗച്ഛന്തി.

ഇതി ആഖ്യാതകപ്പേ ദുതിയോ കണ്ഡോ.

തതിയകണ്ഡ

൪൬, ൪൬൧. **കചാദിവണ്ണാനമേകസ്സരാനം ദ്വേഭാവോ.**

ആദിഭൂതാനം വണ്ണാനം ഏകസ്സരാനം കചി ദ്വേഭാവോ ഹോതി.

തിതിക്ഖതി , ജിഗുച്ഛതി, തികിച്ഛതി, വീമംസതി, ബുഭുക്ഖതി, പിവാസതി, ദദ്ദല്ലതി, ദദാതി, ജഹാതി, ചങ്കമതി.

കചീതി കിമത്ഥം? കമ്പതി, ചലതി.

൪൭, ൪൬൨. **പുബ്ബോ'ബ്ഭാസോ.**

ദ്വേഭൂതസ്സ ധാതുസ്സ യോ പുബ്ബോ, സോ **അബ്ഭാസ**സഞ്ഞോ ഹോതി.

ദധാതി, ദദാതി, ബഭൂവ.

൪൮, ൪൬൩. **രസ്സോ.**

അബ്ഭാസേ വത്തമാനസ്സ സരസ്സ രസ്സോ ഹോതി. ദധാതി, ജഹാതി.

൪൯, ൪൬൪. **ദുതിയചതുത്ഥാനം പഠമതതിയാ.**

അബ്ഭാസഗതാനം ദുതിയചതുത്ഥാനം പഠമതതിയാ ഹോന്തി.

ചിച്ഛേദ, ബുഭുക്ഖതി, ബഭൂവ, ദധാതി.

൪൬൨, ൪൭൬. **കവഗ്ഗസ്സ ചവഗ്ഗോ.**

അബ്ഭാസേ വത്തമാനസ്സ **കവഗ്ഗസ്സ ച** വഗ്ഗോ ഹോതി.

ചികിച്ഛതി , ജിഗുച്ഛതി, ജിഘച്ഛതി, ജിഗീസതി, ജങ്ഗമതി, ചങ്കമതി.

൪൬൩, ൫൩൨. **മാനകിതാനം വതത്തം വാ.**

മാനകിതഇച്ചേതേസം ധാതൂനം അബ്ഭാസഗതാനം **വ**കാര **ത**കാരത്തം ഹോതി വാ യഥാസങ്ഖ്യം.

വീമംസതി, തികിച്ഛതി.

വാതി കിമത്ഥം? ചികിച്ഛതി.

൪൬൪, ൫൦൪. **ഹസ്സ ജോ.**

അബ്ഭാസേ വത്തമാനസ്സ **ഹ**കാരസ്സ **ജോ** ഹോതി.

ജഹാതി, ജുഹവതി, ജുഹോതി, ജഹാര.

൪൬൫, ൪൬൩. **അന്തസ്സിവണ്ണാകാരോ വാ.**

അബ്ഭാസസ്സ അന്തസ്സ ഇവണ്ണോ ഹോതി, **അ**കാരോ വാ.

ജിഗുച്ഛതി, പിവാസതി, വീമംസതി, ജിഘച്ഛതി, ബഭൂവ, ദധാതി.

വാതി കിമത്ഥം? ബുഭുക്ഖതി.

൪൬൬, ൪൮൯. **നിഗ്ഗഹിതഞ്ച** .

അബ്ഭാസസ്സ അന്തേ നിഗ്ഗഹിതാഗമോ ഹോതി വാ.

ചങ്കമതി, ചഞ്ചലതി, ജങ്ഗമതി.

വാതി കിമത്ഥം? പിവാസതി, ദദ്ദല്ലതി.

൪൬൭, ൫൩൩. **തതോ പാമാനാനം വാ മം സേസു.**

തതോ അബ്ഭാസതോ **പാമാന**ഇച്ചേതേസം ധാതൂനം **വാമം**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **സ**പച്ചയേ പരേ.

പിവാസതി, വീമംസതി.

൪൬൮, ൪൬൨. **ഠാ തിട്ഠോ.**

ഠാഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **തിട്ഠാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

തിട്ഠതി, തിട്ഠതു, തിട്ഠേയ്യ, തിട്ഠേയ്യും.

വാതി കിമത്ഥം? ഠാതി.

൪൬൯, ൪൯൪. **പാ പിവോ**.

പാഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **പിവാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

പിവതി, പിവതു, പിവേയ്യ, പിവേയ്യും.

വാതി കിമത്ഥം? പാതി.

൪൭൦, ൪൮൪. **ഞാസ്സ ജാ ജം നാ**.

ഞാഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **ജാ ജം നാ**ആദേസാ ഹോന്തി വാ.

ജാനാതി, ജാനേയ്യ, ജാനിയാ, ജഞ്ഞാ, നായതി.

൪൭൧, ൪൮൩. **ദിസസ്സ പസ്സ ദിസ്സ ദക്ഖാ വാ**.

ദിസഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **പസ്സ ദിസ്സ ദക്ഖ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി വാ.

പസ്സതി, ദിസ്സതി, ദക്ഖതി, അദക്ഖ.

വാതി കിമത്ഥം? അദ്ദസ.

൪൭൨, ൫൩൧. **ബ്യഞ്ജനന്തസ്സ ചോ ഛപച്ചയേസു ച**.

ബ്യഞ്ജനന്തസ്സ ധാതുസ്സ **ചോ** ഹോതി **ഛ**പച്ചയേസു പരേസു.

ജിഗുച്ഛതി, തികിച്ഛതി, ജിഘച്ഛതി.

൪൭൩, ൪൨൯. **കോ ഖേ ച**.

ബ്യഞ്ജനന്തസ്സ ധാതുസ്സ **കോ** ഹോതി **ഖ**പച്ചയേ പരേ.

തിതിക്ഖതി , ബുഭുക്ഖതി.

൪൭൪, ൫൩൪. **ഹരസ്സ ഗീസേ**.

ഹരഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സബ്ബസ്സേവ **ഗീ**ആദേസോ ഹോതി **സ**പച്ചയേ പരേ.

ജിഗീസതി.

൪൭൫, ൫൬൪. **ബ്രൂഭൂനമാഹഭൂവാ പരോക്ഖായം**.

ബ്രൂഭൂഇച്ചേതേസം ധാതൂനം **ആഹഭൂവഇച്ചേതേ** ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം പരോക്ഖായം വിഭത്തിയം.

ആഹ, ആഹു, ബഭൂവ, ബഭൂവു.

പരോക്ഖായമിതി കിമത്ഥം? അബ്രവു.

൪൭൮, ൪൮൨. **ഗമിസ്സന്തോ ച്ഛോ വാ സബ്ബാസു**.

ഗമുഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ അന്തോ **മകാരോ ച്ഛോ** ഹോതി വാ സബ്ബാസു പച്ചയവിഭത്തീസു.

ഗച്ഛമാനോ, ഗച്ഛന്തോ. ഗച്ഛതി, ഗമേതി. ഗച്ഛതു, ഗമേതു. ഗച്ഛേയ്യ. ഗമേയ്യ. അഗച്ഛാ, അഗമാ. അഗച്ഛീ, അഗമീ. ഗച്ഛിസ്സതി, ഗമിസ്സതി. അഗച്ഛിസ്സാ, അഗമിസ്സാ.

ഗമിസ്സേതി കിമത്ഥം? ഇച്ഛതി.

൪൭൯, ൪൭൬. **വചസ്സജ്ജതനിമ്ഹി മകാരോ ഓ**.

വചഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **അകാരോ ഓ**ത്തമാപജ്ജതേ **അജ്ജതനിമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി.

അവോച. അവോചും.

അജ്ജതനിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? അവച, അവചു.

൪൮൦, ൪൭൭. **അകാരോ ദീഘം ഹി മി മേസു**.

അകാരോ ദീഘമാപജ്ജതേ **ഹിമിമഇച്ചേതേസു** വിഭത്തീസു.

ഗച്ഛാഹി, ഗച്ഛാമി, ഗച്ഛാമ, ഗച്ഛാമ്ഹേ.

മികാരഗ്ഗഹണേന ഹിവിഭത്തിമ്ഹി **അകാരോ** ക്വചി ന ദീഘമാപജ്ജതേ. ഗച്ഛഹി.

൪൮൧, ൪൭൮. **ഹി ലോപം വാ**.

ഹിവിഭത്തി ലോപമാപജ്ജതേ വാ.

ഗച്ഛ, ഗച്ഛാഹി, ഗമ, ഗമാഹി, ഗമയ, ഗമയാഹി.

ഹീതി കിമത്ഥം? ഗച്ഛതി, ഗമയതി.

൪൮൨, ൪൭൯. **ഹോതിസ്സരേഹോഹേ ഭവിസ്സന്തിമ്ഹിസ്സസ്സ ച**.

ഹൂഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സരോ **ഏഹ ഓഹ ഏ**ത്തമാപജ്ജ തേ ഭവിസ്സന്തിമ്ഹി, **സ്സസ്സ** ച ലോപോ ഹോതി വാ.

ഹേഹിതി, ഹേഹിന്തി, ഹോഹിതി, ഹോഹിന്തി, ഹേതി, ഹേന്തി, ഹേഹിസ്സതി, ഹേഹിസ്സന്തി, ഹോഹിസ്സതി, ഹോഹിസ്സന്തി, ഹേസ്സതി, ഹേസ്സന്തി.

ഹൂതി കിമത്ഥം? ഭവിസ്സതി, ഭവിസ്സന്തി.

ഭവിസ്സന്തിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? ഹോതി.

൪൮൧, ൫൨൮. **കരസ്സ സപച്ചയസ്സ കാഹോ**.

കരഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സപച്ചയസ്സ **കാഹാ**ദേസോ ഹോതി വാ ഭവിസ്സന്തിമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി, **സസ്സ** ച നിച്ചം ലോപോ ഹോതി.

കാഹതി, കാഹിതി, കാഹസി, കാഹിസി, കാഹാമി, കാഹാമ.

വാതി കിമത്ഥം? കരിസ്സതി, കരിസ്സന്തി.

സപച്ചയഗ്ഗഹണേന അഞ്ഞേഹിപി ഭവിസ്സന്തിയാ വിഭത്തിയാ **ഖാമി ഖാമ ഛാമി ഛാമ**ഇച്ചാദയോ ആദേസാ ഹോന്തി. വക്ഖാമി, വക്ഖാമ, വച്ഛാമി, വച്ഛാമ.

ഇതി ആഖ്യാതകപ്പേ തതിയോ കണ്ഡോ.

ചതുത്ഥകണ്ഡ

൪൮൨, ൭൦൨. **ദാദന്തസ്സം മി മേസു**.

ദാഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ അന്തസ്സ **അം** ഹോതി **മിമ**ഇച്ചേതേസു.

ദമ്മി, ദമ്മ.

൪൮൩, ൫൨൭. **അസംയോഗന്തസ്സ വുദ്ധി കാരിതേ**.

അസംയോഗന്തസ്സ ധാതുസ്സ കാരിതേ വുദ്ധി ഹോതി.

കാരേതി, കാരേന്തി, കാരയതി, കാരയന്തി, കാരാപേതി, കാരാപേന്തി, കാരാപയതി, കാരാപയന്തി.

അസംയോഗന്തസ്സേതി കിമത്ഥം? ചിന്തയതി, മന്തയതി.

൪൮൪, ൫൪൨. **ഘടാദീനം വാ**.

ഘടാദീനം ധാതൂനം അസംയോഗന്താനം വുദ്ധി ഹോതി വാ കാരിതേ.

ഘാടേതി, ഘടേതി, ഘാടയതി, ഘടയതി, ഘാടാപേതി, ഘടാപേതി, ഘാടാപയതി, ഘടാപയതി, ഗാമേതി, ഗമേതി, ഗാമയതി, ഗമയതി, ഗാമാപേതി, ഗമാപേതി. ഗാമാപയതി, ഗമാപയതി.

ഘടാദീനമിതി കിമത്ഥം? കാരേതി.

൪൮൫, ൪൩൪. **അഞ്ഞേസു ച**.

അഞ്ഞേസു ച പച്ചയേസു സബ്ബേസം ധാതൂനം അസംയോഗന്താനം വുദ്ധി ഹോതി.

ജയതി, ഹോതി, ഭവതി.

ചഗ്ഗഹണേന ണുപച്ചയസ്സാപി വുദ്ധി ഹോതി. അഭിസുണോതി.

൪൮൬, ൬൪൩. **ഗുഹ ദുസാനം ദീഘം**.

ഗുഹ ദുസഇച്ചേതേസം ധാതൂനം സരോ ദീഘമാപജ്ജതേ കാരിതേ.

ഗൂഹയതി, ദൂസയതി.

൪൮൭, ൪൭൮. **വച വസ വഹാദീനമുകാരോ വസ്സ യേ**.

വച വസ വഹഇച്ചേവമാദീനം ധാതൂനം വകാരസ്സ **ഉ**കാരോ ഹോതി **യ**പച്ചയേ പരേ.

ഉച്ചതേ, വുച്ചതി, ഗുസ്സതി, വുയ്ഹതി.

൪൮൮, ൪൮൧. **ഹ വിപരിയയോ ലോ വാ**.

ഹകാരസ്സ വിപരിയയോ ഹോതി **യ**പച്ചയേ പരേ, **യ**പച്ചയസ്സ ച **ലോ** ഹോതി വാ.

വുല്ഹതി, വുയ്ഹതി.

൪൮൯, ൬൧൯. **ഗഹസ്സ ഘേ പ്പേ**.

ഗഹഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സബ്ബസ്സ **ഘേ**കാരോ ഹോതി **പ്പ**പച്ചയേ പരേ.

ഘേപ്പതി.

൪൯൦, ൬൧൮. **ഹലോ പോ ണ്ഹാമ്ഹി**.

ഗഹഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **ഹ**കാരസ്സ ലോപോ ഹോതി **ണ്ഹാമ്ഹി** പച്ചയേ പരേ.

ഗണ്ഹാതി.

൪൯൧, ൬൭൩. **കരസ്സ കാസത്തമജ്ജതനിമ്ഹി**.

കരഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സബ്ബസ്സ **കാസ**ത്തം ഹോതി വാ അജ്ജതനിമ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

അകാസി, അകാസും. അകരി, അകരും.

കാസത്തമിതിഭാവനിദ്ദേസേന അഞ്ഞത്ഥാപി **സാ**ഗമോ ഹോതി. അഹോസി, അദാസി.

ർ൯൨, ർ൯൯. **അസസ്മാ മിമാനം മ്ഹിമ്ഹാ' ന്തലോപോ ച**.

അസഇച്ചേതായ ധാതുയാ **മിമ**ഇച്ചേതേസം വിഭത്തീനം **മ്ഹിമ്ഹാ**ദേസാ ഹോന്തി വാ, ധാത്വന്തസ്സ ലോപോ ച.

അമ്ഹി , അമ്ഹ, അസ്മി, അസ്മ.

ർ൯൩, ർ൯൪. **ഥസ്സ ത്ഥത്തം**.

അസഇച്ചേതായ ധാതുയാ **ഥ**സ്സ വിഭത്തിസ്സ **ത്ഥ**ത്തം ഹോതി, ധാത്വന്തസ്സ ലോപോ ച.

അത്ഥ.

ർ൯ർ, ർ൯൫. **തിസ്സ ത്ഥിത്തം**.

അസഇച്ചേതായ ധാതുയാ **തി**സ്സ വിഭത്തിസ്സ **ത്ഥി**ത്തം ഹോതി, ധാത്വന്തസ്സ ലോപോ ച.

അത്ഥി.

ർ൯൫, ൫൦൦. **തുസ്സ ത്ഥുത്തം**.

അസഇച്ചേതായ ധാതുയാ **തു**സ്സ വിഭത്തിസ്സ **ത്ഥു**ത്തം ഹോതി, ധാത്വന്തസ്സ ലോപോ ച.

അത്ഥു.

ർ൯൬, ർ൯൭. **സിമ്ഹി ച**.

അസസ്സേവ ധാതുസ്സ **സിമ്ഹി** വിഭത്തിമ്ഹി അന്തസ്സ ലോപോ ച ഹോതി.

കോ നു ത്വമസി മാരിസ.

ർ൯൭, ർ൭൭. **ലഭസ്മാ ഈ ഇംനം ത്ഥ ത്ഥം**.

ലഭഇച്ചേതായ ധാതുയാ ഈ ഇംനം വിഭത്തീനം **ത്ഥ ത്ഥം**ആദേസാ ഹോന്തി, ധാത്വന്തസ്സ ലോപോ ച.

അലത്ഥ, അലത്ഥം.

ർ൯൮, ർ൮ം. **കുസസ്മാ ദീ ച്ഛി**.

കുസഇച്ചേതായ ധാതുയാ **ഈ**വിഭത്തിസ്സ **ച്ഛി**ഹോതി, ധാത്വന്തസ്സ ലോപോ ച.

അക്കോച്ഛി.

ൻൻ, ൟ൦൭. **ദാധാതുസ്സ ദജ്ജം**.

ദാഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സബ്ബസ്സ **ദജ്ജാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

ദജ്ജാമി, ദജ്ജേയ്യ, ദദാമി, ദദേയ്യ.

ൟ൦൦, ൻവ്വന്ന. **വദസ്സ വജ്ജം**.

വദഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സബ്ബസ്സ **വജ്ജാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

വജ്ജാമി, വജ്ജേയ്യ, വദാമി, വദേയ്യ.

ൟ൦൫, ൻൻ൬. **ഗമിസ്സ ഘമ്മം**.

ഗമുഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സബ്ബസ്സ **ഘമ്മാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

ഘമ്മതു. ഘമ്മാഹി, ഘമ്മാമി.

വാതി കിമത്ഥം? ഗച്ഛതു, ഗച്ഛാഹി, ഗച്ഛാമി.

ൟ൦൨, ൻൻ൬. **യമ്ഹി ദാ ധാ മാ ഠാ ഹാ പാ മഹമഥാദീനമീ**.

യമ്ഹി പച്ചയേ പരേ **ദാ ധാ മാ ഠാ ഹാ പാ മഹ മഥ** ഇച്ചേവമാദീനം ധാതൂനം അന്തോ **ഈ**കാരമാപജ്ജതേ.

ദീയതി, ധീയതി, മീയതി, ഠീയതി, ഹീയതി, പീയതി, മഹീയതി, മഥീയതി.

ൟ൦൬, ൻവ്വ൫. **യജസ്സാദിസ്സി**.

യജഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ ആദിസ്സ **ഇ**കാരാദേസോ ഹോതി **യ**പച്ചയേ പരേ.

ഇജ്ജതേ മയാ ബുദ്ധോ.

ൟ൦ൻ, ൻ൭൦. **സബ്ബതോ ഉം ഇംസു**.

സബ്ബേഹി ധാതൂഹി ഉംവിഭത്തിസ്സ ഇംസുആദേസോ ഹോതി.

ഉപസങ്കമിംസു , നിസീദിംസു.

ൟ൫, ൻവ്വ൨. **ജര മരാനം ജീര ജിയ്യ മിയ്യാ വാ**.

ജര മര ഇച്ചേതേസം ധാതൂനം **ജീര ജിയ്യ മിയ്യാ**ദേസാ ഹോന്തി വാ.

ജീരതി, ജീരന്തി, ജിയ്യതി, ജിയ്യന്തി, മിയ്യതി, മിയ്യന്തി, മരതി, മരന്തി.

ൟന്ന, ൻൻന്ന. **സബ്ബത്ഥാ' സസ്സാദിലോപോ ച**.

സബ്ബത്ഥ വിഭത്തിപച്ചയേസു **അസ**ഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ ആദിസ്സ ലോപോ ഹോതി വാ.

സിയാ, സന്തി, സന്തേ, സമാനോ.

വാതി കിമത്ഥം? അസി.

൪൦൭, ൪൦൧. **അസബ്ബധാതുകേ ഭൂ**.

അസസ്സേവ ധാതുസ്സ **ഭൂ**ഹോതി വാ അസബ്ബധാതുകേ.

ഭവിസ്സതി. ഭവിസ്സന്തി.

വാതി കിമത്ഥം? ആസും.

൪൦൮, ൪൧൪. **ഏയ്യസ്സ ഞാതോ ഇയാ ഞാ**.

ഏയ്യസ്സ വിഭത്തിസ്സ **ഞാ**ഇച്ചേതായ ധാതുയാ പരസ്സ **ഇയാ ഞാ**ആദേസാ ഹോന്തി വാ.

ജാനിയാ, ജഞ്ഞാ.

വാതി കിമത്ഥം? ജാനേയ്യ.

൪൦൯, ൪൧൩. **നാസ്സ ലോപോ യകാരത്തം**.

ഞാഇച്ചേതായ ധാതുയാ പരസ്സ **നാ**പച്ചയസ്സ ലോപോ ഹോതി വാ, **യ**കാരത്തഞ്ച.

ജഞ്ഞാ, നായതി.

വാതി കിമത്ഥം? ജാനാതി.

൪൧൦, ൫൮൭. **ലോപഞ്ചേത്തമകാരോ**.

അകാരപച്ചയോ ലോപമാപജ്ജതേ, ഏത്തഞ്ച ഹോതി വാ.

വജ്ജേമി, വദേമി, വജ്ജാമി, വദാമി.

൪൧൧, ൪൨൧. **ഉത്തമോകാരോ**.

ഓകാരപച്ചയോ ഉത്തമാപജ്ജതേ വാ.

കുരുതേ, കരോതി.

ഓകാരോതി കിമത്ഥം? ഹോതി.

൪൧൨, ൪൨൨. **കരസ്സാകാരോ ച**.

കരഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **അ**കാരോ **ഉ**ത്തമാപജ്ജതേ വാ.

കുരുതേ, തരോതി, തുബ്ബന്തി, കയിരതി.

കരസ്സേതി കിമത്ഥം? സരതി, മരതി.

൫൧൩, ൪൩൫. **ഓ അവ സരേ**.

ഓകാരസ്സ ധാതന്തസ്സ സരേ പരേ **അവാ**ദേസോ ഹോതി.

ചവതി. ഭവതി.

ഓതി കിമത്ഥം? ജയതി.

൫൧൪, ൪൯൧. **ഏ അയ**.

ഏകാരസ്സ ധാതന്തസ്സ സരേ പരേ **അയാ**ദേസോ ഹോതി.

നയതി, ജയതി.

൫൧൫, ൫൪൧. **തേ ആവായാ കാരിതേ**.

തേ ഓ ഏഇച്ചേതേ ആവ ആയാദേസേ പാപുണന്തി കാരിതേ.

ലാവേതി, നായേതി.

യോഗവിഭാഗേന അഞ്ഞസ്മിമ്പി **ഏ**കാരസ്സ **ആയാ**ദേസോ ഹോതി. ഗായതി, ഗായന്തി.

൫൧൬, ൪൬൬. **ഇകാരാഗമോ അസബ്ബധാതുകമ്ഹി**.

സബ്ബസ്മിം അസബ്ബധാതുകമ്ഹി **ഇ**കാരാഗമോ ഹോതി.

ഗമിസ്സതി, കരിസ്സതി, ലഭിസ്സതി, പചിസ്സതി.

അസബ്ബധാതുകമ്ഹീതി കിമത്ഥം? ഗച്ഛതി, കരോതി, ലഭതി, പചതി.

൫൧൭, ൪൮൮. **ക്വചി ധാതുവിഭത്തിപച്ചയാനം ദീഘ വിപരീതാദേസലോപാഗമാ ച**.

ഇധ ആഖ്യാതേ അനിദ്ദിട്ഠേസു സാധനേസു ക്വചി ധാതുവിഭത്തിപച്ചയാനം ദീഘവിപരീതാദേസലോപാഗമഇച്ചേതാനി കാരിയാനി ജിനവചനാനുരൂപാനി കാതബ്ബാനി.

ജായതി , കരേയ്യ, ജാനിയാ, സിയാ, കരേ, ഗച്ഛേ, ജഞ്ഞാ, വക്ഖേഥ, ദക്ഖേഥ, ദിച്ഛതി, അഗച്ഛി, അഗച്ഛും, അഹോസി, അഹേസും ഇച്ചേവമാദീനി അഞ്ഞാനിപി സാധനാനി യോജേതബ്ബാനി.

൫൧൮, ൪൪൬. **അത്തനോപദാനി പരസ്സപദത്തം**.

അത്തനോപദാനി കച്ചി പരസ്സപദത്തമാപജ്ജന്തേ.

വുച്ചതി, ലബ്ഭതി, പച്ചതി.

കച്ചീതി കിമത്ഥം? കരീയതേ, ലബ്ഭതേ, പച്ചതേ.

൫൯, ൪൭൭. **അകാരാഗമോ ഹിയ്യത്തനീഅജ്ജതനീകാലാതിപത്തീസു**.

കച്ചി **അകാരാഗമോ** ഹോതി **ഹിയ്യത്തനീ അജ്ജതനീകാലാതിപത്തി**ഇച്ചേതാസു വിഭത്തീസു.

അഗമാ, അഗമീ, അഗമിസ്സാ.

കച്ചീതി കിമത്ഥം? ഗമാ, ഗമീ, ഗമിസ്സാ.

൬൦, ൫൦൨. **ബ്രൂതോ ഈ തിമ്ഹി**.

ബ്രൂഇച്ചേതായ ധാതുയാ **ഈ**കാരാഗമോ ഹോതി **തി**മ്ഹി വിഭത്തിമ്ഹി.

ബ്രവീതി.

൬൧, ൪൨൫. **ധാതുസ്സന്തോ ലോപോ'നേകസരസ്സ**.

ധാതുസ്സ അന്തോ കച്ചി ലോപോ ഹോതി അനേകസരസ്സ.

ഗച്ഛതി, സരതി, മരതി.

അനേകസരസ്സേതി കിമത്ഥം? പാതി, യാതി, വാതി.

കച്ചീതി കിമത്ഥം? മഹീയതി, മഥീയതി.

൬൨, ൪൭൩. **ഇസുയമൂനമന്തോ ച്ഛോ വാ**.

ഇസു യമു ഇച്ചേതേസം ധാതൂനം അന്തോ **ച്ഛോ** ഹോതി വാ. ഇച്ഛതി, നിയച്ഛതി.

വാതി കിമത്ഥം? എസതി, നിയമതി.

൬൩, ൬൩൩. **കാരിതാനം ണോ ലോപം**.

കാരിതഇച്ചേതേസം പച്ചയാനം **ണോ** ലോപമാപജ്ജതേ.

കാരേതി, കാരയതി, കാരാപേതി, കാരാപയതി.

സാസനത്ഥം സമുദ്ദിട്ഠം, മയാഖ്യാതം സമാസതോ;
സകം ബുദ്ധിവിസേസേന, ചിന്തയന്തു വിചക്ഖണാ.

ഇതി ആഖ്യാതകപ്പേ ചതുത്ഥോ കണ്ഡോ.

ആഖ്യാതകപ്പോ നിട്ഠിതോ.

൭. കിബ്ബിധാനകപ്പ

പഠമകണ്ഡ

(ക)

ബുദ്ധം ഞാണസമുദ്ദം, സബ്ബഞ്ഞും ലോകഹേതു'ഖീണമതിം;
വന്ദിത്വാ പുബ്ബമഹം, വക്ഖാമി സസാധനം ഹി കിതകപ്പം.

(ഖ)

സാധനമൂലം ഹി പയോഗം,
ആഹു പയോഗമൂലമത്ഥഞ്ച;
അത്ഥേസു വിസാരദമതയോ,
സാസനസ്സുധരാ ജിനസ്സ മതാ.

(ഗ)

അന്ധോ ദേസകവികലോ,
ഘതമധുതേലാനി ഭാജനേന വിനാ;
നട്ഠോ നട്ഠാനി യഥാ,
പയോഗവികലോ തഥാ അത്ഥോ.

(ഘ)

തസ്മാ സംരക്ഖണത്ഥം, മുനിവചനത്ഥസ്സ ദുല്ലഭസ്സാഹം;
വക്ഖാമി സിസ്സകഹിതം, കിതകപ്പം സാധനേന യുതം.

൫൨൮, ൭൩൧. **ധാതുയാ കമ്മാദിമ്ഹി ണോ**.

ധാതുയാ കമ്മാദിമ്ഹി **ണ**പച്ചയോ ഹോതി.

കമ്മം കരോതീതി കമ്മകാരോ, ഏവം കുമ്ഭകാരോ, മാലാകാരോ, കട്ഠകാരോ, രഥകാരോ, രജതകാരോ , സുവണ്ണകാരോ, പത്തഗ്ഗാഹോ, തന്തവായോ, ധഞ്ഞമായോ, ധമ്മകാമോ, ധമ്മചാരോ.

൫൨൯, ൭൩൨. **സഞ്ഞായമ നു**.

സഞ്ഞായമഭിധേയ്യായം ധാതുയാ കമ്മാദിമ്ഹി **അ**കാരപച്ചയോ ഹോതി, നാമമ്ഹി ച **നു**കാരാഗമോ ഹോതി.

അരിം ദമേതീതി അരിന്ദമോ, രാജാ. വേസ്സം തരതീതി വേസ്സന്തരോ, രാജാ. തണ്ഹം കരോതീതി തണ്ഹങ്കരോ, ഭഗവാ. മേധം കരോതീതി മേധങ്കരോ, ഭഗവാ. സരണം കരോതീതി സരണങ്കരോ, ഭഗവാ. ദീപം കരോതീതി ദീപങ്കരോ, ഭഗവാ.

൫൩൦, ൭൩൩. **പുരേ ദദാ ച ഇം**.

പുരസദ്ദേ ആദിമ്ഹി ദദഇച്ചേതായ ധാതുയാ **അ**കാരപച്ചയോ ഹോതി, **പുര**സദ്ദസ്സ **അ**കാരസ്സ ച ഇം ഹോതി.

പുരേ ദാനം അദാസീതി പുരിന്ദദോ ദേവരാജാ.

൫൨൭, ൬൨൨. **സബ്ബതോ ണ്വു ത്വാവീ വാ**.

സബ്ബതോ ധാതുതോ കമ്മാദിമ്ഹി വാ അകമ്മാദിമ്ഹി വാ **അകാര ണ്വു തു ആവീ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

തം കരോതീതി തക്കരോ, ഹിതം കരോതീതി ഹിതകരോ, വിനേതി ഏത്ഥ, ഏതേനാതി വാ വിനയോ നിസ്സായ നം വസതീതി നിസ്സയോ.

ണ്വുമ്ഹി - രഥം കരോതീതി രഥകാരകോ, അന്നം, ദദാതീതി അന്നദായകോ, വിനേതി സത്തേതി വിനായകോ, കരോതീതി കാരകോ, ദദാതീതി ദായകോ, നേതീതി നായകോ.

തുമ്ഹി - തം കരോതീതി തക്കത്താ, തസ്സ കത്താതി വാ തക്കത്താ. ഭോജനം ദദാതീതി ഭോജനദാതാ, ഭോജനസ്സ ദാതാതി വാ ഭോജനദാതാ. കരോതീതി കത്താ. സരതീതി സരിതാ.

ആവീമ്ഹി - ഭയം പസ്സതീതി ഭയദസ്സാവീ ഇച്ചേവമാദി.

൫൨൮, ൬൩൭. **വിസ രുജ പദാദിതോ ണ**.

വിസ രുജ പദഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ണ** പച്ചയോ ഹോതി.

പവിസതീതി പവേസോ, രുജതീതി രോഗോ, ഉപ്പജ്ജതീതി ഉപ്പാദോ, ഫുസതീതി ഫസ്സോ, ഉചതീതി ഓകോ, ഭവതീതി ഭാവോ, അയതീതി ആയോ, സമ്മാ ബുജ്ഝതീതി സമ്ബോധോ, വിഹരതീതി വിഹാരോ.

൫൨൯, ൬൨൦. **ഭാവേ ച**.

ഭാവത്ഥാഭിധേയ്യേ സബ്ബധാതൂഹി **ണ**പച്ചയോ ഹോതി.

പച്ചതേ, പചനം വാ പാതോ, ചജതേ, ചജനം വാ ചാഗോ, ഏവം യാഗോ, യോഗോ, ഭാഗോ, പരിദാഹോ.

൫൩൦, ൬൨൮. **ക്വി ച**.

സബ്ബധാതൂഹി **ക്വി**പച്ചയോ ഹോതി.

സമ്ഭവതീതി സമ്ഭൂ, വിസേസേന ഭവതീതി വിഭൂ, ഭുജേന ഗച്ഛതീതി ഭുജഗോ, സം അത്താനം ഖനതി, സം സട്ഠു ഖനതീതി വാ സങ്ഖോ.

൫൩൧, ൬൨൯. **ധരാദീഹി രമ്മോ**.

ധരഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **രമ്മ**പച്ചയോ ഹോതി.

ധരതി തേനാതി ധമ്മോ, കരീയതേ തന്തി കമ്മം.

൬൩൨, ൫൯൦. തസ്സീലാദീസു ണീത്വാവീ ച.

സബ്ബേഹി ധാതൂഹി **തസ്സീലാ**ദീസ്വത്ഥേസു **ണീ തു ആവീ** ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

പിയം പസംസിതും സീലം യസ്സ രഞ്ഞോ, സോ ഹോതി രാജാ പിയപസംസീ, ബ്രഹ്മം ചരിതും സീലം യസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ സോ ഹോതി പുഗ്ഗലോ ബ്രഹ്മചാരീ, പസയ്ഹ പവത്തിതും സീലം യസ്സ രഞ്ഞോ, സോ ഹോതി രാജാ പസയ്ഹപവത്ഥാ, ഭയം പസ്സിതും സീലം യസ്സ സമണസ്സ, സോ ഹോതി സമണോ ഭയദസ്സാവീ ഇച്ചേവമാദി.

൬൩൩, ൫൯൧. സദ്ദ കു ധ ചല മണ്ഡത്ഥരുധാദീഹിയു.

സദ്ദ കുധ ചല മണ്ഡത്ഥേഹി ച **രുചാ**ദീഹി ച ധാതൂഹി **യു**പച്ചയോ ഹോതി **തസ്സീലാ**ദീസ്വത്ഥേസു.

ഘോസനസീലോ ഘോസനോ, ഭാസനസീലോ ഭാസനോ. ഏവം വിഗ്ഗഹോ കാതബ്ബോ. കോധനോ, ദോസനോ, ചലനോ, കമ്പനോ, ഫന്ദനോ, മണ്ഡനോ, വിഭൂസനോ, രോചനോ, ജോതനോ, വഡ്ഢനോ.

൬൩൪, ൫൯൨. പാരാദിഗമിമ്ഹാ രൂ.

ഗമുഇച്ചേതമ്ഹാ ധാതുമ്ഹാ **പാര**സദ്ദാദിമ്ഹാ **രൂ**പച്ചയോ ഹോതി **തസ്സീലാ**ദീസ്വത്ഥേസു.

ഭവസ്സ പാരം ഭവപാരം, ഭവപാരം ഗന്തും സീലം യസ്സ പുരിസസ്സ, സോ ഹോതി പുരിസോ ഭവപാരഗൂ.

തസ്സീലാദീസ്വീതി കിമത്ഥം? പാരങ്ഗതോ.

പാരാദിഗമിമ്ഹാതി കിമത്ഥം? അനുഗാമീ.

൬൩൫, ൫൯൩. ഭിക്ഖാദിതോ ച.

ഭിക്ഖഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി രൂപച്ചയോ ഹോതി **തസ്സീലാ**ദീസ്വത്ഥേസു.

ഭിക്ഖനസീലോ യാചനസീലോ ഭിക്ഖു, വിജാനനസീലോ വിഞ്ഞൂ.

൬൩൬, ൫൯൪. തനത്യാദീനം ണുകോ.

ഹനത്യാദീനം ധാതൂനം അന്തേ **ണുക**പച്ചയോ ഹോതി **തസ്സീലാ**ദീസ്വത്ഥേസു.

ആഹനനസീലോ ആഘാതുകോ, കരണസീലോ കാരുകോ.

൬൩൭, ൫൯൫. നു നിഗ്ഗഹിതം പദന്തേ.

പദന്തേ **നു**കാരാഗമോ നിഗ്ഗഹിതമാപജ്ജതേ.

അരിം ദമേതീതി അരിന്ദമോ, രാജാ. വേസ്സം തരതീതി വേസ്സന്തരോ, രാജാ. പഭം കരോതീതി പഭങ്കരോ, ഭഗവാ.

൬൩൮, ൬൯൬. **സംഹനാഞ്ഞായ വാ രോ ഘോ**.

സംപുബ്ബായ ഹനഇച്ചേതായ ധാതുയാ, അഞ്ഞായ വാ ധാതുയാ **ര**പച്ചയോ, **ഹന**സ്സ ച **ഘോ** ഹോതി.

സമഗ്ഗം കമ്മം സമുപഗച്ഛതീതി സങ്ഘോ, സമന്തതോ നഗരസ്സ മാഹിരേ ഖഞ്ഞതീതി പരിഖാ, അന്തം കരോതീതി അന്തകോ.

സംഇതി കിമത്ഥം? ഉപഹനനം ഉപഘാതോ.

൬൩൯, ൬൬൮. **രമ്ഹി രന്തോ രാദിനോ**.

രമ്ഹി പച്ചയേ പരേ സബ്ബോ ധാത്വന്തോ രകാരാദി ലോപോ ഹോതി.

അന്തകോ, പാരഗൂ, സത്ഥാ, ദിട്ഠോ ഇച്ചേവമാദി.

൬൪൦, ൬൪൬. **ഭാവകമ്മേസു തബ്ബാനീയാ**.

ഭാവകമ്മഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു **തബ്ബ അനീയ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി സബ്ബധാതൂഹി.

ഭവിതബ്ബം, ഭവനീയം, ആസിതബ്ബം, ആസനീയം, പജ്ജിതബ്ബം, പജ്ജനീയം, കത്തബ്ബം, കരണീയം, ഗന്തബ്ബം, ഗമനീയം.

൬൪൧, ൬൬൨. **ണ്യോ ച**.

ഭാവകമ്മേസു സബ്ബധാതൂഹി ണ്യപച്ചയോ ഹോതി.

കത്തബ്ബം കാരിയം, ജേതബ്ബം ജേയ്യം, നേതബ്ബം നേയ്യം, ഇച്ചേവമാദി.

ചഗ്ഗഹണേന തേയ്യപച്ചയോ ഹോതി. ഞാതബ്ബം ഞാതേയ്യം, ദട്ഠേയ്യം, പത്തേയ്യം ഇച്ചേവമാദി.

൬൪൨, ൬൬൭. **കരമ്ഹാ രിച്ച**.

കരഇച്ചേതമ്ഹാ ധാതുമ്ഹാ **രിച്ച**പച്ചയോ ഹോതി **ഭാവകമ്മേ**സു.

കത്തബ്ബം കിച്ചം.

൬൪൩, ൬൬൬. **ഭൂതോ’ബ്ബ**.

ഭൂഇച്ചേതായ ധാതുയാ **ണ്യ**പച്ചയസ്സ **ഊ**കാരേന സഹ **അബ്ബാ**ദേസോ ഹോതി **ഭാവകമ്മേ**സു.

ഭവിതബ്ബോ ഭബ്ബോ, ഭവിതബ്ബം ഭബ്ബം.

൫൪൮, ൭൨൩. **വദ മദ ഗമു യുജ ഗരഹാകാരാദീഹി ജ്ജ മ്മ ഗ്ഗ യ്ഹേയ്യാ ഗാരോ വാ.**

വദ മദ ഗമു യുജ ഗരഹാകാരന്തഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി ണ്യപച്ചയസ്സ യഥാസങ്ഖ്യം **ജ്ജ മ്മ ഗ്ഗ യ്ഹ എയ്യാ**ദേസാ ഹോന്തി വാ ധാതന്തേന സഹ, **ഗരസ്സം** ച **ഗാരോ** ഹോതി ഭാവകമ്മേസു.

വത്തബ്ബം വജ്ജം, മദനീയം മജ്ജം, ഗമനീയം ഗമ്മം, യോജനീയം യോഗ്ഗം, ഗരഹിതബ്ബം ഗാരയ്ഹം, ദാതബ്ബം ദേയ്യം, പാതബ്ബം പേയ്യം, ഹാതബ്ബം ഹേയ്യം, മാതബ്ബം മേയ്യം, ഞാതബ്ബം ഞേയ്യം, ഇച്ചേവമാദി.

൫൪൯, ൫൪൭. **തേ കിച്ചാ.**

യേ പച്ചയാ **തബ്ബാ**ദയോ **രിച്ച**ന്താ, തേ **കിച്ച**സഞ്ഞാതി വേദിതബ്ബാ.

കിച്ചസഞ്ഞായ കിംപയോജനം? ഭാവകമ്മേസു കിച്ചത്തഖത്ഥാ.

൫൫൦, ൭൨൨. **അഞ്ഞേ കിത.**

അഞ്ഞേ പച്ചയാ **കിത** എവ സഞ്ഞാ ഹോന്തി.

കിത സഞ്ഞായ കിംപയോജനം? കത്തരി കിത.

൫൫൧, ൫൬൨. **നന്ദാദീഹി യു.**

നന്ദാദീഹി ധാതൂഹി **യു**പച്ചയോ ഹോതി **ഭാവകമ്മേ**സു.

നന്ദീയതേ നന്ദനം, നിന്ദിതബ്ബം വാ നന്ദനം, ഗഹണീയം ഗഹണം, ചരിതബ്ബം ചരണം, എവം സബ്ബത്ഥ യോജേതബ്ബാ.

൫൫൨, ൫൬൩. **കത്തുകരണപദേസേസു ച.**

കത്തുകരണപദേസഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു ച **യു**പച്ചയോ ഹോതി.

കത്തരി താവ - രജം ഹരതീതി രജോഹരണം തോയം.

കരണേ താവ - കരോതി തേനാതി കരണം.

പദേസേ താവ - തിട്ഠന്തി തസ്മിന്തി ഠാനം. എവം സബ്ബത്ഥ യോജേതബ്ബാ.

൫൫൩, ൫൭൦. **രഹാദിതോ ണ.**

രകാരഹകാരാദ്യന്തേഹി ധാതൂഹി **അനാദേസസ്സ നസ്സ ണോ** ഹോതി.

കരോതി തേനാതി കരണം, പൂരേതി തേനാതി പൂരണം. ഗഹണീയം തേനാതി ഗഹണം. എവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ പഠമോ കണ്ഡോ.

ദുതിയകണ്ഡ

൫൦ം, ൫ർന്റ. **ണാദയോ തേകാലികാ.**

ണാദയോ പച്ചയാ **യുപച്ചയന്താ തേകാലികാ**തി വേദിതബ്ബാ.

കുമ്ഭം കരോതി അകാസി കരിസ്സതീതി കുമ്ഭകാരോ, കരോതി അകാസി കരിസ്സതി തേനാതി കരണം. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൫൧, ൫ൻവ്വ. **സഞ്ഞായം ദാ ധാതോ ഇ.**

സഞ്ഞായമഭിധേയ്യായം **ദാ ധാതോ ഇ**പച്ചയോ ഹോതി.

പഠമം ആദീയതീതി ആദി, ഉദകം ദധാതീതി ഉദമി, മഹോദകാനി ദധാതീതി മഹോദധി, വാലാനി ദധാതി തസ്മിന്തി വാലധി, സമ്മാ ധീയതീതി സന്ധി.

൫൨, ൬ംൻ. **തി കിത ചാസിട്ഠേ.**

സഞ്ഞായമഭിധേയ്യായം സബ്ബധാതൂഹി തിപച്ചയോ ഹോതി, **കിത** ച ആസിട്ഠേ.

ജിനോ ജനം ബുജ്ഝതൂതി ജിനബുദ്ധി, ധനം അസ്സ ഭവതൂതി ധനഭൂതി, ഭവതൂതി ഭൂതോ, ഭവതൂതി ഭാവോ, ധമ്മോ ജനം ദദാതൂതി ധമ്മദിന്നോ, വഡ്ഢതൂതി വഡ്ഢമാനോ. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൫൩, ൫ൻൻ. **ഇത്ഥിയമതിയവോ വാ.**

ഇത്ഥിയമഭിധേയ്യായം സബ്ബധാതൂഹി **അകാര തി യു** ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി വാ.

ജീരതീതി ജരാ, മഞ്ഞതീതി മതി, ചേതയതീതി ചേതനാ, വേദയതീതി വേദനാ. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൫൪, ൬ം൧. **കരതോ രിരിയ.**

കരതോ ഇത്ഥിയമനിത്ഥിയം വാ അഭിധേയ്യായം **രിരീയ**പച്ചയോ ഹോതി വാ.

കത്തബ്ബാ കിരിയാ, കരണീയം കിരിയം.

൫൫, ൬൧൨. **അതീതേ തതവന്തുതാവീ.**

അതീതേ കാലേ സബ്ബധാതൂഹി **തതവന്തുതാവീ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

ഹുതോ, ഹുതവാ, ഹുതാവീ. വുസിതോ, വുസിതവാ, വുസിതാവീ. ഭുത്തോ, ഭുത്തവാ, ഭുത്താവീ.

൫൯, **൬൮൨.** **ഭാവകമ്മേസു ത.**

ഭാവകമ്മേസു അതീതേ കാലേ **ത**പച്ചയോ ഹോതി സബ്ബധാതൂഹി.

ഭാവേ താവ - തസ്സ ഗീതം, നച്ചം, നട്ടം, ഹസിതം.

കമ്മനി താവ - തേന ഭാസിതം, ദേസിതം.

൫൬, **൬൭൩.** **ബുധഗമാദിത്ഥേ കത്തരി.**

ബുധഗമുഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി തദത്ഥേ ഗമ്യമാനേ **ത**പച്ചയോ ഹോതി കത്തരി സബ്ബകാലേ.

സബ്ബേ സങ്ഖതാസങ്ഖതേ ധമ്മേ ബുജ്ഝതി അബുജ്ഝി ബുജ്ഝിസ്സതീതി ബുദ്ധോ, സരണങ്ഗതോ, സമഥങ്ഗതോ, അമതങ്ഗതോ, ജാനാതി അജാനി ജാനിസ്സതീതി ഞാതോ, ഇച്ചേവമാദി.

൫൭, **൬൭൪.** **ജിതോ ഇന സബ്ബത്ഥ.**

ജിഇച്ചേതായ ധാതുയാ **ഇന**പച്ചയോ ഹോതി സബ്ബകാലേ കത്തരി.

പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ ജിനാതി അജിനി ജിനിസ്സതീതി ജിനോ.

൫൮, **൬൭൫.** **സുപതോ ച.**

സുപഇച്ചേതായ ധാതുയാ **ഇന**പച്ചയോ ഹോതി കത്തരി, ഭാവേ ച.

സുപതീതി സുപിനം, സുപീയതേ സുപിനം.

൫൯, **൬൭൬.** **ഈസംദുസൂഹി ഖ.**

ഈസംദുസുസദ്ദാദീഹി സബ്ബധാതൂഹി **ഖ**പച്ചയോ ഹോതി.

ഈസസ്സയോ, ദുസ്സയോ, സുസ്സയോ ഭവതാ, ഈസക്കരം, ദുക്കരം, സുകരം, ഭവതാ.

൬൦, **൬൭൭.** **ഇച്ഛത്ഥേസു സമാനകത്തുകേസു തവേ തും വാ.**

ഇച്ഛത്ഥേസു സമാനകത്തുകേസു സബ്ബധാതൂഹി**തവേതും**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി സബ്ബകാലേ കത്തരി.

പുഞ്ഞാനി കാതവേ, സദ്ധമ്മം സോതു മിച്ഛതി.

൬൧, **൬൭൮.** **അരഹസക്കാദീസു ച.**

അരഹസക്കാദീസു ച അത്ഥേസു സബ്ബധാതൂഹി **തും**പച്ചയോ ഹോതി.

കോ തം നിന്ദിതുമരഹതി, സക്കാ ജേതും ധനേന വാ. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൭൯൬, ൬൬൯. **പത്തവചനേ അലമത്ഥേസു ച.**

പത്തവചനേ **അലമത്ഥേ**സു സബ്ബധാതൂഹി **തും**പച്ചയോ ഹോതി.

അലമേവ ദാനാനി ദാതും, അലമേവ പുഞ്ഞാനി കാതും.

൭൯൭, ൬൬൮. **പുബ്ബകാലേ’ കകത്തുകാനം തുന ത്വാന ത്വാവാ.**

പുബ്ബകാലേ ഏകകത്തുകാനം ധാതൂനം **തുനത്വാന ത്വാ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി വാ.

കാതുന കമ്മം ഗച്ഛതി, അകാതുന പുഞ്ഞം കിലിസ്സതി, സത്താ സുത്വാന ധമ്മം മോദന്തി, രിപും ജിത്വാന വസതി, ധമ്മം സുത്വാന’സ്സ ഏതദഹോസി, ഇതോ സുത്വാന അമുത്ര കഥയന്തി, സുത്വാ ജാനിസ്സാമ. ഏവം സബ്ബത്ഥ യോജേതബ്ബോ.

൭൯൮, ൬൬൯. **വത്തമാനേ മാനന്താ.**

വത്തമാനേ കാലേ സബ്ബധാതൂഹി **മാനഅന്ത**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

സരമാനോ രോദതി. ഗച്ഛന്തോ ഗണ്ഹാതി.

൭൯൯, ൭൦൭. **സാസാദീഹി രത്ഥു.**

സാസഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **രത്ഥു**പച്ചയോ ഹോതി.

സാസതീതി സത്ഥാ, സാസതി ഹിംസതീതി വാ സത്ഥാ.

൭൯൦, ൭൦൮. **പാതിതോരിതു.**

പാഇച്ചേതായ ധാതുയാ **രിതു**പച്ചയോ ഹോതി.

പാതി പുത്തന്തി പിതാ.

൭൯൧, ൭൦൯. **മാനാദീഹി രാതു.**

മാനഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **രാതു**പച്ചയോ ഹോതി, **രിതു** പച്ചയോ ച.

ധമ്മേന പുത്തം മാനേതീതി മാതാ, പുബ്ബേ ഭാസതീതി ഭാതാ, മാതാപിതൂഹി ധാരീയതീതി ധീതാ.

൭൯൨, ൬൭൦. **ആഗമാ തുകോ.**

ആഇച്ചാദിമ്ഹാ **ഗമി**തോ **തുക**പച്ചയോ ഹോതി.

ആഗച്ഛതീതി ആഗന്തുകോ, ഭിക്ഖു.

൭൯൩, ൬൭൧. **ഭബ്ബേ ഇക.**

ഗമുഇച്ചേതമ്ഹാ ധാതുമ്ഹാ **ഇക**പച്ചയോ ഹോതി ഭബ്ബേ. ഗമിസ്സതി ഗന്തും ഭബ്ബോതി ഗമികോ, ഭിക്ഖു.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ ദുതിയോ കണ്ഡോ.

തതിയകണ്ഡ

൬൨൧, ന്ററ൮. **പച്ചയാദനിട്ഠാ നിപാതനാ സിജ്ഝന്തി,**

സങ്ഖ്യാനാമസമാസതദ്ധിതാഖ്യാതകിതകപ്പമ്ഹി സപ്പച്ചയാ യേ സദ്ദാ അനിട്ഠങ്ഗതാ, തേ സാധനേന നിരക്ഖിത്വാ സകേഹി സകേഹി നാമേഹി നിപാതനാ സിജ്ഝന്തി.

സങ്ഖ്യായം താവ - **ഏകസ്സ ഏതാ** ഹോതി, **ദസസ്സ** ച ദകാരസ്സ **ര**കാരാദേസോ ഹോതി. ഏകോ ച ദസ ച ഏകാരസ.

ദ്വിസ്സ ബാ ഹോതി, **ദസസ്സ** ച ദകാരസ്സ **ര**കാരാദേസോ ഹോതി, ദ്വേ ച ദസ ച ബാരസ.

ദ്വിസ്സ ബാ ഹോതി, **ദസസ്സ** ച **വീസം** ഹോതി. ദ്വേ ച വീസഞ്ച ബാവീസം.

ഛസ്സ സോ ഹോതി, **ദസസ്സ** ച ദകാരസ്സ **ളോ** ഹോതി, ഛ ച ദസ ച സോളസ.

ഛആയതനമ്ഹി **ഛസ്സ സളോ** ഹോതി, സളായതനം. ഏവം സേസാ സങ്ഖ്യാ കാതബ്ബാ.

നാമികേ താവ-**ഇമ സമാന അപര**ഇച്ചേതേഹി ജ്ജജ്ജു പച്ചയാ ഹോന്തി, **ഇമ സമാന**സദ്ദാനഞ്ച **അകാരസ**കാരാദേസാ ഹോന്തി. ഇമസ്മിം കാലേ അജ്ജ, അജ്ജു, സമാനേ കാലേ സജ്ജ, സജ്ജു, അപരസ്മിം കാലേ അപരജ്ജ, അപരജ്ജു.

സമാസേ താവ - ഭൂമിഗതോ, അപായഗതോ, ഇസ്സരകതം. സല്ലവിദ്ധോ, കഥിനദുസ്സം, ചോരഭയം, ധഞ്ഞരാസി, സംസാരദുക്ഖം, പുബ്ബാപരം.

തദ്ധിതേ താവ - വാസിട്ഠോ, ഭാരദ്വാജോ, ഭഗ്ഗവോ, പണ്ഡവോ, കാലേയ്യോ.

ആഖ്യാതേ താവ - "അസ ഭാവേ"തി ധാതുതോ വത്തമാനേസു ഏകവചനബഹുവചനേസു ഏകവചനസ്സ **തിസ്സ സ്സോ** ഹോതി അന്തേന സഹ, ബഹുവചനസ്സ **അന്തിസ്സ സ്സു** ഹോതി അന്തേന സഹ. ഏവമസ്സ വചനീയോ, ഏവമസ്സു വചനീയാ.

ആണത്തിയം **ഹിസ്സ സ്സു** ഹോതി വാ, ഗച്ഛസ്സു, ഗച്ഛാഹി.

കിതകേ താവ - **വദ ഹന**ഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ക**പച്ചയോ ഹോതി, **വദസ്സ** ച **വാദോ** ഹോതി, **ഹനസ്സ** ച **ഘാതോ** ഹോതി. വാദകോ, ഘാതകോ.

നടധാതുതോ **തപഞ്ചയസ്സ ച്ച ട്ടാ**ദേസാ ഹോന്തി അന്തേന സഹ. നച്ചം, നട്ടം. ഇച്ചേവമാദയോ നിപാതനാ സിജ്ഝന്തി.

൬൩൨, ൫൨൬. **സാസ ദിസതോ തസ്സ രിട്ഠോ ച**.

സാസ ദിസഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **തപച്ചയസ്സ രിട്ഠാ**ദേസോ ഹോതി ഠാനേ.

അനുസിട്ഠോ സോ മയാ, ദിട്ഠം മേ രൂപം.

ചഗ്ഗഹണേന കിച്ചതകാരസ്സ ച **തും** പച്ചയസ്സ **ച രട്ഠരട്ഠും**ആദേസാ ഹോന്തി. ദസ്സനീയം ദട്ഠബ്ബം. ദട്ഠും വിഹാരം ഗച്ഛന്തി സമണാനം.

൬൩൩, ൫൨൫. **സാദിസന്ത പുച്ഛ ഭന്ജ ഹന്സാദീഹിട്ഠോ**.

സകാരന്ത പുച്ഛ ഭന്ജ ഹന്സ ഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **തപച്ചയസ്സ** സഹാദിബ്യഞ്ജനേന **ട്ഠാ**ദേസോ ഹോതി ഠാനേ.

തുട്ഠോ, അഹിനാ ദട്ഠോ നരോ, മയാ പുട്ഠോ, ഭട്ഠോ, പഭട്ഠോ, ഹട്ഠോ, പഹട്ഠോ, യിട്ഠോ. ഏവമഞ്ഞേപി ധാതവോ സബ്ബത്ഥ യോജേതബ്ബാ.

൬൩൪, ൫൭൩. **വസതോ ഉട്ഠ**.

വസഇച്ചേതമ്ഹാ ധാതുമ്ഹാ **തകാരപച്ചയസ്സ** സഹാദിബ്യഞ്ജനേന **ഉട്ഠാ**ദേസോ ഹോതി ഠാനേ.

വസ്സംവുട്ഠോ.

൬൩൫, ൫൭൪. **വസ്സ വാ വു**.

വസസ്സേവ ധാതുസ്സ **തപച്ചയേ** പരേ **വകാരസ്സ ഉകാരാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, ഉട്ഠോ. വുഠോ വാ.

൬൩൬, ൫൦൭. **ധ ഢ ഭ ഹേ ഹി ധ ഢാ ച**.

ധ ഢ ഭ ഹഇച്ചേവമന്തേഹി ധാതൂഹി **തകാരപച്ചയസ്സ** യഥാക്കമം **ധ ഢാ**ദേസാ ഹോന്തി.

യഥാ? ബുദ്ധോ ഭഗവാ, വഡ്ഢോ ഭിക്ഖു, ലദ്ധം മേ പത്തചീവരം, അഗ്ഗിനാ ദഡ്ഢം വനം.

൬൩൭, ൫൨൮. **ഭന്ജതോ ഗ്ഗോ ച**.

ഭന്ജതോ ധാതുമ്ഹാ **തകാരപച്ചയസ്സ ഗ്ഗോ** ആദേസോ ഹോതി സഹാദിബ്യഞ്ജനേന.

ഭഗ്ഗോ.

൫൭൮, ൫൬൦. **ഭുജാദീനമന്തോ നോ ദ്വി ച.**

ഭുജഇച്ചേവമാദീനം ധാതൂനം അന്തോ നോ ഹോതി, **തപച്ചയസ്സ ച** ദ്വിഭാവോ ഹോതി.

ഭുത്തോ, ഭുത്താവീ, ചത്തോ, സത്തോ, രത്തോ, യുത്തോ, വിവിത്തോ.

൫൭൯, ൬൨൯. **വച വാവു.**

വചഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ വകാരസ്സ **ഉ**കാരാദേസോ ഹോതി അന്തോ **ച**കാരോ നോ ഹോതി, **തപച്ചയസ്സ** ച ദ്വേഭാവോ ഹോതി വാ.

വുത്തം ഭഗവതാ, ഉത്തം വാ.

൫൮൦, ൬൩൦. **ഗുപാദീനഞ്ച.**

ഗുപഇച്ചേവമാദീനം ധാതൂനം അന്തോ ച ബ്യഞ്ജനോ നോ ഹോതി, **തപച്ചയസ്സ** ച ദ്വേഭാവോ ഹോതി.

സുഗുത്തോ, ചത്തോ, ലിത്തോ, സന്തത്തോ, ഉത്തോ, വിവിത്തോ, സിത്തോ. ഏവമഞ്ഞേപി യോജേതബ്ബാ.

൫൮൧, ൬൧൬. **തരാദീഹി ഇണ്ണോ.**

തരഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **തപച്ചയസ്സ ഇണ്ണാ**ദേസോ ഹോതി, അന്തോ ച ബ്യഞ്ജനോ നോ ഹോതി.

തരതീതി തിണ്ണോ, ഉത്തരതീതി ഉത്തിണ്ണോ, സംപൂരതീതി സമ്പുണ്ണോ, തുരതീതി തുണ്ണോ, പരിജീരതീതി പരിജിണ്ണോ, ആകിരതീതി ആകിണ്ണോ.

൫൮൨, ൬൩൧. **ഭിദാദിതോ ഇന്ന അന്ന ഈണാവാ.**

ഭിദിഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **തപച്ചയസ്സ ഇന്ന അന്ന ഈണാ**ദേസാ ഹോന്തി വാ, അന്തോ ച ബ്യഞ്ജനോ നോ ഹോതി.

ഭിന്ദിതബ്ബോതി ഭിന്നോ, ഛിന്ദീയതീതി ഛിന്നോ, ഉച്ഛിന്ദീയിത്ഥാതി ഉച്ഛിന്നോ, ദീയതീതി ദിന്നോ, നിസീദതീതി നിസിന്നോ, സുട്ഠു ഛാദീയതീതി സുഛന്നോ, ഖിദതീതി ഖിന്നോ, രോദതീതി രുന്നോ, ഖീണാ ജാതി.

വാതി കിമത്ഥം? ഭിജ്ജതീതി ഭിത്തി.

൫൮൩, ൬൧൭. **സുസ പച സകതോ ക്ഖ ക്കാ ച.**

സുസ പച സകഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **തപച്ചയസ്സ ക്ഖക്കാ**ദേസാ ഹോന്തി, അന്തോ ച ബ്യഞ്ജനോ നോ ഹോതി.

സുസ്സതീതി സുക്ഖം, കട്ഠം, പച്ചതീതി പക്കം, ഫലം. സകതി സമത്ഥേതി, പൂജേതീതി വാ സക്കോ, സുജമ്പതി.

ദവ്വർ, ന്നഫവ്വ. **പക്കമാദീഹി ന്തോ ച.**

പക്കമഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ത**പച്ചയസ്സ **ന്തോ**ആദേസോ ഹോതി, അന്തോ ച നോ ഹോതി.

പക്കമതീതി പക്കന്തോ, വിബ്ഭമതീതി വിബ്ഭന്തോ, സങ്കന്തോ, ഖന്തോ, സന്തോ, ദന്തോ, വന്തോ.

ചഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? തേഹേവ ധാതൂഹി **ത**പച്ചയസ്സന്തി ഹോതി. അന്തോ ച നോ ഹോതി. കന്തി, ഖന്തി. ഏവം സബ്ബത്ഥ.

ദവ്വദ, ന്നഫൻ. **ജനാദീനമാ തിമ്ഹി ച.**

ജനഇച്ചേവമാദീനം ധാതൂനം അന്തസ്സ ബ്യഞ്ജനസ്സ **ആ**ത്തം ഹോതി **ത**പച്ചയേ പരേ, **തിമ്ഹി** ച.

അജനീതി ജാതോ, ജനനം ജാതി.

തിമ്ഹീതി കിമത്ഥം? അഞ്ഞസ്മിമ്പി പച്ചയേ പരേ **ആ**കാരനിവത്തനത്ഥം. ജനിത്വാ, ജനിതാ, ജനിതും, ജനിതബ്ബം ഇച്ചേവമാദി.

ദവ്വന്ന, ന്നം൦൦. **ഗമ ഖന ഹന രമാദീനമന്തോ.**

ഗമ ഖന ഹന രമുഇച്ചേവമാദീനം ധാതൂനം അന്തോ ബ്യഞ്ജനോ നോ ഹോതി വാ **ത**പച്ചയേ പരേ **തി**മ്ഹി ച.

സുന്ദരം നിബ്ബാനം ഗച്ഛതീതി സുഗതോ. സുന്ദരം നിബ്ബാനം ഗച്ഛതീതി സുഗതി, ഖതം, ഖതി. ഉപഹതം, ഉപഹതി. രതോ, രതി, മതോ, മതി.

വാതി കിമത്ഥം? രമതോ, രമതി.

ദവ്വത, ന്നനഫ. **രകാരോ ച.**

രകാരോ ച ധാതൂനമന്തഭൂതോ നോ ഹോതി **ത**പച്ചയേ, പരേ **തി**മ്ഹി ച.

പകാരേന കരീയതീതി പകതോ, പഠമം കരീയതീതി പകതി, വിസരീയതീതി വിസതോ, വിസതി.

ദവ്വവ്വ, ന്നഫം. **ഠാപാനമി ഈ ച.**

ഠാ പാഇച്ചേതേസം ധാതൂനം അന്തസ്സ **ആ**കാരസ്സ **ഇ**കാര **ഈ**കാരാദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **ത**പച്ചയേ പരേ, **തി**മ്ഹി ച.

യത്ര ഠിതോ, ഠിതി, പീതോ, പീതി.

ദവ്വൻ, ന്നഫഫ. **ഹന്തേഹി ഹോ ഹസ്സ ളോ വാ അദഹനഹാനം.**

ഹകാരന്തേഹി ധാതൂഹി **തപച്ചയസ്സ ഹ**കാരാദേസോ ഹോതി, **ഹ**കാരസ്സ ധാത്വന്തസ്സ **ളോ** ഹോതി വാ **അദഹനഹാനം**.

ആരുഹിത്ഥാതി ആരുള്ഹോ. ഗാള്ഹോ, ബാള്ഹോ. മൂളോ.

അദഹനഹാനമിതി കിമത്ഥം? ദയ്ഹതീതി ദഡ്ഢോ, സംസുട്ഠു നയ്ഹതീതി സന്നദ്ധോ.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ തതിയോ കണ്ഡോ.

ചതുത്ഥകണ്ഡ

൫൯൦, ൭൩൯. **ണമ്ഹിരന്ജസ്സ ജോ ഭാവകരണേസു**.

ണമ്ഹി പച്ചയേ പരേ രന്ജഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ അന്തഭൂതസ്സ ന്ജകാരസ്സ **ജോആ**ദേസോ ഹോതി **ഭാവകരണേസു**.

രഞ്ജനം രാഗോ, രന്ജന്തി ഏതേനാതി രാഗോ.

ഭാവകരണേസൂതി കിമത്ഥം? രന്ജതീതി രങ്ഗോ.

൫൯൧, ൭൪൪. **ഹനസ്സ ഘാതോ**.

ഹനഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സബ്ബസ്സ **ഘാതാ**ദേസോ ഹോതി **ണമ്ഹി** പച്ചയേ പരേ.

ഉപഹനതീതി ഉപഘാതോ, ഗാവോ ഹനതീതി ഗോഘാതകോ.

൫൯൨, ൭൦൩. **വധോ വാ സബ്ബത്ഥ**.

ഹനഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **വധാ**ദേസോ ഹോതി വാ സബ്ബത്ഥ ഠാനേസു.

ഹനതീതി വധോ, വധകോ, അവധി, അഹനി വാ.

൫൯൩, ൭൫൪. **ആകാരന്താനമായോ**.

ആകാരന്താനം ധാതൂനം അന്തസ്സ **ആ**കാരസ്സ **ആയാ**ദേസോ ഹോതി **ണമ്ഹി** പച്ചയേ പരേ.

ദദാതീതി ദായകോ, ദാനം ദാതും സീലം യസ്സാതി ദാനദായീ, മജ്ജം ദാതും സീലം യസ്സാതി മജ്ജദായീ, നഗരം യാതും സീലം **യ**സ്സാതി നഗരയായീ.

൫൯൪, ൭൫൫. **പുര സമുപ പരീഹി കരോതിസ്സ ഖ ഖരാ വാ തപച്ചയേസു ച**.

പുര സം ഉപ പരിഇച്ചേതേഹി കരോതിസ്സ ധാതുസ്സ **ഖ ഖരാ**ദേസാ ഹോന്തി വാ **തപച്ചയേ** പരേ, **ണമ്ഹി** ച.

പുരേ കരീയതീതി പുരക്ഖതോ, സമ്മാ കരീയതീതി സങ്ഖതോ, ഉപഗന്ത്വാ കരീയതീതി ഉപക്ഖതോ, പരിസമന്തതോ കരോതീതി പരിക്ഖാരോ,

സംകരീയതീതി സങ്ഖാരോ.

വാതി കിമത്ഥം? ഉപഗന്ത്വാ കരോതീതി ഉപകാരോ.

൫൯൭, ൬൩൨. **തവേ തുനാദീസു കാ**.

തവേ തുനഇച്ചേവമാദീസു പച്ചയേസു കരോതിസ്സ ധാതുസ്സ **കാ**ആദേസോ ഹോതി വാ.

കാതവേ, കാതും, കത്തും വാ, കാതുന, കത്തുന വാ.

൫൯൮, ൬൭൫. **ഗമ ഖന ഹനാദീനം തും തബ്ബാദീസു ന**.

ഗമ ഖന ഹനഇച്ചേവമാദീനം ധാതൂനം അന്തസ്സ **ന**കാരോ ഹോതി വാ **തും തബ്ബാ**ദീസു പച്ചയേസു.

ഗന്തും, ഗമിതും, ഗന്തബ്ബം, ഗമിതബ്ബം. ഖന്തും. ഖനിതും, ഖന്തബ്ബം, ഖനിതബ്ബം. ഹന്തും, ഹനിതും, ഹന്തബ്ബം. ഹനിതബ്ബം. മന്തും, മനിതും, മന്തബ്ബം, മനിതബ്ബം.

ആദിഗ്ഗഹണം കിമത്ഥം? **തുന**ഗ്ഗഹണത്ഥം. ഗന്തുന, ഖന്തുന, ഹന്തുന, മന്തുന.

൫൯൯, ൬൪൫. **സബ്ബേഹി തുനാദീനം യോ**.

സബ്ബേഹി ധാതൂഹി **തുനാ**ദീനം പച്ചയാനം **യ**കാരാദേസോ ഹോതി വാ.

അഭിവന്ദിയ, അഭിവന്ദിത്വാ, ഓഹായ, ഓഹിത്വാ, ഉപനീയ, ഉപനേത്വാ, പസ്സിയ, പസ്സിത്വാ, ഉദ്ദിസ്സ, ഉദ്ദിസിത്വാ, ആദായ, ആദിയിത്വാ.

൫൯൦, ൬൪൩. **ചനന്തേഹി രച്ചം**.

ചകാരനകാരന്തേഹി ധാതൂഹി **തുനാ**ദീനം പച്ചയാനം **രച്ചാ**ദേസോ ഹോതി വാ.

വിവിച്ച, ആഹച്ച, ഉഹച്ച.

വാതി കിമത്ഥം? ഹന്ത്വാ.

൫൯൯, ൬൪൪. **ദിസാ സ്വാന സ്വാന്തലോപോ ച**.

ദിസഇച്ചേതായ ധാതുയാ **തുനാ**ദീനം പച്ചയാനം **സ്വാനസ്വാ**ദേസാ ഹോന്തി, അന്തലോപോ ച.

ദിസ്വാന, ദിസ്വാ.

൬൦൦, ൬൪൫. **മ ഹ ദ ഭേഹി മ്മ യ്ഹ ജ്ജ ബ്ഭ ദ്ധാ ച**.

മ ഹ ദ ഭ ഇച്ചേവമന്തേഹി ധാതൂഹി **തുനാ**ദീനം പച്ചയാനം **മ്മ യ്ഹ ജ്ജ ബ്ഭ ദ്ധാ** ആദേസാ ഹോന്തി വാ അന്തലോപോ ച.

ആഗമ്മ, ആഗമിത്വാ, ഓക്കമ്മ. ഓക്കമിത്വാ, പഗ്ഗയ്ഹ, പഗ്ഗണ്ഹിത്വാ, ഉപ്പജ്ജ, ഉപ്പജ്ജിത്വാ, ആരബ്ഭ, ആരഭിത്വാ, ആരദ്ധ, ആരഭിത്വാ.

൬൦൧, ൩൩൪. **തദ്ധിതസമാസകിതകാ നാമം വാ' തവേ തുനാദീസു ച.**

തദ്ധിതസമാസകിതകഇച്ചേവമന്താ സദ്ദാനാമംവ ദട്ഠബ്ബാ **തവേ തുന ത്വാന ത്വാ**ദിപച്ചയന്തേ വജ്ജേത്വാ.

വാസിട്ഠോ, പത്തധമ്മോ, കുമ്ഭകാരോ ഇച്ചേവമാദി.

൬൦൨, ൬൬. **ദുമ്ഹി ഗരു.**

ദുമ്ഹി അക്ഖരേ യോ പുബ്ബോ അക്ഖരോ, സോ ഗരുകോവ ദട്ഠബ്ബോ.

ഭിത്വാ, ഛിത്വാ, ദത്വാ, ഹുത്വാ.

൬൦൩, ൭. **ദീഘോ ച.**

ദീഘോ ച സരോ ഗരുകോവ ദട്ഠബ്ബോ.

ആഹാരോ, നദീ, വധൂ, തേ ധമ്മാ, ഓപനയികോ.

൬൦൪, ൬൮. **അക്ഖരേഹി കാര.**

അക്ഖരത്ഥേഹി അക്ഖരാഭിധേയ്യേഹി **കാര**പച്ചയോ ഹോതി പയോഗേ സതി.

അ ഏവ അകാരോ, ആ ഏവ ആകാരോ, യ ഏവ യകാരോ.

൬൦൫, ൬൮൭. **യഥാഗമമികാരോ** .

യഥാഗമം സബ്ബധാതൂഹി സബ്ബപച്ചയേസു **ഇ**കാരാഗമോ ഹോതി.

കാരിയം, ഭവിതബ്ബം, ജനിതബ്ബം, വിദിതബ്ബം, കരിത്വാ, ഇച്ഛിതം.

൬൦൬, ൬൮൨. **ദധന്തതോ യോ ക്വചി.**

ദകാരധകാരന്തായ ധാതുയാ യഥാഗമം **യ**കാരാഗമോ ഹോതി ക്വചി **തുനാദീസു** പച്ചയേസു.

ബുദ്ധോ ലോകേ ഉപ്പജ്ജിത്വാ, ധമ്മം ബുജ്ഝിത്വാ.

ദധന്തതോതി കിമത്ഥം? ലഭിത്വാ.

ക്വചീതി കിമത്ഥം? ഉപ്പാദേത്വാ.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ ചതുത്ഥോ കണ്ഡോ.

പഞ്ചമകണ്ഡ

൬൦൭, ൫൭൮. **നിഗ്ഗഹിത സംയോഗാദിനോ.**

സംയോഗാദിഭൂതോ **ന**കാരോ നിഗ്ഗഹിതമാപജ്ജതേ.

രങ്ഗോ, ഭങ്ഗോ, സങ്ഗോ.

൬൦൮, ൬൯൩. **സബ്ബത്ഥ ഗേ ഗീ.**

ഗേഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **ഗീ**ആദേസോ ഹോതി സബ്ബത്ഥ ഠാനേ.

ഗീതം ഗായതി.

൬൦൯, ർ൮ർ. **സദസ്സ സീദത്തം.**

സദഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **സീദാ**ദേസോ ഹോതി സബ്ബത്ഥ ഠാനേ.

നിസിന്നോ, നിസീദതി.

൬൧൦, ൬൯൭. **യജസ്സ സരസ്സി ട്ഠേ.**

യജഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സരസ്സ **ഇ**കാരാദേസോ ഹോതി ട്ഠേ പരേ.

യിട്ഠോ, യിട്ഠം.

ട്ഠേതി കിമത്ഥം? യജനം.

൬൧൧, ൬൦൮. **ഹചതുത്ഥാനമന്താനം ദോ ധേ.**

ഹചതുത്ഥാനം ധാത്വന്താനം **ദോ** ആദേസോ ഹോതി **ധേ** പരേ.

സന്നദ്ധോ, കുദ്ധോ, യുദ്ധോ, സിദ്ധോ, ലദ്ധോ, ആരദ്ധോ.

൬൧൨, ൬൧൫. **ഡോ ഢകാരേ.**

ഹചതുത്ഥാനം ധാത്വന്താനം **ഡോ** ആദേസോ ഹോതി ഢകാരേ പരേ.

ദയ്ഹതീതി ദഡ്ഢോ, വഡ്ഢതീതി വുഡ്ഢോ.

ഢകാരേതി കിമത്ഥം? ദാഹോ.

൬൧൩, ൫൯൩. **ഗഹസ്സ ഘര ണേ വാ.**

ഗഹഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ സബ്ബസ്സ **ഘരാ**ദേസോ ഹോതി വാ **ണ**പച്ചയേ പരേ.

ഘരം, ഘരാനി.

വാതി കിമത്ഥം? ഗാഹോ.

൬൧൪, ൫൯൧. **ദഹസ്സ ദോ ളം.**

ദഹഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ ദകാരോ ളത്തമാപജ്ജതേ വാ **ണപച്ചയേ** പരേ.

പരിദഹനം പരിളാഹോ.

വാതി കിമത്ഥം? പരിദാഹോ.

൬൧൫, ൫൮൬. **ധാത്വന്തസ്സ ലോപോ ക്വിമ്ഹി.**

ധാത്വന്തസ്സ ബ്യഞ്ജനസ്സ ലോപോ ഹോതി ക്വിമ്ഹി പച്ചയേ പരേ.

ഭുജേന ഗച്ഛതീതി, ഭുജഗോ. ഉരേന ഗച്ഛതീതി ഉരഗോ, തുരഗോ, സങ്ഖോ.

൬൧൬, ൫൮൭. **വിദന്തേ ഊ.**

വിദഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ അന്തേ **ഊ**കാരാഗമോ ഹോതി ക്വിമ്ഹി പച്ചയേ പരേ.

ലോകം വിദതി ജാനാതീതി ലോകവിദൂ.

൬൧൭, ൬൩൩. **ന മ ക രാനമന്താനം നിയുത്തതമ്ഹി.**

നകാര **മ**കാര **ക**കാര **ര**കാരാനം ധാത്വന്താനം ലോപോ ന ഹോതി **ഇ**കാരയുത്തേ **ത**പച്ചയേ പരേ.

ഹനിഭും, ഗമിതോ, രമിതോ, സകിതോ, സരിതോ, കരിത്വാ.

ഇയുത്തതമ്ഹീതി കിമത്ഥം? ഗതോ, സതോ.

൬൧൮, ൫൭൧. **ന ക ഗത്തം ച ജാ ണ്വുമ്ഹി.**

ചകാര ജകാരാ കകാര ഗകാരത്തം നാപജ്ജന്തേ ണ്വുമ്ഹി പച്ചയേ പരേ.

പചതീതി പാചകോ, യജതീതി യാജകോ.

൬൧൯, ൫൭൩. **കരസ്സ ച തത്തം തുസ്മിം.**

കരഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ അന്തസ്സ **ര**കാരസ്സ **ത**കാരത്തം ഹോതി **തു**പച്ചയേ പരേ.

കരോതീതി കത്താ, കരോന്തീതി കത്താരോ.

൬൨൦, ൫൪൯. **തും തുന തബ്ബേസു വാ.**

കരഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ അന്തസ്സ **ര**കാരസ്സ **ത**കാരത്തം ഹോതി വാ **തും തുന തബ്ബ**ഇച്ചേതേസു പച്ചയേസു.

കത്തും, കാതും, കത്തുന. കാതുന, കത്തബ്ബം, കാതബ്ബം.

൬൨൧, ൫൫൩. **കാരിതം വിയ ണാനുബന്ധോ.**

ണകാരാനുബന്ധോ പച്ചയോ കാരിതം വിയ ദട്ഠബ്ബോ വാ.

ദാഹോ, ദേഹോ, വാഹോ, ബാഹോ, ചാഗോ, വാരോ, ചാരോ, പരിക്ഖാരോ, ദായകോ, നായകോ, ലാവകോ, ഭാവകോ, കാരീ, ഘാതീ, ദായീ.

വാതി കിമത്ഥം? ഉപക്ഖരോ.

൬൨൨, ൫൭൦. **അനകാ യു ണ്വൂനം**.

യുണ്വുഇച്ചേതേസം പച്ചയാനം **അന അക**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി.

നന്ദനം, കാരകോ.

൬൨൩, ൫൭൪. **ക ഗാ ച ജാനം**.

ച ജഇച്ചേതേസം ധാത്വന്താനം **ക**കാരഗകാരാദേസാ ഹോന്തി **ണാ**നുബന്ധേ പച്ചയേ പരേ.

പാകോ, യോഗോ.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ പഞ്ചമോ കണ്ഡോ.

കിതകപ്പോ നിട്ഠിതോ.

വ്യ. ഉണാദികപ്പ

ഛട്ഠകണ്ഡ

൬൨൪, ൫൯൭. **കത്തരി കിത.**

കത്തുഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ കിത പച്ചയാ ഹോന്തി.

കാരു, കാരുകോ, കാരകോ, പാചകോ, കത്താ, ജനിതാ, പചിതാ, നേതാ.

൬൨൫, ൬൦൫. **ഭാവകമ്മേസു കിച്ചത്ത ഖത്ഥാ.**

ഭാവകമ്മഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു **കിച്ച ത്ത ഖത്ഥ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

ഉപസമ്പാദേതബ്ബം ഉപസമ്പാദനീയം ഭവതാ, സയിതബ്ബം ഭവതാ, കത്തബ്ബം ഭവതാ, ഭോത്തബ്ബോ ഓദനോ ഭവതാ, അസിതബ്ബം ഭോജനം ഭവതാ, അസിതം ഭവതാ, സയിതം ഭവതാ, പചിതം ഭവതാ, അസിതം അസനം ഭവതാ, സയിതം സയനം ഭവതാ, പചിതോ ഓദനോ ഭവതാ, കിഞ്ചിസ്സയോ, ഈസസ്സയോ, ദുസ്സയോ, സുസ്സയോ ഭവതാ.

൬൨൬, ൬൨൪. **കമ്മനി ദുതിയായ ത്തോ.**

കമ്മനി ഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ ദുതിയായം വിഭത്തിയം കത്തരി **ത്ത**പച്ചയോ ഹോതി.

ദാനം ദിന്നോ ദേവദത്തോ, സീലം രക്ഖിതോ ദേവദത്തോ, ഭത്തം ഭുത്തോ ദേവദത്തോ, ഗരും ഉപാസിതോ ദേവദത്തോ.

൬൨൭, ൬൪൬. **ഖ്യാദീഹി മാന മ ച തോ വാ.**

ഖി ഭീ സു രു ഹു വാ ധൂ ഹി ലൂ പീ അദഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **മന** പച്ചയോ ഹോതി, **മസ്സ ച തോ** ഹോതി വാ.

ഖീയന്തി ഉപദ്ദവാ ഏത്ഥാതി ഖേമോ, ഭായിതബ്ബോതി ഭേമോ, ഭായന്തി ഏതസ്മാതി വാ ഭേമോ, രംസിയോ അഭിസ്സവേതീതി സോമോ, രവതി ഗച്ഛതീതി രോമോ, ഹുവതി ജുഹവതി ഏതേനാതി ഹോമോ, പടിലോമവസേന വാതി ഗച്ഛതീതി വാമോ, ലാമകവസേന വാതി ഗച്ഛതി പവത്തതീതി വാ വാമോ, ധുനാതി കമ്പതീതി ധൂമോ, സേട്ഠഭാവേന ഹിനോതി പവത്തതി ചിത്തം ഏതസ്മിന്തി ഹേമോ, ലുനിതബ്ബോതി ലോമോ, മംസചമ്മാനി ലുനാതി ഛിന്ദതീതി വാ ലോമോ, പിയനം പേമോ, പിയായിതബ്ബോതി വാ പേമോ, സുഖദുക്ഖം അദതി ഭക്ഖതീതി അത്താ, ജാതിജരാമരണാദീഹി അദീയതേ ഭക്ഖീയതേതി വാ അത്താ, ആതുമാ.

൬൨൮, ൬൪൭. **സമാദീഹി ഥ മാ.**

സമു ദമു ദര രഹ ദു ഹി സി ഭീ ദാ യാ സാ ഠാ ഭസഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ഥ മ** പച്ചയാ ഹോന്തി.

സമേതീതി സമഥോ, ദമതീതി ദമഥോ, ദമനം വാ ദമഥോ, ദമിതബ്ബോതി വാ ദമഥോ, ദരതീതി ദരഥോ, ജിണ്ണഭാവം രഹിസ്സതി ഗണ്ഹിസ്സതീതി രഥോ, ദബ്ബസമ്ഭാരേ രഹതി ഗണ്ഹാതീതി വാ രഥോ, ദവതി ഗച്ഛതീതി ദുമോ, ദവതി വുദ്ധി വിരുള്ഹി ഗച്ഛതി പവത്തതീതി ഉദ്ധം വാ ദുമോ, പഥവീപബ്ബതാദീസു ഗച്ഛതി പതതീതി ഹിമോ, കമ്മവാചായ ബന്ധതി ഏത്ഥാതി സീമാ. ബന്ധിതബ്ബാതി വാ സീമാ. ഭായന്തി ഏതസ്മാതി ഭീമോ, സത്തേ അവഖണ്ഡേന്തി നിവാരേന്തി ഏതേനാതി ദാമോ, മൂസികാദീഹി ഖാദീയതി അവഖണ്ഡീയതീതി വാ ദാമോ, യാതി ഗച്ഛതീതി യാമോ, പരേസം ചിത്തം ഗണ്ഹിതും സമത്ഥേതീതി സാമോ, തിട്ഠന്തി ഏതേനാതി ഥാമോ, ഭസതി ഭസ്മീകരീയതീതി ഭസ്മാ.

൬൮൬, ൭൬൯. **ഗഹസ്സു'പധസ്സേ വാ.**

ഗഹഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ ഉപധസ്സ **അ**കാരസ്സ ഏത്ത ഹോതി വാ.

ദബ്ബസമ്ഭാര ഗണ്ഹാതീതി ഗേഹം, ഗഹം.

൬൮൭, ൬൭൦. **മസുസ്സ സുസ്സ ച്ഛര ച്ഛേരാ.**

മസുഇച്ചേതസ്സ പാടിപദികസ്സ **സുസ്സ ച്ഛരച്ഛേരാ**ദേസാ ഹോന്തി.

മച്ഛരതീതി മച്ഛരോ, ഏവം മച്ഛേരോ.

൬൮൮, ൬൭൧. **ആപുബ്ബചരസ്സ ച.**

ആപുബ്ബസ്സ **ചര**ഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **ച്ഛരിയച്ഛരച്ഛേരാ** ദേസാ ഹോന്തി, **ആ**പുബ്ബസ്സ ച രസ്സോ ഹോതി.

ആഭുസോ ചരിതബ്ബന്തി അച്ഛരിയം. ഏവം അച്ഛരം, അച്ഛേരം.

ചഗ്ഗഹണേന **മസുസ്സ സുസ്സാ**പി **ച്ഛരിയാ**ദേസോ ഹോതി, മച്ഛരിയം.

൬൮൯, ൬൭൨. **അല കല സലേഹി ലയാ.**

അല കല സലഇച്ചേതേഹി ധാതൂഹി **ല യ**പച്ചയാ ഹോന്തി.

അലതി സമത്ഥേതീതി അല്ലം, കലിതബ്ബം സങ്ഖ്യാതബ്ബന്തി കല്ലം, സലതി ഗച്ഛതി പവിസതീതി സല്ലം. ഏവം അല്യം, കല്യം, സല്യം.

൬൯൦, ൬൭൩. **യാണ ലാണാ.**

തേഹി **കല സല**ഇച്ചേതേഹി ധാതൂഹി **യാണ ലാണ**പച്ചയാ ഹോന്തി.

കലിതബ്ബം സങ്ഖ്യാതബ്ബന്തി കല്യാണം, ഗണതോ പടിക്കമിത്വാ സലന്തി ഏത്ഥാതി പടിസല്യാണം. ഏവം സല്ലാണോ, പടിസല്ലാണോ.

൬൯൧, ൬൭൪. **മഥിസ്സ ഥസ്സ ലോ ച.**

മഥഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **ഥസ്സ ലാ**ദേസോഹോതി. അഞ്ഞമഞ്ഞം മഥതി വിലോളതീതി മല്ലോ, മല്ലം.

ചഗ്ഗഹണേന ലതോ **കോ** ച ആഗമോ ഹോതി. മല്ലകോ, മല്ലകം.

൯൩൪, ൭൫൩. **പേസാതിസഗ്ഗപത്തകാലേസുകിച്ചാ**.

പേസ അതിസഗ്ഗ പത്തകാലഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു കിച്ചപച്ചയാ ഹോന്തി.

കത്തബ്ബം കമ്മം ഭവതാ, കരണീയം കിച്ചം ഭവതാ, ഭോത്തബ്ബം ഭോജനം ഭവതാ, ഭോജനീയം ഭോജനം ഭവതാ, അജ്ഝയിതബ്ബം അജ്ഝേയ്യം ഭവതാ, അജ്ഝയനീയം അജ്ഝേയ്യം ഭവതാ.

൯൩൫, ൯൫൩. **അവസ്സകാ'ധമിണേസു ണീ ച**.

അവസ്സക അധമിണഇച്ചേതേസ്വത്ഥേസു **ണീ**പച്ചയോ ഹോതി, കിച്ചാ ച.

അവസ്സതേ താവ - കാരീസി മേ കമ്മം അവസ്സം ഹാരീസി മേ ഭാരം അവസ്സം.

അധമിണേ - ദായീസി മേ സതം ഇണം, ധാരീസി മേ സഹസ്സം ഇണം.

കിച്ചാ ച - ദാതബ്ബം മേ ഭവതാ സതം ഇണം. ധാരയിതബ്ബം മേ ഭവതാ സഹസ്സം ഇണം, കത്തബ്ബം മേ ഭവതാ ഗേഹം, കരണീയം മേ ഭവതാ കിച്ചം, കാരിയം മേ ഭവതാ സയനം.

൯൩൬, ം. **അരഹസക്കാദീഹി തും**.

അരഹ സക്ക ഭബ്ബഇച്ചേവമാദീഹി പയോഗേ സതി സബ്ബധാതൂഹി **തും**പച്ചയോ ഹോതി.

അരഹാ ഭവം വത്തും, അരഹാ ഭവം കത്തും, സക്കാ ഭവം ഹന്തും, സത്താ ഭവം ജനേതും, ജനിതും, ഭവിതും, സക്കാ ഭവം ദാതും, സക്കാ ഭവം ഗന്തും, തബ്ബോ ഭവം ജനേതും ഇച്ചേവമാദി.

൯൩൭, ൯൯൦. **വജാദീഹിപബ്ബജ്ജാദയോ നിപ്പജ്ജന്തേ**.

വജഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി, ഉപസഗ്ഗപച്ചയാദീഹി ച പബ്ബജ്ജാദയോ സദ്ദാ നിപ്പജ്ജന്തേ.

പഠമമേവ വജിതബ്ബാതി പബ്ബജ്ജാ, ഇഞ്ജനം ഏജ്ജാ, സമജ്ജനം സമജ്ജാ, നിസീദനം നിസജ്ജാ, വിജാനനം വിജ്ജാ വിസജ്ജനം വിസജ്ജാ, പദനം പജ്ജാ, ഹനനം വജ്ഝാ, ഏസനം ഇച്ഛാ, അതിഏസനം അതിച്ഛാ, സദനം സജ്ജാ, സയന്തി ഏത്ഥാതി സേയ്യാ, സമ്മാ ചിത്തം നിധേതി ഏതായാതി സദ്ധാ, ചരിതബ്ബാ ചരിയാ, കരണം കിരിയാ, രുജനം രുച്ഛാ, പദനം പച്ഛാ, രിഞ്ചനം രിച്ഛാ, തികിച്ഛനം തിതിച്ഛാ, സംകോചനം സംകുച്ഛാ, മദനം മച്ഛാ, ലഭനം ലച്ഛാ, രദിഹബ്ബാതി രച്ഛാ, രദനം വിലേഖനം വാരച്ഛാ, അധോ ഭാഗേന ഗച്ഛതീതി തിരച്ഛാ, തിരച്ഛാനോ, അജനം അച്ഛാ, തിതിക്ഖതീതി തിതിക്ഖാ, സഹ

ആഗമനം സാഗച്ഛാ, ദുട്ഠു ഭക്ഖനം ദോഭച്ഛാ, ദുട്ഠു രോസനം ദുരുച്ഛാ, പുച്ഛനം പുച്ഛാ, മുഹനം മുച്ഛാ, വസനം വച്ഛാ, കചനം കച്ഛാ, സഹ കഥനം സാകച്ഛാ, തുദനം തുച്ഛാ, വിസനം വിച്ഛാ, പിസനം പിച്ഛില്ലാ, സുഖദുക്ഖം മുദതി ഭക്ഖതീതി മച്ഛോ , സത്താനം പാണം മുസേതി ചജേതീതി മച്ചു, സതനം സച്ചം, ഉദ്ധം ധുനാതി കമ്പതീതി ഉദ്ധച്ചം, നടനം നച്ചം, നിതനം നിച്ചം, തഥനം തച്ഛം ഇച്ചേവമാദി.

൬൩൯, ൭൫൭. **ക്വിലോപോ ച**.

ക്വിലോപോ ഹോതി, പുന ച നിപ്പജ്ജന്തേ.

വിവിധേഹി സീലാദിഗുണേഹി ഭവതീതി വിഭൂ, വിസേസേന വാ ഭവതീതി വിഭൂ, സയം അത്തനാ ഭവതീതി സയമ്ഭൂ, അഭിവിത്വാ ഭവതീതി അഭിഭൂ, സം സുട്ഠു ധുനാതി കമ്പതീതി സന്ധൂ, വിസേസേന ഭാതി ദിബ്ബതീതി വിഭാ, നിസ്സേസേന ഭാതി ദിബ്ബതീതി നിഭാ, പകാരേന ഭാതി ദിബ്ബതീതി പഭാ, സഹ ഭാസന്തി ഏത്ഥാതി സഭാ, ആഭുസോ ഭാതി ദിബ്ബതീതി ആഭാ, ഭുജേന കുടിലേന ഗച്ഛതീതി ഭുജഗോ, തുരിതതുരിതോ ഗച്ഛതീതി തുരഗോ, സം സുട്ഠു പഥവിം ഖനതീതി സങ്ഖോ, വിസേസേന യമതി ഉപരമതീതി വിയോ, സുട്ഠു മനതി ജാനാതീതി സുമോ, പരി സമന്തതോ തനോതി വിത്ഥാരേതീതി പരിതോ ഇച്ചേവമാദി.

൬൪൦, ൦. **സചജാനം കഗാ ണാനുബന്ധേ**.

സ ച ജാനം ധാതൂനമന്താനം **ചജാനം കഗാ**ദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം **ണാനുബന്ധേ** പച്ചയേ പരേ.

ഓകോ , പാകോ, സേകോ, സോകോ, വിവേകോ, ചാഗോ, യോഗോ, ഭോഗോ, രോഗോ, രാഗോ, ഭാഗോ, ഭങ്ഗോ, രങ്ഗോ, സങ്ഗോ.

൬൪൧, ൭൩൨. **നുദാദീഹി യുണ്വൂനമനാനനാകാനനകാ സകാരിതേഹി ച**.

നുദ സൂദ ജന സു ലൂ ഹു പു ഭൂ ഞാ അ സ സമുഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി, **ഫന്ദ ചിതി ആണ** ഇച്ചേവമാദീഹി സകാരിതേഹി ച **യുണ്വൂനം** പച്ചയാനം **അന ആനന അക ആനനകാ**ദേസാ ഹോന്തി യഥാസങ്ഖ്യം കത്തരി, ഭാവകരണേസു ച.

കത്തരി താവ - പനുദതീതി പനൂദനോ. ഏവം സൂദനോ, ജനനോ, സവണോ, ലവനോ, ഹവനോ, പവനോ, ഭവനോ, ഞാണോ, അസനോ, സമണോ.

ഭാവേ ച - പനുദതേ പനൂദനം. ഏവം സൂദനം, ജനനം, സവണം, ലവനം, ഹവനം, പവനം, ഭവനം, ഞാണം, അസനം, സമണം, സഞ്ജാനനം, കുയതേ കാനനം.

കാരിതേ ച - ഫന്ദാപീയതേ ഫന്ദാപനം, ചേതാപീയതേ ചേതാപനം, ആണാപീയതേ ആണാപനം.

കരണേ - നുദന്തി അനേനാതി നൂദനം, ഏവം സൂദനം, ജനനം, സവണം, ലവണം, ഹവനം, പവനം, ഭഗനം, ഞാണം, അസനം, സവണം.

പുന **കത്തരി** - നുദതീതി നൂദകോ, സൂദതീതി സൂദധകാ, ജനേതീതി ജനകോ, സുണോതീതി സാവകോ, ലുനാതീതി ലാവകോ, ജുഹോതീതി ഹാവകോ, പുനാതീതി പാവകോ, ഭവതീതി ഭാവകോ, ജാനാതീതി ജാനകോ, അസതീതി അസകോ, ഉപാസതീതി ഉപാസകോ, സമേതീതി സമകോ.

കാരിതേ തു - ഫന്ദാപയതീതി ഫന്ദാപയകോ. ഏവം ആണാപയകോ, ചേതാപയകോ, സഞ്ജാനനകോ.

൬൪൨, ൫൬൭. **ഇ യ ത മ കി ഏ സാന'മന്തസ്സരോ ദീഘം ക്വചി ദു സ സ്സ ഗുണം ദോ രം സക്ഖീ ച**.

ഇയ ത മ കി ഏ സഇച്ചേതേസം സബ്ബനാമാനമന്തോ സരോ ദീഘമാപജ്ജതേ, ക്വചി **ദുസ**ഇച്ചേതസ്സ ധാതുസ്സ **ഉ**കാരോ ഗുണമാപജ്ജതേ, ദകാരോ **ര**കാരമാപജ്ജതേ, ധാത്വന്തസ്സ **സസ്സ** ച **സ ക്ഖ ഈ**ഇച്ചേതേ ആദേസാ ഹോന്തി യഥാസമ്ഭവം. ഏതേ സദ്ദാ സകേന സകേന നാമേന യഥാനുപരോധേന ബുദ്ധസാസനേ പച്ഛാ പുന നിപ്പജ്ജന്തേ.

ഇമമിവ നം പസ്സതീതി ഈദിസോ, യമിവ നം പസ്സതീതി യാദിസോ, തമിവ നം പസ്സതീതി താദിസോ, മമിവ നം പസ്സതീതി മാദിസോ, കിമിവ നം പസ്സതീതി കീദിസോ, ഏതമിവ നം പസ്സതീതി ഏദിസോ, സമാനമിവ നം പസ്സതീതി സാദിസോ . ഇമമിവ നം പസ്സതീതി ഈരിസോ, യമിവ നം പസ്സതീതി യാരിസോ, തമിവ നം പസ്സതീതി താരിസോ, മമിവ നം പസ്സതീതി മാരിസോ, കിമിവ നം പസ്സതീതി കീരിസോ, ഏതമിവ നം പസ്സതീതി ഏരിസോ, സമാനമിവ നം പസ്സതീതി സാരിസോ. ഇമമിവ നം പസ്സതീതി ഈദിക്ഖോ, യമിവ നം പസ്സതീതി യാദിക്ഖോ, തമിവ നം പസ്സതീതി താദിക്ഖോ, ഏവം മാദിക്ഖോ, കീദിക്ഖോ, ഏദിക്ഖോ, സാദിക്ഖോ. ഈദീ, യാദീ, താദീ, മാദീ, കീദീ, ഏദീ, സാദീ.

ചഗ്ഗഹണേന തേസമേവ സദ്ദാനം **ഇയ**ഇച്ചേവമാദീനമന്തോ ച സരോ ക്വചി ദീഘത്ഥമാഹു. ഈദിക്ഖോ, യാദിക്ഖോ, താദിക്ഖോ, മാദിക്ഖോ, കീദിക്ഖോ, ഏദിക്ഖോ, സാദിക്ഖോ. ഇദിസോ, സദിസോ, സരിസോ, സരിക്ഖോ.

൬൪൩, ൫൬൮. **ഭ്യാദീഹി മതി ബുധി പൂജാദീഹി ച ത്തോ**.

ഭീഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി, **മതി. ബുധി പൂജാ**ദിതോ ച **ത്ത** പച്ചയോ ഹോതി.

ഭായിതബ്ബോതി ഭീതോ, സുപിതബ്ബോതി സുത്തോ, മിജ്ജിതബ്ബോ സിനേഹേതബ്ബോതി മിത്തോ, സമ്മന്നിതബ്ബോതി സമ്മതോ, സം സുട്ഠു മാനിതബ്ബോ പൂജേതബ്ബോതി സമ്മതോ, സമ്മാനീയിത്ഥാതി സമ്മതോ, സംകപ്പീയതേതി സങ്കപ്പിതോ , സംകപ്പീയിത്ഥാതി സങ്കപ്പിതോ, സമ്പാദീയതേതി സമ്പാദിതോ, സമ്പാദീയിത്ഥാതി സമ്പാദിതോ, അവധാരീയതേതി അവധാരിതോ, അവധാരീയിത്ഥാതി അവധാരിതോ, ബുജ്ഝിതബ്ബോ ഞാതബ്ബോതി ബുദ്ധോ, അജ്ഝയിതബ്ബോതി ഇതോ, ഏതബ്ബോ ഗന്തബ്ബോതി ഇതോ, വിദിതബ്ബോ

ഞാതബ്ബോതി വിദിതോ, തക്കീയതേതി തക്കിതോ, പൂജീയതേതി പൂജിതോ, പൂജീയിത്ഥാതി പൂജിതോ, അപചായിതബ്ബോതി അപചായിതോ, മാനിതബ്ബോ പൂജേതബ്ബോതി മാനിതോ, അപചീയതേതി അപചിതോ, വന്ദീയതേതി വന്ദിതോ, വന്ദീയിത്ഥാതി വന്ദിതോ, സക്കരീയതേതി സക്കാരിതോ, സക്കരീയിത്ഥാതി സക്കാരിതോ.

ന്റർ്, ന്റന്റഫ. **വേപു സീ ദവ വമു കു ദാ ഭൂ ഹ്വാദീഹി ഥു ത്തിമ ണിമാ നിബ്ബത്തേ**.

വേപു സീ ദവ വമു കു ദാ ഭൂ ഹുഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി യഥാസമ്ഭവം **ഥു ത്തിമ ണിമ**പച്ചയാ ഹോന്തി നിബ്ബത്തത്ഥേ.

വേപനം വേപോ, തേന നിബ്ബത്തോ വേപഥു, സയനം സയോ, തേന നിബ്ബത്തോ സയഥു, ദവനം ദവോ, തേന നിബ്ബത്തോ ദവഥു. വമനം വമോ, തേന നിബ്ബത്തോ വമഥു. കുത്തി കരണം, തേന നിബ്ബത്തം കുത്തിമം. ദാതി ദാനം, തേന നിബ്ബത്തം ദത്തിമം. ഭൂതി ഭവനം, തേന നിബ്ബത്തം ഭോത്തിമം. അവഹുതി അവഹനം, തേന നിബ്ബത്തം ഓഹാവിമം.

ന്റർ൫, ന്റന്റവ. **അക്കോസേ നമ്ഹാനി**.

അക്കോസഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ നമ്ഹി പടിസേധയുത്തേ **ആനി**പച്ചയോ ഹോതി ധാതൂഹി.

ന ഗമിതബ്ബം അഗമാനി തേ ജമ്മ ദേസം, ന കത്തബ്ബം അകരാണി തേ ജമ്മ കമ്മം.

നമ്ഹീതി കിമത്ഥം? വിപത്തി തേ ജമ്മ, വികതി തേ ജമ്മ.

അക്കോസേതി കിമത്ഥം? ന ഗന്തബ്ബോ അഗതി തേ.

ന്റർന്റ, ർ്ഫൻ. **ഏകാദിതോ സകിസ്സ ക്ഖത്തും**.

ഏകാദിതോ സകിസ്സ ക്ഖത്തും ഹോതി.

ഏകസ്സ പദത്ഥസ്സ സകിം വാരം ഏകക്ഖത്തും, ദ്വിന്നം പദത്ഥാനം സകിം വാരം ദ്വിക്ഖത്തും, തിണ്ണം പദത്ഥാനം സകിം വാരം തിക്ഖത്തും, ഏവം ചതുക്ഖത്തും, പഞ്ചക്ഖത്തും, ഛക്ഖത്തും, സത്തക്ഖത്തും, അട്ഠക്ഖത്തും, നവക്ഖത്തും, ദസക്ഖത്തും. ഇച്ചേവമാദയോ സദ്ദാ യോജേതബ്ബാ.

ന്റർ൭, ന്റന്റന. **സുനസ്സുനസ്സോണ വാനുവാനൂനുനഖുനാനാ**.

സുനഇച്ചേതസ്സ പാടിപദികസ്സ **ഉനസ്സ ഓണ വാന ഉവാന ഊന ഉനഖ ഉന ആ ആനാ**ദേസാ ഹോന്തി.

സാമികസ്സ സദ്ദം സുണാതീതി സോണോ, സാമികസ്സ സദ്ദം സുണാതീതി സ്വാനോ, ഏവം സുവാനോ, സൂനോ, സുനഖോ, സുനോ, സാ, സാനോ.

ന്റർവ്വ, ന്റന്റർ. **തരുണസ്സ സുസു ച**.

തരുണഇച്ചേതസ്സ പാടിപദികസ്സ **സുസു** ആദേസോ ഹോതി.

സുസു കാളകേസോ.

൬൮൯, ൬൬൭. **യുവസ്സുവസ്സുവുവാനുനൂനാ.**

യുവഇച്ചേതസ്സ പാടിപദികസ്സ **ഉവസ്സ ഉവഉവാന ഉനഊനാദേസാ** ഹോന്തി.

യുവാ, യുവാനോ, യുനോ, യൂനോ.

൬൯൦, ൬൯൧. **കാലേ വത്തമാനാതീതേ ണ്വാദയോ.**

കാലേ വത്തമാനത്ഥേ ച അതീതത്ഥേ ച **ണു യു ത**പച്ചയാ ഹോന്തി.

അകാസി, കരോതീതി കാരു, അഗച്ഛി, ഗച്ഛതീതി, വായു, അഭവി, ഭവതീതി ഭൂതം.

൬൯൧, ൬൮൭. **ഭവിസ്സതി ഗമാദീഹി ണീ ഘിണ.**

ഭവിസ്സതികാലത്ഥേ **ഗമു ഭജ സു ഠാ**ഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ണീ ഘിണ** പച്ചയാ ഹോന്തി.

ആയതിം ഗമിതും സീലം യസ്സ, സോ ഹോതീതി ഗാമീ, ആയതിം ഭജിതും സീലം യസ്സ, സോ ഹോതീതി ഭാജീ, ആയതിം പസ്സാപിതും സീലം യസ്സ, സോ ഹോതീതി പസ്സാവി, ആയതിം പട്ഠായിതും സീലം യസ്സ, സോ ഹോതീതി പട്ഠായി.

൬൯൨, ൬൮൮. **ക്രിയായം ണ്വു തവോ.**

ക്രിയായമത്ഥേ **ണ്വു തു**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി ഭവിസ്സതികാലേ.

''കരിസ്സ''ന്തി കാരകോ വജതി, ''ഭുഞ്ജിസ്സ''ന്തി ഭോത്താ വജതി.

൬൯൩, ൫൦൬. **ഭാവവാചിമ്ഹി ചതുത്ഥീ.**

ഭാവവാചിമ്ഹി ചതുത്ഥീവിഭത്തി ഹോതി ഭവിസ്സതികാലേ,

പചിസ്സതേ, പചനം വാ പാകോ, പാകായ വജതി. ഭുഞ്ജിസ്സതേ, ഭോജനം വാ ഭോഗോ, ഭോഗായ വജതി. നച്ചിസ്സതേ, നച്ചനം വാ നച്ചം, നച്ചായ വജതി.

൬൯൪, ൬൮൯. **കമ്മനി ണോ.**

കമ്മനി ഉപപദേ **ണ**പച്ചയോ ഹോതി ഭവിസ്സതികാലേ.

നഗരം കരിസ്സതി നഗരകാരോ വജതി, സാലിം ലാവിസ്സതി സാലിലാവോ വജതി, ധഞ്ഞം വപിസ്സതി ധഞ്ഞവാപോ വജതി, ഭോഗം ദദിസ്സതി ഭോഗദായോ വജതി, സിന്ധും പിവിസ്സതി സിന്ധുപായോ വജതി.

൬൯൫, ൬൯൦. **സേസേ സ്സം ന്തുമാനാനാ.**

സേസഇച്ചേതസ്മിം അത്ഥേ **സ്സം ന്തു മാന ആന** ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി ഭവിസ്സതികാലേ കമ്മൂപപദേ.

കമ്മം കരിസ്സതി കമ്മം കരിസ്സം, ഏവം കമ്മം കരോന്തോ, കമ്മം കുരുമാനോ, കമ്മം കരാനോ വജതി. ഭോജനം ഭുഞ്ജിസ്സതി ഭോജനം ഭുഞ്ജിസ്സം, ഏവം ഭോജനം ഭുഞ്ജന്തോ, ഭോജനം ഭുഞ്ജമാനോ, ഭോജനം ഭുഞ്ജാനോ വജതി. ഖാദനം ഖാദിസ്സതി ഖാദനം ഖാദിസ്സം, ഏവം ഖാദനം ഖാദന്തോ, ഖാദനം ഖാദമാനോ, ഖാദനം ഖാദാനോ വജതി. മഗ്ഗം ചരിസ്സതി മഗ്ഗം ചരിസ്സം, ഏവം മഗ്ഗം ചരന്തോ, മഗ്ഗം ചരമാനോ, മഗ്ഗം ചരാനോ വജതി. ഭിക്ഖം ഭിക്ഖിസ്സതി ഭിക്ഖം ഭിക്ഖിസ്സം, ഏവം ഭിക്ഖം ഭിക്ഖന്തോ, ഭിക്ഖം ഭിക്ഖമാനോ, ഭിക്ഖം ഭിക്ഖാനോ വജതി.

൬൩൯, ൬൬൬. ഛവാദീതി തത്രണ.

ഛ ദ ചി തി സു നീ വി ദ പദ തനു യത അദ മദ യുജ വതുമിദ മാ പു ക ല വര വേ പു ഗുപ ദാ ഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **തത്രണ** ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി യഥാസമ്ഭവം.

ആതപം ഛാദേതീതി ഛത്തം, ഛത്രം. ആരമ്മണം ചിന്തേതീതി ചിത്തം, ചിത്രം. ചിന്തേന്തി സമ്പയുത്തധമ്മാ ഏഥേനാതി വാ ചിത്തം, ചിത്രം. അത്ഥേ അഭിസ്സവേതീതി സുത്തം, സുത്രം. അത്ഥേ സൂചേതീതി വാ സുത്തം, സുത്രം. സത്തേ നേതീതി നേത്തം, നേത്രം. സത്തേ ഇച്ഛിതട്ഠാനം നേന്തി ഏതേനാതി വാ നേത്തം, നേത്രം. പകാരേന വിദതീതി പവിത്തം, പവിത്രം. വിവിധേന ആകാരേന മങ്ഗ പാപം പുനാതി, സോധേതീതി പവിത്തം, പവിത്രം. സുചിഭാവം വാ പാപുണാതീതി പവിത്തം, പവിത്രം. പദതി പാപുണാതീതി പത്തോ, പത്രോ. ആഹാരാ പതന്തി ഏത്ഥ ഭാജനേതി പത്തം, പത്രം. പദതി പവത്തതീതി വാ പത്തം, പത്രം. തനോതി വിത്ഥാരേതീതി തന്തം, തന്ത്രം, തനിതബ്ബം വിത്ഥാരേതബ്ബന്തി വാ തന്തം, തന്ത്ര. യതതീതി യത്തം, യത്രം. യതതി വീരിയം കരോതി ഏതേനാതി വാ യത്തം, യത്രം. യതനം വാ യത്തം, യത്രം. സുഖദുക്ഖം അദതി ഭക്ഖതീതി അത്താ, അത്രാ. മദതീതി മത്തം, മത്രം. വത്ഥും യുജ്ജന്തി ഏതേനാതി യോത്തം, യോത്രം. വത്തതീതി വത്തം, വത്രം. മിദതി സിനേഹം കരോതീതി മിത്തം. മിത്രം. മിദതി സിനേഹതി ഏതായാതി മേത്താ, മേത്രാ. പരി സമന്ത തോ സബ്ബാകാരേന മിനന്തി ഏതായാതി മത്താ, മത്രാ. മാനനം വാ മത്തം, മത്രം. അത്തനോ കുലം പുനാതി സോധേതീതി പുത്തോ, പുത്രോ. കലിതബ്ബം സങ്ഖ്യാതബ്ബന്തി കലത്തം, കലത്രം. സംസുട്ഠു വാരേതി ഏതേനാതി വരത്തം, വരത്രം. വേപതി കമ്പതീതി വേത്തം, വേത്രം. ഗോപിതബ്ബം രക്ഖിതബ്ബന്തി ഗുത്തം. ഗുത്രം, ഗോത്തം, ഗോത്രം. ദാതി അവഖണ്ഡതി ഏതേനാതി ദാത്തം, ദാത്രം ഇച്ചേവമാദി.

൬൩൭, ൬൬൭. വദാദീഹി ണിത്തോ ഗണേ.

വദ ചര വരഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ണിത്ത**പച്ചയോ ഹോതി ഗണത്ഥേ.

വാദിതാനം ഗണോ വാദിത്തം. ഏവം ചാരിത്തം, വാരിത്തം, ഇച്ചേവമാദി.

൬൩൮, ൬൬൮. മിദാദീഹി ത്തിതിയോ.

മിദ പദ രന്ജ തനു ധാഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ത്തി തി** ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

മിദതി സിനേഹതീതി മേത്തി, പദതി ഗച്ഛതീതി പത്തി, രന്ജതി ഏത്ഥാതി രത്തി, തനോതി വിത്ഥാരേതീതി തന്തി, അത്തനോ കുലം തനോതി വിത്ഥാരേതീതി വാ തന്തി, പരേസം ഇത്ഥീനം പുത്തം ധാരേതീതി ധാതി, ഖീരം ധാരേതീതി വാ ധാതി, അത്തനോ സഭാവം ധാരേതീതി വാ ധാതി ഇച്ചേവമാദി.

൬൭൦, ൬൬൬. **ഉസു രന്ജ ദംസാനം ദംസസ്സ ദഡ്ഢോഢ ഠാ ച.**

ഉസു രന്ജ ദംസഇച്ചേതേസം ധാതൂനം **ദംസസ്സ ദഡ്ഢാ**ദേസോ ഹോതി, **ഢ ഠ**പച്ചയാ ച ഹോന്തി.

ഉസീയതേ ഉഡ്ഢോ, രന്ജന്തി ഏത്ഥാതി രട്ഠം, ദംസീയതേതി ദഡ്ഢോ.

൬൬൭, ൬൭൦. **സൂവുസാനമൂവുസാനമതോഥോച.**

സൂവു അസഇച്ചേതേസം ധാതൂനം **ഊഉഅസാനം അതാ**ദേസോ ഹോതി, **ഥ**പച്ചയോ ച.

സവതി ഹിംസതി ഏതേനാതി സത്ഥം, ഹിരോത്തപ്പം സംവരതി ഏതേനാതിവത്ഥം, സദ്ദാനുരൂപം അസതിഭവതീതി അത്ഥോ,

൬൬൮, ൬൭൮. **രന്ജുദാദീഹി ധ ദിദ്ദ കിരാ കചി ജദലോപോച.**

രന്ജ ഉദ ഇദി ചദി മദി ഖുദ ഛിദി രുദി ദല സുസ സുച വച വജ ഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ധ ദ ഇദ്ദ ക ഇര**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി, കചി **ജ ദ** ലോപോ ച, പുന നിപ്പജ്ജന്തേ.

രഞ്ജിതബ്ബന്തി രന്ധം, രന്ജയിത്ഥാതി വാ രന്ധം, അത്തനി സന്നിസ്സിതാനം മച്ഛമകരാനം പീതിസോമനസ്സം ഉന്ദതി പസവതി ജനേതീതി സമുദ്ദോ, ഇന്ദതി പരമിസ്സരിയം കരോതീതി ഇന്ദോ, ഇന്ദത്തം അധിപതിഭാവം കരോതീതി വാ ഇന്ദോ, ചന്ദിതബ്ബോ ഇച്ഛിതബ്ബോതി ചന്ദോ, മന്ദതി ഹാസേതീതി മന്ദോ, മദിതബ്ബോ ഹാസേതബ്ബോതി വാ മന്ദോ, ഖുദതി പിപാസേതീതി ഖുദ്ദോ, ഛിന്ദിതബ്ബോതി ഛിദ്ദോ, രുദതി ഹിംസതീതി രുദ്ദോ, ദലതി ദുഗ്ഗതഭാവം ഗച്ഛതീതി ദലിദ്ദോ, സുസ്സതീതി സുക്കം, സുചതീതിസോകോ, വചിതബ്ബന്തി വക്കം, അപ്പടിഹതോ ഹുത്വാ വജതി ഗച്ഛതീതി വജിരം ഇച്ചേവമാദി.

൬൬൯, ൬൭൯. **പടിതോ ഹിസ്സ ഹേരണ ഹീരണ.**

പടിഇച്ചേതസ്മാ **ഹിസ്സ** ധാതുസ്സ **ഹേരണ ഹീരണ** ആദേസാ ഹോന്തി.

പടിപക്ഖേമദ്ദിത്വാഗച്ഛതി പവത്തതീതി പാടിഹേരം, പാടിഹീരം.

൬൬൧൦, ൬൭൧൦. **കഡ്യാദീഹി കോ.**

കഡി ഘഡി വഡി കരഡി മഡി സഡി കുഠി ഭഡി പഡി ദഡി രഡി തഡി ഇസിഡി ചഡി ഗഡി അഡി ലഡി മേഡി ഏരഡി ഖഡി ഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി

കപച്ചയോ ഹോതി സഹ പച്ചയേന ച നിപ്പജ്ജന്തേ യഥാസമ്ഭവം.

കണ്ഡിതബ്ബോ ഛിന്ദിതബ്ബോതി കണ്ഡോ, ഘണ്ഡിതബ്ബോ ഘടേതബ്ബോതി ഘണ്ഡോ, വണ്ഡന്തി ഏത്ഥാതി വണ്ഡോ, കരണ്ഡിതബ്ബോ ഭാജേതബ്ബോതി കരണ്ഡോ, മണ്ഡീയതേ വിഭൂസീയതേ ഏതേനാതി മണ്ഡോ, സണ്ഡന്തി ഗുമ്ബന്തി ഏത്ഥാതി സണ്ഡോ, അങ്ഗമങ്ഗാനി കുണ്ഠേതി ഛിന്ദതീതി കുട്ഠം, ഭണ്ഡിതബ്ബന്തി ഭണ്ഡം, പണ്ഡതി ലിങ്ഗവേകല്ലഭാവം ഗച്ഛതീതി പണ്ഡകോ. ദണ്ഡതി ആണം കരോതി ഏതേനാതി ദണ്ഡോ, രണ്ഡതി ഹിംസതീതി രണ്ഡോ, വിസേസേന തണ്ഡതി ചാലേതി പരേസം വിഞ്ഞൂനം ഹദയം കമ്പേതീതി വിതണ്ഡോ, ഇസിണ്ഡതി പരേസം മദ്ദതീതി ഇസിണ്ഡോ, ചണ്ഡതി ചണ്ഡിക്കഭാവം കരോതീതി ചണ്ഡോ, ഗണ്ഡതി സന്നിചയതി സമൂഹം കരോതി ഏത്ഥാതി ഗണ്ഡോ, അണ്ഡീയതി നിബ്ബത്തീയതീതി അണ്ഡോ, ലണ്ഡിതബ്ബോ ജിഗുച്ഛിതബ്ബോതി ലണ്ഡോ, മേണ്ഡതി കുടിലഭാവം ഗച്ഛതീതി മേണ്ഡോ, ഏരണ്ഡതി രോഗം ഹിംസതീതി ഏരണ്ഡോ, ഖണ്ഡിതബ്ബോ ഛിന്ദിതബ്ബോതി ഖണ്ഡോ ഇച്ചേവമാദി.

൬൬൪, ൬൭൪. **ഖാദാമഗമാനം ഖ ന്ധ'ന്ധ ഗന്ധാ.**

ഖാദ അമ ഗമുഇച്ചേതേസം ധാതൂനം **ഖന്ധ അന്ധ ഗന്ധാ**ദേസാ ഹോന്തി, **ക**പച്ചയോ ച ഹോതി.

ജാതിജരാമരണാദീഹി സംസാരദുക്ഖേഹി ഖാദിതബ്ബോതി ഖന്ധോ, അമതി അങ്ഗമങ്ഗസ്സ രുജ്ജനഭാവം ഗച്ഛതീതി അന്ധോ, ചക്ഖുനാ അമതി രുജ്ജതീതി വാ അന്ധോ, തം തം ഠാനം വാതേന ഗച്ഛതീതി ഗന്ധോ. ഏവം ഖന്ധകോ, അന്ധകോ, ഗന്ധകോ.

൬൬൫, ൬൭൫. **പടാദീഹ്യലം.**

പട കല കുസ കദ ഭഗന്ദ മേഖ വക്ക തക്ക പല്ല സദ്ദ മൂല ബില വിദ ചഡം പഞ്ച വാ വസ പചി മച മുസ ഗോത്ഥു പുഥു ബഹു മങ്ഗ ബഹ കമ്ബ സമ്ബ അഗ്ഗഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി പാടി പദികേഹി ച ഉത്തരപദേസു **അല**പച്ചയോ ഹോതി, പച്ഛാ പുന നിപ്പജ്ജന്തേ.

പടേ അലന്തി പടലം, കലേ അലന്തി കലലം, പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ കുസതി ഛിന്ദതീതി കുസലം, കുസഭൂതേ യഥാസഭാവധമ്മേ അലന്തി വാ കുസലം, കുസേ ഉദ്ദിസ്സ ദാനേ അലന്തി വാ കുസലം, കുസേ സഞ്ചയേ ധമ്മസമുദായേ അലന്തി വാ കുസലം, കദ്ദേ മദ്ദേ അലന്തി കദലം, ഭഗന്ദേ സേചനേ അലന്തി ഭഗന്ദലം, ഭഗന്ദേ മുത്തകരീസഹരണേ അലന്തി വാ ഭഗന്ദലം, മേഖേ കടിവിചിത്തേ അലന്തി മേഖലം, വക്കേ രുക്ഖതചേ അലന്തി വക്കലം, തക്കേ രുക്ഖസിലേസേ അലന്തി തക്കലം, പല്ലേ നിന്നട്ഠാനേ അലന്തി പല്ലലം, സദ്ദേ ഹരിതേ അലന്തി സദ്ദലം, മൂലേ പതിട്ഠാനേ അലന്തി മുലാലം, ബിളേ നിസ്സയേ അലന്തി ബിലാലം, വിദേ വിജ്ജമാനേ അലന്തി വിദലം, ചണ്ഡേ അലന്തി ചണ്ഡാലോ, പഞ്ചന്നം രാജൂനം അലന്തി പഞ്ചാലോ, വാ ഗതിഗന്ധനേസു അലന്തി വാലം, വാ പദഗമനേ അലന്തി വാ വാളോ, വസേ അച്ഛാദനേ അലന്തി വസലോ, പചേ വിത്ഥാരേ അലന്തി പചലോ, മചേ ചോരകമ്മേ അലന്തി മചലോ, മുസേ ഥേയ്യേ, മുസേ പാണചാഗേ വാ അലന്തി

മുസലോ, ഗോത്തേ വംസേ സിങ്ഗാലജാതിയം അലന്തി ഗോത്ഥുലോ, പുഥുമ്ഹി വിത്ഥാരേ അലന്തി പുഥുലോ, ബഹുമ്ഹി സങ്ഖ്യാനേ അലന്തി ബഹുലോ, ബഹുമ്ഹി വുദ്ധിമ്ഹി അലന്തി വാ ബഹുലോ, മങ്ഗമ്ഹി ഗമനേ അലന്തി മങ്ഗലം, ബഹുമ്ഹി വുദ്ധിമ്ഹി അലന്തി ബഹലം, കമ്ബമ്ഹി സഞ്ചലനേ അലന്തി കമ്ബലം. സമ്ബമ്ഹി മണ്ഡലേ അലന്തി സമ്ബലം, അഗ്ഗേ ഗതികോടില്ലേ അലന്തി അഗ്ഗളം. ഇച്ചേവമാദയോ അഞ്ഞേപി സദ്ദാ ഭവന്തി.

൬൬൬, ൬൭൬. **പുഥസ്സ പുഥു പഥാ മോ വാ.**

പുഥഇച്ചേതസ്സ പാടിപദികസ്സ **പുഥു പഥാ**ദേസാ ഹോന്തി, കചി **അമ**പച്ചയോ ഹോതി.

പുഥ ഹുത്വാ ജാതന്തി പുഥവീ പഥമേ ജാതോ പഥമോ, പഥവീ, പഠമോ വാ, പുഥു കിലേസേ ജനേതീതി പുഥുജ്ജനോ, പുഥു ഹുത്വാ ജാതന്തി പഥവീ, പഥവീ വാ.

൬൬൭, ൬൭൭. **സസ്വാദീഹി തു ദവോ.**

സസു ദദ അദ മദഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **തു ദു**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

അഞ്ഞേ സത്തേ സസതി ഹിംസതീതി സത്തു, ദുക്ഖം ദദാതീതി ദദ്ദു, ദുക്ഖേന അദതി ഭക്ഖതി ഏത്ഥാതി അദ്ദു, ദുക്ഖം അദതി അനുഭവതി ജനോ ഏതേനാതി വാ അദ്ദു, ദുക്ഖം ഭാജനം ആധാരം ഭാവതീതി വാ അദ്ദു, മദതി ഉമ്മത്തം കരോതീതി മദ്ദു, മദതി മദ്ദഭാവം കരോതീതി വാ മദ്ദു.

൬൬൮, ൬൭൮. **ഝാദീഹി ഈവരോ.**

ചി പാ ധാഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ഈവര**പച്ചയോഹോതി.

ചീയതീതി ചീവരം, പിവതീതി പീവരോ, പാതബ്ബം രക്ഖിതബ്ബന്തി വാ പീവരം. ധാരേതി ധാരേത്വാ ജീവിതം കപ്പേതീതി ധീവരോ, ധീവരം.

൬൬൯, ൬൭൯. **മുനാദീഹി ചി.**

മുന യത അഗ്ഗ പത കവ സുച രുച മഹാല ഭദ്ദാല മനഇഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി, പാടിപദികേഹി ച ഇപച്ചയോ ഹോതി.

അത്ഥാനത്ഥം മുനാതി, ഞേയ്യധമ്മം ലക്ഖണാദിവസേന വാ ജാനാതീതി മുനി, യതതി വീരിയം കരോതീതി യതി, അഗ്ഗതി കുടിലഭാവം ഗച്ഛതീതി അഗ്ഗി, പതതി സേട്ഠോ ഹുത്വാ പുരതോ ഗച്ഛതീതി പതി, കബ്യം ബന്ധതീതി കവി, കന്തം മനാപവചനം വദതീതി വാ കവി. സുചതി പരിസുദ്ധം ഭവതീതി സുചി, രുചതി ദിബ്ബതീതി രുചി, മഹന്തം വിഭാവം ഭോഗക്ഖന്ധം ലാതീതി മഹാലി, ഭദ്ദം യസം ലാതീതി ഭദ്ദാലി, മനം തത്ഥ രതനേ നയതീതി മണി.

൬൭൦, ൬൮൦. **വിദാദീഹ്യൂരോ** .

വിദ വല്ല മസ സിദ ദുകുകപു മയ ഉദി ഖജ്ജ കുരഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി, പാടിപദികേഹി ച **ഊരപച്ച**യോഹോതി.

വിദിതും അലന്തി വിദൂരോ, വിദൂരട്ഠാനേ ജാതോ വേദൂരോ, വല്ലതി വല്ലഭാവേന ഭവതീതി വല്ലൂരോ, വല്ലതി അഞ്ഞമഞ്ഞം ബന്ധതീതി വാ വല്ലൂരോ, ആമസിതബ്ബോതി മസൂരോ, സിന്ദതി സിങ്ഗാരഭാവം ഗച്ഛതീതി സിന്ദൂരോ, സിന്ദതി വിരോചതീതി വാ സിന്ദൂരോ, ഗമിതും അലം അനാസന്നത്താതി ദൂരോ, കുതി സദ്ദം കരോതീതി കൂരോ, അത്തനോ ഗന്ധേന അഞ്ഞം ഗന്ധം കപതി ഹനതി ഹിംസതീതി കപ്പൂരോ, കപ്പതി രോഗാപനയനേ സമത്ഥേതീതി വാ കപ്പൂരോ, മഹിയം രവതീതി മയൂരോ, മഹിയം യാതി ഗച്ഛതീതി മയൂരോ, പംസും ഉന്ദതി പസവതീതി ഉന്ദൂരോ, ഖജ്ജിതബ്ബോ ഖാദിതബ്ബോതി ഖജ്ജൂരോ, കുരതി അക്കോസതീതി കുരൂരോ.

൬൭൧, ൬൪൨. **ഹനാദീഹി ണു നുതവോ.**

ഹന ജന ഭാരി ഖനു അമ വേ വേധാ സികി ഹി ഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി **ണു നു കു**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി.

ഭോജനം ഹനതി ഹിംസതി എതേനാതി ഹണു, ഹനു വാ. ഗമനം ജനേതീതി ജാണു, ഭാണു ദിബ്ബതീതി ഭാണു, നിവാതേ രിതി ഗച്ഛതീതി രേണു, ഖണിതബ്ബോ അവദാരിതബ്ബോതി ഖാണു. അങ്ഗമങ്ഗസ്സ രുജ്ജനഭാവം വിജ്ഝനഭാവം അമതി ഗച്ഛതീതി അണു, വേണു, വേതി തന്തസന്താനേ ഭവതീതി വേണു, ബഹിസാരേഅലന്തിവാവേണു വച്ഛം, പായേതീതി ധേനു, അത്ഥം ധാരേതീതി ധാതു, ഗമനപചനാദികം ക്രിയം ധാരേതീതി വാ ധാതു, സീയതീ ബന്ധീയതീതി സേതു, ഉദ്ധം ഗച്ഛതി പവത്തതീതി കേതു, അത്തനോ ഫലം ഹിനോതി പവത്തതീതി ഹേതു.

൬൭൨, ൬൪൩. **കുടാദീഹി ഠോ.**

കുട കുസ കടഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി, പാടിപദികേഹി ച **ഠ**പച്ചയോ ഹോതീ.

അങ്ഗമങ്ഗം കുടതി ഛിന്ദതീതി കുട്ഠം, ധഞ്ഞേന ഛാദേതബ്ബോ പൂരേതബ്ബോതീ കോട്ഠോ, കടിതബ്ബം മദ്ദിതബ്ബന്തി, കട്ഠം.

൬൭൩, ൬൪൪. **മനു പൂര സുണാദീഹി ഉസ്സ നുസിസാ.**

മനു പൂര സുണ കുസു ഇല അല മഹ സി കി ഇച്ചേവമാദീഹി ധാതൂഹി, പാടിപദികേഹി ച **ഉസ നുസ ഇസ**ഇച്ചേതേ പച്ചയാ ഹോന്തി, പുന നിപ്പജ്ജന്തേ.

കുസലാകുസലേ ധമ്മേ മനതി ജാനാതീതി മനുസ്സോ, മാനുസോ. കാരണാ കാരണം മനതി ജാനാതീതി വാ മനുസ്സോ, മാനുസ്സോ. അത്ഥാനത്ഥം മനതി ജാനാതീതി വാ മനുസ്സോ, മാനുസ്സോ. മാതാപിതൂനം ഹദയം പൂരേതീതി പുരിസോ, അത്തനോ മനോരഥം പൂരേതീതി വാ പുരിസോ, പൂരേതീതി വാ പോസോ, സസുരേഹി സുണിതബ്ബാ ഹിംസിതബ്ബാതി സുണിസാ, ദിന്നം ജാനാനം കുലസന്താനം കരോതീതി വാ സുണിസാ, കുച്ഛിതബ്ബന്തി കരീസം,

ഗബ്ഭം വിമോചേതീതി സുരിസോ, തമന്ധകാരവിധമനേന സത്താനം ഭയം സുരതി ഹിംസതീതി സൂരിയോ, രോഗം ഹിംസതീതി സിരീസോ, ഇലതി കമ്പതീതി ഇല്ലിസോ, തണ്ഹായ ദുബ്ബലോ ഹുത്വാ ഇലതി കമ്പതീതി വാ ഇല്ലിഘോ, പാപകരണേ അലതി സമത്ഥേതീതി അലസോ, മഹിതബ്ബോ പൂജേതബ്ബോതി മഹിസോ, സീയതി ബന്ധീയതീതി സീസം, കിതബ്ബം ഹിംസിതബ്ബന്തി കിസം, ഇച്ചേവമാദി.

ഇതി കിബ്ബിധാനകപ്പേ ഉണാദികപ്പോ ഛട്ഠോ കണ്ഡോ.

ഉണാദികപ്പോ നിട്ഠിതോ.

കച്ചായനപകരണം നിട്ഠിതം.